

సంస్కృత గ్రంథములు

పురాణములు. ౭౭

ప్రతి 1-1 రూ. అ.

గాయణము, సటీక 0 2

గొంధ్ర టీకాతాత్పర్యవిశేష

హత శ్రీమద్రామాయణము,

గ్రంథము 15 వాల్యములు 70 0

మాయణము, మూలము 8 8

లు ప్రతి, 2 వాల్యములు 6 0

పదరకాండము, మూలము 1 0

తరకాండము, పేలు ప్రతి 1 4

మాయణము, మూలము 1 0

గొంధ్ర టీకాతాత్పర్య విశేషార్థ

హతము 8 0

మాయణము, వ్యాఖ్యానపత్రము,

2 సంపుటములు 15 0

యణము, ఉత్తరకాండ

గొంధ్ర తాత్పర్యసహితము,

మూలము 17 0

గొంధ్ర తాత్పర్యము 2 0

పదము 3 0

మూలము 2 0

మూలము 2 0

మూలము 2 0

మూలము 4 0

మూలము 2 0

మూలము 0 0

ప్రతి 1-1 రూ

పద్మ పురాణాంశర్గత మాఘపురాణ

ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము 2 0

వైదిక గ్రంథములు ౭౭

అమావాస్యతర్కణము 0

ఆర్థికమన్వములు (యజుర్వేదము) 0

ఆప సంవిగృహ్యసూత్రములు 0

ఆంధ్రదా, విదనాధ్య పదనము 0

ఋగ్వేదజేతార్చన, సస్వరము 0

ఋగ్వేదతూర్వరాయాగాద్యము 1

ఋగ్వేదకృద్ధవ మూగము 0

ఋగ్వేదసంధ్యపదనము, సటీక 0

తిథిమంత్రములు, (ఆరాధ్యులది) 0

దేవతార్చన, చిన్న నైవా 0

చరణసూక్తములు, సస్వరము, 0

పంచోపనిషత్తులు, తెలియము

సస్వరము 0

దివ్య ఆంధ్ర టీకాతాత్పర్య

వివరణసహితము 3

విత్పకర్కణము, చిన్న నైవా 0

విత్పకర్కణము, పంచోపనిషత్తులు 0

విత్పకర్కణము, సస్వరము 0

విత్పకర్కణము, చిన్న నైవా 0

విత్పకర్కణము, సస్వరము 0

విత్పకర్కణము, సటీక 0

విత్పకర్కణము, వివరణసహితము,

విత్పకర్కణము 0

శ్రీరస్తు.

జీవ ధర్మము.

డా. మ. గ. వల్లభ తిమ్మయ్య ప్రధాన ప్రణేతము.

జెన్న పు.

హైదరాబాద్, రామనాథస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ లిమిటెడ్

ప్రకటితము.

1937

Printed at
the " VAVILLA " PRESS,
Madras.— 1927.

పీఠిక.

ఈయితహాసమును సంస్కృతమునుండి నలువురు పూర్వకవు లాంధ్రీకరించియుండిరి.

1. వెణుతురుపల్లి విశ్వనాథకవి.
2. తామరపల్లి తిమ్మయప్రధాని
3. తురుమెళ్ల రామనకవి.
4. అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి. (మఱియు నొకరిద్దఱు గలరు)

వీనిలో నకలవిధప్రచారములోనున్న తిమ్మయప్రధానిగ్రంథము నకు ముద్రితప్రతులు చాలగలవు. అవి బహుకాలముక్రిందట ముద్రిం పఁబడినవి:—

1. ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలలో పాలూరి రాజంనెట్టి గారు వావిళ్లరామస్వామిశాస్త్రిలుగారిచే బరిష్కరింపించి 1881-సం॥ న ముద్రించినది.

2. జ్ఞానసూర్యోదయముద్రాక్షరశాలలో భువనగిరి వేంకటనరసిం హంబునెట్టిగారు, ప్రపంచసర్వేశ్వరశాస్త్రిగారిచే బరిష్కరింపించి 1892, 1906 సం॥ లలో ముద్రించినవి.

కాని వారి కెవ్వరికిని సంపూర్ణప్రతులు లభింపలేదు. ఒక్కదా సెలోనుగూర్చి గృత్యాదిపద్యములు లేవు. “అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా” ననియే ప్రారంభించిరి. ఊహింపఁగా ముద్రాశాలాధికారులకు దొరకినస్రతి యొక్క వలెనే కనఁబడుచున్నది ప్రమాదము లన్నిం

టిలో సమానముగా నుండుటయే మనయాహకుఁ బ్రబలనిదర్శనము. ఇప్పుడు మా యీముద్రణసమయమునకు, అచ్చుప్రతులు మూఁడు, వ్రాతప్రతులు, అంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులో నైదు, ఓరియంటల్ ప్రెస్ రీలో రెండును సాయపడినవి. పరిషత్తులోని యైదుగ్రంథములలో మూఁడు గృత్యాదిపద్యము లున్నవి. దొరతనమువారి ఓరియంటలు లైబ్రరీలో నసంపూర్ణముగాఁ గృత్యాదిపద్యములు కొన్నియున్నవి. వీని నన్నింటి నొక్కింత యొక్కింత యాధారముచేసికొనిమే మిప్రతిని సిద్ధపఱచి పాఠకులహస్తములం దిడుచున్నారము. ఇందు వెనుకటి ముద్రితప్రతులఁ జదివినవారి కున్నస్థిరసందేహములు తీటిపోవునని తలచుచున్నారము ఇదివఱకుఁ జదివినవారు మరల దీనిని బహించిరేని కొన్ని గాఢల సందర్భములోఁ గ్రాతగనే కనఁబడవచ్చును. వెనుకటి పరిష్కరములు ప్రత్యంతరములు దొరకకపోవుటచేతను, వ్రాతలో మిక్కిలిగఁ దప్పులుండుటచేతను, ఉన్నదానికే గించిత్పరిష్కరణముతోఁ దృప్తిపొందఁగ. విశేషప్రతులయాధారమున మేము గావించిన యీముద్రణము బహువిధములఁ బాఠకులకుఁ బరితోషణము గల్గించునని సంశయించుచున్నాము. మాసంతసమునకుఁ పాఠకులు ప్రోద్బలముచేయుదురుగాక.

ఈతిమ్మయప్రధానికాలము కవులచరిత్రమునందు “నూలుసంవత్సరములక్రింద నుండియుండు” నని సంశయింపఁబడినది.

ఇక్కవి చాలతావుల వ్యాకరణదుష్టములగు పదములు విశేషముగాఁ బ్రయోగించియున్నాఁడు గాని, కవిత్వము చూడువాఁడుగఱి యొప్పుచున్నది.

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్.

శ్రీ రస్తు.

చేపధర్మము

సీ నీ క.

మత్సావన పాదపద్మ జరజశ్రేణీ ప్రసిద్ధిక్రియా
సామర్థ్యంబు చెలంగ గౌతము గృహస్థస్వామిఁ గావించి యు
ద్దామ ప్రాధిమ జానకీరమణి యుద్వాహంబు గైకొన్న శ్రీ
రామ బ్రహ్మము దేవవంశముటి ఛర్మాబిప్రభుం ప్రోవుతన్.

1

ఉ. 'కన్నులనిన్ని జన్నిదము గ్దయకెక్కుడు సొంపుగూర్చు గూ
ర్చున్న సమాజంబు లూచితివె యుక్షతురంగ యటన్య నంతకున్
వన్నియగా మృగేంద్రువయి వారణకుంభము లూచితంచు జా
యన్నగఁ జేయు శంభుఁడు కృతార్థుని ధర్మయమంత్రి ప్రోవుతన్.

2

ఉ. పొందుగ నిందిరారమణుపొక్కితమ్మకొటారుణో శుభ
స్యంది సువర్ణబృందములు శాశ్వతలీల నిందుజూట సం
క్రందనముఖ్యుఫాలఫలకంబుల నించునరోజునందనుం
డిందువురేల ధర్మమణి నెల్లపుడున్ దయ విందునేయుత్తమ్.

3

చ. పురమునఁ గౌస్తుభప్రభు గుహ్యతతోభనమిచ్చు పాప
ద్వరుడులు బాసికంబులుగఁ దార్చుచు నక్షిచతోరపంక్షికిన్
హిమముఖచంద్రచంద్రికల నామెతనేయింపయోధికన్య సా
దరదరవఃసనాననల ధర్మయమంత్రివరేణ్యుఁ ప్రోవుతన్.

4

గీ. మోఁ గుర్రాకు కెక్కుట గొల్లేనె, బానుకొననిచ్చి తుట్టెయిరుట మున్నె
వరునిసామేను గైకొన్న గిరితమాజ, సిరులు నయచేసి యశని రక్షించుగాన.

5

- క. వేణీరుచి విజితాశ్రు, శ్రీణీ జనితప్రభాధరీకృత పునః
శ్రీణీ వీణాపుస్తక, పాణి న్వాణి మ్నతించు: బద్ధజారాణిన్. 6
- చ. తన దగువారువం బొడలఁ దాల్చిన సొమ్మును జాలివైరపుం
గినుక దొరంగి యొం డొకటి గింకిరి నేయఁగఁ జూచి యోడలం
దనరు సుధాంతరేఖ రసధారలు చిందఁగ గుజ్జబొజ్జ మె
ల్పునఁ గదలంగ నవ్వు సురపూజ్యుగణాధిపుఁ బ్రస్తుతించెదన్. 7
- క. శరణాగతరక్షణనిభు, చరణస్తరణానుకరణ బలనిధితరణా
చరణాధరణిజదత్తా, భరణస్థితేజాఁ గొల్తు బవనతనూజున్. 8
- గీ. వ్యాస ఁల్లి కథవ కాశిదాస దండి, భారవి మాయూర భవభూతి బాబు లనఁగ
దిగ్గజములట్ల భారుణిఁ దేజాల్లు, సంస్కృతకవీంద్రచంద్రుల సమ్మతించు. 9
- ఆ. అరఁదినండు విచ్చి యందిచ్చుకై వడి, భారతంబుఁ దెనుగుబాస నొడిగి
ననిదినట్టి గునుల నన్నయభట్టుఁ ది, క్కనసు నెఱుఁపెగడగాఁ గొలుసు 10
- క. శ్రీ రామాయణనిర్జర, భూరుహఫలగనము పుణ్యపురుషుల కెల్లం
జూఱులు విడిచిన కవితా, పారాయణు శ్రీ హుళిక్కిభాస్కరుఁ గొలుసున్. 11
- క. వాగీశాగోచర మగు, భాగవతాగమము రామభద్రునిపేర్
ధీగరిమఁ దెనుగుచేసిన, భాగవతుని బోతరాజుఁ బ్రణుతించు మనన్. 12
- క. ఎఱుంగరు గణగుణలక్షణ, మెఱుంగరు రసభావలక్షణ లెఱుంగరు శబ్దా
1 బెఱుంగ నిది రాచగడ్డమె, కొఱుకొఱకవులేల వారిఁ గొనిరొడంగన్. 13
- వ. అని యిష్టదేవతానమస్కరణంబును సుకవిజనసంస్కరణంబును గుకవిజననిరాకరణం
బును నొసరించి చతుర్దశభువనసవనపాలుం దగుమదనగోపాలు నిమారమణీరమ
ణీయకాతకుంభకుంభవిజృంభచూణకుచకుంభకుంభమాభరణంబులగు శ్రీ చరణంబులకు
మదీయాంతరికరణంబున శరణంబుగావించి బుధజనంబులమనంబులు పొక్క నొక్క
నకలపుణ్యకథాసుధాధురీణం బగుపురాణంబు తెనుగు సేయ నూహించునయంబున.
- గీ. శ్రీ రామభద్ర దాక్షిణ్యగణ్యకటాక్షపీడ్యదార్జితపుణ్యలక్షణండు
కాసినభేనసంతానచింతామణీదానావధానవిద్యాధనుండు
భూభువనావనప్రాభవభవకళాశోభమానానేకవైభవుండు
సురసింధుసైంధవతరుగంధసింధుసంధురకీర్తిధురంధరుండు
- గీ. చోళనేపాళకేరళగౌళమాళ, వాంగవంగకళింగకుళింగసింధు

- చోటకర్ణాటలాటమరాటమగధ, మంత్రికులహేళి ధర్మయామాత్యమాళి. 15
- క. హోటకవనన కథాంకిత, హోటకకాటికవాట హర్త్యశిరోగే
హోటకరుచులిహోటక, మాటము పాలైన కొలుపుకూటమునందున్. 16
- క. కలకల నగుచు న్నన్నం, త్రులు సరసుల గాయకులుఁ బురోహితులుఁ గనిం
ద్రులు బంధులు నాయకులుం, గొలువంగఁ గొలుపుండి మదిని గుతుక మెలర్పన్. 17
- సీ. శ్రీరామపాదరాజీవనేవాలాలు వశగతమధురిమావాగ్నికాలు
మహితలప్రసూయమాన భార్గవగోత్రు నురుచిరాపస్తంబసూత్రుఁ బూత్రుఁ
బంధ్రప్రభాసేంద్రశరణమంత్రితమారు ధారుణీసుకృతపాదహారు
నాగమాంబాగృహాగరాస్రతమాజు దీనార్ద్రపక్షవిష్ణుశేఖ
గీ. సూరధీరిధియనుజాతు శుభసమేతుఁ, బంధ్రనార్యగ్రజుల గురుచరణభాను
బంధుఫలవల్లి తామరపల్లి తిమ్మ, కవిభామణి న న్నెంచి గారించి. 18
- సీ. బహుపురాణగ్రంథపతనార్థకృణాతిహారుండు మియన్న సూరమంత్రి
మహితసభాభిరామాముఖకావ్యంబు ధరిసిల్పె మీతండ్రి శరణమంత్రి
తగవరి యై యన్న దానంబు చేయుచు వెలసె మీపెదతండ్రి విష్ణుమంత్రి
వేదపర్వపున వినుతులు గాంచెను సరసుండు మీతాత చంద్రమంత్రి
- గీ. ప్రాధరాయల మెప్పించి రాయసములు, పైడిగంటంబుగొని న్రాసి భద్రలీలఁ
తైడిగంటమువా గనువడ్డఁ దెచ్చి, యలరె మీతాతముత్తాత యబ్బమంత్రి. 19
- సీ. పుష్పలింగేశ్వరపూజానిరంతరసంగతైశ్వర్యుండు నింగసుతుండు
గోపాలసరదయాకునితాన్న దానాది గుణవట్టభద్రుండు గోపశౌరి
యనఘుండు పెదజగ్గ నాయనతమ్ముండు, నత్యనంధుండు పినజగ్గవిభుండు
శ్రీరామపదపద్మ నేవాధురంధ్రహృదయాంబుసంభవుఁ డిజ్జమంత్రి
- గీ. కాశ్యపనగోత్రసురరాజు కామరాజు, వీరు వా గనకుండ వల్లరు నీడు
తల్లిపుట్టింటివారెల్ల ఘన్య లెన్నఁ, దరిమె వారలఁ దిమ్మప్రధానపర్య. 20
- క. మిత్రజనవనజమిత్రుఁ బ, విశ్రుని పల్ల నిజగనిభు కొండమదో
సీత్రుని శరణామాత్యుని, పుత్రుని నినుఁ దిమ్మనార్య పొగడం దరమే. 21
- ఉ. తామరనుండుబోడి కనుదామరల న్నటియించుచుండుఁ గెం
దామరకొల్కు నీకులము తామరసాక్షునిదారు నీమన
స్తామరసం బదొక్కగుణుతా మఱి నీదుకవిత్వసీమకుం
దామరపల్లతిమ్మకవితామరసోద్భవ మింతు వన్నిటన్. 22

- క. మృదుమధురగభీరశుభ, ప్రదకవితారాజ్యపట్టభద్రుడవు బహి!
పొదలెడు యదుసాధదయా, స్వదవచనసుధాశిగ్రమ్మ శరణయతిమ్మా. 23
- గీ. వైడిగంటమువారు నాఁ బ్ర బలె వన్నె, నంతఁ దామరపల్లెవా రనఁగ నలగి
కుందనముమీఁదఁ బరిమళ మొందినట్లు, తిమ్మయామాత్య నీకుల మెమ్మెఁ గాంచె. 24
- వ. ఆని బహుమానపూర్వకంబుగాఁ బలికి మఱియు ని ట్టనియె. 25
- సీ. శ్రీరామపాదరాజీపద్మయానిరంతరసమారాధనోత్సాహమూర్తి
బ్రహ్మసంస్థాపనారామతటాకాదిన ప్రసంతానదీక్షాప్రసంగి
కర్ణభేచరకల్పకద్రుచితామణీసమసమంచితదానచక్రవర్తి
శరశరద్ధనసుధాకరకఱకఱకఱసీహారహారామరాచరక్తి 26
- గీ. మంత్రికులపాషి సంతతమధుఁభాషి, యహితబలభేది సంగవిద్యానినోగి
యెలమి నిందుపురేల దేవేంద్రలీలఁ, దనరు మాయన్న యోబ్రహ్మసానమాళి. 26
- వ. బ్రహ్మప్రతిష్ఠ తటాక వన కృతి దేవతాయతన నిధి సంతానంబు లను సప్తసంతానం
బులలొక గృతి యుత్తమం బగు నందును బురాణం బైన బంగారంబునకుం బగి
మళంబు గలిగినచందంబున నందం బగుభారతవేదంబునకు శిరోభూషణం బైన
హరివంశంబున నకలపుణ్యకథాకథనంబును బుద్ధజనంబుల మనంబులకు నాశ్చర్యం
బొనరించు నదియు నగు నాశ్చర్యపర్వంబున విశేషధర్మంబులైన శేషధర్మంబు లొక
మహాకవీంద్రునిచే శ్రీరామనామాంకితంబుగాఁ జెరుంగు నేయించి హృదించెద నని
యాజ్ఞాపించె మదీయమనోభంబును నిట్టిద కావున నిమ్మహాగ్రంథానుసంధాన
ధారంధర్యబంధురప్రతిభ సీయధీనం బాచరింపుడు నని కర్పూరతాంబూలమణి
మయజాంబూనదాంబరాభరణాదివిభవిభవంబు లొనంగినఁ బ్రమోదరసకరంగి
తాంతరంగంబున నంగీకరించితి. 27
- చ. పొర డెరలించుచు నిర్మయపుంబొడి శర్కర దాన్ని చేలికిం
జెఱుకులు కూలికిం దినఁగఁ జేతము దార్చుట గాఢ దాత య
క్రమ గని పూర్వపుణ్యకథ కర్ణసుఖక్రియఁ దేల్చి వారిచేఁ
బొరసినయర్థసిద్ధి నిహముం బరముం గన నేర్చు గల్గుటన్. 28
- సీ. శ్రీకరాభ్యుదయంబు శివధనుర్విజయంబు కమనీయహృదయంబు గల్గువాఁడు
సాశేతథామంబు సద్గుణస్తోమంబు కల్యాణనామంబు గల్గువాఁడు
జనకజామోహంబు సంతతోత్సాహంబు కరుణాప్రవాహంబు గల్గువాఁడు
భక్తానురాగంబు బలభేదిభోగంబు లలితాంగరాగంబు గలుగువాఁడు

- గీ. రమణ నిందుపురేల ధర్మప్రధాన, కమలబాంధవుపాపింటఁ గల్లవాఁడు
కలుము లీనెడుమాపులు గలుగువాఁడు, రామచంద్రుఁడు లోకసంరక్షకుండు. 29
- ప. మదీయభవ్యకావ్యకన్యకాప్రియఁ డౌట మేలనియఁ తదనుబంధసంధానకరణంబైన
యిందుపురేల ధర్మయామాత్యువంశంబు శదాచార్యవర్యకులవర్ణనశ్రార్థకంబుగా
నభివర్ణించెద. 30
- సీ. శ్రీవత్సగోత్రచారిధిపూర్ణతాండవరక్షణం దంచితలక్షణండు
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాపరిజ్ఞానబోధకుం డఖిలార్థసాధకుండు
కాంతిదాంతిక్షమాసత్వాదిసమగ్రభూషణం డుచితసంభాషణండు
వనరాశికన్యకావల్లభపదపద్మభావనుం డన్వయపావనుండు
- గీ. లీల విలసిల్లు నిందుపురేలపెద్ద, ధర్మయామాత్యుగురువన్న దానగురువు
లెరుమలాచార్యతనయండు స్థిరయశంసు, చక్రవర్తులధర్మయాచార్యమాళి. 31
- గీ. ధర్మయాచార్యతమ్ముఁడు ధర్మమూర్తి, కృష్ణమయగారు గాంచెను గృష్ణపాద
పద్మపరిచర్య సంతతభాగ్యధుర్య, నన్రినమధైర్య శ్రీరింగయార్యవర్య 32
- ఉ. శ్రీవిభు దివ్యనాభినరసిరుమామధ్యమనందు మొల్చెవా
ణీవరుఁ డమ్మహామహుని నెవ్వడి గళ్యపుఁ డుద్భవించె నా
కోవిదచంద్రశేఖరుని గోత్రమున స్వలసిల్లె మిక్కిలి
భూవినుతప్రభావుఁ డగు పార్థయమంత్ర జగత్ప్రసిద్ధుఁడై. 33
- క. ఘనుఁ డగు పార్థయమంత్రీం, ద్రునికామిని బోచమాంబ దుగ్ధాబయశో
ధనుఁ గులవర్ధనుఁ గనియెం, దనయు న్నరసింహు వారికథావ్రతనిహ్వన్. 34
- గీ. మంత్రిమణి నరసప్ప ధర్మాయి యందుఁ, దనయులను బొమ్మయను ననంతనను గేస
ఘనుని బెద్దప్రధానేంద్రు ఖండెరావుఁ, గాంచె నంబోధి కల్పవృక్షములపగిది. 35
- స. ఆభద్రాక్షులసోదరి, సౌభాగ్యదయాదిసుగుణచణపామ్మయిన్
శోభానిధి యగు విశ్వా, తాభశపతి పెండ్లియాడి యలరెన్ జగతిన్. 36
- ఉ. చేయును విష్ణుపూజ యెడచేయును బాపవిచారుఁ బుణ్యమున్
సేయు నిలాతలంబు తనచేయువిధంబున కానుకూల్యముం
జేయఁగఁజేయు శోభనమె చేయును మాటలు వేయుఁ జేయు పా
మ్మయి గుణంబులెన్నఁ దరమా రమచరమార్థవేదికిన్. 37
- క. ధీరుఁ డగుపామ్మధీమణి, మారాయిని బెండ్లియాడి మహానుతసుగుణో
దారుల లింగవృన్ నయ, గారిని బుత్రకులఁ గాంచె గరుణాధికులన్. 38

39

వ. అందు.

గీ. అధికుఁ డయగారు నరసాయి యందుఁ బ్రేమ, దనర లింగాంబును ననంతమ్మ నరస
ధీమణి వరేణ్యు రఘుపతి రామదాసు, మంత్రి చంద్రునిగాంచె సప్తదమెలర్ప. 40

41

వ. అందు.

గీ. పేర్ని లింగాంబ నలకొండ ధర్మమంత్రి, ధీవరేణ్యు ననంతమ్మ దేవునూరి
యప్పయామాత్యచంద్రుని నభిమతంబు, లలర పరియించి మించిగి హర్షలీల. 42

ఉ. అంగకభింగవంగవిబుధాంగజనంగతదానుఁ డభ్రమా

తంగభుజంగపుంగవమతంగభవారకురంగలింగతా

రాంగజజురంగభుజగాంగదసారసనందనాంగనా

లింగనకీర్తిధుర్యుఁ డగులింగనమంత్రి చెలంగు ధారుణిన్. 43

గీ. ఆచమనాధపతికి నర్థాంగలక్ష్మీ, యైనకోనాంబ ముఖవిజితాబ్జదింబ

బంధురక్షావలంబ సౌభాగ్యగుణక, దంబ విలసిల్లు నన్నదానాంబ యనంగ. 44

గీ. కోనమాంబకు లింగప్రధానమణికి, వెలయు చందాయి కోనక్క వెంకటమ్మ

రాజమంత్రి నారాయణరాయమాళి, సంభవించిరి జగములు నన్నులింప. 45

గీ. చందరుండు రోహిణీదేవి చందమునను, చందమాంబను ¹గ్రాత్రమల్పంద్రమంత్రి

హర్షమిగులొత్తఁ బెండ్లియై యంగరంగ, వైభవంబుల వన్నెయు హాసించె గాంచె. 46

గీ. భూనులైశ్వర్యనితురుంబ కోనమాంబ, తుటిలరిపుగజమ్మగరాజు గోపరాజు

సంగయామాత్యు పరియించె జక్రహస్త, నిందిరాదేవి పరియించు చందమునను. 47

క. పెద్దటికంబులు ప్రియములు, హద్దుగఁ గని వెంకటమ్మ యనవరతము తా

ముద్రియ రెల్ల నుతింపఁగ, ముద్దప్పను పెండ్లియాడి ముదము వహించెన్. 48

వ. అప్పలిప్రతాపిలకంబునకు సహోదరుండు.

49

సీ. నిమంత్రిసౌందర్య మింద్రనందననందనందనాత్మజాలపై పొందు లాంచు

నేమంత్రిసత్కీర్తి యిభరరాజమ్మగరాజశరరాజ కాంతులనపరిణించు

నేమంత్రియైశ్వర్య మీశాలకాధీశకారవేశస్సూర్తి గారవించు

నేమంత్రినితరణం బింద్రమణీనభోమణిభవభవశిరోమణుల మించు

గీ. నతఁడు లక్ష్మీశచరణసేవాధికుండు, ప్రబలకులైన హమ్మదుపాదుషాయి

మహితసామ్రాజ్యవైభవముజుముదారు, రాయమేళినారాయణరాయహూళి. 50

ఉ. రాయని నిల్చి పిల్చి కదిరాయలకోరిక రెల్ల నిచ్చు నా

రాయనిసిండుచుం బుడమిరాయనిచే గను రాజ్యలక్ష్మీమేల్

రాయనఁ జేయు వేలుపులరాయనిశ్రాజ నిరంతరంబుగా

రాయణరాయఁ డేముగురురాజులు మెచ్చ ధరాతలంబునన్.

51

ఉ. కాయఁ డొకింత యైన నృపకార్యవిరోధుల నెట్టివారికిం

జేయుండు కీడు నిచ్చులును శ్రీహరిపాదపయోజనాజులం

బాయఁడు రాజవోరకథ వజ్రకు డాయఁడు లింగమంత్రినా

రాయణరాయఁ డెన్న నవలావలరాయఁడు రాయఁ డన్నిటన్.

52

సీ. ద్విజరాజుకళలచే వెలయించు హంససంతతులమై బక్షపాతం బొనర్చు

నమరకాఖులంబు నుమనోగతులమెల్పు భోగింద్రునకు నవ్యభోగ మొసఁగు

నగ్రహారంబుల లరునూత్రమునేయు శంకరు నినుపీర్వసరణి మనుచుఁ

దగ సరస్వతికి నంతస్సారము ఘటించు విబుధవాహిని యెందు విస్తరించు

గీ. గరిమ నిందువులేల లింగన్నమంత్రి, రాజహాళినారాయణరావుకీర్తి

కారణగుణంబు విడువదు కార్య మనుచు, జగతి కెల్లను బోగించుచందమునను. 53

గీ. అమృతామంత్రి శేఖరుఁ డచ్చుబాయి, వెంకటమ్మను బెండ్లి యై వివిధభోగ

భాగ్యవిభవంబు లొందుచు బహుళదాన, ధర్మము లొనర్చి ధారుణీతలము వొగడ.

సీ. అన్నదాననిరూఢి నన్నపూర్ణకు సాటి యచ్చుబాయమ వెంకటమ్మగారు

విశ్వగృహమగ్ని నభికన్యకు సాటి యచ్చుబాయమ వెంకటమ్మగారు

మనీయరూపరేఖలయందు రతి సాటి యచ్చుబాయమ వెంకటమ్మగారు

అధికక్షమాయుక్తి నవనిదేవికి సాటి యచ్చుబాయమ వెంకటమ్మగారు

గీ. నకలభోగానుభవముల శచికి సాటి, రమణ వెలయు నారాయణరాయమణికి

ప్రాణవల్లభలై వేడ్కఁ బరఁగుచున్న, యచ్చుబాయమ్మ యలవెంకటమ్మగారు. 55

ప. అందు.

56

సీ. రూపరేఖారూఢిరోపిణిదేవికి హెచ్చుగా యనవచ్చు నచ్చుబాయి

నవీరభోగంబుల నలశచీదేవికి హెచ్చుగా యనవచ్చు నచ్చుబాయి

చతురభాషణముల కాపదాదేవికి హెచ్చుగా యనవచ్చు నచ్చుబాయి

భూరిక్షమాయుక్తి ధారుణీదేవికి హెచ్చుగా యనవచ్చు నచ్చుబాయి

గీ. పతిపదాంబుజయంగనేకు బద్ధకన్న, హెచ్చుగా యనవచ్చును నచ్చుబాయి

ననుచు నభిరతి బంధవు లభినుతింప, నలరు నారాయణరాయ నచ్చుబాయి. 57

గీ. రమణ వెలయు నారాయణరాయమణికి, నచ్చుబాయికి జనియించి రలర నగ్గు

బాయి కొచ్చక్కొ శాండమ్మ భద్రకీర్తి, దానధర్మాధికుండగు కొనవిఘ్నండు. 58

- గీ. వెలయు నగుబాయి నదిసీను వేంకటేశ, గంగ తెనయైన కొండమ్మ లింగమంత్రి
రమణి కొండమ్మ యానంతరాయవిభుని, వరుస వరియించి రత్నంత వైభవముల. 59
- వ. ఈవలివ్రతాతిలకంబులకుం జనకుం డగునారాయణమంత్రిచంద్రుని పిన్నతాత. 60
- గీ. లలి ననంతయ్యకొండమవలనఁ దంగ, మక్కజన్నిమాంబికను రామక్కగారి
నక్కువలిచంద్ర ధర్మాయందు ధీరు, నిఖిలవిద్యావిహారుఁ గోనేరుఁ గాంచె. 61
- ఉ. కోరుపదార్థమిచ్చు బుధకోటికి గానకళా ప్రవీణతం
దేరు రఘూత్తమప్రకటనిత్యదయాగతరాజ్యలక్ష్మలక్
మీఱు మహాగభీరుని సుమేరుమహీధుఁధీరు వీరు గో
నేరు నులింపశక్యమె వినిర్లక్షి ర్తివిహారు ధారుణిన్. 62
- గీ. కోనయామాత్యచంద్రుండు కూర్చులీనఁ, గీర్తినిధియైనదామెర గిద్ద నాగ
మంత్రి శేఖ సత్పుత్రి మహితగాత్రి, నంగుబాయిని పరియించె జగము వొగడ. 63
- గీ. తంగమక్క వెలికుంట తంగనాగ, ధీరు జన్నమ శ్రీకల్వహరికొన
విభుని తామక మల్లయవేంకటేంద్రుఁ, బేర్చి లింగమ బ్రహ్మజ్ఞ బండ్లయైరి. 64
- క. అక్కువలిమంత్రిచంద్రుఁడు, చుక్కలచక్కందనమును చుక్కురనంగా
విశ్వాడినాగమ నేబమ, నొక్కువ్వుడిఁ బెండ్లియాడి యున్నతికెక్కెన్. 65
- గీ. అక్కువలికి నాగాయికి నాత్మజాత, యైనగిరుమాయి గంగాసమానధర్మ
కార్యనిర్వహణోత్సుకు ఖారుఖాన పీరయామాత్యు పరియించి పేడ్చుగాంచె. 66
- వ. ఈమంత్రిమణికి మామయగు నక్కువలిమంత్రి శేఖరసింహతండ్రి. 67
- క. నరసుండు శేసామాత్యుండు, నరసాయిం బెండ్లియాడె నవ్యప్రీతికొ
హరి కలకాంబుధికన్యం, బరిణయ మైనట్లు బుధులు ప్రస్తుతి నేయన్. 68
- క. వరుసము వల్కడు పుత్రుల, వరుసం బోషించు నతిధివర్గంబుల ని
ల్వరున గలసాధ్యు తెనయే, నరసమ నెన్నంగఁ దరమె నలువకు నైనన్. 69
- సీ. కానీనసంతాన భేనసమానమహాదానచతురుండు యాజమంత్రి
నర్వంసహాచక్ర సురక్షణాధ్యక్షదక్షదీక్షుండు పెద్దధర్మమంత్రి
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యకౌర్యాది సప్తసద్గుణరాశి నరసమంత్రి
భర్తాంబరధ్యానమర్మ వినిర్మలధర్మ చిత్తుండు పినధర్మమంత్రి
- గీ. సంతతేశ్వర్యవంతుఁ డనంతమంత్రి, కానమాంబామణియుఁ బినకానమాంబ
కీర్తినిధి యైన నరసయ శేసమంత్రి, నరసమాంబకుఁ గలిగిరి నరసమతులు. 70
- వ. అందు. 71

గీ. కోరి పెదశాసమాంబ బండారుధర్త, నార్యపర్యండు పినశాసమాంబ గంటి
నరసమంఠ్రయు పరియించి నవ్యభవ్య, భోగవైభవభాగ్యవిస్ఫుర్తి గనిరి. 72

ఉ. మందరతైలధీరుండు సమస్తజనస్తపసియభావసం
క్రందనుఁ డర్థిపోషణధనరంధరుఁ డీశపదాంబుజద్వయా
వందనశీలుఁ డార్థగుణవర్ణితకీర్తివధూమనోహరుం
డిందుపురేలకేసవిభునేబనమంత్రి చెలంగు ధారుణిన్. 73

గీ. ధర్మగుణశాలి యేబ్రహ్మధానమాళి, వివిధభాగముఁగ్రమ్మ వెంకటమ్మఁ
బెండ్లియై కీర్తిసుకృతముల్ పృథివి గుప్ప, తెప్పలుగఁ గప్ప నప్పగొండప్పగనియె.

చ పలికిన కల్కు కొంగుముడి పట్టినపట్టు స్త్రపంబు నెమ్మదిం
దలంచిన తల్పు సిద్ధము ఘనంబుగ నిచ్చినయారి యక్షయం
బలపడఁ జూచుచూపు నకలార్థినిదానము మంత్రిమాత్రుండే
తలఁపఁగ ధర్మమూర్తి పెదధర్మశిరోమణి ధారుణిన్. 75

క. ధీమణి యిందుపురేల, గ్రామణి బుధబాంధవాస్తగాయకకవిచిం
తామణి యాశ్రితజనర, త్నామణి పెదధర్మబుధశిఖామణి వెలయున్. 76

ఉ. సూరిజనోపకారి పరిశుద్ధమనోంబుజభాసమానదై
త్యాం సమస్తపాపపరిహారి బలారిసమానభోగసం
చారి విదారితాశిశరశారదసీరదనారదాబ్జవి
స్తారయశోవిహారి పెదధర్మయశోరి చెలంగు ధారుణిన్. 77

క. ఆయుఁ తమచరితుఁడు ధ, ర్తాయని గులరూపగుణవిరాజితఁ దినధ
ర్తాయని బరిణయ మయ్యెను, శ్రీయైవతిని భూమి నతుల శ్రీహరికరణిన్. 78

ధర్మంబులు నడుపుచును న, ధర్మంబుల తెరువునొక ధర్మాత్మలు న
ధర్మగుణరాశి యనఁగా, ధర్మాజీవంపు పెద్ద ధర్మక వెలయున్. 79

చ. సరసిజగర్భవాణిగతి శంకరుపార్వతిక్రపడిం బురం
దరుని పులోమనందనవిధంబున నమృతులక్షిమాడ్కిఁ బ్ర
స్ఫురితపచోన్నదానమతి భోగసమృద్ధుల సంకతంబు నా
దరుమయమంత్రిచంఢ్ర పినధర్మక మించు ధరాతలంబునన్. 80

గీ. కీర్తినిధి రామభక్తుండు కేసమక్కు, యచ్చమయఁ బొంగమయఁ గోసమాంబగారు
మంత్రినిధియైన పెదధర్మప్రధాన, మణిః గల్గిరి పెద్దధర్మక్రమఁన. 81

ప. అందు. 82

- గీ. కేసమక్కను దామరగింజనంగ, ఘనుడు నచ్చమ లింగసగారి నిహవు
చేయఁ గోసక్కసావడిసింగమైన, లింగవిఘ్నండు వరించిరి చెంగలించి. 83
- క. ఏవడిగిన నిడుకర్ణుని, కై వడి శ్రీ రామపాదకమలార్పకుఁ డా
హావడి హావడినేయును, సావడి లింగన్నమంత్రిచంద్రుండు ధాల్రిన్. 84
- క. జదిదిక్కుల నిజకీర్తులు, వెదచల్లుచు భరణి బొగడ వెలసిన తల్వై
భృదయుండు రామన యతనికి, మదనాకృతి రామకృష్ణమణి జనియించెన్. 85
- ప. ఇచ్చుంత్రిమణిపితామహుం డైన పెదధర్మయామాత్యు ననుజుండు. 86
- క. నరసారథిపదభక్తుండు, నరసామితవాగ్విలాససౌజన్యండు భూ
వరసాధుసభాత్రాజ్యండు, నరసామాత్యుండు వెలయు నయవినయములన్. 87
- గీ. మంత్రిమణినరసప్ర ధర్మాయివలన, నలఘుతరబుద్ధి సురమంత్రి యాబమంత్రి
రమ్యగుణహారి గొండలరాయకౌరి, గనియె సముచితదానవిఖ్యాతి ముఖయ. 88
- క. ధార్మికవాది నయజ్ఞుండు, ధర్మానుసఖాపదాబ్జతత్పరమతి యై
ధర్మాత్మలపొగడిక గని, ధర్మాధీశ్వరుండు పిన్నధర్మన్ వెలయున్. 89
- క. ఆమాన్యండు భాగీరథిఁ, బ్రేమ స్వరియించి కాంచె బేర్చిని సుగుణో
ద్దాముల యాటన వేంకట, రామామాత్యులను గీర్తి రంజిలుచుండన్. 90
- గీ. తరములు పాలింప ధర్మంబు పూరింపఁ బ్రజల మన్నింప భారము వహింపఁ
దగవులు దీర్చు నుద్దండులఁ దెగటార్చు గార్యంబు లానఁగూర్చు ఘనుల నేర్వఁ
బరుసఁదనము వీడ బంధువర్గముఁ గూడఁ బావమ్ములకు నోడ భాష లాడ
శరణాగతులఁ గాయ నజ్జనంబుల డాయ నుపకారములు నేయ లివులు ప్రాయ
- గీ. సత్సంతానములు నిల్చు నఖుల మన్న, నర్థమార్జింప శ్రీహరి నభిమతింప
నరసుఁ డిందువురేలకేనప్రధాన, మణితనూజుఁ డనంతయామాత్యభూళి. 91
- క. ఆనీరధిగంభీరుండు, కానకవరియించి కాంచె శాపినిశాబా
జాని స్తుద్దులగని యగు, కోనమ్మను సకలజనులుఁ గొనియాడంగన్. 92
- గీ. అష్టహామహు పినతంత్రి యఖిలదాన, ధర్మనిధి యైన పెద్దప్రధానమాళి
ప్రేమ దళకౌత నాచారిఁ బెండ్లియాడి, సంతతోదారకీర్తులు సంతరించె. 93
- క. ఆయనయనుజుండు ఖండే, రాయండు కేసమ్మవలన పసిటని గీర్తి
స్థేయుని రామామాత్యుని, ధీయుతు నుతుఁ గాంచె దివ్యతేజం బలరసన్. 94
- క. నరసుండు నామామాత్యుండు, నరసాయిం పెండ్లియాడి నానాభోగ
స్ఫురణం బెనుపొందుచు ను, స్థితరసతీక్రీర్తి యెల్లదిక్కుల నించెన్. 95

జ. వీరల కంతకంత కభివృద్ధిగ దీవన లిచ్చుచు న్నదా
చారపరాయణత్వమున సత్త్వమునకొ ఘనవేదకాస్త్రవి
ద్యారభటిం బురోహితుల కగ్రజియై విలసిల్లు ధాత్రిఁ బ
ల్నాఱు నుతింప భాస్కరుని మల్లన మల్లహారాంఘ్రిభక్తుఁడై. 96

పవ్యంతములు. ౧౦

క. శ్రీమదయోధ్యాపట్టణ, ధామునకుఁ జానకీన్మృదయకుముదనుధా
ధామునకుఁ దనురుచివిజిత, జీమూకస్తోమనకును శ్రీరామునకున్. 97

క. కృతికిం గువలయనీచా, కృతికిఁ సుగ్రీవపత్నీష్ఠింధాభూ
స్థితికిఁ సంతతసత్య, ప్రతికిఁ జగదవనమతికి రఘుకులపతికిన్. 98

క. పరహితవిస్తంభునకుఁ, దురపహ్నువశత్రుభయదడోస్తంభునకుఁ
శరణానతశంభునకుఁ, శరణాగతరక్షణైకసంరంభునకున్. 99

క. కులనగధీరునకు న్ని, మృతితాత్పర్యబాణతూజీరునకుఁ
జలనిధిగధీరునకు నిర్మలకీర్తివిహారునకును రఘువీరునకున్. 100

క. ఆగమమత పదపద్మప, రాగనిరస్తాభియోగరాజదహర్య
యోగానురాగగౌతమ, వాగభినుతవిశదకీర్తివాల్మీభ్యునకున్. 101

ప్రథమాశ్వాసము.

ప. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పం బూనిన హరివంశకలితం బైన యా
శ్చర్యవర్తంబునందలి శేషధర్మంబులకుం గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 102

క. కామితఫలదమహీరుహ, సామగ్రిం శైలంగి మానిశతసవనసదా
క్రమితమై ధరణీస్థలి, నైమిశవన మొనరు నందనవనం బనంగన్. 103

జ. అచట దీర్ఘసత్రయాగంబు నేయుచు, శౌనకాదిమునులు నకలపుణ్య
కథలు తెలుపునాతుఁ గనుఁగొని వినుతించి, పలికి గిట్టు మనము పల్లవించ. 104

సీ. నూత మహాభాగ శోభనచారిత్ర వ్యాసప్రసాదంబు వాసి గన్న
యీ వెలుంగనియర్థ మింతైన గలుగునె వేదకాస్త్ర పురాణవేది వీవ
బహుపుణ్యఫల మిచ్చుభారతకథలెల్ల వినిపించితిని మాకు వీను లలర
శ్రీకృష్ణచరితాభిషిక్త మై కనుపట్టు హరివంశ మచ్చట నదృశంబు

గీ. తెవ్వి గల పండు నవి యెల్ల నేర్పఱిచి, పలికి నభ్యులడెందంబు పల్లవించఁ
జేయుఁ డర్హంబు మీవంటి శిష్టజనుల, కిందులనె కాదె పెద్దలై యెన్నఁ బడుట,

క. అని పలికిన నూతుండును, వినుఁ డీయర్థంబు మీరు వేడినరీతిన్

జనమేజయభూపతియును, సనవైశంపాయనమునిఁ గన్ఁగొని యుడిగెన్. 106

ఉ. వింటిమి సర్వధర్మములు వింటిమి కారవపాండివశ్శివుల్

వింటిమి కృష్ణదేవుఁ డరివీరుల నెల్ల జయించి కామకుల్

గొంట లనద్దయామహిమకుం గుటి నేయుచు భారతంబు మీ

రంటినవేడ్కఁ బల్కఁగ భరామరలోకశిఖావహంసను.

107

చ. ఇలఁ గలయట్టి పుణ్యార్థ తెల్లను బల్కితి రీర లందులూ

పల నొకఁ డాన తీయ రని భద్రకరం బగు పాండునూనుల

న్నిలువఁగఁ గోరి కృష్ణుఁ డతినిర్మలకీర్తి రహస్యభాషలం

డెలిసినయర్థ మంతయును దేవరవా రెఱింగింపఁ గాఁ దగున్.

108

వ. అని నిజవచనమధానంబుఁ గర్ణపుటంబుల నింపం గోరుచున్న కొనకాదులగు

నూతుం డానతిచ్చె మీ రడిగినయట్లు రాజసింహం బైనజనమేజయండు వే డినం

దలంచుకొని ధర్మం బెఱింగినవాఁ డై వైశంపాయనుం డిట్లనినె.

109

క. జనమేజయభూవల్లభ, వినుతాశ్చర్యంబు ధర్మవేత్తలచేతం

బనివడి నుడువంబడినది, విను కృష్ణకథామృతంబు వీనులు దనియన్.

110

వ. విచిత్రధర్మంబులు నరక వేదనలు విష్ణుచరిత్రంబులు భక్తిలక్షణంబులు నన్నజలగో

భూమిదానంబులు సత్సంగమలాభంబులు సాలగ్రామఫలంబులు నేరాడశీప్రతం

బులు నతిథుల యతిబ్రహ్మచారులం బూజించిన నుత్సవంబు విష్ణు ప్రదక్షిణ సౌభా

గ్యంబు మహాత్ములకు నమస్కరించిన విశేషంబు జననీగర్భచింతయు సంసారిషచా

రంబు ఋణికధనికగతులు గంగాకావేరీపం పామహిమ యుఁ జంద్రపుష్కరిణీన

మున్నతియు రంగవాదవైభవంబు శ్రీతైలవేంకటాచల హస్తీశిఖరంబులు కలిగిన

వారి పుణ్యఫలంబుల సింహాద్రి హేమకూట విరూపాక్ష కుంభకోణంబుల దగ్ధించిన

మేలు జయంతినవము లాచరించిన యతిశయంబులు శివరాత్రి ప్రతలక్షణంబును

నఖిల మునిదేవభూదేవిమధ్యంబున సకలధర్మస్వరూపి యైన కృష్ణుం డానతిచ్చిన

భీమాష్టననకులనహ దేవద్రావదీనమేతుం డై ధర్మరాజు వినియె నని జనమేజయిం

డిట్లనియె.

111

క. ఎచ్చోట నుండి కృష్ణుం, డచ్చువడం గథలు నొడివె నానతి యిచ్చా

విచ్చులవిడి భూసుర యన, నచ్చతురుండు హర్షమన్నుఁ డై యిట్లనియెన్.

112

ఆ. రాజ్య ముడిగి పాండురాజకమాజులు, ద్రువదరాజుప్రతివోడఁ గూడి

కామ్యకవరిలానఁ గాఱియవడుదుండ, యదునిభూదు తెలిసి యాదరమున, 113
మ. వివిధాయుధములు సవరించి యుష్పటాశ్పటులు మాపుదు పీఠభటులు నడువ
ఖురపుటాహతి రజోగరిమను మిఱికి వలస గావింప నశ్వములు దొడర
వరనేమిఘట్టనం బురగలాకముల్లోవ నపగింప రథములు నందడింప
రోదోంతరముమేర రూపింపఁ బట్టైన కరులు శొండలమెప్పుఁ గాకునేయ

గీ. నేల యీనినకై వడి నిండికొన్న, బలము లరుచేర వారణపట్టణంబు
డాయఁ జనుదెంచి తత్సౌభజాయమాన, మణివిభాస్సుర్ని కాశ్చర్యమగ్నుఁ డయ్యె.
ప. అంత భీష్మ. డెదురుగా వచ్చి విదురసహితుం డై యున్నవాసుదేవు నుచితప్రకా
రంబున దర్శించి యర్ఘ్యపాద్యాదికృత్యంబు లాచరించి కుశలం బడుగువాఁ డై
యిట్లనియె. 115

ఉ. నేమమె కృష్ణ మీకు యదుసింహము రాముఁడు లెస్స యున్నవాఁ
డే మఱి వృష్టిభోజులకు తీవ్రియె రుక్మిణి సత్యభామయుం
ల్రేమ భజింతురే సుతులు ,మెప్పు వహింతురె నైరిభూపతుల్
నేమముతోడ నెల్లపుడు నీపదపద్మము లాశ్రయింతురే. 116

క. వనజాక్ష భవద్దర్శనమునఁ బాపము లెల్లఁ బోయె మోదము గలిగెన్
నినుఁ గన్న యంతమాత్ర నె, ఘోషములు దమకుఁ దామ కలుగుచు నుండున్. 117

గీ. పద్మలాంచన సీరాక భాగ్య మల్యైఁ, బాపములు పేరు నుడివినఁ బాఱిపోయె
స్వప్నమున నైన నీకీర్తి సౌఖ్యమిచ్చుఁ, జూడఁగల్గిన జాబ్బనమాజిగాదె, 118

క. మును లైనను నీపదములు, గనఁ జాలరు పుణ్యమేమి గల్గెనొ నాకుం
గనుఁగొంటిని జన్మాంతరమున నైనం బాపనమితిఁ బోకార్తు నిటన్. 119

ప. పరులకు మీదర్శనంబు దుర్లభంబు గాదె యని పల్కి సత్కారంబు చేసిన నవ్వు
కుండు నిరంజనుండు నరకకాశంబు నైసృష్టంబు దంతమరీచిజాలంబులు మణి
మండపంబునకు వచ్చె వెట్టు చిఱునవ్వు దళుకొత్త విదురునిం జూచి భీష్మన
ట్లనియె. 120

క. విను భీష్మ పాండునందను, లనఘులు భర్త స్వరూపి పగునీ పుండం
బనిలేనివని నయ్యో, వనవాసాయాసభరము వారిఁ దగునే. 121

క. కాంతేయులు నావా రని, స్వాంతంబునఁ దెలియు మెగ్గు వారిఁ రాదా
కాంతులకుఁ గీడు నేయం, జింతించినజనుల శిల్లఁ జేనేత నగున్. 122

మ. అని వేగంబున లేచి ద్రోణ కృప భీష్మదిత్యపుత్రాదియో

భనికాయంబుల గుండియ త్వదర గాంధారీతనూజా ల్భయం

బున జంక నిద్దురుండు కామ్యకవనీభూమార్దముం జూపఁగాఁ

జని యాకృష్ణుఁడు పాండునందననిరీక్షాన క్తచిత్తంబుతోన్.

123

ప. అంత విదురు నిలువ నియోగించి.

124

సీ. భీష్మునిఁ దనవెంటఁ బెట్టుక చని కాంచె దైత్యారి యసఘుని ధర్మసుతునిఁ

దమ్ములు ద్రౌపది ధర్మశీలురు మును లేదకాస్త్రపురాణవిహితమతులు

నవనీరురులు సోమయాజులు గాంధర్వవిద్యావిచక్షణుల్ వినయపరులు

నాటకాలంకారపాటవాభిజ్ఞులు కత్తవేత్తలు శబ్దకర్మఘనులు

గీ. విష్ణుభక్తులఁ బెద్దలు వీరవరులు, నీతిమంతులు సరసులు సేరుపరుఁ

గవులు మంత్రులు భృత్యులఁ గార్యదక్షులలమి కొలువంగఁ గొలుపున్న యట్టివారి.

ప. ఆనమయంబున.

126

ఉ. లీల సుయోధనుం దునిమి లెన్నగఁ దదుధిరాంబుధారలం

దేలుదమంచుఁ జేత గదఁ ద్రిప్పెడికమ్ములఁ గూడి పాండుభూ

పాలసతాగ్రజం డదరిపాటుగఁ జూచి యెదుర్కొనెన్ దయా

శీలరఁ బుణ్యమూర్తులఁ బ్రసిద్ధచరిత్రులఁ గృష్ణభీష్ములన్.

127

ప. అప్పుడు కందమూలఫలంబులతోడ నెదుర్కొని నడుచుచు సంగంబువలనం గామం

బును గామంబువలనం గ్రోధంబును గ్రోధంబువలన మోహంబును మోహంబు

వలన స్మృతివిభ్రమంబును స్మృతివిభ్రమంబువలన బుద్ధినాశంబును బుద్ధినాశంబున

నాత్మవివేకంబును నెడలనని గీతలయందుఁ బలుకంబడియెఁ గావున నిది యెఱింగి

బుద్ధిమంతుండు సంగంబుఁ బరిహరించునది.

128

ఆ. వానుదేవ కృష్ణ వనమాలి నర్వేళ, లోకనాథ భక్తలొకవరద

చక్రనాస్త నాడునత్యుచ్ఛ్రింజ్జలు, నిలువవయ్య కరుణ నీరజాక్ష.

129

క. అని ధర్మలోకభయమున, వనజాక్షుని భక్తలొకవరదు రమేశన్

మనమున నిడికొని ధ్యానం, బొనరించెను ధర్మతనయుఁ డురుశరభ క్షిన్.

130

ప. అప్పుడు.

131

క. హరియును ధర్మజాధర్మము, నిరుపమగతి నిలుపఁ దలఁచె నెవ్వదిలానన్

సురతరువు కరణి గోరుకలు, కరుణించుం గాదె భక్తగణముల శ్రేండున్.

132

ప. అని యిట్లు ధర్మరాజు ధ్యానంబు సేయుచు ననుజనహితుం డై కందమూలఫలంబుల

తోడ బ్రహ్మణవర్గంబుఁ బురస్కరించుకొని కృష్ణభీష్మల నెదుర్కొని యథోచితం
బుగా నాలింగనమస్కారంబులు నర్హ్యపాద్యాదికృత్యంబులు నాచరించి తో
డ్కొని తెచ్చి పర్వకాలానుధ్యంబున దర్శననం బిడి శుభోపవిష్టులైన వారిం
గుళలం బడుగం దలంచి యిట్లనియె. 133

ఉ. యాదవనాథ మేలె యిటుకై చనుదెంచుట కేమిహేతువో
పేదల బంధుహీనులను బెంపుఁ దొఱంగిన మమ్ముఁ జూడ న
మైదము మీకుఁ దాత కగు ముచ్చటతో ధృతరాష్ట్రనాత్మజుల్
మేదిని నేలని వ్వునెడు మెల్పునఁ గన్గన నీరు వెల్పుచున్. 134

గీ. కృష్ణ సర్వాత్మ నీహయఁ గిడురువెట్టఁ, దరమె మాకంచుఁ దమ్ములు దాను నూర
కున్న భక్తుల దుఃఖంబు లుడువఁ గోరి, యమరకటిసీతనూజున కనియెఁ బత్రి. 135

ఉ. వీరలఁ జూడు భీష్మ హరివిక్రమశాలులు సత్యసంధు లా
చారపరాయణు ల్విశుతసత్యధురీణులు ధర్మవర్తనుల్
ధీరులు నాకు భక్తులు విధేయులు మీకు ను గోప మిర్వ్యయుం
జేరఁగనీనివారు గుణశీలురు పాండుకుమారు లారయన్. 136

ప. అనిన దేవకీనందనునకు గంగానందనుం డిట్లనియె. 137

ఆ. నీపదాబ్జభక్తి నిర్మలాచారంబు, నెఱుపువారిశోర్కి నించుభార
మరయ నీకుఁ గాక యన్యుల కమ్మునే, కాన వారిఁ గావు కమలనయన. 138

క. నీభక్తుఁ డెవ్వఁ డైనఁ, శోభనసాయుజ్యపదము సులభముగఁ గను
న్నీభక్తుఁడు గాకుండిన, భూభర్తయు నైన నరకమునఁ బడును హరి. 139

ప. అనిన గంగానందనునకు దేవకీనందనుం డిట్లనియె. 140

గీ. బలదయాసత్యనిధులైన పాండవులకుఁ, దెలుపుమా జ్ఞానబోధంబు తెఱుగు భీష్మ
చిత్త మెప్పుడు మాయందుఁ జేర్చువారి, కిహవరభయం బటన్నది యింత లేదు.

క. అని వలిసిన కాంతనవుఁడు, వనజాక్షుని భక్తలొకవరసుని గృష్ణుఁ
మనమున నిడికొని మ్రొక్కుచు, వినయంబున ధర్మరాజు విన నిట్లనియెన్. 142

సీ. పాండునందన జగద్రాజ్యభారితర కేవల బ్రహ్మంబు కృష్ణమూర్తి
చుట్టంబు చెలికాఁడు శుభదాత మంత్రంబుఁ దపములు జ్ఞానంబు ధర్మ మితఁడె
యాదయాసాగరు నింద్రాదిసన్నతు నఖిలభూతాధారు నాదిదేవు
నర్వలొకశరణు సంతాపతారకుం గామితార్థప్రదుఁ గంజనాభుఁ

ఆ. జంద్రనూర్యసేతు సంసారపారగు, భుక్తిముక్తు లిచ్చుపుణ్యపురుషుఁ

ః గాఁగ నెఱిగి కొలువు కల్పవృక్షము రీతిఁ, గోరుకల్లె మిగులఁ గురియు నీకు. 143

వ. అనిన విని భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డి ట్టనియె. 144

ఉత్సాహ. సర్వకాశ్రు వేది వీవు జాహ్నువీతనూజ ని

ర్గర్వయుక్తి భర్త యుక్తి గంజనాభభక్తియుక్

బర్వమై తనర్వుఁ డెలియఁ బలుకుమయ్య యాకసం

బుద్ధి నిండినారు సురలు యోగివరులుఁ గోరికన్.

145

వ. అనిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డి ట్టనియె.

146

ఉ. పాండుతనూజ వింటె హరిభక్తి వఠించిన విన్నవారికిం

గొండలవంటిపాపములు గూలుచుఁ గోరుకు లిచ్చుఁ గావునం

గుండలిరాజతల్ప విభుఁ గొల్వము కొల్పినవారి కెంతయు

న్నిండు శుభంబు కాత్రవులు నిల్వరు బాధలు చేర పెచ్చటన్.

147

సీ. వానుదేవుని గృహద్వారంబునకు నేగుపాదముల్ సౌఖ్యసంపాదములు

శ్రీవల్లభునిఁ బూజనీయంగ మరగిన హస్తంబు లమితపుణ్యాకరములు

జలజాత్మరూపంబుఁ జక్కఁగా నీక్షించుకన్నులు వైభవకారణములు

హరినామకీర్తనం బ్రాంత మొనఁగింపఁ బట్టెనజిహ్వా సౌభాగ్యకరణి

గీ. నిక్కమిమాట నిక్కము నిక్క మరయఁభుజము లివె యెల్లి పశుకెద బొంకు గాదు

వేదకాశ్రుంబులకు మించు వెదక దొరక, దవని దైవంబు లేదు శేషపునికం. 148

సీ. సారంబు హిశవును సారెకు నెఱిగింతు ఘోరమై పరఁగు సంసారమునను

శ్రీవిష్ణుతాజన చింతన ధ్యానముల్ తలదండ్రులకు నేవ నలుపువారి

పుణ్యకథానక్తి బ్రొద్దుపుచ్చినవారి నొడివిన కార్యంబు నడుపువారి

నఖిలభూతములందు ననుకంప గలవారి ధర్మ మార్గంబులు దలఁచువారి

గీ. సరస విడువక రక్షించుఁ జక్రపాణిఁ, గొలుపు వర్తింపు కూజింపు గలుగు శుభము

నిజము డెలియంగ దేహంబు నీరుబుగ్గ, కలిమి బలుములు మెఱుపులకరణి యరయ.

ఆ. సగము నిద్రచేత జరుగు నాయువ్యంబు, కడమ విడువ ముడువఁ గట్టిఁ బూయఁ

దిరుగ విఱుగఁ డెరుగ దినములు గడచును, బుణ్య మారరింపఁ బ్రొద్దు లేక. 150

ఉ. విన్నతనమ్మన నిగులఁ బెద్దతనమ్మన ధర్మవర్తనల్

మన్న వయస్సున న్నుడువఁ జొచ్చగు దేహము కాశ్యతంబు గా

డెన్నఁటి కింతయుం డెలిసి యెగ్గు దలంపక పుణ్యమార్గముల్

గన్న మహానుభావులకు గల్గు నిరంతరసౌఖ్యసంపదల్.

151

- గీ. వినుడు నామాట పాండవు ద్విత్వసింఠి, దేహ మస్థిర మది నమ్మి తిరుగరాదు
లోభమోహంబు లుడుగుచు లోకనాథుఁ, జక్రిఁ బూజింప జన్తంబు సఫలమగును.
- వ. పర్వతపాహణ పృక్షపక్షి పశుమృగాదులం గోటివేల జన్తంబు లెత్తిన మానవ
దేహంబు గలుగు నందుఁ బూర్వపుణ్యవశంబున దేవదానవభోగబుద్ధు లుష్ణవంబు
లగును దుర్లభం బైనమనుష్యశరీరంబు దాల్చియు హరిం బూజింపనివారికంటె
మూర్ఖుండు లేఁడు పూజితుం డై జగన్నాథుండు తోరుట లిచ్చుఁ బాదమాత్రంబెల్ల
హస్తీపాదంబునకు లోకువ యైన తెఱుగున స్థావరజంగమాత్మకం బైనజగం బాకాశం
బుచేతఁ గప్పంబడినచందంబున భువనంబు విష్ణువ్యాప్తం బై ప్రవర్తిల్లు ననోన్య
సాధనంబు లైన జననమరణంబులు మర్త్యులకుం గొంగుముల్లె. తన్నాశనంబునకు
మూలంబు పురుషోత్తమనేవ ధ్యానంబు చేసినఁ బూజించినఁ దలంచిన దం
దంబు వెట్టిన సంసారసాగరంబు దరియింపంజేయు మాధవు నెవ్వండు పూజింపక
యిండు నెవ్వనిపేరు నుడివిన సకలపాపంబు లబొగు నట్టివారాయణు పాదపద్మం
బులు భజియించి జనకాదిరాజలోకంబు మోక్షంబుఁ గనియె నానర్హేశ్వరు నామ
ధేయంబు విజయంబునఁ జెలంగ లోకంబు సంసారసాగరంబునఁ బరిభ్రమించు
నింతవిచిత్రంబు గలదే యెంతవర్తంతం బింద్రియవైకల్యంబు రోగంబులును
బాధింపకుండు నంతలోనన ముక్తిరతులకు వైకుంఠపూజనంబు కర్తవ్యంబు మాటి
మాటికి భుజం బెత్తి హితంబు నెప్పెద భుక్తిముక్తిప్రదుం డైనకృష్ణుం డెల్ల కాలంబు
నెల్లవారికిఁ బూజ్యుం డై యుండు. 153
- క. శ్రోధము హృదయముఁ గలఁచును, శ్రోధము పాపముల కెల్ల గురు వనిపించుం
శ్రోధము ధర్మముఁ జెఱుగును, శ్రోధము విడువంగవలయు గుణనంతులకున్. 154
- క. విను సుఖదుఃఖంబులకును, మననే కారణము దాని మాటికి నెటకుం
జననీయక హరియందుం, బనువలుపుము కౌతుకంబు పాటిలు నీకున్. 155
- గీ. అచ్యుత యనంత గోవింద ¹యనెడి నామ, కీర్తనంబొవధం బెంచు గెదవఁజాలు
రోగజాలంబు లెల్ల నారూఢిగాఁగఁ, దధ్య మిహుట తప్పదు ధర్మ పుత్ర. 156
- క. హరిహరపూజావరు లగు, పురుషులకును బంధుమిత్ర పుత్రధనంబుల్
పరిపూర్ణంబుగ నెలయును, శరనిధిగంభీర జన్మజన్మములందున్. 157
- క. ఇహపరములు గావలసిన, సహరహమును జేయవలయు హరిపూజనమున్
ఇహపరము లొల్లకుండిన, సహజంబుగఁ బరుల నింద సలువఁగవలయున్. 158

- గీ. ధర్మమూర్తికి హరికిని దండ మిడ నె, నందు దేహంబు సింతైన నంచ ననివ
వాడు పాపాత్ముడ నబడు వనజనాభు, భక్తి దుర్లభ మందురు బ్రహ్మకై. 159
- ఉ. శోపములేక విప్రులను గూర్చి యనూయయు లోభమోహముల్
దాపున నిల్వసీని యతిధన్యుని సీతుడు సంతసించు నా
శ్రీపతి యెల్లవారలకు నేవ్వుండ నూయన యాయదూతముం
డివరమేష్టి కావగ వహించిన యవ్వడె చేరుఁ గోరుకుల్. 160
- గీ. పుడమి బుట్టింప రక్షింపఁ జొలియఁజేయఁ, గర్త కృష్ణుండ యీహరి కరుణఁ బలుక
సర్వధర్మకథాప్రపంచము వినుము, శోక మంతయుఁ బోకొని నుభవి గమ్ము. 161
- క. అని గాంగేయుఁడు వలికిన, విని ధర్మ తనూభవుండు విశ్వుంధరుఁ దా
ఘనముగ నెఱింగి తత్సద, పనజంబులు పూజనేయ వాంఛించి మదిన్. 162
- ఆ. శక్రహరము పుణ్యసంపాదనం బఘ, భంజనంబు విష్ణుభక్తికరము
నయిన యాచరిత్ర మానక్తిఁ బఠియించు, జనుల కిహపరములు సంభవించు. 663
- క. ఈగతిఁ దెలియం బలికిన, భాగీరథిగొడుగువలకుఁ బాటించి మహా
భాగుండు వృథానూనుఁడు, యోగికులారాధ్యుఁ గృష్ణ నొయ్యనఁ బలికెన్. 164
- ఉత్సాహ. దేవదేవ నానుదేవ దివ్యతేజ కృష్ణ సు
భావసీయపాదపద్మ భక్తలొకరక్షకా
కావయ్య సీదుభక్తిఁ గలుగఁజేసి యదియ మా
కావరించు సీవరంబు నాత్మలొఁ దిరంబుగన్. 165
- ఆ. రాజ్య ముడిగి కృష్ణ రాజీవలోచన, నిన్ను శరణఁ బొంది నెగడఁగోరి
సార మఖిలధర్మ మారూఢమూలంబు, గాఁగ నెఱుంగఁ బలికి కాపుమయ్య. 166
- మత్తకోకిల. సీవ చుట్టము సీవ నెచ్చెలి సీవ దైవము దాతయు
న్నీవ విద్యయు సీవ ప్రాణము సీవ తల్లియుఁ దండ్రియు
న్నీవ సొమ్మవు సీవ నేతవు సీవ మాకు సమస్తముం
గావు కావుము కృష్ణ మాధవ కంపదానవభంజనా. 167
- గీ. పురము దేశంబు నశ్వకరిధభటులు, నీకటాక్షంబు గలిగిన నిలిచి యుండుఁ
గడతుమే మేము నీయాజ్ఞఁ గమలనాభ, కొల్ల గా సీదుదయ మీఁదఁ జల్లవేల. 168
- కా. విధర్మం బొనరింప వాంఛితము లీడేఱున్ సీరు లైక్కు లా
నాధర్మం బెఱింగింపవే త్రిభువనఖ్యాతార్థము ల్నీకు సుం
బోధార్థంబులునుం గరామలకము ల్పాతప్రభావంబు ధ

ర్వాధర్మంబులు సుప్రతంబులును బుణ్యస్థానముల్ తీర్థముల్. 169

గీ. అనుచు మారకయున్న ధర్మాత్తభవుని, చిత్తమిక్షించి మానులచేష్టఁ జెలిసి
సకలలోకైకనాథుండు చక్రి పలికె, ధర్మవాక్యంబుఁ గుతుకాన్పదంబు గాఁగ. 170

ॐ భూదానప్రశంస. ॐ

క. బభిబభి ధర్మకథల్ వినఁ, దలకొల్పెడుఁ జిత్త మెంత ధన్యాత్ముడవో
కలిగించు విన్నవారికి, సులలితభూదానరక్తి శుభలోకంబుల్. 171

క. దానములలోన నుత్తమ, దాన మ్మరయంగ భూమిదానము దానం
గాననగు భుక్తిముక్తులు, మానవులకు సర్వలోకమాన్యచరిత్రా. 172

గీ. పుడమివలన నమస్తంబుఁ బుట్టుఁ గాన, సరవి నది యిచ్చినాతఁడె సర్వదాశ
యమృతాత్మనిఁ బుణ్యలోకములెల్లఁ, దామ వరియించు నాచంద్రతారకముగ. 173
మత్తకోకిల. సోమయాజులు నత్యసంధులు సుప్రతుల్గురుదేవతా

ప్రేమఁ బూనినవారు యోగులు పెంపుఁ గాంచి రొకింతయున్

భూమిదాతలు వోలె వారలు పుణ్యజాలము వేలుపు

ల్రామె యెన్నుదు రొక్కనక్కథ ధర్మనందన వింటివే. 174

కరల. కృతయుగంబునఁ దొల్లి కాంతుడు కీర్తి పౌరుషమూర్తి సం
తతదయానిధి యోగభూషణనామధేయుండు బ్రాహ్మణుం
డతులితాన్నిసమర్చనక్రియ లైనచో బలవెట్టి వా
ర్చుతఱి నాతని బల్కెఁ దత్ప్రియసుందరీమణి మెల్లఁగన్. 175

ఉ. వీర భవత్కుమారకులు వేఁగెద రాఁకట సేలఁ బొద్దుచు
న్నారు కృశాంగు లై కనిననాటికిఁ జూడ వశంబై ప్రోవఁగా
నేరసు గూరగాయ దిని నేనొకరీతి దినంబుఁ బుచ్చుగా
నోరుతుఁ గాక యీశితపు లోపుచురే హుకింపు పల్లభా. 176

క. దారుణచింతాజలగం, భీరము తనుజాతమకగభీకరము తిర
స్కారతరంగాటలమగు, దారిద్ర్యాంబునిధి మునుగుతనబ్రదుకేలా. 177

ఉ. తోడిపలాంగన ల్బలులతోఁ గనకంబులతోడ పెండితో
వాడలవాడలన్ సిరికి పన్నెలు వెట్టుచు నాధ పుత్రులం
గూడి సుఖంబుఁగా మనము మాటికిఁ గూరకుఁ జిక్కి బిడ్డ ల
ల్లాడఁగ నెల్లకాలము మహాత్త కమంగొనుచుండ శక్యమే. 178

క. అని కడు వేడుచుఁ జాట్టుం, దనయులు వేష్టింప విడినధమ్మిల్లముతోఁ

- గనుఁగవ నశ్రులు జాఱఁగఁ, బనుపుచు నిలఁబడిన చండిఁ బరికించి మదిన్. 179
- వ. కారుణ్యంబు పొడమినవాఁడై పతి సతి కిట్లనియె. 180
- ఉ. చింతిల నేల పుణ్యములు నేయనివారల కిట్టిదుఃఖముల్
 చింతయె యింతయైన, బృధివీధులి విప్రులకిచ్చువారల
 శ్రాంతసుఖాభివృద్ధిఁ గనఁ జాలుదు రట్టిది నీవు చేయలే
 దింతియ మానమాత్రము నహింపు తపంబునఁ దెత్తు సంపదల్. 181
- గీ. లలన నీరీతి నూఱడిలంగఁ బలికి, తపము నేయంగ నాత్మనాఁగి దలఁచి నన్
 సార మగు నొక్కవధ్యంబు చదివె నపుడు, పుణ్యవస్త్రముఁ దాఱుగఁ భూషణుండు. 182
- క. దారిద్ర్యమ నీకు నమ, స్కారము నీకరుణ పెంపు గలుగంగా నే
 నేదుతు నందఱిఁ గనుగొన, నేరం డొకఁడైన తనదు నెఱిఁ గనుగొనఁగన్. 183
- వ. అని పలికి యోగభూషణుండు తపోవనంబునకుం జని యం దగ్నిప్రతిష్ఠాపనంబు నేసి
 గ్రీష్మంబునఁ బంచాగ్నిమధ్యంబున వాయుభక్షణం దైజితేంద్రియుం దై హృద
 యంబునం బుండరీకాత్మనిం బిలంబుగా నిలిపి బాహ్యేంద్రియంబులు మఱచిన
 వాఁడై. 184
- మ. హరి నారాయణు వాసుదేవు జలదళ్యమున్ మురాంక దయా
 వరుఁ బీతాంబరుఁ గౌస్తుభోజ్జ్వలు గదాపాణి స్తుతుండు న్రమా
 వరునిన్ ధ్యానము నేయుచుం బొగడుచు న్నర్తకం విశ్వంభరా
 మరు మోసం బొనరింప వేలుపులు రంభ స్నేహకం బుసినన్. 185
- క. వచ్చి తపోవిఘ్నమునకుఁ, కొచ్చినఁ గాకున్న మగిడి సురిగిరి యంతఁ
 జిచ్చెన్సె బ్రహ్మనాడిని, నచ్చెడు తెరువునకు వెఱచి రమరులు సురలున్. 186
- ఉ. అంతట దేవతాధిపతి యాత్మభయంబున విప్రభోజనం
 తెంతయుఁ జేయఁ బంపె హరిదీపలు తో నడువంగ కారదా
 కాంతుని గాన నేఁగి శశికాంతులమించు కిరీటకాంతఁ ద
 త్ప్రాంత మలంకరించి నిగమార్థముల న్నులియించె మించుగన్. 187
- వ. అప్పుడు దేవత లిట్లనిరి. 188
- ఉ. దండము దేవతావతికి దండము నిర్భరలోక నేతఁడన్
 దండము పద్మగర్భునికి దండము యోగిమనోబ్ధవాసికిన్
 దండము హంసయానునకు దండము వేదసమూహమూర్తికిన్
 దండము సత్యమూర్తికిని దండము భాస్కరచింబవర్తికిన్, 189

- న. అని సుతియించిన దేవతలకు బ్రహ్మ యిట్లనియె. 190
- మ. వినుఁ డోదేవతలార విష్ణువు జగద్విఖ్యాతచారితుఁ డా
యనకన్నం గరుణాపరుండు ఫలదానాధ్యక్షుఁ డొక్కండుఁ గ
ల్లనె యేలోకమునందుఁ గావున హరిక్ ఫూరారుర ప్రాణభం
జను సేవింశ మటంచు బ్రహ్మయును దీక్షాసత్తుఁ డయ్యెం దగన్. 191
- వ. ఇట్లు ధ్యానవిష్ణుండైన పద్మగర్భుండు హృదయాంతర ప్రవిష్టుండైన భగవంతునిచేతఁ
దెనుపంబడిన వాక్యంబులకు నంతసిల్లి నారాయణునిచేత మీశోరుకు లీడేణు నని
సందేహంబు వాసి యింద్రపురోగము లైనయమగులం గూడుకొని భూసురుని తపో
వనంబునకుం జని నిజస్వరూపంబుఁ దెలిసి నీతపంబునకు మెచ్చి వరంబు లీయ వచ్చి
తిమి వేఁడు మనిన బద్ధాంజలి యై నమస్కరించి యొగభూషణం డిట్లనియె. 192
- క. సిరు లిచ్చి కావు మెప్పుడుఁ, బరులకు నాశింపకుండ బ్రదికింపు మనన్
స్థిరసంపద లిచ్చితి భూ, సుర విప్రుల కొనఁగు మింక శుభ మగు నీకున్. 193
- క. అని పలికి పద్మగర్భుండు, తనలోకంబునకు నరిగె ధరణీసురుండున్
వనజాక్షుని వర్ణించుచుఁ, జనియెన్ గృహమునకు నధికసంతోషమునన్. 194
- వ. అనిన విని యొగభూషణండు సంప్రాప్తమనోరథుండై యింటికిం జని యతఁ డేచం
దంబునం బ్రవర్తించె నానతీయవే యనిన యుధిష్ఠిరునకు మురహరుఁ డిట్లనియె.
- క. భుగభుగల వలచు సిరులున్, భగభగలీనెను సువర్ణ కలిసౌధములున్
ధిగధిగని మెఱయు చెలులున్, సొగవగు నిలుసూచి భూమిసుగుఁ డలరి మదిన్.
- ఉ. వచ్చినతన్నుఁ జూచి నిజవాంఛితముల్ చిగిరింపఁ గానుటల్
దెచ్చి సఖజనావయవదీధితితోడ నివాళి యియఁగాఁ
జొచ్చిన భామినీవిమలసోమముఖున్ మణిభూషితాంగి,
స్తుచ్చట దీగ విప్రకులముఖ్యుండు చూచి ప్రమోద మందుచున్. 197
- వ. గృహప్ర వేశంబు వేసి యిష్టోపభోగంబులఁ బరిశృత్తి జొందుచు నొక్కనాఁడు
సమీపంబున నున్ననిజాంగనం గనుంగొని యిట్లనియె. 198
- క. నామాట కడుగుదాఁటకు, నేమము ధర్మంబు నేయ సిద్ధించు ధరన్
భూమిసురులకు నన్నం, బామరిగా నిమిషము మనకు నభివృద్ధి యగున్. 199
- గీ. నాయెవర్చినపుణ్యంబు నడుపు నడువ, వేని సర్వంబు నవ్వమై యెగు ననిన
మగనిమాటకుఁ గోపించి మగువ పనికె, గన్నులెఱ్ఱగఁ గావించి కటము లదర. 200
- గీ. భూమిసురులకు నింతైన బుడకనోప, బిడ్డలకు బెట్టి యింకనైనఁ బెంపవలయు

నెవ్వరైనను మనకు మున్నీచ్చిరయ్య, యూరకే యుండు మింటిలో నోపుచేసి.

క. అని మగని నెటిక విజయించు, జనులెంచిన యతిధికోటి సంబంధిజను

ల్వినఁ దిట్టి తానె భోజన, మొనరించుచు నెట్టినింద కులుగక యుండెన్. 202

గీ. బంధజనముల విప్రులఁ బరిహరించి, నట్టికతమున సిరి వోయె నన్ని సోఁకి

యున్నగహనంబు తెఱఁగున విన్నవైనఁ, దలఁకి బ్రాహ్మణుఁ డొక్కగీతంబు పాడె. 203

క. చెప్పినవని యొన్నరింపని, యప్పడఁతుక యున్ననదన మని గహన మగుం

చెప్పినవని యొనరించిన, యప్పడఁతుక యున్నగహన మది నదన మగున్. 204

మ. అని కాంతామణిఁ బిల్చి బ్రాహ్మణుండు భామా మాచిలే సీకతం

బున దొంగల్ ధన మెల్ల దోచిరి గృహంబుల్ పహ్ని చేఁ బోయెఁ జ

ప్పినమాట ల్విన్నవైతి వాఫలము సంప్రతిఁ భుజింపంగఁ గ

ల్లెను నేఁ బోయెద నుండఁగూడదు మనఃక్రీడాగతి న్నిల్వమా. 205

క. ఆలా గను పతిమాటకుఁ, జాలాభయమంది నాథ సర్వము నిష్ఠా

వాలాయము సీదానికి, నేలా యీతప్పు గావు మింతియ చాలున్. 206

మ. అని పాఠశాలని పాదపద్మముల కొయ్యకొ సాఁగి దండంబు వె

ట్టి నుతు లేయుచు ధర్మతత్పరత రెట్టింపం బ్రవర్తించె న

వ్వనజాతాక్షయు యోగభూషణుండు దీవ్యధాన్య మాణిక్యగో

ధనము ల్చిక్కిన విచ్చె భూసురులకుఁ ధారాసుపూర్వంబుగన్. 207

క. కడి మాడ నేయునన్నము, పడఁతుక యిడె విప్రతలిఁ బ్రాహ్మణుఁ డెడమా

కుడి యెఱుంగక గృహవృత్తులు, కడమగ మణిధాన్యవస్త్రకనకము లొనఁగన్. 208

ప. ఇట్లు సకలదానంబులుఁ జేయు చుండి యొక్కనాడు శయనించియున్న నను

యంబున. 209

క. భేదముఁ జొందఁగ నేటికి, భూదానమునేయు విప్ర! భూసురులకు న

ప్రేమద మగు మునుపువలెనే, యాదానముఁ జొగడుచుండు రమరులు మునులన్.

మ. అని మింట స్వినఁబడ్డ మాటకుఁ బ్ర మోదాయత్తుఁ డై బ్రాహ్మణుం

డనిశంబుకొ మణు లిండ్లుఁ గోకలును క్షేత్రారామముల్ ధాన్యముల్

ధనము స్వీద్యలు భూము లన్నములు సాలగ్రామము ల్లింగముల్

కనువృష్టిం బడిన ట్టొసంగ వివిధత్వాచేవతాశ్రేణిన్. 211

క. అవిగనుక ధరామరులకు, ముద మొదవఁగ భూమిదానములు నేయుము సం

పద లెల్లఁ గలుగు రాజ్య, వ్రద మగు కీక్రుంభె పాండురాజకమాళా, 212

గీ. అశ్వమేధాదియాగంబు లాచరింపఁ, బొరయుపుణ్యంబు భూదానమునఁ జెలంగు
నఖిలసౌఖ్యాగ్యకరము పుణ్యాలయంబు, నిహవరప్రద మని యెది యెన్నఁ బడియె.

గీ. దానవతోమార్చనంబుల ధ్యానవేళ, భోజనము నేయుకఱి నన్న బుద్ధి జేర్చి
యెవ్వఁ డీడేర్చు బ్రాహ్మణాభీష్టనమితి, నతనితోరుకు లీడేర్తు నది నిజంబు. 214

ప. అనిన గదాగ్రజానకుఁ బాండవాగ్రజుం డిట్లనియె. 215

క. భూసురుఁ డేలొకంబున, భాసురుఁడై యుండఁ జెలియఁ బలుకుము కృష్ణ
యీనచరాచరములఁ గల, వాసులు నీవెఱుంగఁబడనివా యెం దైనన్. 216

ప. అనిన నయ్యోగభూషణుండు నత్యనంధుండు నహంకారవిరహితుండు నై సర్వ
కాలము నన్ను స్మరియించుచుఁ బదివేలేండ్లు నకలనంపద లనుభవించి యంత్యం
బున చేపర్చి గణనీయతం దైన సాలొకంబున పసియించె నీవును తత్ప్రభావంబుఁ
జెందఁగలవాఁడవు భూదానవైభవంబు సర్వంబు నెఱింగించితి ధర్మంబును వినినఁ
జూచినఁ జేసినఁ జేయించిన సంలొప్పించిన నిండువదని చతుర సీయాపాఖ్యా
నంబు భూసుగనమూహంబున దేవాలయంబునఁ బఠియించిన నాకర్ణించిన సాలొ
క్యంబు సిద్ధించు నిక్కం బింక నేమి విన వేడుక యయ్యె నెఱింగింపజే యనిన
మూరహరునకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 217

—౧౧ గోదానమహిమ. అ—

క. గోదాన మధికపుణ్యము, గాదా యని పలుకుదుండు ఘను లది యెవ్వఁ
రాది నొనర్చితి తత్ఫల, మేదన ఫలియించె నాగ నెఱింగింపు హరి. 218

స. అని యడిగిన కొంతేయాగ్రజానకు సుశర్తోపాఖ్యానం బెఱింగింపఁ దలంచి కృష్ణుం
డిట్లనియె. 219

చ. వినుము సుశర్మ నాఁ గలఁడు విశ్రుండు వేదపురాణపారగుం
డనఘుండు కాంతుం డిండ్రియజగూఢికుఁ డాయన యాత్మజేహముగ
గని ముది మెంతరొక యని గ్రక్కున రోసి తపోదనంబుఁ జే
రి నృహరి వాసుదేవుని హరితో గుఱిసేసి తపం బొనర్చుచున్. 220

క. దివమునకు నేగి చిక్కిన, యవయవములతోడ నాధరామరుఁ డుండఁ
గవ లాడు దేవదూతలు, రవళిం బనుదెంచి రమరరా జరుదందన్. 221

చ. తతోకిల. మొక్కి యందఱు నొక్కపట్టుగ మొఱ్ఱ వెట్టిగి యింద్ర మా
నిక్కుఁ బూజుము కాలందూతలు దీర్ఘ పాశభయంకరుల్

వెక్కిరించుచు మమ్ముఁ గొట్టి త్రివిష్టపార్వజనంబులం

జిక్కఁబట్టి యమాలయంబునఁ జేర్చి రేటికిఁ బల్కంగన్.

222

క. వారలతోఁ బలుమాటును, బోరాటం బాడి యాడి పుల్లవిఱిగి యు

న్నారము నిక వెఱుకుము మన, వారికి సురలోక మబ్బువాకులు గలవే.

223

వ. అనినఁ దనదూతలకు దేవేంద్రుండు పాపాత్ములగు నరకంబును బుణ్యాత్ములగు దివం
బును ననుభవనీయం బందు గోదానంబు చేసినవా రెల్లపాపంబులుం బహుగించి
నాపురంబునం గాఁపురం బందురు సమవర్తియు నాయాజ్ఞావర్తియై యిటుండు
వారొనర్చిన పుణ్యంబులు తెలిసి యుత్తమలోకంబులకుఁ బంపు సందేహంబు మామం
డనినఁ దత్సభామధ్యంబున నున్న సుశర్మ విని తనతనూజుల తెలింగింపఁ దలంచి
దివ్యవిమానారూఢుం డై వారలసమీపంబునను వచ్చి యిట్లనియె.

224

గీ. వినుఁడు నామాట తనయులు విశ్వసించి, స్వర్గసౌఖ్యంబు లెపుడుఁ గావలసెనని

పాఁడిగలమంచియావుల బ్రాహ్మణులకు, నిండు మీశోర్ము రెల్ల నీడేఱుచుండ.

క. అనిన యశరీరివాక్యము, విని కొడుకులుఁ జాట్టములును వెఱంగంది మదిం

గొనియాడి రదియు మొదలుగ, నొనరించిరి గోప్రదాన ముత్తము లెల్లన్.

225

క. అదిగనుక నీవు మొదవుల, ముద మొదవఁగ నిమ్మ విప్రముఖ్యులగు నదా

న్వద మగు సిరులకు స్వర్గ, ప్రదము యశశకరము పావభగిహరి మరయున్.

226

క. ధర్మ గోదానము సేసిన, పురుషులు యమధర్మ రాజు పూజింపంగా

సురలోకంబున నుందురు, తరుణీసుతబంధుమిత్ర దాయాదులతోన్.

227

క. పది గలిగిన నొక టీపలెఁ, బదిపదులు గడించెనేని పది యాయఁ దగుం

బదిపదులపదులు దొరకినఁ, బదిపదు లావుల నొసంగ ఫల మొకటి యగున్.

228

గీ. ఆపుదానంబుకంటె లే దధిక మొకటి, యవని న్యాయార్జితం బది యయ్యెనేని

సుభయకులసంభవుల నెల్ల సుధరించు, నమృత మరయంగ గోక్షీర మనియె బ్రహ్మ.

వ. స్వాధ్యాయపరులై వృత్తులు లేకయున్న వృద్ధులకు బ్రహ్మచారులకు బహుకుటుంబు

లకుఁ బౌరాణికులకు సోమయాజులకుఁ బుణ్యక్షేత్రంబునఁ బుణ్యకాలంబునఁ దప

దండ్రులదినంబులఁ జంద్రసూర్యగ్రహణంబుల సంక్రాంతుల జన్మసక్షేత్రంబుల

నయనంబుల వ్యతీపాతల మహాలయంబుల గోదానం బాచరించిన గవాభావం బైన

నిష్కర్షయంబు నన్ను ధ్యానంబు చేసి యిచ్చినవారలకు నాలోకంబు సుకరం

బై యుండు శ్రోత్రియు లైనబ్రాహ్మణులను జూచినపుడ పుణ్యకాలంబుగాఁ దలంచి

యిచ్చిన లక్ష్మీప్రదంబుఁ బుత్రపౌత్రాభివర్ధనంబు గగు ముల్లొకంబుల నింతకంటె.

నొండు లేదు గావున గోదానం బొనరింపు ముఖయలోకపుణ్యంబుల నొండుద విది
నిశ్చయం బీముపాఖ్యానంబు విన్నఁ బఠించిన మనోరథంబు లీడేలు ననిన విని
మఱియు నొక్కధర్మం బెఱుంగఁ దలంచి యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 231

క. ఈదానంబులలోపల, నేదానం బధికపుణ్య మిష్టార్థకరం
బాదానం బెఱింగింపుము, నీదాసున కాదరమున నీరజనాథా. 232

వ. అనినఁ బొందినొగ్రజునకు గదాగ్రజుం డిట్లనియె. 233

—అన్ని దాని మాహిమ. —

గీ. ఆయురారోగ్యుద్ధినిం బన్న మరయు, నన్నమునఁ బుట్టు లోకంబు లన్నముననె
ప్రాణములు నెల్లుం గావునఁ బరమపుణ్య, మన్నదానంబుకన్న తే దధిక మొకటి.

సీ. ఇందుల కెఱింగింతు నితిహాస మది విను పూర్వంబునను ¹యోగభూషణుండు
నా నర్హకాస్థారనయవేది పిత్రుండు ఘను లైననుతులఁ బెక్కండ్రఁ గాంచి
ధనపంతుఁ డై చాల ధాన్యంబు లాగించి యతిఫల బంధుల హత వౌనర్చ
కటవైనతఱి మంచికాలంబునను వీరు వా రనకుండ నవ్వారి గాంగ

గీ. వలయు నన్నంబు వెట్టుట ప్రతము చేసి
యింద దివిజాలచే బురుహమానుఁ డెఱింగి
యది వరీక్షించు వేడుక నరుగుడంచి

బ్రహ్మనిధి యొన తన్వందిరంబుఁ గాంచి. 235

ప. పెఱింగువడి వేగంబునఁ బుష్కలావర్తకంబు లను మేఘంబులం బంపి గోడు దిన
సంబులు రేబవ స్థీర్షణుప రాకుండ సాంద్రవర్షంబు గుగిరించినఁ బదియోజనం
బుల నిడుపును వెడల్పును మిఱ్ఱు బల్లంబులు సమతలంబు లయ్యె నానమయరీటున.

గీ. చిక్కి వ్రేలాడు డోలంబు జేతితోల, కుంటినడకయు నఱియొపు హాతవిసికి
యచ్చువడఁ గదబ్రాహ్మణుం డై సురేంద్రుఁ డడిగి ఘర్షణగ్రహమున నన్న మంత.

క. భూసుగవేషముఁ దాల్చిన, హాసపు నీక్షించి యదురు పచ్చి నుతు లేర్ప
చేసి వదాబ్జము లంటు చు, పాసింపె నుశర్మ తనదు ప్రతధర్మంబున్. 238

వ. ఇత్తెఱంగున నితిధిసత్కారంబు గావించి పచనసుధారసంబు పెల్లివిరియించుచు
నిట్లనియె. 239

1 యోగభూషణుండిని యిక్కడమాత్ర మనేక ప్రతులగా నున్నది. చిక్కిన
తావుల సశర్మయన పచ్చుచున్నది.

- ఉ. పాపము దూరఁ బుణ్యములు పాల్పడియెం గులధర్మ మెల్ల ను
ద్దీశిత మయ్యె నిల్వరున దేతఁ గృతార్థుఁడ నైతి జన్మవి
ద్యావత్తబంధభృత్యహితదాసనుతాదులు వన్నె కెక్కిరి
చ్చాపరులైన మీ రిటుకుఁ జయ్యున వచ్చుట భూసురోక్షమా. 240
- క. అని పలుకుచుండ విప్రుఁడు, ఘనమగు నవ్వనఁగఁ గాంతయు యత్నం
బునఁ బొయ్యి మంటనేయుఁచు, గనుపొగ చొరకుండు వంట కనువడి జేసెన్.
వ. అంత సుశర్మయు బ్రాహ్మణుని పాదంబులు గడిగి పూలించి రసోపవన్నంబులైన
యన్నంబులు వడ్డించి విష్ణుస్వరూపంబుగాఁ దలంచి నమస్కరించె నానమయం
బున నిండు కలంచిన దేవతలు బ్రాహ్మణవేషధరులై పచ్చి యన్నంబు వేడిన.
క. విని యింద్రుఁ డాసుశర్మం, గని పలికె స్వీరి విడిచి నడి యెత్తఁగ వ
చ్చునె కలిగిన నిడు సహభో, జన మొనరుక్ లేయన్ను జనియెచ నేనున్. 243
- గీ. ఇతైఃశింగన నుడివిన యింద్రమాట, కుశీకి యన్నంబు మిగుల లేకుంటఁ దాసి
వండు వేగమ యాఁగొని వచ్చినారు, మగుడ నన్న సుశర్మతో మగుని పసికె. 244
- గీ. నొచ్చి యాఁకట విప్రులు వచ్చినారు
బున్ను మని యాఁడ నొక్కఁడైనఁ బుడుక లేదు
ముసురు వట్టిన దెచ్చోట మసలరాది
శేమి కావించు నాథ నాకెఱుంగఁ బలుకు. 245
- వ. అనిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 246
- క. మానెను నేతను గోకలం, నానిచి మండించి వంట నడికింపు మనం
దా నట్ల చేసి యవియుం, గానఁగ లేకున్నఁ గాంత కాంతుని కనియెన్. 247
- క. కోకలు మానియ నేతులు, పోకాగ్నిలి వంట గాకబోదను విప్రుల్
మాఁకయి యాఁకటఁ జెక్కిరి, నా కింక నేబుద్ధి ప్రాణనాయన చెపుమా. 248
- వ. ఇతైఃశింగనఁ బలుకు కశీకపలుకుల కలిగి కన్నుగవఁ గెంపు సంపాదించుచు బ్రాహ్మ
ప్రేరేపకత్వంబున విప్రుండు నిర్భరవచనంబుల నింటి కిట్లనియె. 249
- గీ. విప్రు లాఁకట మలమల వేగుచున్న, వారు ప్రదైల్ల బోయె నీవంటివార
లున్నచోటను బెఱవారి కుండఁ దరమె, వహ్ని బాదంబు లేడి వేగ వండు మనిన.
క. పెనిమిటి మాటలు విని ప్రీయ, మునఁ బాదాబ్జముల నూనె మంచుఁచు బొయ్యి
సునిచినను వంట యయ్యె, న్ననకాతాక్షియును వేదనలు లేకుండెన్. 251

- వ. సుశర్మయుఁ బాకంబునకుం గొంత కాంక్షకు సహాయం బొనరించి యంత బ్రాహ్మణుల
పాదంబులు గడిగి విస్తరలు చేసి తూర్పుండ నియోగించి సంభ్రమంబున విచారించక
యన్నంబు వడ్డింప వచ్చిన సమయంబునఁ బురందరం డిట్లనియె. 252
- క. ఇల్లాలు మెలఁగకున్నను, గుల్లా సౌఖ్యంబు పలికెఁ గొండంతైనన్
ఇల్లాలు మెలఁగుచున్నను, గొల్లా సౌఖ్యంబు పలికి గోరంతైనన్. 253
- క. కల్లితెఱంగున నలిథుల, కిల్లా లన్నంబు వెట్ట నిండ్రాదిసురల్
చెల్లింతు రెల్లతోర్కులు, తెల్లము నీభార్య సటకుఁ దెమ్ము సుకర్తా. 254
- వ. యోగేశ్వరులకు మానంబును భూసురులకు శ్రుతంబును బక్షులకుఁ బక్షంబులును
మనుష్యుల కన్నంబును శూరులకు హైర్యంబును సంపదలకు సర్పంబును గాంతలకు
శీలంబును గృహస్థులకు భార్యయు బలంబులు గావున బలహీనుండ వై మా శేమి
నేయంగలవాడవు నీభార్య రాసుండినఁ బోయెడ మని యంద్రుండు పలికిన విని
భీతుండై విష్ణుధ్యాన పరాయణత్వంబున నంటసాలకుం జని కమ్మలు తేల వేయుచు
భూమిం బడి మూగ్ధిల్ల ననిజభార్యం జూచి యిట్లనియె. 255
- గీ. పాపకర్తుండు నిష్కరభాషణుండు, కలఁడె నాకన్న మూఁడుబోకముల నెందు
నడుగు దాటక వర్తించు నంబుజాక్షీ, కిట్లు నేసిన కొఱిగామి నెట్లు తీర్తు. 256
- క. అపద లవివేకయినం, బైపడు నానందె పశువు పండితునకు సం
తాపముఁ బొందు వివేకము, త్రోవడచినఁ గడలినదులు దొడ్డినరీతిన్. 257
- వ. అని పలికి యోగింపఁ దగు నని పరుషాక్షగంబుగాఁ దిరుగ నిట్లనియె. 258
- క. విజా ప్రాకృతగాంతల, లీలన్ వర్తించ వేగ లెమ్మ రమ్మ
పాపంతువు నను విప్రులఁ, జాల న్నినుఁ బాసి నిలవ జలకాతాక్షీ. 259
- క. మున్నెన్నడు నీమాటలు, నిన్నాడినవాడఁ గాను నీవే ప్రాణం
బన్నను నీహపరిసాధన, మన్నను వేలపు లకున్న నలెవా నాకున్. 260
- వ. అని పలికి విప్రుండు వేలం బడి మూగ్ధిల్లె నపుత్రప్రతయఁ బాపపుడయావిశేషంబున
రత్నభూషణభూషి తాగియై లేచి విస్తయంబుఁ జెంది నిసోపవన్నం బైనయ
న్నంబు వడ్డించిన భోజనంబు చేసి బ్రాహ్మణరూపధరు లైన సురలు హర్షించి సుఖా
సీనులై యామెం గమంగొని నీకుం దోడ్పొని రమ్మనైన నంటసాల కరిగి శోకాక్రాం
తుఁ డైయున్న వల్లభుం జూచి దుఃఖించి యిట్లనియె. 261
- క. ప్రాకృతగుఱతెఱంగున, నీకేటికిఁ జింత కడుపు నిండ స్వేచ్ఛల్
పాకం లైన భుజించి నిర్రాతులగతి మన్నవారు రమ్మ మాడన్. 262

- క. నూలులు భయములు మఱి వే, నూలులు శోకములు గూడి యనునవసంబున్
జేరును మూఢజనంబులఁ, జేరంగా వెఱచు బుధుల సిద్ధం బరయన్. 263
- క. కలవాణి యిట్లు పలికినఁ, గలఁ కంకయ్యఁ దీటి లేచి కల గన్నగరిం
దలఁచి చనుదెంచి దండం, బలవఱుచుచు విప్రనరుల కనియెం బ్రీతిన్. 264
- గీ. ఇప్పుడు జన్మంబు ఫలియించె నెల్ల కులము, ఎన్నె కెక్కిన మిసామనగుంబు
కతన నీకురవారలు కష్టమయ్యెఁ, నవ్వు నైగించి నయ నేలఁ గగుమాయ్య. 265
- ప. అని వలికి మాటిమాటికి దండప్రణామంబు లాచరించి తేజోమయ్యుగ దైవపుగుఱుని
గాంచి యాశ్చర్యమానమానసుం డై యున్న భూసురునకు వానశ్రం డిట్లనియె. 266
- మత్తకోకిల. నీరు దేవత లే సురేంద్రుడ వింక లెవ్వరు గారు నీ
భూరిధర్మపరీక్ష నేయఁగఁ బూని వచ్చితి సుంతయుం
జేరె స్వర్గమునందు నుండెడి నేససించిన యన్నిగా
క్షూణిడిలుము నీచగీత్రము లొప్పు విప్రవతంసమా. 267
- ప. ఇతైఱింగున సుకర్మకు పరంబు లానంగి యశనిధర్మవత్సం గొనిగూడి యింద్రం
దంకర్మకుం డయ్యె భూసురుండును భార్యసమేతుండై యశ్వేష్టభోగంబు లనుభ
వించి యంత్యంబున స్వర్లోకనివాసంబు చేకొనియె. నీవు నాచందంబున భయభక్తి
లుల్లసిల్ల నన్నదానం బొనర్చిన నిహవరసౌఖ్యంబులు కరికలామలకంబులై యుండు
యశంబు సిద్ధించు నీశ్వరుండు సర్వభూతహృదయంబులం బ్రసక్తింతుం గావున
భోక్త పరమేశ్వరుండు, భక్ష్యభోజ్యంబు లనుభవించి యెవ్వనిమందిరింబున నతిధు
లెట్లు తృప్తి బొందుదు రట్ల దేవత లెల్ల సంతసిల్లుదు రనిగావున నన్నదాన సర్వ
కృష్ణం దగు నీయుపాఖ్యానంబు దేవబ్రాహ్మణసన్నిధానంబున విన్నవాఁ డుత్తమ
లోకంబు గలుగు నని యానతిచ్చిన దేవతీంద్రునకుఁ గురీసందసుం డిట్లనియె. 268
- క. నారాయణ సంశయములు, దేరిచి లోరికి ఘటించ దేవగ కెప్పుడెన్
భాంచు గావున నడిగెద, నారూఢిం దెనియఁ బలయ ననుకంపమెయ్యెన్. 269
- క. ధనికులు దేవబ్రాహ్మణ, జనములయెడ భక్తి గలగి సత్సాత్రమలం
దనిసిన సురత్రాజితు లై, యనిశంబును బరమపదవియం దుందు రొగిన్. 270
- క. పేదలు దానము నేయన్, లేదుగదా సొమ్ము వారు లేవడివేఁ బి
క్కేదో స్వర్గసుఖంబున, కేదేనియొం ద్రవ గలదొ యెఱింగింపు వారి. 271
- ప. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె, 272

గీ. వినుము చెప్పెను గాంలేయ విన్నవా, పాపములు పోవు నధ్వరఫలము నెందు
ధనము లేకయు ధర్మతత్పరతఁ దొల్లి, మునులు గాంచిరి జలదానమున దివంబు.

క. దంతితురంగమరథగో, కాంతామణివస్త్రధాన్యకనకాదులు దా
మెంతెంత గలిగె నేనియు, నంతంతకు గోరుచుండు రఖిలజనంబుల్. 274

క. అన్నము నుపకముఁ బ్రాణికి, గన్నపుడే తుష్టికరము గావున నెపుడు
మున్నెన్నఁబడియె దానము, లెన్నెడినో నకలకాస్త్రహితమటఁ జెలియన్. 274

స. నకలప్రాణులప్రాణంబులు జలంబులంద నిలుచుం గావున జలదానశీలుండు ప్రాణ
దాత యనంబును నిందుల కొక్కయితివోనంబు గలదు తొల్లి కాంతుండు జీలేంద్రి
యుండు నిస్పృహుండు తచియు వేదకాస్త్రపారగుండు నైన సుశీలుం డను
బ్రాహ్మణుం డుంధవృత్తి వర్తించుచు జలదానపరుండై పశుపక్షిమృగాదులకు ననా
వృష్టికాలంబునం బెదవెద్ద నూతులం దోడి శీతశానకంబులు పోయుచు బడరి
కాశ్రమంబున నుండె దేవయక్షసిద్ధపాప్యశ్చిన్నరకింపునహదులు తదాశ్రమంబునఁ
గ్రీడింతురు. భూసురునిపుణ్యవర్తనలకు నిండు శంకితుం డై పాపకనకాతుండై
వచ్చి యెండం బడి దప్పిగొన పచ్చినారము మాయద్దటకుఁ బాసియంబు గావలె
నిని యార్తస్వరంబున వేడిన విప్రం డిట్లనియె. 276

— జలదాననుహిము. —

మత్తకోకిల. ఏపు దప్పి మహాతపంబున నేగుచెందితి రయ్య మా
కీవదంబులు చూచుభాగ్యము లేమిపుణ్యమొ యెట్లె నుం
తాప మాత్ర జలంబుఁ ద్రావుండు తాపకీనదయాభికిం
దేవఁ జేసి యటంచుఁ బూజలఁ దేర్చి తోయము పోసినన్. 277

క. చనిపందిరిలోపలఁ గల, జల మంతయుఁ ద్రావి తనివిసాలకయుండెన్
బలభేది సుశీలుండును, గలశంబులు రిత్త యైనఁ గనుగొని భీతిన్. 278

వ. ఇది యేమి కారణంబున సింహుకుండలు రిత్త యయ్యె నని కళవళం బందుచు నగ్న
లోకకవణ్యం డైన పుండరీకాక్షు ధ్యానంబు చేసి రక్షింపు మని ప్రార్థించి చింతా
కులం డై. 279

తరల. పుడిసెఁడన్నియు నీళ్లు చిక్కనగయె యెప్పుడు డప్పిచే
బడలె మిక్కిలి నేమి నేయును బంటుధర్మము నిల్చువే
నడపు నేయక నట్లదండ్రియు దాన దైవము నాకు నీ
యదుగు లెప్పుడు గావవే చును నంబుజాక్ష రమాక్షనీ,

280

- క. ఈరితిఁ బలుక విప్రుఁడు, నీరజనాభుండు కడప నిండించె దయం
జేరి జనివేలశిఖలకొ, వారిధి వలె ద్రావె వహిన్ వడిగా నదియున్. 281
- వ. అదియుం జాలక. 282
- క. జలములు లే తే మ్మనుచుం, బలుమాటును వేడి వేడి పాయె సుశేంఘ్రం
గలపికొని వహి దివమున, కలముండు బ్రాహ్మణుండు విస్తరాయస్తుం డై. 283
- గీ. తట్ట గుద్దలి చేకొని తరుణితోడఁ, ద్రవ్వెఁ గూపంబు పాతాళశలము దాఁక
నంతకంతకు జాపడ్డ నరసి దేవ, మాయగా యంచు మాధవు మగివు సూక్ష్మ. 284
- ఉత్సాహ. వాసుదేవ రామకృష్ణ వారిజాక్ష మాధవా
వాసవాదివంద్య నీకు పందనం తొనర్చెదన్
దాసుఁ డైన నావ్రతంబుఁ దప్పకుండ నీవు పై
బూసికొన్నఁ గాక నీళ్లు పుట్టనేర వియ్యోడన్. 285
- వ. అని పునఃపునః వ్రతామంబు లాచరించినఁ బుండరీకాక్షుండు సుధారసంబునకు
వాసి గల్పించు జలంబుఁ గల్పించిన నానుశీలుండు సంకుష్టాంతరంగుం డై ముని
సంకుంబు నుతియింప జలదానంబు నేయుచున్నం గని యింద్రుండు విష్ణుం
తొనర్చుం దలంచి తేలుపులం గూడుకొని పరులచందంబుల నిడువదియొక్కమాటు
వచ్చి జలపానంబు నేసి విఫలమనోరథుం డయ్యె. 286
- క. విరీతుల నాదాసుల, కోరికఁ తోకార్చ నొరులకు న్నక మానే
నేర రసంగా భక్త, ప్రారంభము చెఱుచునాడు ప్రాజ్ఞం దగునే. 287
- గీ. స్వర్గమున కేగి యింద్రుఁ డనర్గళము
లైన విప్రునిధర్మంబు లరసి జడిసి
వదియు రెండేడ్లు వానలు వడకయుండఁ
జేయ నపుడు తదాక్రమతేత్ర ముందు. 288
- వ. నాకారుణ్యంబున నుత్తమజలంబు లుత్పన్నం లైన సకలభూతంబుల కొనంగుచు
నుశీలుం డుండె నింద్రుండును జంద్రసూర్యాదిగ్రహంబులం బంపిన వచ్చి దప్పి
దీర్చుకొని సంతసంబున నందఱు నొక్కవ్రదేశంబున నున్నఁ గల్పాంతంబు కైవడి
వాన కురిసినం జింతించి. 289
- క. మానవుల కొకటి నేయం, బూనినఁ గార్మంబు వేటపుట్టుట యరుదే
నేనొకటి నేయం దలంచినఁ, దానొక్కటి చేసె నార ధైవం బనుచున్. 290

గీ. ఇట్లు చింతించి సురలతో నిందుఁ డిదియ
స్వర్గ మని యెంచి గ్రహముల సంస్కరింప
వారు చనుదెంచి బ్రాహ్మణవంశలక
మగు సుశీలునిఁ గనుఁగొని యభిషేకించి.

291

పంచచామరము, ధరామరేంద్రచంద్ర నీదుధర్మకర్త మర్తముల్
చరాచరంబు లైనలోకజాలముల్ నుతింపఁగాఁ
బరాత్పరుండు సంకసించుభాగ్య మింతకన్న నె
వ్వరి న్వరించె నిన్నుఁ జూడ వచ్చె వల్ల పీడుగో.

292

గీ. చంద్రసూర్యముఖగ్రహచయము మేము, నవ్యకాంచనమణివిమానము నీకుఁ
దెచ్చితిమి యెక్కు పొదము దిశలు వొగడ, స్వర్గసుఖ మెల్ల కాలంబు సాగు ననిన.
ప అవ్వాక్యంబులు విని లోకోపకారంబుగా నొక్కపరంబు వేడెడ నిక్కడ నున్న
వారల కందఱును దూరస్థు లైనధర్మాత్మలకును నిది మొదలుకొని యుత్తమలోకంబు
లొసంగవలయు నట్లును మీవెంట పచ్చెదఁ గాకున్న రమావతిం బ్రార్థించుచు
సుఖంబున నిక్కడన యుండెద మీర లరుగుం డనిన గ్రహంబులు నీకోరినయట్లు
తరుగుల్పలతాదులకు దుష్టవృద్ధులకు ముక్తి యయ్యెడు రమ్మని భార్యానమే
తంబుగా సూర్యసంకాశం బైనవిమానం బెక్కించుకొని నాకంబున కరిగిన నాసుఖి
లుండు చతుర్దశవహస్రంబు లనేకభోగంబు లనుభవించి తదనంతరంబున బ్రహ్మ
లోకంబునం జెంది సుఖంబు నుండె నట్లుగావున నీవు నెల్ల కాలంబుఁ జలిపందిరి
వెట్టించి శీతలోదకములు మానవుల కిమ్ము పేదల కిది ధర్మంబును స్వర్గ మొక్కదా
యకంబును దేవతలకు దుర్లభంబు నై యుండు నీయుపాఖ్యానంబు విన్నవార
లకు నలపాపక్షయంబు లట్టిసాధకంబు నై యుండు నిందుకు సందేహంబు లే దని
యానతిచ్చిన మురహరునకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

294

❧ కన్యకాదానప్రకాగము. ❧

గీ. దానములలోనఁ గన్యకాదాన మధిక, ముందు దానికే పరుఁ డెప్పుడెప్పుడ డిచ్చు
కాల సుయ్యది యెట్టిలోకములు గలుగు, మాకు సంతయుఁ జేయఁగింపుమా రమేశ.

ప. అనిన ధర్మరాజునకుఁ గృష్ణుం డిట్లనియె.

296

గీ. ధర్మములమీద సంతకాత్మగ్య మున్న
సంతకీర్తనం సమకూరు సంద్ర బుధులు

మంచికథ తెల్లఁ జెలియంగ మానసంబు

మెలసి యడిగెడు కాంతేయ మేలు వినుము.

297

అ. కులము గలిగి ధర్మగుణములఁ జూపట్టి, రోగి గాక మంచురూపు దనగు

వేదవేది యైన పేదకుఁ గన్యక, నొసఁగునకండు బ్రహ్మవసతిఁ గాంచు.

298

క. ధన మిచ్చి పెండ్లిచేసిన, ఘనునకు నేలొక మైనఁ గలుగుకొ విషవా

యనసంక్రాంతలు గ్రహణంబును దీర్ఘక్షేత్రములును ముఖ్యము లొసఁగన్.

299

క. కన్యాదానము చేసిన, ధన్యుడు గంధర్వదేవతాతలి పొగడక

మాన్యక్రియఁ బితరులతో, దైన్యము లేకుండు నెపుడుఁ దా నాయొద్దన్.

300

సీ. ఇతైఱుగున కొక్క యితిహాస మెఱిగింతు సకలసౌభాగ్యకసాధన గుగు

కృతయుగంబునఁ దొల్లి సతతకళ్యాణాన్ననం బైననర్హదాతలమునందు

విజితేంద్రియుఁడు మాని విశ్రుతకాండివ్యకులసంధవుఁడు కాన్త్రుకోవిదుండు

మహితవర్తనుఁడు ధర్మవ్రతుం డనమించు భూసురోక్తముఁడు తపోవసంబు

గీ. నందు పసియించి యొక్కనాఁ డడవి కేగి, యింధనములకు శిష్యుల నెల్ల ననిసి

కరి శరభ సింహ శార్దుల ఘనమృగముల, దారుణం బైన కాననాంతరములొన.

301

క. అక్కడఁ గలిగిన వింతలు, వెక్కన మై తోఁపఁ జూడ వేడిక వడి తా

నొక్కయెడ నిలిచి ముందఱఁ, గ్రుక్కన విసెఁ గరుణఁ గావు కా వనుమాటల్.

మత్తకోకిల. అనినాదము నట్టె వీనుల నాలకించి యిదేమియో

కానఁ బోలు నటంచు ముందఱఁ గాలు సాఁచుచు హుంకృతిక

ధ్వనమేదుర ముగ్రకంటక దండకూకలతావృతం

బైనరూపముఁ జూచి చాల భయంబు పుట్టఁగ మల్లినన్.

302

గీ. మమ్మ నీక్షింపు రక్షింపు ర మ్మటంచుఁ, గూపముననుండి యొకపెద్దహూత పొడను

విని గిణుక్కున మరలి సంవృతబలాధ్యు, నదృశాకారు నొక్కని నచటఁ గాంచి.

క. నీ వెవ్వ లేమి నేయుదు, నా విని యతఁ డుద్యుష్టి నవధూమంబుల్

పోవార్చి ధరామర యోహా వెఱవకుమయ్య నీకు నొగి నెఱిగింతున్.

303

క. విము నీసికరులము తగ్గయంబుగా నెఱుంగు మనిన ధర్మవ్రతు డిట్లనియె.

304

అ. విమి కనిగి నుండు రిచ్చటఁ బితృలోక, మేల విమల మిర తెఱుగఁ బలుకు

డనిన మాకులంబునందు ధర్మాత్ములు, పుట్టకున్నకతనఁ జొరనెఁ గీడు.

307

వ. సంజేహంబు లేదు నీ వోడకు మాకులంబున గృహకన్యాభూతిలాజ్యగోదానంబు

తానరించువారును గంగా కావేరి కృష్ణాదిమహానదుల స్నానంబులు నేయుచుండును

విషవాయున సంక్రాంతి వ్యతీతాతాప్తక సోమసూర్యోవరాగంబుల మమ్ముఁ దలం
చి యేమయిన నిచ్చువారును బుచ్చయజ్ఞపరాయణులును బ్రాతర్నాథ్యాన్నకాలం
బుల స్నానం జొనరించువారును లేరు గావున దేవాలయంబులఁ గార్తికమాఘమా
సంబుల దీపంబులు పెట్టువారును సేకాదితీ కివరాత్రి ప్రముఖ పుణ్యదివసంబుల ను
పవాసంబు లుండువారును మాఘస్నానరతులు వేదవేదాంగపారగులు పురాణభ
ర్తకాశ్రుజ్ఞులు ప్రాతస్సార్తకర్మానుష్ఠానపరులు సూర్యుండు కన్యాగతుం డైనఁ బి
తృతూజ లాచరించువారు హరిహరభక్తులు రాధాపాదుషసూక్తంబులు జపించువారు
సభ్యాత్మకాప్రేంబు చదువువారు సూర్యున కర్ఘ్యసమస్కారంబు లొనర్చువారు లే
రు గావున మాకీదురవస్థ ప్రాప్తంబయ్యె ననిన విని వడగకుదు నేలం బడి మూర్ఛిల్లి
తెలిసి పితృవర్గంబునకు ధర్మవ్రతుం డిట్లనియె.

308

గీ. ఇపుడు సంకోచములు మాని యిచ్చ మెద్ది, గలుగు నెద్దాన బ్రహ్మలోకంబు మీకు
నదియ నేయంగ యత్నమే నాచరింతుఁ, దెలుపఁ గదరయ్య మీమదిఁ గలతెఱంగు.

వ. అనిన నభ్యుసురునకుఁ బితరు లిట్లనిగి.

310

సీ. పెక్కులు గల వన్న పితృమోక్షదములైన దానంబు లందు నుత్తమముఁ దెలియ
విను మెఱిఁగింతుము తనకన్యకను బిల్చి తగినట్టివరునకు దార వోతు
రట్లు గూడని నాఁటి కాత్మధనం బిచ్చి చేయింతు రదియందు జెల్ల కున్న
దొరకినమాత్రంబు పోదైన బెండ్లికి ఘనముగా బ్రహ్మలోకంబు గలుగుఁ

గీ. గన్యకాదాన మిది మున్నుఁ గమలభవుఁడు, చేసె నాఁ డాదిగా నెల్లశిష్టజనులు
చేతు లొనరింపు మిది నీవు చేయవేని, దమకుఁ గూపంబునన యున్కి తథ్య మరయ.

క. పొగ రుడిగి చిక్కి వగచే, బెగడి లిలోదకముఁ ద్రావఁ బెదవులు సాఁచుం
దెగఁ జూడు మీ వగలం, దెగఁ జూడుము పొమ్ము నీకు దీర్ఘాయు వగునె.

312

గీ. అనుచు నీవించి కనరాఁడదెన్ను నతఁడూ, విప్రుఁ డాశ్వప్య మొందుచు పినకుఁ డగుచు
శిష్యులును దాని శాశ్రమసేవఁ జేసి, పెద్దలకుఁ జెప్పి పెండ్లంట్ల పెక్కు సేసి.

313

క. కావునను వివాహంబులు, గావించువును భవము లొస గి యుదదలకు
భూపరి దానం బివరిలు, సోకలను బ్రుత్తి నొంది దీంతు లొగిగె.

314

క. ఈకథ ప్రహ్లాదసఖిజ్ఞ, వాస్తవినియె, గర్భ నావైభవముల
పొందురు నీవెఱిగె, శ్రీ శాంతిని నలభి, నులు సిద్ధులు జొగగె.

315

వ. అని నాగి నదిం దొవ్వులకొనకాదేనిది పుట్టి గాఱు నొకరిం దొ పండుంబు ను

శంపాయనుండు జనమేజయునకుం దెలిపినట్లు సూతుండు శౌనకాదులకుఁ
జెప్పటయు.

316

క. ఖరదూషణముఖరణగణ, సరభసభుజబలచతుర్దశనమాస్రనిశా
చరసంహరణైకధను, ర్ధర ధరణీనాథచంద్ర ధైర్యనగేంద్రా.

317

ఉ. ఆత్రి వసిష్ఠ గౌతమ కణాదమునీంద్రనుతప్రతాప మూ
ర్తిత్రయరూప సుందర పరిస్ఫుర దాశుగచాప దేవతా
గోత్ర ధనుర్ధనుర్దమనగుంభితకౌర్యకలాప వార్ధిద
ర్షతుటనోగ్రకోప మహిపాలనఖేలన భక్తపాలనా.

318

మాలిని. విభవవిజయశీలా విశ్రుతానందలీలా త్రిభువనజనరక్షా దీనకుందారవృక్షా

అభినవసుమబాణా యంబుధిగ్రాహి బాణా, శుభఫలదవరేణ్యా మూర్యపంచాగ్రగణ్యా.

గద్యము. ఇది శ్రీమన్నదనగోపాలలీలావలోకనపనిత్ర శరణయోమాత్మపుత్ర సకలవిద్యా
వధాన, తామరపల్లి తిమ్మయ ప్రధాన ప్రణీతం దైన హరివంశోదితం దైన యాశ్చర్య
పర్వంబునందలి, శేషధర్మంబున భూదానమాహాత్మ్యంబును గోదానమహిమయు
నన్నదానప్రభావంబును జలదానవిశేషంబును గన్యదానకీర్తనంబును నన్నది
ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వి త్రి య శ్వా స ము.

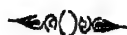

జగదీశధనుర్ధర

రాజద్విరుదాంక భక్తగణగణాధ

ర్వాణీపండిత మానస

రాజీవాశీకథామ రాఘవరామా.

1

వ. విస నవధరింపు మఖలపురాణవ్యాఖ్యానముద్రానమేతుం దైనమాతుండు శానకాది
మహామునులకుం తెప్పినట్లు యధిష్ఠిరునకుం గృహ్లాదానతిచ్చినప్రకారంబు జన
మేగయనకు వైశంపాయనుం డెఱిగించె నని బోధించి మఱియు నిట్లనియె. 2

గీ. ధర్మతనయుండు కన్యకాదానరుహిను, యితైఱిగున విని మది నింపు దనరఁ
దిరుగ నొకదివ్యధర్మంబుఁ డెలియఁ గోరి, హరికి వందన మొనరించి యనియె నిట్లు.

శా. సాధు ల్పల్కుదు రెల్ల ధర్మములలో సత్యంబు శ్రేష్ఠం బటం
చేధర్మం బమరు ల్నులించురు మనోభీష్టప్రదం బేదియున్
సాధించె నృహళప్రయాసత హరిశ్చంద్రుండు తానెద్ది నా
కాధర్మం బెఱిగింపవే కరుణచే నబ్జాక్ష నారాయణా.

4

ఆ. అనుచు ధర్మరాజు వినయభాషణముల, నడుగుచున్నయట్టియవసరమున

ప్రవదరాజపుత్రి తోయజాక్షుగుణంబు, మించు గాఁగ నన్ములించి పలికె. 5

క. ఈయర్థము మీబావకుఁ, బాయని దయతోడఁ బెలుపువగిది స్నాతున్

శ్రేయంబుగ నెఱిగింపవె, మాయన్నా వాసుదేవ మాధవ కృష్ణా.

6

వ. అనిన జగదీశ్వరుం దైన శ్రీకృష్ణుండు ద్రావిడధర్మరాజుల మొగంబులు చూచి మీ
యిష్టంబు నొక్కధర్మం బెఱుంగ వేసు కయ్యెనే మీయనుకూలదాంపత్యంబున
కినియ కారణంబు వినుం దని నవ్వి యిట్లనియె. 7

7

క. సత్యంబె తల్లిదండ్రులు, సత్యమె దైవంబు దాత సత్యమె గురువున్

సత్యమునఁ బాప మణిఁగును, సత్యంబున ముక్తి గల్గు సత్యమె జయమా.

8

వ. అనిన విని సత్యవాదులకు స్వర్గంబు గలుగు నని విందు మది యెఱిగింపు మన్న
యధిష్ఠిరునకు హరి యిట్లనియె.

9

— సత్యప్రశంస. —

- క. తనకొఱకును గోబ్రాహ్మణ, జనములకై పెండ్లియొడల సర్వధనంబుం
జనువేళ జొంకవచ్చును, వినుమిది వెలియైనచోట వెన నరనగునన్. 10
- చ. సత్యంబు నడుప నెవ్వండు సంకల్పించుకొనియుండు, నతనిచేత స్థావరజంగమాత్మ
కం బైనజగంబు పవిత్రం బగుఁ జంద్రమార్యాదిగ్రహంబులు నింద్రాదిదేవతలు
సత్యంబుచేతన నిలువంబడిరి. సకలపాపశయంబులను విద్యాకీర్తిప్రదంబును నై
శుభం బైనయది సత్యంబై కావున బుద్ధిమంతులకు సత్యంబు పలుకగలయు దొల్లి
వేదవేదాంగపారగుం డైన సుమతి యనుబ్రాహ్మణుండు కాంచనాంగం బనువు. 11
- క. పులి దువ్వజంతు పర గుఁగ, నలఘుం డాసుమతి సాధు వాఁడుదలఁకుం
తెలి మెట్లు సత్య మేగతిఁ, బలికె న్ముచురుఁడు తెలుపు సంకజనాథా. 12
- చ. అనిన యుధిష్ఠిరునకుఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 13
- సీ. కృతయుగంబునఁ దొల్లి కీర్తనీయం బైన కావేశటమున గరుడగుఁడు
సిద్ధవిద్యాధరసేవితంబు మనీంద్రతాజితంబు కర్ణకృతాగపనన
చంపకభర్జూరసహకారబిల్వపున్నాగమలకతానారికేళ
జంబీరకదళికాశ్వత్థాదిభూరుహపూర్ణంబు బహుమృగాక్షీర్ణ మైన
ఆ. శంఖశీర్ఛ మొప్పు సతతంబు వాప్రేల, వెలయు సుమతి నాఁగ చిత్త్ర దశరథు
కుశసమిత్ఫలములు గొనితేగ నొక్కనా, డడవి గుఱి శిష్యు లుమిగొనఁగ. 14
- చ. అరిగి యొక్కయెడ నిర్విప్రయశిష్యుల నొక్కచోట నిర్విప్లినయె. 15
- చ. పులి గిలి వంది గింది మనుజోతులు గీతులు లేవు కానరా
వలసినయట్లు త్రిమ్వరంగ వచ్చును గట్టెలుఁ గంఠమూలముల్
ఫలములుఁ గొంచు నొండొరులఁ బాయక వేచనుడెండు మీరు ద
ర్భులును విరు ల్పమిత్తులు నపారము దెచ్చెద నంతాపూన్. 16
- ఆ. వైశమరుగుఁ డిటుకు వచ్చినపని సేయు, దళుచు శిష్యజనుల ననిచి నూక
రాదిభీమ మైనయడవిగో విప్రండు, మెలఁగుచుండె నన్నుఁ దలఁచిగొనుచు. 17
- క. అంతట నొకపులి యాఁగొని, గంతుగడుచుఁ బైకి రాఁగఁ గనుగొని చింతా
క్రాంతం డై నలుదిక్కులు, వంతునఁ గలయంగఁ జూచి పరుగున రాఁగన్. 18
- ఆ. పరుగువాఁడున్న బ్రాహ్మణుఁ గని పులి, నిడుదలోఁగ నా చి నేల గాలు
ద్రవ్యులొనుచు దీర్ఘదంష్ట్రులు గలపెద్ద, నోరుదఱుట చూచి బాణి కఱచె. 19

వ. ఇట్లు తనదక్షిణావరంబుఁ గఱచిన పులం జూచి సుమతి యిట్లనియె. 20

గీ. పిలిచినను బల్కఁబోక యెండలను నెండి, వానఁ దడిసియు వసివాట్ల వాడుచున్న

నిరవరాధులఁ జంపంగ నీకు లాభ, మేమి గల దయ్య శార్దూల యెఱుంగవైతి. 21

తోటకము. అవరాధము చేసిననైన నృపుల్, కృప యుంతురుగా నిటు గర్లరు నే

నెపు డేమియుఁ జేయను నేగి నా, కుపతాప మొనర్చక యుండఁదగున్. 22

సీ. గ్రీష్మంబునను బంచక్షిలిమధ్యంబున వర్షాభిగమమున వానఁజీన

హిమమున నీటను నింపుగా వసియించి తపము గావించుచు ధర్మబుద్ధి

వదలక కృభ్రముల్ ప్రతముగా నడుపుచు విష్ణుపూజానక్తి నిడువలేక

కందమూలములఁ గాలంబు గడపుచు సవరాధ మేమియు నాచరింప

గీ. కూరకున్నట్టి ననుఁ జంపఁ గోరనేల, వరుల కవకార మొనరించు పాపకర్తు

నిజకులపాదరములు మాను నీచుఁ బట్టి, వరున బాధించు నిటువంటి వార తెల్ల. 23

గీ. ఎండి యున్నది యొడ తెల్లఁ గండ లేదు, నెత్తు రొక బొట్టు పుట్టదు నిజము తెలియఁ

బులిగఱచి మూలపాలయి పోయెనన్న, జోలి యే గాని నీకింక మేలు లేదు. 24

వ. అనిన విని బ్రాహ్మణునకు శార్దూలం బిట్లనియె. 25

క. ఎముకలుఁ దోలుం గా నింక మఱేమియు లే దటంచుఁ గనిపించెనం

దముఁ గాచుకొనుట ధర్మ, క్రమ మఖిలప్రాణితతి ఘనముగఁ దెలియన్. 26

వ. అనిన నవ్విప్రుండు మేదోమాంసమూత్రపురీషగ్తాస్థినీచయత్రార్థంబై దుర్గంధనింది

తంబై యనిత్యంబు నననతంత్రంబునం గాన నీక శేబరంబు వృద్ధంబు దీన నీకుఁ దృప్తి

యయ్యెనేని కృతార్థుండవైతి నిచ్చెద నిడుట పరులకు పితం బాచరించుటకొఱ

కె కాదె యైనను నాయాశ్రమంబునగుఁ బోయి తిరిగివచ్చెద ననుగ్రహింపు మనిన

భూసురునకు శార్దూలం బిట్టలనియె 27

క. పంటిలుసొచ్చిన కండలు, పంటివి నీట్రదును నెనరువాని నెకయై

యొంటిఁజది మృత్యుముఖమున, నంటిన నీ కింటి కరుగ నవసర మేమి. 28

వ. అనిన విని హుతాగ్ని నాత్మారోపణంబు చేసి నిజగృహంబున నున్న శిష్యవర్గంబునకు

బోధింపందగువాని బోధించి నీనవీషంబునకు వేగంబు వచ్చెద ననిన సుమతికి శా

ర్దూలం బిట్లనియె. 29

క. పులివాతఁ బడఁగవత్తురె, యిల నెవ రే నీవు రాక యేగిన తృప్తచే

మలమల మాఁడఁగ నోడెడఁ, బిగికియె ట్లాచరింప బ్రహ్మకు వశమే. 30

1 ఎముకలుఁ దోలుం గాని, నమలెద నీయొడలు చెడ్డ నడకలనైన

- ఆ. మగిడి వత్తు నన్నమాటలకే నిన్ను, విడిచిపెట్ట నంత వెట్టి నయ్య
మొగులుసీరు నమ్మి ముందరఁ జెఱువులొ, సీరు వెళ్లఁ జల్లునే నరుండు. 31
- వ. అనిన కార్దూలంబునకు నుమలి యిట్టనియె. 32
- క. నేమగిడి వత్తు దీనికి, సీమని సంజేనా ముడిగి నిలుపుము గాదే
నేమైన బాస యిచ్చెదఁగో మది దప్పమియవలయు కొన లేమిటికిన్. 33
- వ. పంచమహాపాతకులు మాతృపితృగర్హితులు భ్రూణహత్యా గోవిప్రవైశ్యపృష్ఠీ
పుత్రార్హభ్రాతృహంత లేగతిం బొందుదురు వ్యాధ ముద్భవుత్ర పత్నీ విధవాసంగమంబు
లాసరించినవార లేలాకంబున వసియింతురు పతి నొల్లక యితరులం జేగినసారియు
భర్తకుం బ్రతిహూలం బాచరించు కాంతయు బహుభాషిణియు నదాకలహస్త్రి
యయు నిష్ఠురభాషిణియు దానవిష్ణుకారిణియు మలినవస్త్రయు గంభాసులేపన
హీనయుఁ దాంబూలపరితయుఁ రోదనశీలయుఁ దలచాకిట నుండువెలందియుఁ బు
త్రతాడనశీలయు నాత్మశ్శక్రాపరనింద లాసరించు భామినియు బంధువుల కాదాసీ
న్యంబు నేయు కామినియు వెలయాండ్రవోడి పొందుపట్టినబోటియుఁ బాకం
బొనరించి యతిథి పితృదేవతార్చన కన్న మున్ను భుజించు లేమయు నెక్కడ నుం
డుదురు నకల పాపంబుల కొడిగట్టినవారు స్నానదేవతానమస్కారప్రదక్షిణహీన
యుఁ హరినేవారహితయుఁ గేశభారిణియు నుత్థిరవిముఖియుఁ దిర్భగ్దృష్టిరతయుఁ స
ల్లాపతత్పరయుఁజైనవిధవ లెచ్చోటం బడుదు రట్టినరకంబులు నీకు దేనాంబుఁ బ్రి
యంబుగా నీయనేని నాకగు నని శవభు బిచ్చిన బ్రాహ్మణునికి నమస్కారంబు చేసి
నీయాశ్రమంబునకుఁ జని నాకు హితంబుగాఁ బ్రాణంబులు రక్షించుకొని మగిడి
రమ్మని నెల విచ్చిన కార్దూలంబుశిరంబున దక్షిణకరం బిడి వెఱవకు మని నుమలి ని
జాశ్రమంబునకుం జనియెనని చెప్పినఁ గృష్ణనకుఁ గాంలేయాగ్రజాం డిట్టనియె. 34
- ఆ. ఇంటి కరిగి నుమలి యింటికి గొడుగుల, కెట్లుపలికెఁ బలికి నిచ్చినట్టి
మాట దప్పకుండ మగుడ నేకైవడిఁ, జనియె నెఱుంగఁ బలుకు జలజనాభ. 35
- వ. అనినఁ గృష్ణం డిట్టనియె. 36
- సీ. నను సర్వలోకాధినాథుఁగా ధ్యానంబు నేయుచు నాశ్రమసీమఁ జేరి
యందున్నశిష్యుల నాపులఁ దనయుల భార్యకు బిగిచి నాపలుకు వినుండు
వేదకాశ్రమంబులు వినులించు నేధర్మ మాధర్మ మొనరింపుఁ దనుదినంబు
స్థావరజంగమాత్మక మైనవిశ్వంబు కమలేశ్వరూపంబుగాఁ గనుండు

గీ. త్రికరణంబుగఁ బరులకుఁ దృప్తి నలుపుఁ, దొరుల భనముల కింతుల శోనరిల్లఁ
డనుచు నుపదేశ మొనరించి యుగ్ని వేల్పుయాత్మ నారోపణమొనర్చి యవనిసురుఁడు.

వ. మగుడ ధర్మపత్నిం బిలిచి యిట్లనియె. 38

క. కొడుకులను గావు ధర్మము, నడుపుము పాపంబు త్రోవ నడవకు హింసతో
విడుపుము శోరుకులుడుగుము, వడఁతీ హరిపూజనేయు భద్రము గల్గున్. 39

క. అని నుడువు విభునిఁ గనుగొని, వనితయుఁ దుకిఖించి వలికె పల్లభ నీచే
మును పెన్నఁ డిట్టిమాటలు, వినరా విది యేమి వింత వెఱచిన వగిదిన్. 40

వ. ఉన్నవాఁడ విత్తెఱుం గెఱింగింపవే యన్న ధర్మపత్నికి నుమతి యిట్లనియె. 41

క. వనమున కరిగి సమిత్తులు, కను దనియఁగఁ గోయుచుండఁ గని యొకపులి ప
ట్టిన బాస యిచ్చి వచ్చితి, వనితా మిముఁ జూచి వేగ వచ్చెద ననుచున్. 42

తోటకము. పోవలే గావున బుద్ధులు నీకిం, లే వదియించితి దెల్లమి గాఁగఁ
భావములో నిడి వంక జనాభుక్, శ్రీవిభుఁ గొల్పుము చింతదొలంగన్. 43

వ. అనిన విని శోకాక్రాంతయై నేలం బడి బొరలుచున్న బ్రహ్మణిం గనుంగొని యూ
ఱడించుచు బ్రహ్మణుం డిట్లనియె. 44

తరల. ఉడుగ కెవ్వడుఁ జేయు ధర్మము లోపినట్లు తపంబులు
న్నడువు సత్యము వల్కుచుండుము నాథుఁ డాడిన వాక్యముతో
గడవకున్న లతాంగి నంటదు కామినీత్వము నాకు మే
లడఁదఁ గోరి యొసంగు మించుక యేని యర్థికి భామినీ. 45

గీ. అనినఁ బలిమాటవిని యట్ల యగునటంచుఁ, బడుచులును దానుఁ జింతింపఁ బర్జకాల
కరిగి ధ్యానంబు చేయుచు సంబుజాక్షు, భువనవందితు మాధవుఁ బొగడె నిట్లు. 46

తరల. నుతులు బాలురు తాఁ దవన్నిని జాట్ల మొక్కఁడు లేడు మా
కితర పెన్నఁడు గొల్వసేసన యీవదంబులు దక్కనా
వలి నొసంగి యనేకకాలము భాగ్యశాలని జేయవే
నతి యొనర్చెద నీకు మాధవ నారదాది మునిస్తతా. 47

క. ఈశాగుడఁ గొనియాడుచు, బాలాచణి యుండె శోకభార ముడిగి కా
ర్దులం బాఁకలిదీర్చఁగ, వేళయ్యె నటంచు నుమతి వేగమె కదలెన్. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబుఁ దవ్వక మగిడి చనుచు వెంట వచ్చు శాస్త్రశిష్యుల దూరంబున
నిలిపి కాంతిసూక్తంబులు నిచేదించి శార్దులంబు సమీపంబునకుం జని శరీరంబు
ముడుంచుకొని యభిముఖం బై నినిచె నానమయంబున. 49

- క. గురువులకొఱకై శిష్యులు, సురవల్లభుఁ దలఁచి పురుషసూక్తము పఠియిం
చిరి దిక్పతులను బ్రార్థిం, చిరి తత్తనహిమ నుతులు చేరఁచు భక్తిన్. 50
- వ. అంత. 51
- క. బలరిపుపహ్నియమానుర, జలధీంద్రదినేశకై లజాపతు లమరుల్
గౌలవఁగ నచటికి వచ్చిరి, పులివాతం బడ్డ విప్రపుంగవుఁ బ్రోవన్. 52
- గీ. వచ్చి భక్షింపు భక్షింపు వ్యాఘ్రనాగ, యాఁకటను జాలఁ జిక్కితి ఁనుచు నెఱయి
ముద్ద యైయున్న భూసురముఖ్యుఁ జూచి, విస్తయారాంభుత్తులై వేల్పు లెల్ల. 53
- మత్తకోకిల. సర్వకాశ్రు విశారదుం డగు సత్యసంధుని భూసురుఁడ
నిర్వహించి త్రివిప్రకుంబున నిల్చి బెబ్బుని కెప్పుడుం
గర్వదీఱఁగఁ దృప్తి నేయుము గారవింపవె యోమరు
తార్వణౌమ యటంచు నొక్కట సన్నుతించిరి వాసవున్. 54
- వ. వాసవుండును నట్ల కాని మ్మని వేల్పులు మన్నించి నిస్సృహుగా డైనసుమరిం దిగిచి
యిట్లనియె. 55
- తరల. పుడమి సత్యము నిల్పినేర్పిన పుణ్యకారిని నీవ నీ
నడక వేల్పుల కింపు దెచ్చెను నవ్వుగా దిది భోగముల్
కడవు గాఁగ భుజింపు స్వర్గము దక్కఁగైకొను మిష్టముల్
నొడువు మిచ్చెదఁ గొంకనేల మనోగతికై ధరణీసురా. 56
- క. అనిన దివస్వతివాక్యము, విని వాచస్పతియుఁ బశ్యక విప్రుని భోగం
బునఁ దనిసి నిలుపు శిష్యులు, వనితయు సంతసముతోడ వర్తిల్ల దివిన్. 57
- గీ. శత్రుమిత్రులు సీకొక్క నమను యగుట, వ్యాఘ్రమిషమును దెలిసి దేవతలుగూడి
కొర్రులీవచ్చి యున్నారు కొరుకొమ్ము, పలసినవి యెల్ల బ్రాహ్మణవంశవర్ధ. 58
- వ. అని పలికి యింద్రబృహస్పతు లంతర్ధానంబు చేసిరి. శార్దూలంబును విమానంబు
నెక్కించుకొని దేవతలు దివంబునకుం జనిరి భూసురుండును విస్తయోపిష్ఠుబిల్లుండై
యోక్తమంబునకుం జని భాగ్యకు సకలంబెఱింగించి కర్తకాండంబు నడుపుచుండి
యశోవృథోగంబు లనుభవించి దివంబునకుం జనియెం గావున సత్యంబు దేవతలకును
మర్తభంబును స్వర్గప్రదంబునైన ధర్మంబుని చెప్పుచుందురు. నీవును ధర్మంబునదలక
యదియప్రతంబుగాఁ జేయుచున్న నుత్తమలోకంబు నీధించును. ఈయుపాఖ్యా
నంబు విన్నవారలు పాపంబులంబరిహారించి సత్యలోకంబున పసియింటు రని చెప్పినఁ
గృష్ణునకు యుధిష్ఠిరం డిట్లనియె. 59

గీ ప్రాణిరక్షణ మన్నింటఁ బరమపుణ్య, మండ్ర మునులెల్ల నందుల యతిశయంబు
కరుణ సెఱిగింపవే నాకుఁ గమలనాభ, యిందిరానాథ యిదె నీకు వందనంబు. 60
వ. అనిన విని కృష్ణుం డిట్లనియె. 61

అభయదానమహిమ

చ. వెఱచినవాని లో భయము విప్పిన పుణ్యఫలంబు సెన్నఁగా
దరమి ధాత కైన సునదక్షిణ లిచ్చి నమస్తయాగముల్
సెఱిగినవారు గంగ కడ నిచ్చలు నుండినవారు నీమఁగా
రణుఁగు మొకింకయే. నభయమిచ్చినవారలతో నరేశ్వరా. 62

క. విను మున్ను శిబి కపోతం, బనుపులుఁగున కభయ మిచ్చి యభయ న్నత మై
తనరెడు వైష్ణవలోకం, బున కరిగె న్నగలు పొగడ భూషపరేణ్యా. 63

వ. అనిన విని శిబిచక్రవర్తి కపోతంబున కేచందంబున నభయం బిచ్చె సెఱిగింపవే
యనిన భర్తరాజునకుం గృష్ణుం డిట్లనియె. 64

గీ. సత్యసంధుఁడు నైశ్వర్యశాలి యైన, శిబిమహారాజు యాగము లేయఁ దొట్ల
యతనికీర్తులు గంధర్వవతులు పొగడ, విని పఠింప మదిఁ గోరి వేల్పుతేఁడు. 65

క. అనలునిఁ జేరి సహాయం, బొనరింపఁ, గపోతవేష మొగిఁ బాల్చుము నే
నును డేగ యగుచు వచ్చెద, మనకు నిలిచక్రవర్తిమహిమలు దెలియన్. 66

చ. పలయు నటంచు వేడుకొని వాసవుఁ డప్పడు తాను డేగయై
బ్రలమని గుప్తుఁ జేసి పరుసం బదిదిక్కులఁ ద్రిప్పి యెక్కడ
న్నిలక శిబిక్షమావరుఁడు నిచ్చినచోటికి వచ్చె నావిభుం
డలసియు వెన్నదీయ వపురా యని రెంటిని జూచె వేడ్కతోన్. 67

వ. అప్పడు శ్రేయంబునకు వెఱచి కపోతంబు శిబిశరణుచొచ్చి నమస్కరించి యి
ట్లనియె. 68

ఉత్సాహ. డేగ యొంబరాఁగ దానితీరి కోర్పు లేక నీ
లాగు భీతి యొక్కలఁగు లాగ నీవదంబులన్
లాగులాడఁ గంటి నున్న లాగు మాని యింక నే
లా గెఱైన నన్నుఁ గాచు లాగు లాగవే నృపా. 69

క. అని పలికి భీతి పడఁకుదు, పినయలబున శరణు చొచ్చి వేడినపులుఁగుం
గనుఁగొని దియ దిశుకొత్తఁగ, జనపాలకచక్రవర్తి చయ్యనఁ బలికెన్. 70

గీ. రమ్మ శోకమ్ము భయము కంపమ్ము పడువు, మృత్యువైఁకు నాయొద్ద మెదల వెఱచు

- నోరులు నాకెంత గువ్వ సీపూరకుండు, మనిన విని డేగయును జాయఁజనుచుఁ బనికె.
 ఉ. రాజపు ధర్మము ల్నడుప రాజపు నా నిటువంటి సీపు నీ
 యోజ విరుద్ధకర్తముల కోడపు గువ్వఁ దినంగ డేగ నం
 భోజభవుం డొనర్చెను గపాతము నిచ్చి మదీయభోజన
 వ్యాజముఁ దీర్చి కాపు మిపు దాఁకటఁ బ్రాణము లుండనేర్పునే. 72
- ఆ. ధర్మవర్తనంబు దప్పక నడిపించు, భారమెల్ల రాజుపాలి డందు
 రతఁడె తప్పనడప నాయత్తవడఁ బోరు, పనిహనింప వకమె బ్రహ్మకెం. 73
- ప. అనిన శ్రేణంబునకు రా బిట్లనియె. 74
- క. శరణాగతరక్షణమే, పరికింపఁగ ధర్మమందుఁ బగమాణువుతో
 సరికాపు దానయాగ, స్ఫురణంబులు కోటి యైన బుద్ధి దెలియన్. 75
- ప. బ్రహ్మహత్యాదిపాతకంబులైన నొక్కచందంబునం బ్రాయశ్చిత్తంబు గలదుగాని
 శరణాగతపూతుకునకు లేదు. అట్టివాఁ డుభయలోకంబులం బుట్టెడు ప్రాణాగ్నియై
 రక్షింపవే యని శరణుచొచ్చిన యాకపాతంబు నెట్లు విశువనేర్తు విలయునేని
 సీకు మాంసంబు యశ్లేష్టంబు గావించెడఁ బుత్రపౌత్రులం గూడి సుఖంబుగా ననుభ
 వింపు మనిన శిబి శ్రేణం బిట్లనియె. 76
- గీ. అన్యమెల్లను నాకు నాహార మీవి, నోయసము డేగలకు గువ్వ నల్లభవుండు
 భక్త్యముగఁ జేసెఁ గావునఁ బరమధర్మ, భక్తి పక్షింపు నన్ను నబాంధుముగ. 77
- చ. పలువురఁ గొట్టి యొక్కరునిఁ బాలన నేతురు మూఢు లొక్కరిం
 గలఁచి యనేక జీవులను గావరె యుత్తము లట్లు గాన ని
 ర్మలమతి గువ్వనిచ్చి సుకమాన్యసహోదరబంధుమిత్రులం
 గలయఁగ నన్నుఁ బ్రోవు చిరకాలము కీర్తులు వర్తింపఁ ధరన్. 78
- ఆ. ఒడలు విడిచి యైన నోరుఁ గాచుపుణ్యాత్మఁ, డీవు లేరవారి కింత పెనఁగఁ
 తెల్ల దిమ్మ గువ్వఁ జెఱుపులో నీశ్వన్ని, పాణి బల్లి పరము పడయరాదె. 79
- ప. అనిన శ్రేణంబునకు శిబి యిట్లనియె. 80
- క. విడువంగరాని యొడలు, నిద్దుతురుగా కరయ శరణు వేడినవారి
 నిద్దుతురై ¹యేపట్టునను, నిద్దువు మనఁగ నపాత మరయ విడు మీమాటల్. 81
- ప. అనిన శిబిచక్రవర్తికి శ్రేణం బిట్లనియె. 82
- ఆ. గువ్వనిమ్ము నాకుఁ గోరిఁ సిద్ధించు, నీయవేని దీనియెత్తుఁ దూచి

1 యెవరైనను నే, విడువఁ గపాతంబు సీపు విడు మీమాటల్.

- నీశరీరమాంస మీవయ్యో యాఁకట, చురుగుచున్నదాన మనుజునాథ. 83
- వ. అనిన శ్రేణంబునకు శిబి యి ట్లనియె. 84
- క. నమ్మినచో విడుచుట నీ, చచ్చని కా కేమి యొడలు కాశ్వతమే మాం
సమైంత వలసె నేనియుం, గొ మ్మాకలి దీనఁ దీర్చికొమ్మా వేగన్. 85
- క. అని చేత నిశితఖడ్గముం, గొని తనదేహంబుం గోసీకొని మాంసముం ద్రా
సున నిడె డేగకు నొసఁగె, ఘనులకుం గాయంబు తృణము గాదే తెలియన్. 86
- గీ. గువ్వయున్నట్టికుడుకయెక్కుడుగఁదూఁగ, మాంసఖండంబు గుఱకలోమఱియు నించి
మఱియు నట్టైన నీక్షించి మదిఁ జెలంగి, త్రాసుపై నిల్చెఁ దాన యద్ధరణివిభుఁడు. 87
- వ. ఆక్షణంబునఁ ద్రాసును నొక్కచందంబునఁ దూఁగుచుండ దేవదుందుభులు మొరసెఁ
బుప్పవర్షంబు గురిసె శ్రేణకపోతవేంబులు మాని యంద్రాగ్నులు ప్రత్యక్షంబై
రండు వానవుం డి ట్లనియె. 88
- గీ. ఔర యీధైర్య మితరులయందుఁ గలదె, వానవుండ నేఁ గపోతంబు వహ్ని నీమ
హత్త్వ మరయంగ వచ్చితి మడుగు వరము, నకలదిక్కుల నీకీర్తి నందడించె. 89
- వ. అనిన సంక్రందసునకు శిబిచక్రవర్తి యి ట్లనియె. 90
- క. యాగము నీకై కాదే, సాగించుట విఘ్న ముడుపు సఫలముగ మావి
ర్భాగముఁ గొను మీధర్మము, బాగుగ నొనరింప మీకు భారముగాదే. 91
- వ. అని వానవు నుతియించి విభావసున కి ట్లనియె. 92
- అ. మొదలిమొగము గావె త్రి దశకులంబున, కీవు దనియ మున్నె యెల్లవారుఁ
దనియందురు నుచంద్రధన్వంబు హవిరన్న, మమభవించి కావు హవ్యవాహ. 93
- వ. అని సన్నుతించిన మనోహరం బైన శిబివాక్యంబు విని యంద్రాగ్ను లాచంద్రతార
కంబుగా నీకీర్తి లోకంబునం జెలంగు దివ్యరూపధరుండ వై యశేష్ఠభోగంబు లను
భవించి తదనంతరంబున బ్రహ్మలోకంబున నుండు మని వరం బిచ్చి యంతర్ధా
నంబు నొంది రదిగాక యనేకపక్షిజతు లావరమపురుషార్థం బొనరించి దివంబున
కుం జని రట్లుగావున నీవును మనోవాక్కాయకర్తంబుల దుఃఖితులకు సహాయం
బాచరింపుము శుభంబు చేకూరు నీయుపాఖ్యానంబు విన్నవారల కుత్తములోకం
బులు సిద్ధించుననిన విని కృష్ణునకు యుధిష్ఠీరుం డి ట్లనియె. 94
- సీ. వేదకాస్త్రపురాణవిద్య లేధర్మంబు వివరించు నీకది యవగతంబు
యధికసూక్ష్మము ననేకార్థంబు సర్వజంతువులకు సులభంబుఁ దుష్టికరము

- తనయాభిలాషికః దనుజాతః తలయం స్ఫుర్తి కామిశి నదా స్ఫుర్తసుఖము
 పుణ్యాంధులకు మహాపుణ్యంబును ముముక్షుజనములకును మోక్షసరణి యొనఁగఁ
 గీ. జాలి తీర్థ స్వరూప మై సప్తతంత్రు, శతఫణాన్విత మై పావనమితి నాశాచు
 దాన మెయ్యెది యెఱిఁగింపు దయ దగిన్, నీకు వంశన మొనగింఁగ నీగజాత్. 95
- వ. అనినఁ గాంతేయాగ్రజునకు గదాగ్రజాం జిహ్వానియె. 96
- గీ. దానములలోన నుత్తమదాన మరయ, భూమిదానంబ యది వేదములు పఱచి
 దేవపూజావరం జయి తీర్థనేవ, నేయు విప్రున కీయ విశేష మగయ. 97
- వ. విప్రులకు నిత్యంబును హిత మాచరించినవారలకు సకలకూగంబుల ఫలంబును గం
 గాతీరంబున నశ్వమేధంబు లాచరించిన పుణ్యంబును సర్వతీర్థంబులన్నానం బొనగిం
 చిన విశేషంబు నఖిలతపంబులఫలంబును సిద్ధించు నట్టిదానమ్ము నిమ్మని యొరుల కుప
 దేశించిన నంతధర్మంబు దొరకు సంప్ర భూదానంబునకు నమం బగుదానంబు
 మూఁడులాకంబుల లేదు భూదాత సర్వదాత యనంబడు నట్టివాఁ డెల్లపాపంబులఁ
 బరిహరించి మోక్షంబున కధ్యక్షుం డగుం గావున నీవును వేదకాస్త్రపురాణంబు
 లుపన్యసించుచున్నాఁడు కీదానంబు గావించుము. 98

— వాపీకూపారామాదినిర్మాణమహిమ. —

- గీ. చెఱువు వేయించునాకండుఁ జేశఁ దాను, వేయనాశంపు నికరలు వినుతిసేయ
 నుండు నాయొద్దఁ ద్రోవరి యొక్కఁ డైనఁ, దణ్ణులము లాని వానిపాతక మణించు.
 క. నీరొక్కదివన మైనను, భారుణి నిలువంగఁ జెఱువుఁ ద్రన్వింపుము నీ
 వా రెల్ల బ్రహ్మలోకం, బారూఢిగఁ జెంది యుండు రహస్యనాథా. 100
- ఆ. చెఱువు వేయ మొదలు చేసినఁ దదుపాయ, మెఱుంగఁ జెప్పిలేని యెట్టివారి
 కైన బ్రహ్మలోక మతిసులభం బని, ధర్మచేత్ర లంఘు ధర్మతనయ. 101
- క. బరు వైనపాటివృత్తిక, చెఱువులలోఁ దీసి జైలఁ జేర్చినపురుషుం
 డరమరలు లేక వేల్పుల, యిరవున వసియించు నామహిమముం గాంచున్. 102
- వ. చెఱువు ఫలంబులోనఁ గాసారంబు వగంబును గూపంబు పాతికయు నై యుండు,
 క. ఊరుఁ దటాకము దేవా, గారముఁ బాలించువారి ఘనపుణ్యంబుల్
 చేరుకు గర్తలకన్నను, నూఱుగుణంబులను మించి మూర్ఖునుచుండున్. 104
- క. గట్టిగ దేవాయతనముఁ, గట్టించిన యతఁడఁ దానె కట్టినవాఁడు
 స్నేహితులొని ఘనవిమానము, మెట్టుచు నాలొకమునను మెలఁగుచునుండున్. 105
- క. గట్టిగఁ బేదలు నుంటను, గట్టిన దేవాలయమును గల్గినవారల్

- రెట్టించి జాలచేతను, గట్టించినయిల్లు నొక్కగతి పుణ్యమగున్. 106
- క. ఆరామ మనేకుల కుప, కారముగా వేయునట్టి ఘనులుం బితరులుం
దారు సుఖింబున నుందురు, సారసభవులొకమునను సౌభాగ్యములన్. 107

— తులసీమాహాత్మ్యము —

- క. తులసీదళంబు బ్రాహ్మణ, కులున కొనంగినయతండు గురులేజములొ
నలినాబ్దుసుతుండు పూజలు, నలువఁగ నాయొద్దనుండు సంక్రితలీలన్. 108
- సీ. తులసిత్రాసలపేరు తునిచేతఁ గొని దాన గాయత్రి జపింపఁ బాయు భయము
తులసీమణులు భుజంబుల గండసీమల భయింప భూతముల్ దరియ వెఱచుఁ
దులసిచే హరిపాదములు పూజ గావింప బ్రహ్మలోకంబు చేపడఁగఁ గలదు
తులసికిఁ బ్రకారములు గట్టనేర్చిన యతఁడుండు నాయొద్ద నాపుఁ డగుడుఁ
- గీ. దులసి గుత్తుల నర్చింప దొరక నేని, పితరులెల్లను సంతతప్రేమ దనర
మునులు పొగడంగ సాలొక్కముక్తిఁ గందు, తరమె తులసిని వర్ణింప ధర్మతనయ.
- క. ఎక్కడఁ దులసియొ బద్దము, లెక్కడ వైష్ణవసమూహ మెడయొక కడుం
గ్రిక్కిరిసి యుండు నెప్పడు, నక్కడఁ బ్రత్యక్ష మగుచు హాతా నుండున్.
- క. తులసిని గంగను నెప్పడుం, దలఁచిన దుస్వప్నమణిఁగుఁ దలఁకొను శుభముల్
తలమాప వెఱచుఁ బాపము, జలజాతభవాదిలొకజాలము గలుగున్. 111
- ఉత్సాహ. ఆకసంబును భూమి వాయువు నగ్ని యంబువు లద్రులున్
లోకపాలురు సిద్ధసాధ్యులు లోకజాలము బ్రహ్మ నీ
రాకరంబులుఁ జంద్రసూర్యులు నర్కజాది మహానదుల్
నాకవాసులు నారదాదులు నాదుచూర్తులు పార్థివా. 112
- క. జనమునకు నలికిఁ బూజకుఁ, దపమున కున్నతికిఁ దగిన దైవము నేనే
కవటంబు మాని కొల్చిన, నవరిమితసుఖంబు నిత్తు ననవరతంబున్. 113
- క. దాఁచఁగ నేటికి నీమది, దొంచినయర్థంబు వేడు దోడ్తో నేనుం
ట్రాంచి వడకుండఁ బనికొడఁ, బూచినయది వెనుకఁ దీయఁ బోలునె పార్థా. 114
- క. అని వాసుదేవుఁ డాడిన, విని తిరుగన్ ధర్మ మమగ వేడుక వడియెన్
ఘనుఁడు యుధిష్ఠిరుఁ డీకథ, గొనియాడిన విన్న వారికొర్పులు గురియన్. 115
- ప. అంత దయారసంబు దనపై వెల్లివిరియుటకు సంతసిల్లుచుఁ దిరుగ నొక్కధర్మం
బెఱుంగం దలంచి యుధిష్ఠిరుండు కృష్ణున కిట్లనియె. 116

ॐ పూజాకాలద్రవ్యాభిషేకవిధివివరణము. ॐ

- క. పూజాభిషేకధర్మము, లేకాడలు ద్రవ్య మేమి యెందుల మే లే
యోజ ఘడిల్లును బెలుపుము, రాజీవదళాక్ష కృష్ణ రామావరణా. 117
- వ. అనిన యుధిష్ఠిరునకు మురహరుం డిట్లనియె. 118
- క. పూజాద్రవ్యము ధర్మము, పూజాసమయము నిత్యమును దేవతలం
బూజించిన ఫలమును విను, రాజకులాభరణ పాండురాజతనూజా. 119
- సీ. సంక్రాంతి లయనముల్ చంద్రసూర్యగ్రహణంబులు మాఘమాసము శని బు
ధాశ్వినల్ ద్వాదశీ హరివాసము శివరాత్రి పున్నమయు శ్రీరామనవమి
పుష్యార్కమును మహాపుణ్యకాలము లిందు నిగమోక్తవైఖరి నీట నైనఁ
బంచామృతంబున ఫలపుష్పగంధోదకంబులఁ బురుషసూక్తక్రమంబు
- గీ. వెలయ నభిషేక మొనరించి వినిధభక్ష్య, భోజ్యముఖమహానైవేద్యములు సమర్ప
ణంబు గావించి గీతవాద్యంబు లలరఁ, గీర్తనం బొనరించి నమస్కృతులు చేసి. 120
- గీ. వినిధనైవేద్యము లానంగి శివునినైన, నన్ను నైనను బూజించునరులు దివ్య
మణిమయవిహారములనెక్కి మత్పురమున, నెలపుకొనియుండు రెవ్వడాపులునుదాము.
- క. హరిహరుల భేదబుద్ధిం, బాకింపక పూజనేయుభద్రాత్ముల శై
వ్యలిలాకముల నైనను, నిరుపమగతి నిలువచ్చు నిశ్శబ్దభూతిన్. 122
- తోటకము. జాజుల మల్లెల సంపెంగల నా, పూజ యొనర్చిన పుణ్యశరీరుల్
తేజముఁ గందురు తెలిపితి నీవున్, రాజిలఁ జేయుము రాజకులేశా. 123
- క. నూనెను దీపంబులు నా, కైనను శంకరుని కైన నర్పించినయా
మానవులు గాంతు రివ్వము, పూనిక చెల్లంగఁ బొందుభూతతనూజా. 124
- క. ప్రీతి న్నానికటంబున, నేకను దీపంబు వెట్టు నేర్పరి మహా
పాతకము లణగ నధ్వర, జాతం బొనరించుఫలము చయ్యనఁ గలుగున్. 125
- క. తన శిష్ట మైనభోజ్యం, బును నలవడ హరి నమరముఖుల కర్పిం
చినజనులు పాతకంబులఁ, దునుమాడి విఘంభపురిని దుది నుండు రొగిన్. 126
- గీ. మాఘమునఁ గార్తికంబున మత్సమిప, మునను దీపంబు వెట్టుచు భూసురులకు
భోజనము లిడువారలు పూర్ణు లేను, దనియుండును విష్ణు మిక్కిలి ధర్మతనయ. 127
- గీ. తమకుఁ బ్రియ మైనభోజ్యము ధరణిసురుల, కొనఁగవారలకును బ్రహ్మవనతి దొరకు
నన్నదానంబుచే పూజమాత్య యైనఁ, బాసి పోవును సత్యంబు పాండుపుత్ర. 128
- క. అన్యోదకదానంబుల, నన్న న్నటి సాటిలేద యిది శేషినపా

- రున్నతపావము లబ్ధించుచు, నన్నిటఁ బరిశుద్ధు లగుదు రవసీనాథా. 129
- క. అన్నమునఁ బుట్టు దేహం, బన్నమున వృద్ధిఁ బొందు నన్నమె ప్రాణం
బెన్న నటుగానఁ బ్రాణం, డన్నప్రదుఁ డరయ నంశయము విడుము నృపా. 130
- ఆ అన్నదాతకులమునందుఁ బుట్టినవారు, వేయవత్సరములు పెట్టదనుక
నరకలోక మొక్కనాఁ డైనఁ జూడరు, కాన నన్నదాత ఘనుఁడు ధాత్రి. 131
- క. త్రోవనడిచి డస్సినభూ, చేవున కన్నంబు పెట్టి లేర్పినవారల్
తేవం జరియింతురు వా,ణీవరులోకంబునందు నిత్యవిభూతిన్. 132

❦ అన్నదానప్రశంస, బ్రాహ్మణపూజావిధి. ❦

- క. ఇంటికి వచ్చిన యతిధుల, వెంటం జనుచెంచు దివిజవిసరము వారిల్
వంటకము గుడిచి తనిసినఁ, బంటింపక వారి జగము క్రమలెసేయున్. 133
- క. ముం దలదేవత లన్నము, పొందుగ నిడి నకలలోకపూజ్యత దివముం
జెంది సుఖించిరి కావున, నందఱులో నన్నదాత యధికుం డరయన్. 134
- క. విప్రుడ నై భుజియింతును, విప్రుడ నై త్రాజఁ గొందు వివిధార్థంబుల్
విప్రుడ నై నమకూర్తును, విప్రులకును నాకు లేదు వేటింతైనన్. 135
- సీ. బ్రాహ్మణులకుఁ బదార్థ్యంగము చేసిన బహుళీర్థస్నానఫలము దొరకు
ధరణిదేవతలకుఁ దలయంట నూతెండ్లు గంగనాడినయట్టిఘనత యబ్బు
నుర్వీనులేవల కుష్టాదకము వోయవంశంబునకు బ్రహ్మవసతి గల్గు
విప్రుల కామయదినరంబు మాన్పిన దివిజనాయకుఁ గూడి తిరుగవచ్చుఁ
- గీ. బుడమివేల్పుల కిండ్లిచ్చు పుణ్యశాసన
కళ్ళమేధం బొనర్చినయట్టి సుకృత
మొదవుఁ బాఁచలకును పాఁడి మొదవు లీయ
నత్యులోకంబు కలుగు నిశ్చయము గాఁగ. 136
- ప. కపిలదానంబు నేయువాఁడగు ద్రుం డగు సుభయతోముఖ నొసంగిన పుణ్యా
త్తునికులంబువా రెల్ల నాలోకంబున నుండురు మృత్యు వానన్నం బైనవార లావు
నిచ్చిన నీయఁజూచిన బ్రహ్మలోకంబుఁ గాంతురు గ్రహనక్షత్రంబులచేత నాకు
యంబుచేతం బీడితుం డైనవాఁడు గోదానంబున నభిమృత్యువును జయించి ధన
ధాన్య మణివస్త్ర పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధుల నభినందితుం డై పాపంబులం బరిహ
రించి త్రిదివంబునం జేయం గావున నీవును గోదానం బొనర్చుము ఇందుచేత నభి
వృద్ధియుఁ స్వర్గమొకంబులునుం గలుగు నేకదానశీలండు నాకుం బ్రీయండును

❧ విశ్వరూప వివరణము. ❧

భక్తుండు చై నకలలోకంబులఁ బూజితుం డై ప్రసిద్ధుం డగు నిరంతరంబును శాస్త్ర ప్రసంగంబు నలుపుచు దానం బొనర్చుచు సాధువులకు హితంబు నలుపుచుండు వారలయందు. నాకుఁ గారుణ్యం బుదయించు యోగీశ్వరుండును సర్వలోకేశ్వరుండును సర్వదాతయును నుత్పత్తినితలయకర్తయు సంసారసంతారకుండును ధర్మశీలరకు ధర్మప్రదుండును దాపసులకుఁ దపశిఫలంబుగా నస్మైఱుంగు మీయు పాఖ్యానంబు విన్నవారలకు నాచంద్రతారార్కంబుగా స్వర్గంబు చేకూర్చు నన్న మురహరునకు యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె.

137

గీ. విదేము గందంబుఁ గోకలు విరులు మఱియు

నీయఁ దగినట్టి ద్రవ్యంబు తెన్నియెని

పొనఁగ నివి యెల్ల నెవ్వరి కొనఁగ వలయుఁ

గరుణ నెఱింగింపుమీ నాకుఁ గమలసాధ.

138

వ. అని యడిగిన కుంతీనందనునకు దేవకీనందనుం డి ట్లనియె.

139

❧ వస్త్రదానాదిప్రశంస. ❧

క. దానములకెల్లఁ గర్తను, నేనే నారూపు ధారుణీసురుఁ డతని

న్నానావిధపూజల న, న్నానము గావించి యిమ్ము మహితవిచారా.

140

నీ వస్త్రదానము చేయువారలు శతవంశకలితు లై శంభులోకంబునందుఁ

గౌశేయకంబళికంచుకాదు లొసంగు ఘను లెల్ల స్వర్గలోకంబునందు

వస్త్రగోమేధికవైడూర్య పుష్కరాగ్రదు బ్లిష్టలోకంబునందు

నెద్దు నిచ్చిన ధన్యుఁ డింద్రాదు లభినుతు ల్లావంభ నత్యులోకంబునందు

గీ. విమలగంధాంబుపూర్ణ మావెండిముంత, తామ్రపాత్ర నమర్పించు ధర్మవద్దు

లందముగ సూర్యలోకంబునందు నెపుడు, నతులమతులను విహరింతు రవనినాథ. 141

వ. ధర్మచామరాండోళికాదు లిచ్చినవారు స్వర్గంబునఁ జరియింతురు గణాశ్వమహిమ

మేవంబుల నొనంగినవారలు మృత్యువు నిర్జించి నుఖం బనుభవించురు కృష్ణాజిన

దానం బొనర్చినవార లాయుష్షంతం లగుదురు గంధోదకపూతంబు లైన కాంచన

లోహదారుపాత్రంబుల దానంబు చేసినవారు బంగారుగిన్నెల నమృతపానంబు

నేయును యక్షకిన్నరగంధస్వసేధసాధ్యచారణాదులు నుతియింభ విష్ణులోకంబున

విహరింతురు వస్త్రద్వయసంయతం లైన కాంశ్యపాత్రంబు నర్పించువారు నామ

యగ్రస్తుం దైవయతనికి వస్త్రాజినాన్నాశ్మృషధంబులు విచారించినవారు నుభయకు
లంబుల నుద్ధరించి సత్యలోకంబున నుండురు నిజుపేదలకు మృణ్మయపాత్రంబు
లొసంగిన ననంతపుణ్యంబు గలుగు రజతకాంచనప్రదాతలు ధనకనక వస్తువాహన
సంపన్నులై పుత్రపౌత్రులం గూడి యభేష్టభోగంబు లనుభవించి పుణ్యలోకంబులు
గాంతురు మునికులంబునకుఁ గామాయకౌపీన భైక్షకంబశాదులచే సంతసం బాపా
దించినవారు ముక్తు లగుదురు కార్తికంబు పున్నమనాఁడు వృషభోత్సర్జనంబు గా
వించినవారు సకలజన్మార్జితంబు లైన పాపంబులఁ బరిహరించి రుద్రరూపంబున
డెట్టదిరిగెడుకులంబులఁ గూడుకొని ప్రమోదం బొందుదురు వారలక్షితరులు సరికం
బున నున్నవారు స్వర్గంబునను స్వర్గంబుననున్నవారు అప్రాపదంబును అప్రాపదం
బున నున్నవారు విష్ణులోకంబునుంజెందుదురు అనేకకాలంబు దున్నిన యెద్దునైనను
నెనుపోతునైన శివలింగాంకితంబు చేసినవారు యాతనలు లేక రామునిచేతం బూజితు
లై సకలలోకవిద్యోదంబుఁ గాంతురు అమావాస్యనాఁ డెనుమునైనను నాపు నైనఁ
ద్యాగంబుచేసినవా రవమృత్యుదారిద్ర్యంబులను దరియించి సకలసౌఖ్యంబు లనుభ
వించురు మఱియు దివంబున వసియింతురు నిత్యతాంబూలంబు లర్పించినవార లుత్త
మశ్రీలు సంపాదించురు శ్రేష్ఠమాసంబున సర్వభీజకృషిక్షేత్రంబులకు జలంబులు
సహాయంబు గావించినవారలు యాతనలు లేక చదికోట్ల మాతృపితృవంశంబుల
తోఁగూడి వైకుంఠపురంబున నుండురు సదాచారసంపన్నుండు సహంకారవర్జితుండు
నైనబ్రాహ్మణునిచేత స్థావరజంగమాత్మకం లైన జగంబు కవిత్రింబగు సతండు దానా
ర్హుండు ఆయనం గొట్టినం బరుషంబు నాడిన దండంబువెట్టుకున్న నతండు పాపా
త్తుండగు భూసురునితెఱుంగున నాకు లక్షీవైకుంఠంబులు ప్రియంబులు గావు
కావున నీవు బ్రహ్మణభక్తుండవు గమ్మ విప్రుండు సంతుష్టం దైనఁ గోరుకు లీడేఱు
నివి మొదలైనధర్మంబు లనేకంబు లందు సారం బెఱింగించెద నాయందు భక్తి
శ్రార్థకంబుగా నిచ్చినదానంబు సార్థికంబు ననంతపుణ్యఫలదంబు నగు నీరహ
స్యంబు విన్నవారలకుఁ బాపంబులు నశించు సర్వదానఫలం బబ్బు ననినఁ గృష్ణు
నకు ధర్మరా జిట్లనియె.

142

గీ. పుండరీకాక్ష మాధవ పుణ్యపురుష, పరద వైకుంఠ వనమాలి పానుదేవ

యఁశ్చుతానంత గోవింద హరి ముకుంద, శరణు పొందిన ననుఁ గావు జలజనాభ.

క. సాలగ్రామము లింగం, బేలీల ఫలము లొసంగు నేపుణ్యం బొ

నేలోక మొసంగఁ జాలును, వాలాయము దెలియఁ బలుకు వనజదళాక్ష. 144

వ. మఱియు దానార్హంబు లేమేమి యందులఫలం బెట్టిది యెఱింగింపవే యన్న యు
ధిష్ఠిరునకుఁ గృష్ణుం డి ట్టనియె. 145

గీ. మాఘమాసంబు మొదలుగా మంచినీళ్లు, చల్ల యైనను బాసీయకాలఁ గట్టి
పోయవారలపుణ్యంబుఁ బోల్పనరిది, యుభయలోకంబులందున శుభముఁ గండ్లు.

వ. వత్సష్ఠపంచమిందుఁ ద్రోవలఁ జలిపందిరి వెట్టించి యంబని శీతోదకంబులుఁ
బోయవారలపుణ్యంబు లెక్కింప శక్యం బగునె దేవదూతలు దివ్యమణివిమానంబు
లెక్కించుకొని హితంబులు పలుకుచుఁ దాళవృంతంబుల విసరుచు సురలోకవైభ
వంబులు సూపుచు పనులోకంబునకుఁ దోడ్కొని చని యచటి యబ్బురంబులు
కబ్బంబులుగాఁ దెలుపుచు బ్రహ్మలోకంబు చేరిన నచ్చటి రెండుకోట్ల స్వఃకలంబు
వారిలోఁ గూడి కోటియుగంబు లుండి పదంపడి నాలోకంబునకు పచ్చి యమే
యసుఖంబు లందుచుండు. 147

సీ. గంధకస్తూరికాకర్పూరము లొసంగు ఘనులెల్ల సోమలోకంబునందు
నారికేళకపిత్థనాగవల్లం లొసంగు ఘనులెల్ల స్వర్గలోకంబునందు
భక్త్యుభోజ్యంబులుఁ బాసీయము లొసంగు ఘనులెల్ల ద్రువునిలోకంబునందు
దిల ముద్గ శోభామ జలధాన్యము లొసంగు ఘనులెల్ల బ్రహ్మలోకంబునందుఁ

గీ. దవిలి విహరింతు రాచంద్రతారకముగ, జాలి కరవీర మల్లికా చంపకాది
కునుమవిసరింబు లొసఁగెడి యగమయశుని, నిత్యకృత్యంబు లరయించునే నిజంబు.

వ. సాలగ్రామంబున నాచక్రం బున్నయది తద్దానంబు చేసినవారల కన్నిఫలంబులును
సిద్ధించు నదియునుం గాక చతుస్సాగరవర్మంతభూపలయం బొసంగినపుణ్యంబు
చేకూరు నట్టిమహాత్ముల నాకుఁ బ్రియభక్తులుగా నెఱుంగుము. 149

క. నిక్కడ సాలగ్రామం, బెక్కడను దపోవనంబు లెక్కడఁ దీర్థం
బక్కడను ముక్తి గలుగును, నిక్కము నను మూజచేయునేర్పరుల కిలన్. 150

వ. సాలగ్రామలింగదానంబు లొనర్చువారు నాలోకంబున నుందురు శత్రుమీఠంబున
దీపంబు వెట్టిన యోగజ్ఞానసిద్ధులు సిద్ధించు. 151

సీ. ఆవులకును గడ్డి యం దిచ్చువారికి శివలోకవిహరణక్రీ చేలంగు
మునిమతంబుల దీపములు వెట్టువారికిఁ జేకూరు గంగాభిషేకఫలము
మణియుక్త మైనహేమంబు దానమునేయువారికి వైకుంఠవసతి దక్కు
నాశ్రమాగారంబు లనువర్తన మొనర్చు నట్టివారికి దినం బధికతంబు

గీ. అంతరివర్గము జయించి యున్నదీయ, పాదపద్మార్చనానంద కిం బరంగవారి

- కొరుల నిందింపఁ జనక పరోపకార, పరక వర్తింప నులభంబు బ్రహ్మపదవి. 152
- గీ. గోవులకు విప్రులకు మేలు గోరువారు, యతుల గురువుల నగ్నిని నరసి నేవ
నలుపువారలు సత్యంబు త్నమయుఁ గల్గు, వారు మాడరు యమపురద్వారపరణి. 153
- క. పూజ కైడ యైనవారునిం, బూజించినవారు నెపుడు భూలోకమునం
బూజితు లయి నారాయణుఁ, బూజించుచునుండు రధికపుణ్యాత్మకు లై. 154
- ఆ. దేవతాలయంబు తెఱఁగొప్పఁ గట్టిన, నందు గోయమున నలికిరేని
సకలపాపసమితి శకలంబు లై పోవు, యశము గల్గుఁ బొండవార్గగణ్య. 155
- క. కర్పూరసహితధూపము, లర్పించినవార తెల్ల నస్తత్పురిలోఁ
దీర్పరు లై యుండుదురా, నేర్పేర్పడ దండ మిహి నేర్పరి కెల్లన్. 156
- వ. ఒక్క ప్రదక్షిణంబునఁ బాపంబు దూలు రెంటు దివంబు మూఁట నింద్ర స్నేహంబు
నాలుగింట వైకుంఠంబు నైదింట సగ్వలోకంబు నారింట మహేశ్వర్యంబు నేడింట
నాకైంకర్యంబు నెనిమిదింట సాలోక్యంబుఁ దొమ్మిదింట నాపూజనేయుంట పదింట
సామీప్యంబుఁ బదునొకంట సారూప్యంబు పండ్రెంట సాయుజ్యంబుఁ గల్గు నింత
కంటె నధికంబు లేదు 157
- గీ. మేని జాడ్యంబుఁ బీడయు మృశ్యభయము, నణఁగు శంకరునకుఁ బ్రదక్షిణ మొనర్ప
సోమమాత్రంబు మేర యాచోష్ఠ నసువ, నయంతఫలమిచ్చు గానున్న నంతకంత
వ భూసురుండు రుద్రహస్తంబునఁ బ్రతస్నానంబు చేసి శివునకు నభిషేకనమస్కారం
బులు చేసిన నేకకాలంబున ద్వికాలంబునఁ ద్రికాలంబున నైన నిత్యంబును దర్శ
నంబు గావించిన వృషాండంబు లంటుచు శృంగమధ్యంబునం జూచినఁ గైహసంబున
శివనన్నిధానంబు సిద్ధించు మృదంగ గీతవాద్య ఘంటికా కాహళ శంఖారావంబుల
నన్ను నేవించినవారు ముక్త లగుదురు పంశయంబు లేదు లోకంబుల గెల్చి కోటి
పంశంబులతోఁ గూడి వైకుంఠపురంబున నుండుదురు గరుడకంఠంబు నిల్పినవారు
రాజు లయి జన్మింతురు ఆఖండదీపంబు వెట్టినవారికి దినదినంబు నశ్వమేధఫలంబు
చేటూరు సింధర్పంబులలో నెవ్వరేధర్పంబు చేసినను సుఖంబు గందురు నీవు నొన
ర్చుము భద్రంబు లొండెదవు ధర్పంబువలన నర్థకామ మోక్షంబులు లభించుం గా
వున నాయందు భక్తిని విడువక ధర్పంబు లొనర్చుము నీవు మహిరక్షకుండ వింక
నేమి వలసిన నెఱింగించెద నడుగు మీయు పాఖ్యానంబు విన్నవారలకు సకలధర్పం
బుల ఫలంబు నగు ననిన విని వసుదేవనందనునకు ధర్పనందనుం డిట్లనియె. 159
- క. విన నీగతి ధర్పంబులు, వినిపింపుము పీను లలర నినియెద నిశ్వం

బున నీవదపద్మముకన్నను గతి గలదే ముకుంద వారవివరదా.

160

వ. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకుఁ దిరుగ నొకధర్మ సారం బెఱింగించెద విను మని కృష్ణుం డిట్లనియె.

161

● ప్రాతస్నాన గ్రాయశ్రీజప బ్రహ్మయజ్ఞాది విధానము. ●

గీ. కమలబంధుని యదయంబు గాకమున్న, నన్నుఁ దలంచుచు లేచి స్నానంబు నేయు
వారు దివమున నుండు రవార్ధమహిమ, నరకములు చూడఁ దగుదినస్నాయి యెందు.

వ. ప్రాతఃకాలంబున స్నానంబు చేసిన బాహ్యభ్యంతరపాపంబు లణిగు మధ్యాహ్నం
బున నాచరించిన దివంబు గలుగు స్నానం బొనర్చక భుజించినవాఁడు మాంసాశి
యగుఁ గావున స్నానం బాచరించి భుజించినవారు నాకు భగ్తు లనంబడుదురు. శు
చిస్నాతులై దేవర్షిశత్రుత్వణంబులు నివర్తించి మదీయదివ్యనానంబులు జపియిం
చిన మానవులు శిష్యులంబులం బాయుదురు. శుభ్రవస్త్రంబు ధరించి మాను లై
యర్హ్య మర్పించి నన్ను ధ్యానంబు చేసినవారలు దేవతలచేతం బూజు గొందురు
మార్మ నుద్దేశించి జపంబు చేసి ప్రోత్రంబు గావించిన నాకు శ్రీ గి యగు గాయ
శ్రీజపం బప్రోత్తరశతం బైన దినదినంబు జ్ఞానాజ్ఞానకృతపాపంబులు నశించుచుం
డు నప్రోత్తరశతసంక్రంబు జపించిన నకలదుగితంబులుం దొలంగు సంపత్సర
జపంబున నపత్యధనధాన్య ధర్మవతు శ్రేత్రంబులు మొదలైన కోరికలు సిద్ధించు
చుట్టర్పంబులకును మూలంబు స్నానంబై కావునఁ గృతస్నానంబడవై ధర్మంబులు
నడుపు మనినఁ గృష్ణునకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

163

క. నీయొఱుకఁబడనియర్థం, బేయుగములయందు దొరక నినుమంతునక

గాయశ్రీజపపరులకు, నేయొకములు గలుగు నెఱింగింపు చారీ.

164

వ. అనినఁ బాండవాగ్రజునకు గదాగ్రజుం డిట్లనియె.

165

క. గాయత్రి శుభము లొనఁగును, గాయత్రి పను ప్రదేవగతు లొనఁగించుక

గాయత్రీ సరిదొరకదు, గాయత్రీజపిత నన్నుఁ గనుగొనుచుండున్.

166

వ. అని గాయత్రీమాహాత్మ్యం బెఱింగించి 'బ్రహ్మయజ్ఞ ఫలంబు' వినుమని యిట్లనియె.

167

గీ. బ్రహ్మదేవుని రూపంబు బ్రహ్మయజ్ఞ

మెఱుగు ప్రణవంబు చేసి వ్యాహృతులు నొడివి

పాదపాదంబు గాయత్రి పలికి పరున

శ్రుతులు పఠియింపఁ దగు నిది ఫితము నాకు,

168

గీ. ఆగమోదిత మగు బ్రహ్మయజ్ఞ మచ,రించువారలకెల్ల ను మించు దవము

బ్రహ్మతేజంబు ధర్మంబు బలము యశము, పాపములు వోవు దేవతావదని దొరకు.

ప. వైశ్వదేవం బొసరించి కాస్త్రోక్తప్రకారంబున బలికర్తం బాచరించినఁ ద్రిదివంబు గలుగుఁ దద్విధానంబు వినుము. 170

గీ. పుడమిఁ గోరినఁ డెక్కింబు పోల్కి నుతుల, మేలు వాంఛింప శూర్పవల్చి కరణి

వైభవముతోడ నన్నియు వలయునేని, చక్రగతి మించు బల నాల్గుచందములను.

క. నీ కొనరింపఁగఁ దగుఁ జ, క్రాకారపు బలి మనోరథార్థము లెపుడుం

జేకూరుఁ గీర్తి యబ్బును, వైకుంఠపురంబు దక్కువ నుధాధీశా. 172

ప. నన్ను ధ్యానంబు నేయుచు భోజనసమయంబున మాని యు సంస్కృతవచనండునై ద్విజాండు భుజియించి యమృతత్వంబు నొందు ముప్పదిరెండు కబళంబులు గొన్న వాఁడు గంధర్వులు నేవింప.కురలోకంబున నుండు మితాహారుండు నిరామయుండు నగుచు నవరసంఘము సావిత్రిం బ్రార్థించునతండు పుణ్యలోకంబుల నిచ్చావిహారంబు లం బ్రవర్తిల్లుచుండు. 173

సీ. చైవకమునిపితృతర్పణము లొనర్చి కమలబాంధవుని కర్ణమ్రములు నుతులు

గావించువారలు కాలకాలంబుల దేవతాగృహయాత్రఁ దేలువారు

పురుషసూక్తవిధానమున మందిరంబున హరిహరపూజల నలరువారు

మదము మాత్సర్యంబు మాని యందఱివట్ట నము లొను హితములు నలుపువారు

గీ. పరధన స్త్రీల కెపు డానపదనివారు, యోగ మభ్యస్తముగఁ జేయ నోపువారు

నకలలోకంబువారును నన్నుతింప, నాపురంబున నుండురు నరనరేణ్య. 174

ప. అని కృష్ణుం డానతిచ్చిన నకలధర్మంబులు విని సంతుష్టాంతరంగుండై యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 175

గీ. అవని దివిజాదివర్ణంబు లాశ్రమంబు, లెల్ల యాచారకర్తంబు లెట్లు నడువ

వలయుఁ గరుణారసంబునఁ డెలుపు మయ్యె, పుండరీకాక్ష గోవింద పుణ్యపురుష. 176

ప. అనిన యుధిష్ఠిరునకుఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 177

సీ. తపమున జపమున ధర్మవర్తనమున నవనీశురుండు పూజ్యుఁ డఖిలవర్ణ

ముల కెల్ల గురుఁ డగుఁ బుణ్యశీలరు సర్వశాస్త్రనిశారదుల్ నకలమతులు

స్వాధ్యాయపరులును సన్న్యాసినీతులుఁ బౌరాణికులుఁ బితృభక్తు లతిథి

పూజాసురత్తులు బోధానిధానులు ధర్మనిర్ణేతలు ధార్మికులును

గీ. సోమగూఢాలు ముక్తిని జూఱుఁ గొందు, లెవఁడు విద్యాముఖంబున నెపుడు మెలఁగు

- సతఁడు గంగాది నిఖిలతీర్థాంబునేచ,నం బొనర్చినవాఁ డగు నరపరేణ్య. 178
- గీ. విద్యచేఁ గల్గు ద్రవ్యంబు విప్రులకును, రంజనార్జితవస్తువు లాజాలకును
బేరమాడిన యర్థంబు లూరుజాలకుఁ, గృష్టిభనంబు కాంతులకును గీర్తికరము. 179
- మ. క్షత్రియవైశ్యకూద్రులకు బ్రహ్మణుండు గురువు అతనికిచ్చిన నశనిచేత దానంబు
వట్టిన మే లగు శ్రోత్రియాన్యంబు భుజియించినవారలకు జన్మజన్మాంతరంబుల
బ్రహ్మణత్వంబు సిద్ధించు నర్హులైనను విష్ణుభక్తుండును విద్యాంసుండును జ్ఞానియుఁ
బురాణసంహితాపరిగ్రహ నై శ్రోత్రియం దను బుద్ధులు నట్టిభునుండు పాపంబులఁ
బరిహరించి సురలోకంబునం బ్రవర్తించు నే నట్టివారల యన్వయంబు చేయార్హులందును.
- గీ. పదపదంబును విభజించి తుదయు మొదలు, నేరుపడ శబ్దభాసలు లెఱిగి రాగ
సమితి నైనను శ్రీ రాగపరణి నైన, సభ నులింప బురాణముల్ చదువనలయు.
- క. వేదవ్యాసమునీంద్రుఁడు, వేదంబులు శాస్త్రములును విష్ణుబ్రహ్మం
డాదిపురాణంబులు నం,పాఠించెఁ దదీయకథలు భద్రము లొనఁగున్. 182

పురాణ శ్రవణఫలము. ౧౮౩

- గీ. విమలధర్మకథల్ పురాణములు చలుకుఁ, గాన సంసారవాగ్ధి గడపఁగోరు
వారు వినదగుఁ దత్కథావర్ణనమునఁ, మూర్ఖజన్మాగితాసుము ల్పొందుకన. 183
- వ. పురాణంబు విన్నమాత్రంబున జ్ఞానాజ్ఞానకృతంబులైన పాపంబు లణంగు గంగాదిన
ర్వతీర్థస్నానఫలంబులు నమహూరుఁ బ్రభాతంబున వినిన రజనీకృతపాపంబులు నిశాన
మయంబున నాకర్ణించిన దివారచితకీర్తిషంబులును దొలంగు నిశ్శుశ్రుషణంబు
గావించువారలు మహాభయంబులు వోకొర్చు బ్రహ్మలోకంబు నొందుదురు నీవు
పురాణంబులయందు బుద్ధి నిలుపు మిష్టార్థంబులు సిద్ధించు. 184
- సీ. అపరాధముకొలంది నాజ్ఞ నేయఁచును భుజాబలంబున మించుత్కృతిగూలకు
నద్వర్తనంబున సత్యంబు దప్పక బేరమాడుచునున్న యూరుజాలకు
వ్యవసాయములు చేసి యనిశంబు భారుణీమరులనేవలు సేయు శూన్యలకును
స్వాధ్యాయనిరతి భిక్షాశి యై గురునాజ్ఞ మీఱకుండెడి బ్రహ్మచారితః
- గీ. నతిభివ్రాజలు నలుపు గృహస్థులకును, భక్తిఁ ద్రిస్సూత లగువన ప్రస్తులకును
ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠు లా మానులకును, బరమపద మాటపట్టుగఁ బొధిపేండ్. 185
- క. పతిమాట కడుగు దాఁటక, పలియే దైవమును గురువు బంధువును గాఁ
బలిఁ దలఁచుచుప్రతవ్, సతమా బ్రహ్మదిలోకజాలము లెల్లన్. 186
- గీ. విప్రవర్గంబు మొదలగు వివిధవర్ణముల ఇనించిన శ్రీలకుఁ బురుషులకును

ధర్మ మేగతి యది నీవు తఱచు నేయు, మెప్పుడు వినుము పురాణముల్ నృపవరేణ్య.
వ. పురాణధర్మ శాస్త్రములు కీర్తింబినవారికి వినినవారికి నరకంబులు లేవు నాలోకంబు
సిద్ధించు. 188

క. లోకంబులఁ బుట్టించును, లోకంబులఁ బ్రోదినేయ లోకము లణఁచకొ
నాకొక్కనికే భారము, నాకన్యము లేదు కొలువు నన్ను మహీశా. 189

క. తెలిపితిని ధర్మ సారము, తెలుపంగలయంత నీకుఁ జెల్ల మ్మింకం
జెలియంగల జేమి వలసినఁ, జెలిపెద నీతలఁపు నాకుఁ జెలుపు నృపాలా. 190

వ. ఈకథలు విన్నవారికి నకలపాపములుఁ దొలంగు గంగాస్నానఫలం బగు నని లోక
రక్షకుం డైన పుండరీకాక్షుండు ధర్మరాజున కెఱింగించినచందంబు వైశంపాయ
నుండు జనమేజయునకుం దెప్పినట్లు సూతుండు కొనకాదులకుం బలుకుటయును.

క. కాశ్యపతయ జనకసుతా, భీష్మర రాజాధిరాజ హిమవత్సుత్రీ
విశ్వానభక్తవరద మ, హేశ్వరవిమత్తప్రతాప యినకులదీపా. 192

మ. శబరీపూజితపాద సాధుజనరక్షావీక్షణాహ్లాద ఖ
ద్గబలిప్రాపితరాషణాది నిఖిలక్రన్యాద సీతాసతీ
కఠిరీభార దరప్రసూన ఘటనాకల్యాణ పాణిద్వయా
విమధార్థప్రతిపాదనాది పురుషాదిర్భావ భాగ్యోదయా. 193

మాలిని. దినకరశతతేజా దీనమందారభూజా
ఘనసదృశశరీరా ఖండితారాతిపీరా
ధనపతి సమదానా ధర్మచేతోనిదానా
కనకమృగవిరామా కాంతిసంపూర్ణసోమా. 194

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దనగోపాలలీలావలోకన పవిత్ర శరణయామాత్యపుత్ర సకల
విద్యానిధాన తామరపల్లి తిమ్మయప్రధానప్రణీతం బైన హరివంశోదీతం బైన
యాశ్చర్యపర్వంబునందలి శేషధర్మంబున, సత్యప్రశంసయు నభయదానంబును
భూదానంబును బధిక జేపతాగృహారామ నిర్మాణంబును దులసీ పద్మవనంబుల మహి
మయుఁ బూజాభిషేకఫలంబును దీపదానమాహాత్మ్యంబును బ్రావృణుప్రభా
వంబును గంధపుష్పతాంబూలదానపద్మనంబును గాయత్రీలక్షణంబును వైశ్యజేవ
ప్రకారంబును మురాణంబుల లక్షణంబును బలివ్రత యున్నలియు నను కథలం
గల ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

కాకుత్స్థకులాభిషు
ధాకర బహుదానధర్మధర్మాజిక్మతా
నేకనిరంతరపూజా
స్వీకరణమనన్యనాథ శ్రీరఘునాథా.

1

- ప. వి నవధరింపు మఖలపురాణవ్యాఖ్యానము ద్రావమేతుం డయినమాతుండు కొని
కాది మహామునులకు మున్ను యుధిష్ఠిరునకుం గృష్ణుం డానతిచ్చిన ప్రకాశంబున
జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డెఱింగించె నని బోధించి మఱియు నిట్లనియె. 2
- క. మురహరుఁ డీగరిఁ గరుణా, వరుఁడై ధర్మములు దెలియఁ బలకంగ యుధి
ష్ఠిరుండు విని మఱియుం దత్పద, సరసిజముల కెరఁగి యడిగె నహ్లాదమునన్. 3
- గీ. వలయుధర్మంబు తెల్లను దెలిసి తింకఁ, బాపములుఁ బాపకర్మలు పాలువడిన
లోకముల యాశనల్ దయ నాకుఁ దెలుపు, వరద వైకుంఠ వనమాలి వాసుడేవ. 4
- ప. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకుఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 5
- గీ. పాపభేదంబులకు నెల్లఁ బాలువడిన, నరకలోకంపుయాశనల్ కర మెఱుంగఁ
బలికెదను నీవు ధైర్యంబు వట్టువదల, కాలకింపుము కుంతిసుతాగ్రగణ్య. 6

అథ మహాపాతకలక్షణము. అఁ

- ప. బ్రహ్మఘ్నండును, మరాపానం బొనర్చినవాఁడును, సువర్ణంబు దొంగిలిన యతఁ
డును, గురుతల్పగుండును నను నీ నలువురు మహాపాతకులు వీరలతోడం గూడినవాఁ
డైదవవాఁ డగు వారలపాపంబులు లెక్కింప శక్యంబులు గావు. అయిననుం
దోచినచందంబునం బలికెద సావధానంబుతోడం జిత్రగింపుము. 7
- సీ. కాలకూలంబులఁ గడుదవ్యామానుఁడై వ్యాఘ్రము లృక్షింప నయంత్రసంఖ్య
ములు కావరేయని మొఱ్ఱఁ దెట్టుచు నుండి యంత కుంభీపాక మనెడినరక
మునను మహ్నిలోఁ బొరలుచు దివ్యహయనసహస్రంబులు వివను గనను
శక్యము ల్లానట్టి సర్వదుఃఖింబులఁ బొంది యాతరువాత భూమిలోన

గీ. నఖలచండాలయోనుల నవతరించు, బ్రహ్మహత్య యొనర్చిన పాపకర్తుఁ
డతని యిడుములు లెక్కింప నలవి యగునె, లలితగుణగణ్య కౌరవకులవరేణ్య. 8

గీ. కన్నుగవ నూది గోరుల గసికఁ గొట్టి
మలము మూత్రంబుఁ ద్రావించి మాటిమాటి
కన్నుఁ బడవైచి వేతు రాయమునిభటులు
మద్యపానంబు చేసిన మానవులను. 9

క. నిష్కృతయము సువర్ణము, నిష్కారణ మపహరించు నీచున కెందుకొ
నిష్కృతి దుర్లభ మకఁడు బహిష్కృతి కర్హండు భారుణీశ్వరతిలకా. 10

వ. సువర్ణస్త్రైయంబున మూషకపరివ్రాజ్ఞం బైన మావంబున శూలయంత్రంబున శునకం
బులు భక్షించుచుండ నేనూలుయుగంబు లుండి కిరాతయోనులం బుట్టుచుండు
శ్రేష్ఠమాతయు భా)త్పవత్నియు సోమయాజులబోటియు సభ్యావతునికాంతయు
మేనమామ కామినియు నత్తయుఁ దల్లితోఁ బుట్టినయౌవతియు నార్యవత్సీ
సుతలును గురుశిష్యసమానులు వీరలం బొందిన పాపంబు మన్వాదికాశ్రుచోది
తంబైన ప్రాయశ్చిత్తంబు లొనర్చికొన్న నయినం బరిహారంబులు గావు గురుడా
రాభిగామి మహారౌరవంబులం బడి నూలు యుగంబు లుండి తదనంతరంబ యసి
పత్రవనంబున నేఁబదియుగంబులు నివసించి యంతట యమదూతలు సద్రూపణం
బయిన మేహనంబుఁ గోసి దోసిటం బెట్టి తైలవస్త్రంబుల బంధించి పహ్నిశ్వా
లల వేచుచుండ ననుభవించి యామీఁద రాక్షసుం డగు నంత శునకోల్పాక గార్దభ
యోనులఁ గ్రమంబున జన్మించి నపుంసకత్వంబునం జరించుచుండు. 11

సీ. ఋతుమతిఁ బొందిన మతిహీనుఁ డెంతయు రక్షమాపముల నిర్మగ్నుఁ డగును
శూద్రచాండాలాదిసతులఁ గూడినవాఁడు శునకమాంసాశియై సొదలుఁ జొచ్చు (!)
విశ్వసించినవానివెలఁదిఁ బొందినఁ దుల్యపృథుశిలాపాతనపీడ నొందుఁ
బణ్యభామానక్తిఁ బరఁగిన పాపుంబు ఋక్షహృదంబులో నెపుడు నిలఁచుఁ

గీ. బరులకాంతల బలమిని బట్టుకొన్న, వారిదుగ్ధతి లెక్కింప వశముగాదు
తన్ను నేలినభూపతికరుణిఁ గవయు, నీచుఁ మంశును గడలేని నిరయమునను. 12

గీ. ఒక్కయేడాది వీరితో నున్నవాఁడు, నరకమార్గంబు లాయూతన ల్పజించి
పులకసాదికదుర్బాఁతఁ బుట్టిపుట్టి, భూరదుఃఖంబుఁ గడుచును గురువరేణ్య. 13

గీ. పక్షిశ్రేణి వృధకాకి బ్రహ్మనింద,తుం డనాదేశి శ్రుతు లఘుకొన్నవాఁడు
నమితయుగములు తుంభిపాకమున నుండి, పుడమి సంకరజాతులఁ బుట్టుచుండు. 14

- సీ. ఇచ్చెద నని పిల్చి పీనుడై బ్రాహ్మణజనులకు లేదు పా వ్యునెడివాడు
హితవును ధర్మము నెఱిగించువారిఁ బూజింపక ద్వేషంబు నేయువారు
గోవుపద్విజవధూకులములయానోరములకు విఘ్నంబులు దలంచువారు
తనువిశ్వసించిన జనములపట్లను వంచనతోఁ గడుఁ గాంచువారి
- గీ. బ్రహ్మహత్యానమలైన పాపమొంది, కఠినతరులైన కాలకింకరులచేత
బ్రహ్మకల్పాంతరంబు లాపదలఁ బడుచు, ఘోరనరకంబులందు ముగియవలెణ్య. 15
- గీ. బ్రహ్మణోపేక్షకారులుఁ బాపచింత, దెలుపువార లనత్యగముఁ బలుకువారు
మర్త భేదు లనూయచే మలయువారు, బ్రహ్మహంతృనమానులు పట్టవేండ్ర! 16
- ప. బ్రహ్మహత్యానమంబు లయినపాపంబు లాచరించినవాఁ డంబులు తననరకంబులచేత
భక్షితులగుచు రౌరవాదినరకంబు లనేకయుగంబు లనుభవించి పరాహగార్థభవంబు
లాదియొనులం బుట్టుచుందు రిది యెఱింగి బుద్ధిమంతులు పాశకంబులు స్త్రీలొంప
రు. ఈయుపాఖ్యానంబు విన్నవారికి గంగాస్నానఫలంబు సిద్ధించు నింక సురాపా
ననమంబు లయిన కిల్బిషంబులు వివరింతు విను మని యుద్ధష్ఠిగునకుం గృష్ణుం డి
ట్టనియె. 17
- గీ. పరితపాకక దేవలయతిగఁగాన్ప, ములు భుజించిన నెంగి ముట్టుకొనుచు
నైన బుతుమతి వాక్యంబు లాలకించి, యైన నశనంబుగొన సురా పానసమము. 18
- క. శూద్రుండు పిలిచె నేనియు, శూద్రుం డనుమతి యొసంగ శూద్రుఁడు చూడక
శూద్రునియింట భుజించిన, శూద్రాదికనీచకాలి నుడిగొండ్రి ద్విజాత్. 19
- గీ. జపము హోమంబు ధ్యానంబు నలుపుతఱిని, భద్ర్య పానీయచోష్యముల్ పాయసంబుఁ
బుచ్చుకొను వేళ శూద్రులఁ బోనఁగఁ బలుక, రించువారిలపాపంబు లెంచ నరది. 20
- క. ఎంగిలి దాఁకుడు నన్నము, వెంగలీయై మెనపునరుని వెంటంబడి న
ర్వాంగంబులు యమకింకరు, లంగారంబులను వేఁగు రసవరతంబున్. 21
- గీ. స్నేహముననైన లోభంబుచేత నైన, నలసి యైనను బొత్తుల నారగించు
జనుఁడు ద్లేష్టంపుముద్దలై కతయంగములు, పొరలి కడపట తనకమై పుట్టుచుండు. 22
- గీ. ద్విజాఁడు భుజించుతఱి బహుదేశభాష
జములు పలికిన లతనద్వయమును గృంజ
నంబు నింద్యము నూతకాన్సంబుఁ గొనిన
ఘోరనరకంబు పాలయి కుండుచుండు. 23
- గీ. తల్లిదండ్రులు కొడుకులు దాత మనుమ, లాఁడుబిడ్డయొఁ డోఁబుట్టు వత్తమామ

- తైన్ జోత్తున భుజియింప నధిక పాప, మవనిసురునకు వడుగైవయంతమోద. 24
- వ. ఇది యెన్నియును చురా పాననమంబు నొక నువర్ణస్త్రేయసమానంబులు వివరించెదం జి త్తగింపుము. 25
- గీ. మణులం గోకలుఁ గస్తూఁ మలముజంబు, గవ్వరంబును హరియించు మొప్పెల్లె
నేకనింశనియుగము లనేకనరక, ముల వసించియుఁ గాతులై పుట్టుచుండు 26
- గీ. కంచు సీసంబు రాగి యణించుకొన్న, యతఁడు వైశ్వానరజ్వాల యు నెడనరక
మునను పేగుచు యుగముండి తునకయోని, జన్మశతమెత్తి మేకయై సంభవించు. 27
- వ. కదళీపంసరాగి కేళామృతవారంగ నికుచంబులు హరించినవాఁడు శిలావృష్టి యను నర
కంబును గల్పపంచకంబు వసించి తదనంతరంబు విశాచత్వంబు నొందు గృహక్షేత్ర
గోధాన్యనుహిషతురంగగజమేషంబులు దొంగిలినవాఁడు తప్తశిలయందు యమకిం
కరులు బాధింప యుగచర్యంతఁ బనుభవించుచుండి తప్తశంక్వయఃపిండభక్షణా
భశ్యోణమరుత్పతనంబు లనుచరకంబుల నూఱుముగంఁబు లూడి దగ్గిదుండు నామ
యగ్రస్తుండు మూగయునై భూలోకంబున సంభవించు. 28
- గీ. అడవిలోనున్న శృణుమైన నన్యధనముఁ బట్టె దగ చెందు నరునకుఁ బట్టెనేని
గాంచన స్త్రేయదోషంబు గలుగు నతని, కిపుడు చెప్పిననరకంబు లెల్ల నిజము. 29
- వ. మివర్ణ స్త్రేయసమానంబు లైనవి యెఱింగించి లొక నుపపాతకంబులు నరకంబులు
వివరించుఁ జిత్తగింపుము పితృయజ్ఞపరిత్యాగియు నకాలకర్తకర్తయు మాతాపితృ
విరోధియు సంగారశయనం బనునరకం బయిదుయుగంబు లనుభవించి క్రమంబున
వాయుసంబగు నిష్ఠరవచనుండు నాస్తికుండు ప్రాణిహింసకుండు దుర్జనుండు కాము
కుండు నశ్శుష్కపిత్తకాస్మానంబు కషాయోదక నేచనంబు దప్తాయశ్శయనంబు మొద
లయిన బహువిధభూరినరకంబుల నిరుపదియొక్కయుగం బనుభవించి రాక్షసులై
జనియించురు బ్రహ్మహత్యాపాతకంబుల కొక్కచందంబుల నిష్క్రూతి కలగజేని
యొగ గలుగుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు లేనిపాపంబులు చిత్తగింపుము. 30
- గీ. బొద్దుగొపవర్తి తచ్చాత్మ పాతకుఁడు, మాత్ర కాంతానురక్తుండు శ్రుతుల నింద
నొనర పదియించువాఁడు నివసిసురులకుఁ గీడుఁ గావించువాఁడు నిష్క్రూతులుగనరు. 31
- గీ. కోపదృష్టిని బ్రహ్మణకులము దుర్ని, రీక్షణము నేయు నాతనియక్షియుగళి
నెడమలేకుండఁ గ్రాగిన యనుపమాదు, అద్భుతముగాఁగ నింతురు యమునిభటులు. 32
- వ. ఈచందంబున బహువిధపాపంబులు ముసీం ద్రులచేత వెఱింగింపఁబడియె నివి విన్నఁ
బరియించినవారికి పీనియందు మతిపొడమ దని ధర్మరాజున తెలింగించినం దృష్టి

చాలకయున్న పాండవుల నందఱుం గనుంగొని నవి స్తగ్రంథుగా నెఱింగించువాడై కృష్ణుం డి ట్టనియె. 33

గీ. ఆనృతవాదుల కొండేల యన్యమంది, రాన్నభోక్తల మర్యాద నడచువారి
విశ్వసించినచోఁ ద్రుంచివేయునట్టి, ఖలుల బిహ్వలు గోతురు కాలభటులు. 34

గీ. వేదనిగదితకర్తము ల్విడిచి తిరుగు, వారిఁ గొమ్ములఁ గోరాదు వారణమ్ము
లగ్రహారాధికారులు నధికనరక, పటలిఁ జెందుదు రైదుకల్పములదనుక. 35

గీ. అగ్రహారంబు కానుక లడుగఁదలఁచు, నతని కమ్మును బ్రహ్మహత్యా యుతంబు
లతిధిపూజలు వర్జించి యన్న మార, గించువారికిఁ బాపంబు లెంచ నరచి. 36

వ. అయోనియందునియోనియందుం బుణ్యయోనులయం దేని నింద్రియస్థులనంబు నేయు
వాఁడు రేతో భోజనం బొనర్చుచు నస్త్రీచ్ఛేదమూత్రపానాదినరకంబులం బదివేల
యుగంబు లనుభవించి యంత వేశ్యాపుత్రుం డగు నుపవాసదినంబునం దంశధావ
నంబు చేసినవాఁడు వ్యాఘ్రభక్షం బకుదుర్గతిం జతుర్భుగంబు లుండు నేకాదశదినం
బున నుపవసించని నరుండు డెబ్బదియనుయుగంబులు యాతన లనుభవించుచుండు
స్వదత్తం బయిన శ్మేత్రం బవహరించినవాఁడు శోటికులసంయుక్తుండై కల్పచర్యం
తంబు నిరయంబుం జెందు. 37

గీ. భూసురశ్మేత్రము హరించు బుద్ధి నెవ్వఁ, డడ్డపెట్టును వానిని యమునిదూత
లినుపటోళ్ళను బడవైచి యనుముగాఁగఁ, గ్రమ్ముచుందురు సహతంబు గోడుగుడువ. 38

గీ. ఒరులు వేసిన తోపులొ నున్నపూలు, దేవత్రాణావికల్పనఁ దెచ్చువారి
నగ్నిశిఖలందుఁ బడవైచి యమునిభటులు, వేఁతు లెంతయు యుగ మెల్ల విఘ్నదనుక. 39

ఆ. అంబులను సురాలయములను వనభూమిఁ, గూపవహ్నిధూమగోష్ఠములను
గోశిలామహిజకుశనస్యవల్లీక, ములను విడువ మొనయు నభుము. 40

సీ. వమనంబు త్కుత మధోవాయువు శ్లేష్మైశ్రుపతనంబు కేశనిపాతనంబు
నమర గృహంబులయందుఁ జేయఁగరాదు సత్కథాశ్రవణము ల్బలుపువారు
కూటసాక్షులు సొమ్ముఁ గొనఁ బల్కఁ జెల్లదు కల్లలాడిన వంతకన్నఁ గీడు
ద్విజులవహ్నిని బాలవృద్ధుల నభ్యాగతుల మాని భుజియింప దోష మధిక
గీ. మన్యజలముల విత్తంబు లవహరించి, పరుల కొనఁగుట పాపంబు పాలుపడుట
గాని పుణ్యంబు ధనకర్తకడఁ జెలంగు, నితరనిందయు నాత్మనన్నులియుఁ గీడు. 41

గీ. జన్మనక్షత్రములయందు సంధ్యవేళ, వైభృతినిఁ జతుర్దశఁ బితృవాసరమునఁ
గాంతఁగూడెడుమూర్ఖు మొగమ్ము నిండి, పాములను భోలుజలగలు బాధపెట్టు. 42

ర. ఋతుకాలము నిచ్చిననతి, గణిసలుపక యున్నవాడు బ్రాహ్మణహత్యా
యుతుఁడౌచు రారవాదుల, నతిబాధలఁ బడుచుండు యమదూతలచేన్. 43

వ. అప్రమి దివా సంక్రాంతి వ్యతిపాతవతుర్దశి వైభృతివర్షంబుల ఋతుసమయంబుల
నిశాత్రితయంబులఁ బితృదినసంధ్యాజన్మనక్షత్రంబుల నిజకాంత సైనం బొందుట
యర్హంబుగాదు మోహంబునం గూడెనేని రారవంబులఁ బడుఁ బుత్రుండు గలిగిన
దురాచారండును మూర్ఖుండును వ్యాధిపీడితుండు నల్పాయుష్కుండుఁ గృత
ఘ్నుండు బ్రహ్మదేవ్విము సై జనించు. 44

సీ. శక్తుఁ డయ్యును దురాచారంబు మాన్పని యతని దష్టాపార్థ మందియుండు
లేనిపాపము లేన్నమానవాభము జిహ్వ యమభటుల్ చిడుముదు రనుదినంబుఁ
గన్వితో గమియించుకలుపాత్మకునిబట్టి భక్షించునకతంబుఁ బక్షివితని
పూనినప్రతమును బూర్ణంబునేయసి జకు నొంతు గనిపత్ర వనమునానఁ
గీ. దగవు దిట్టచుఁ బశుపాతమునఁ బల్కు, జనుని నల్పిష్టనైకకృత్యమునందు
మిగుల వేఱురు పదివేలకుంగములెల్ల, నంతకంతకుఁ గుంటిసుతాగ్రగణ్య. 45

సీ. తల్లిని దండ్రుని దైవంబు నతిథులు నొగిఁ బూజనేయక యుండువారు
తేవును మావును నోడిన కైవడి ననఁము బురాణము గ్వినినవారు
దేవతాభాషలు దిగఁద్రావి యన్యభాషలకాశ్రయము ల్గాని చదువువారు
ధర్మమార్గంబులు దప్పించువారలఁ బెరిసియు వెంటడిఁ దిరుగువారు
గీ. నెంగిలికి గోరవడక మెసగువారు, గానవిద్యలపైఁ బ్రేమ గలుగువారు
విష్టువామత్రయజపంబు విడుచువారు, నిరయఁబుగ్గానువర్తులు నిశ్చయంబు. 46

వ. అనినం గృష్ణునకుఁ యుధిష్ఠిరుగ డిట్లనియె. 47

— ౭౭ నిమంత్రణబ్రాహ్మణనిరూపణము. ౭౭ —

ర. తెలిసెను ధర్మాధర్మంబులు ప్రాశ్నకర్తమునకుఁ బూజ్యా లక్షాణ్యుల్
గల రందు రట్టివారలఁ, బలుకం గడవయ్యు కృష్ణ వంకజసాభా. 48

వ. అనిన ధర్మవందనునకు వాసుదేవుం డిట్లనియె. 49

క. పితరులదినమునకు నిమం, గ్రీకుడై భుజియించుధరణిదేవుని పితరుల్
హతభ్రుణ్యు లౌచు నమరా,వని సున్నును వరకమునను వ్రాబుదు గిదిపా. 50

సీ. వేదకాశ్రమిహిను విగతజపస్సాను గర్వకు మూర్ఖుని గణించ బలితు
నామయగ్రస్తు మర్యాదవిడుచువాని తైశ్నవగ్రస్తు వైద్యు వశ్రురహితు

- దత్తు విక్రయ్యనిఁ గృతఘ్ను గాయకు మత్తు గురునింపకుని పంపించు గుటిలు మూఁగ
శూద్ర సంయముని సూతకు హీనాంగు పృషతీపతిని వృద్ధు వేషధారిఁ
గీ. గొండెగానిని జూదరిఁ గూరకర్డుఁ, ఎల్లిదండ్రులచే బ'త్పత్తుఁ డయిన
వాని బహ్వశి సన్నాల్పి వాదనిరతుఁ, గన్యభుక్తికిఁ బిలిచినఁ గలుఁ మొందు. 51
- గీ. వేదకాశ్రుజ్ఞ శ్రోత్రియు వీతరాగు, సవము స్నానము సంధ్యయు సలుపువానిఁ
బంచయజ్ఞ పరాయణుఁ బరమకాంతి, కలితుఁ బిలువంగఁదగుఁ బితృకర్తమునకు. 52
- ప. అనిన విని వర్జనీయము నెఱింగింపవే యనిన యుధిష్ఠిరునకుఁ గృష్ణుఁ డిట్లనియె
గీ. పాతకవర్తి పొత్తు సుతబంధుజనంబులతో విరోధమున్
సూతకు దర్శనముఁ బరశుందరితో సహవాసమున్ సదా
చేతులదాటిపోవుటయుఁ జివ్వున పృషశిఖాగ్ర మెక్కుటల్
మాతి ఇలంబుద్రావుటయును న్నృతభాగ్ధికి వర్జనీయముల్. 54
- గీ. ఆప్యనేయము తేత్రము లమ్మొకనుట, సంధ్యవేళల నిద్రయుఁ జదువు భోజ
నంబు నిజదారఁ గూడుట నాధభృత్య, బంధువులతోఁ గలనాము శుభాన్యకాంక్ష
యెఱిగి యెఱిగియు మీరిఁ బరిగ్రహించు. 55
- గీ. తోఁటలోపల నడవులఁ ద్రోవ యాత్ర
దేవసన్నిధిఁ గొండల దీర్ఘములను
బర్హములయందు సంధ్యులఁ బఱచి గవయఁ
గాదు శుభకాంక్షి కెందును గౌరవేంద్ర. 56
- గీ. అన్నముదకంబు వీడ్వరాము నంబరములు, శూద్రుఁ డిచ్చినఁ దత్కృతసుకృతపాద
మస్తకాభ్యంజనంబులు మానవలయు, సకలశుభములు వాంఛించు జనులకెల్ల. 57
- క. గురుకవీరవిఖ్యామిజవా, సరముల నభ్యంజనంబు సకలామయగ్ధి
కర మాతెఱుగు నిశీధినిఁ, బరిహరణీయంబు లెన్నిభంగుల నైనన్. 58
- గీ. "స్థండిలమునందు శయనంబు జపము భోజ, నంబు మ్రుగువమును బూజనంబు ధ్యాన
మును నొనర్తురు శ్రేయంబు మొనయువారు, కాన ధర్మంబుఁ గావింపు కారవేంద్ర. 59
- క. ఈకథ విన్నఁ బఠించినఁ, బ్రకటధనధాన్యపుత్ర పౌత్రసమృద్ధుల్
చేకూరఁ గీర్తియమ్మను, వైకుంఠపురంబు చాల పశవర్తియగున్. 60
- ప. అనిన విని సర్వంబు నెఱింగించితి వైన నింకొక్కటి తెలియ వేడుక యయ్యెడు
సనానుయదేహం బయినను నరకంబులు పాపకర్తులకు భయంకరమును ముఖ్యార్థము

లకు సుఖప్రదంబును నైనయమమార్గంబు విస్తారం బెఱింగింపవే యని యడిగినయూ
ధిష్ఠిరునకుం గృహం డి ట్టనియె. 61

క. నరకంబులనా మంబులు, పరికింపఁగ లెక్కపెట్టఁ బద్దజాన కగో
చర మైనవానిలోపలఁ, దిరము ల్వివరింతు వినుము దృఢకరముద్ధిన్. 62

ప. పవనంబు హలుకాభంబు మహాశారవంబుఁ గాలనూత్రంబుఁ బ్రమద్దనంబు భీమో
త్కటంబు మహాశూలంబు సూచకమాపంబు పురీషమంత్ర పానంబు వైతరణీ మహా
స్వనంబుఁ దప్తహులంబుఁ దప్తజలాపురీషభారంబు గజశోణితకూపంబు మలశోణిత
భోజనంబు శ్వమాంసభోజనంబు పన్నీశ్వాలాప్రవేశంబు శిలావృష్టి శస్త్రవృష్టి
పన్నీవృష్టి మరుత్పతనంబు త్షారోదకంబు ఉష్ణతోయంబు తప్తాయాపిండభక్ష
ణంబు తప్తాయుధశోషణంబు తప్తపాషాణగహనంబు పురీషలేపనంబు క్రకచధార
ణంబు రేతఃపాతనంబు మహానాదంబు సర్వసంధిసహనంబు అంగారశయనంబు కటం
ధగ్రామయంత్రంబు త్షణిచ్చేదనంబు వతనం బుత్సాదనంబు పాశబంధంబు
ధూమపానంబు శూలానురోహణంబు అస్తిచ్చేదనంబు విషస్నానంబు లవణభక్షణంబు
నాయుచ్చేదంబు శిలాశ్రీడనంబు పాషాణధారణంబు శ్వేష్టమాంసాశనంబు యోగ్య
భారంబు పృథ్విగ్రహతనంబు జలంకర్తృజ్ఞనంబు కంటకోపరిశయనంబు తప్తజలంబు
సేచనంబు అత్యుష్ణసికతాస్ననంబు వ్యాఘ్రరాససవీడ తప్తపాషాణభక్షణంబు నివి మొ
దలైన నరకంబులు కోటికోటులు గలవు లెక్కింప శక్యంబులుగావు. యమమార్గంబు
విస్తారం బెనుబదియూఱుయోజనంబులు పుణ్యాత్మలకు సుఖకరంబును పాపకర్తృలకు
దుఃఖప్రదంబును నై యుండు సందు ధర్మవర్తనలు గంధర్వలు నుతియింప నప్ప
రోగణంబు నేవలంబు సుధాపానంబు నేయాచు స్వర్గమందిరంబున కరుగుదురు క్షిప్య
వర్తులు దుఃఖంబు లనుభవించుచు నుండురు వారి యాతనలు చిత్తగించుము. 63

—ॐ సంగమార్గము, కారము. —

ఉ. పితృడ బ్రహ్మలు ల్లవియ నొక్కెడ సింగములుం బరింహగా
నొక్కెడ సేనుగుల్ దలుమ నొక్కెడ భీకరసూకరాభిపైఁ
ద్రొక్కుక రాఁగ నంతఁ దమదోసము తమ్ము నె ముంచెనంచు నే
దిక్కును లేక యుగుదురు దీనత నచ్చట బావవర్తనుల్. 64

క. సెలగోలల యమదూతలు, తలచూపఁగనిక ప్రేయ దప్పినిబెడపుల్
సెలవులు సెండఁగ నాఁకఁగి, మలఁగుడుఁ జనుచుండు పాపమతు లాశ్రోవన్. 65

మ. ఒకచో నిష్ఫలమవు లొక్కతటి ముం డొక్కొక్కచో ధూమ మొ
 కొక్కచక్కొన్ని బిడాంధకారవటలం బొక్కొక్కచో వైవలం
 బొకవంక న్నడగండ్లవాన లొకచో నుష్టాంబు లొక్కొక్కచో
 నొకచో ఘోరసమీరమున్ దఱచుగా నుండుం దదీయస్థలన్. 66

సీ. సారమేయోలాకజంబుకశబ్దంబు లొక్కొక్కచోటున నుప్పతిల్లు
 గంటకాంగారకరకాదివర్షంబు లొక్కొక్కచోటున నుప్పతిల్లు
 సంతప్తకర్దమనైకత్రైవంబు లొక్కొక్కత్రోవన నుప్పతిల్లు
 వాతశతాతపస్విసమూహంబు లొక్కొక్కచోటున నుప్పతిల్లు

గీ. నొక్కచక్కొని చీకటు లొక్కత్రోవ, బలులవృత్తిక వన్నగనముదయమ్ము
 లొక్కతటి నాచువెంచులు నుప్పతిల్లు, బావవర్తను లరిగెడివద్ధశులను. 67

ఉ. కొందఱ ముక్కు గుట్టుచును కొందఱ చేతుల నూలువోనియుం
 కొందఱ గంతపాశములఁ కొందఱ మగ్గదాశరావతిం
 కొందఱ ముష్టిఘట్టనలఁ కొందఱ శూలములందు గ్రుచ్చుచుం
 కొందల మందఁజేయుదురు స్మరులు కాలునిదుఃశ లప్పటన్. 68

వ. కొందఱు కంతపాశవాస్త్రసానాగ్రంబులు పాశంబులచే గవ్వంబడియుం కొందఱు
 సితాంతుకగదాఖడ్గతాడనంబుల కులుకుచును కొందఱయోధారంబులు మోహనాం
 గంబుల వహించుచుం కొందఱు బాధితలోచనులై సంతప్తకర్దమనైకతంబుల నిలు
 వంబడుచును కొందఱు కాకగృహ్లాకసారమేయజంబుల గార్దభసంహవృష్ట
 వృత్తికంబుల నెక్కియాడుచును కొందఱు మేదోమాంసరక్తమున త్రురిషంబులు
 పానంబునేయుచుం కొందఱు వృషభమహిషాక్షిదశశాసీకూష్మాండిరాగ్రగణంబులచేత
 భక్షితులగుచు జనకపుత్రమాతృప్రియాసంగంబులఁ జేరుకొని కలువదించుచు నిజక
 ర్తంబులు మఱచియుం కొందఱ కైంకర్యనివారై మానంబునం దన్వార్ధంబున యమాల
 యంబున కరుగుదు రనిన విసి సోదరసహితుండై భయంబున పొంతుచు మూర్ఛితుం
 డైన యధిష్ఠిరు నెరింగి వెలువకు నీకుఁ బ్రియంబుగాఁ బూజ్యుల మార్గంబు వివ
 రించెన విను మని దేవకీనందనం డి స్మరియె. 69

క. భగ్గంబు నేయనేర్చిన, నిర్భలమతు లెల్ల విలుధనికగము పొగడక
 భర్తచయోంబరభరులై, కర్తినిఁ జనుదు కవుడు కమనునిపురికిన్. 70

— పుణ్యలోకమార్గప్రకారము —

ఉ. అన్నము పెట్టువారిం కృతాన్నముఁ దించు జలంబు దప్పికిం
 గన్న మహామహల్ మరుగఁ గాంచిన యావుల పాలు ద్రావుచున్

వన్నయఁ దేసేయన్ భృతము వెచ్చమొనర్చు చరు ల్బుధారసం
బున్నతిఁ గ్రోలుచుం జనుదు రుగ్రకరాత్మజాఁ డున్నచోటికిన్.

71

సీ. హయగజమందిరయానంబు లాసుగెడినరు తెల్ల మణివిమానంబు లెక్కి-
యజఫలపుష్పకృష్ణాజినభూదానక ర్తలు ప్రహదంబు గడలుకొనఁగ
వస్త్రదాతల హేమససనము ల్లరయించి దీపము వీడిజీలుఁ దేజరిల్ల
శాకప్రదులు పాయసంబు భుజించుచు గోత్యాగవిపుణులు కోర్కెలలర

ఆ. సప్తభూతకరుణ సత్వేడువారలు, విద్యుచ్ఛేర్పఁ జాలు విమలమతులు
సకలదివిజతులు సన్నతుల్వేయంగ, యమునిపురికిఁ జనుదు రవనినాథ.

72

గీ. అనుదినంబుఁ బురాణము వ్రేసెమవారు, జదువువారలుఁ బూర్ణిమాచంద్రధవళ
దివ్యయానంబు లెక్కియు దీవ్యమాను, లగుచుఁ గైకొండు వైవస్వతాంశతలము.

73

క. కృతయుగమున భ్జనము సం, తతతపములుఁ ద్రేశయందు ద్వాపరవేళం
గ్రతువులుఁ గలిసి బురాణ, శ్రుతివతసము నిహపరైకమఖము లానంగున్.

74

క. కలియుగమునను బురాణంబులు చదివిన గిన్న జనులుఁ బుత్రులుఁ బాత్రుల్
వెలయుఁగ నిహసౌఖ్యంబులు, బలిసి తుదిం జేరువారు పరమపరంబున్.

75

క. తనకైన నొదుల కొఱకైనను బుభ్రాకథ ల్బ్రచించు నరుఁ డధికశుఖం
బునుఁ బొందు దేవలోకము, మునదివిజస్తుతులు దిశల మ్రోయుచునుండన్.

76

ఉ. కొంపలు దేవత ల్వాగడఁ గొందలు దివ్యపిమానసాసులై
కొండలు బాహుళోష్ఠ్యవృషభాటకబృందముసెక్కి యూహించు
గొందలు దివ్యపస్త్రసునునోమణిగంధము లొప్పఁ దాన్పియుం
బొందుదు రాయమలయ మహాగర్వసుఖంబునఁ బుణ్యవర్తనుల్.

77

ఆ. నిత్యవానవరులు సెప్పితోఁ బాదోద్భవంబుఁ గొనుచు పిత్తగణముపుంజ
నలుప నదురసిద్ధసాధ్యులు నుత్పింప, నాటకాదు రెపుడు నాపురిమున.

78

ి. తురగినిఁ బుణ్యాత్ములు, పీరుదు గంతకపుంబు సిద్ధం బెపుడున్
ధారణి ధర్మమె వెలియఁ, దారియ నిహపరములానఁగ నదియ చలున్.

79

ి. గుయిపాఖ్యానంబు విన్నవారలయఁ బాపంబులు దొలంగ ననిన విని యుధిష్ఠిరుండు
మురవారున ట్లనిదెను.

80

గీ. పాపవర్తనుఁ డధికపాపములు జేసి, నరకములుఁ బొంది తొలఁగు నే నరణి నంతఁ
బడి మృగకీటముఖ్యగర్భముల వెడలి, యెట్లు చరియించు నెఱిగింపు విందిరేశ.

81

—ॐ సావకర్తులు వర్తించు ప్రకారము. ॐ—

వ. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకుఁ బావకర్తులు కర్తవ్యులనుండి జనియించి యుపగించు తెఱఁగ గెఱింగించెద సావధానముగా విను మని కృష్ణుం డిట్లనియె. 82

సీ. నరకహవములఁ జిరకాలము వసించి కమరు చేసినదుష్కృతమ్మ లెల్లఁ
బలుమాఱుఁ దలంచుచుఁ బలవించి పలవించి దైవయోగమున భూతములఁ జేరి
తరుగుల్ల వట్టికాగిరితృణాదికమైన స్థావరమై పుట్టి దామవస్మిఁ
బొగిలియు వానిచేఁ బొలియుచు నెండల నెండుచు వానచే నిగురు పెట్టి

గీ. యిండ్లు గట్టంగ బండ్లకై యింధనార్థముఖిలజనులను స్రుంచంగ నఖిలమౌఖి
మనుభవించుచు నేనకు లై జనించి, నీచస్మృతిఁ గనించుచు నృపులచేత. 83

వ. రజ్జుదండకళాదిఘట్టనల గుట్టుచెడి శీతాతపంబుల నాశురునియొక్క యయ్యగ్రయంబుల
స్వజనంబులఁ బాసి పరదేశంబులం దిరుగుచుఁ బ్రాణంబుల విడిచి తిరుగజన్మించుచు
నూఱుకోట్లజన్మంబు లెల్లి మంత్ర దైవయోగంబునఁ బూర్వజన్మఫలంబున నూనుప
త్వంబు భజియించి బహుయోనులఁ బుణ్యపాపమిత్రస్వంబుల నుక్తమాధుమకర్మం
బులం బాపాత్ము లుదయింతురు వారలతెఱిగ గెఱింగించెద సావధానముగా విను
మని యిట్లనియె. 84

గీ. వదనబాహుచారుపదముల మదయమైన, వారు బ్రహ్మణ్యత్రియవైశ్యశూద్రు
లనంగ నుత్తము ల్లభ్యము లభము లభను, తములు నయి విలసిల్లిరి భరణినాగ. 85

సీ. శిల్పకాస్త్రజ్ఞులుఁ జీత్రకారులు రజకులు లోహకారకు లుక్రంభకారి,
లాంఛను నావికు లాభీరతులుఁ గిరాతులుఁ బుల్కనులు పులిందులు నఱవలు
మరవలు మొదలైన మనుజులు కర్మశేషముల జనించి దుష్కర్మములను
జడులాను నంధులు మందులు బధిరులు నతిసూక్ష్మదేహులు నగుచు నందు

గీ. ధర్మశీలరు గొందఱు దానవరులు, నేదచేదాంగవేదలు నిగద్యోన్ము
కరణదత్తులు జ్ఞానులు కలతకీర్త్యభనులు శాంతులు నయి లోకగర్వ భర్త సనయా. 86

—ॐ గర్భవజీవలక్షణము. ॐ—

వ. అనిన విని ధర్మతనయుండు జీవులు మృగమీనాహివక్షిమనుష్యజన్మంబుల గర్భంబు
లనుండి యు జనించి యుం దావత్తయంబుల నెట్లు పర్తిల్లుదు తెఱింగింపజే యు
యడిగిన జీవుల కర్తవ్యంబు లాజన్మచరణంబులుగా నెఱింగించెద సావధానముగా విను
మని కృష్ణుం డిట్లనియె. 87

క. మనుజులుఁ బితృసంఘంబును, మనసిజశరీరద్యమానమానసులై పై

భువకర్తృబులు గైకొని, యనుదినము గ్రీడనేతు రధిక ప్రీతిన్.

88

సీ. అతివలపక్షోరుహంబులయందున్న రక్తంబు శుక్లంబుఁ బ్ర బలఁజేయఁ
బురుషబీజంబుల బొల్పొందు శుక్లంబు నెలఁదులనంగతి వృద్ధిఁబొందు
శుక్ల మెక్కువయైన సొగసైన పురుషుఁ డా నెత్తురు మించిన నెలఁతవృట్టు
శుక్లంబు వడుచేళ నుదతిగర్భంబున మగనిజీవాంశంబు తగిలి శోణి

ఆ. తంబు వృద్ధిఁబొందుఁ దదనంతరంబున, నెలకు నెమిలిగ్రుడ్డు చెలువుఁదాల్చు
రెండు నెలలు మిగుల నిండంగఁ బాటిన, మీనుచందఁమొంది మెఱయుచుండు. 89

చ. మూడవనెల నిండిన గర్భంబు వ్యస్తపాదంబులం గానఁబడు నాలవనెలను బితపిత
యయి యుండు. నైదవనెలను సర్వాంగనిర్ణయం బయియుండు నాఱవనెలనుజీవప్రవే
శంబగు నేడను నెలను రోమంబులు మొలుచు నెనిమిదవనెలను వృద్ధిఁబొంది మల
మూత్రంబులం బొడిగి యుండు. దొమ్మిదవనెలను సర్వాంగప్రకృర్ణంబై రోదనంబు
నేయుచు నిజకర్తృబుల నింపించుకొనుచు నుండు నని పఠితిన మురహరునకు
యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 90

క. అర్భకుడు ను నొన్నొచ్చిన, దౌర్భాగ్యము లెన్నుకొనుచుఁ దడఁబడ నొడఁబ
గర్భమున నుండు గనిఁ దా, నిగ్గురగఁగఁ బెలుపుమయ్య నీరజసాధా. 91

ప. అనిన యుధిష్ఠిరునకు మురహరుం డిట్లనియె. 92

క. మలమూత్రంబులు చుట్టుకొ, బలియంగ గర్భముననుండి బాలుఁడు పలికే
పలుకులు నీకుం దెనియంగఁ, బనికెద విను మేకనిష్ఠఁ బాండ్ల కుమారా. 93

ప. అనిపనికి కృష్ణం డిట్లనియె. 94

— ౧౦ గర్భస్థుండైన బాలుండు విలపించుట. —

మ. సుత కాంతాదులఁ బ్రేమఁ గోరి సుజనక్షోభంబుఁ గావించియాకొ
రతెలాఁభంబున నన్య కాంతలఁ బరీరంభక్రియం జెచ్చి యె
నగవృద్ధాకుఁబాల్కవారము ను న్నెఱుగఁగి వీక్షించుచుకొ
నుతిహాన్యంబున గర్భవేదనలరుం బట్టెతి నెట్లొకఁడే. 95

మ. మునుచిచ్చించిన పుత్రమిత్రవనితామఖ్యు ల్పవకర్తృబులకొ
జని యెందఁ జని వారికై జవతకస్వాధ్యాయము ల్పాసి దు
ర్లమలం గూడి పరోపకారనియతిం బ్రాధన్యముల్పాన నా
పెనుబాచంబున గర్భవేదనల పైఁ బెల్లయ్యె నెట్లొకఁడున్. 96

క. అని వేదనలం బొరలుచుఁ, దనలాఁ దా నూడిల్లి ధర్మం బింక న

- జనసంగతి నొనరించెను, నవవలతము నుగతి కరతముగలముగనె. 97
- సీ. కరుణారసవిహారుఁ గొన్తుభాలంచారు విమతభుజాటోపు విశ్వరూపు
హరిసీలమణిజేహు నభిక్తన్యాయమోహు సకలగమస్తోతు బలసేతు
దర్శితరశయాను దభితదానవసేను సఖిలపరాధ్యక్షు హితవివక్షుఁ
బరమయోగిశరణ్యు భక్తమరపరేణ్యు వినిధిలోకారాధ్యు విమలసాగ్ను
గీ. భక్తి నుతియించి వేగ గర్భంబువెడలి, కలుషపాపారహగిధి గడవసేను
సుగతిఁ గాంతు మనోగద్యన్యూర్తి జేర్తు, భయములే దెంచు సుగతిని బడ ననింక.
- ప. అని గర్భగతబాలుండు విచారించుచు బ్రాజాపత్యం బగుప్రసూతిమారుశంబుచే
దీయంబడి కల్లికి నధికదుఃఖంబుగా యోనిమార్గంబున వెడలి నిస్సంగుండై యంగ
డియు బాహ్యచాయస్పర్శనంబున ముగ్ధియైకై జాతిస్పర్శక్షంబు మఱచి గిమిగను
నెఱుంగక మలమూత్రానిష్ఠాంగుండై తాపత్రయదుఃఖంబులం బొగలుచు శ్శుద్ధి పా
సాకులుండై రోదనం బొనర్చుచు బంధువర్గంబు స్తన్యోషధాద్రియంబు జేర్చు
నన్యాధిపత్యంబున బాల్యభావంబు బొందుననిన విని భర్త నందించుడు ఘనుజేచనం
దమన కి ట్టనియె. 99
- క. కుంతీపాండుద్వావరు, సంతానము ద్రుపదపుత్రిసంతతి దుయర
క్షీంతునటంటిని మున్నా, పంశం బీడేర్చుకొనుము పంకజరాశి. 100
- గీ. పిన్నకాదు మ వయసునం బెన్దతనము, నందు: గడవట సేవా, లభిండుఖ
సౌఖ్యములు గాంతు రెఱిగింపు నత్కటాక్ష, వీక్షణంబుల బుండరికాంగ కృష్ణ.
- ప. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకుఁ గరుణించి పాపాత్ముల బాల్యయోవనవార్ధ్య చరిమ
కాలంబులవర్తించు తెఱంగు నిమి మని మునగాయూ డి ట్టనియె. 102
- ఆ. బాల్యమునను దల్లివజ్రకుఁ జనుదెంచి, ఫలము మొదలు నృప్తి బడ్డజేన్కఁ
చెచ్చటంచు వగది లేకున్న బుడమివై, బొగలుచుండు శకము బోరగిల్ల. 103
- క. కొడుకులు వేడిన యర్థము, లిడ దొరుకక యున్న దల్లి యెంతయు నెకలో
నడఁకుచు మత్తక మడుకుచు, నడలు బలిదూటి బుక్కు చలిదైన్యముగన్. 104
- క. దారిద్ర్యం బతిదుఃఖం, బారయఁ బెక్కండ్రు తనయా, లంకకుఁ గీడ
తీరున దయసేయని వతి, నారికి మగణంబు మేలు వానాగతులన్. 105
- ఆ. కలిమి గలుగకున్న బలువురు నుతులేల, పంకమొదవకున్న బలివియేల
భాగ్యరహితమయిన మ్రతుకేల నల్కిరి, లేని జన్మమేల మానవులకు. 106
- క. అని కలుకుచు నలిదుఃఖం, బొనరించుచుఁ జదువుకొనగ నొజ్జలయెడఁ జే

- ర్చిన నాకంఠును వానిని, బెతుబాధలఁబెట్ట వెఱచి భీతిల్లి చనున్. 107
- న. పాణిపోయినం దల్లిదండ్రు లింశస్తాపంబునం బొక్కచు. 108
- క. ఇంటికిని శిశువు రాఁడే, వెంటం జనె నెఱుంగరాదు విధి యొక్కడనొ
గెంటించె నొ గృహ మేనా, వంటక మేమిటికి బ్రదుకవశమే చూతున్. 109
- మ. కొడుకా యొక్కడి కేగితే మొగము నాకుం జూసి డెందంబులో
నడలుం బావుము నిన్నుఁ బాసిన మణుల్ హర్ష్యంబులుం దోఁటలుం
గుడుముల్ శర్కర కోక లాభరణముల్ శోటానకాట్టున్న నీ
నొడువు ల్కొలె నునోరథాధిపతిను ల్కొల్కొల్కలే వెద్యియున్. 110
- మ. అనుచుం బంధుజనంబుఁ గూడఁకొని నిద్రాహరిము బ్లైక మా
వనదీపర్వత దాననాంతరములం బల్కాఱు గాలించి చ
క్కనిత్రోవం గనితెచ్చి వేగ నగలం గైనేసి యిప్తార్థముల్
దనియం బెట్టుచుఁ గొంద టుదురు మహాత్మాహంబు రెట్టింపఁగన్. 111
- క. కొందఱు మణిభూషాంబర, చందన తాంబూలపుడునముదాయా విం
పొందఁగ నిడి చదిపింపఁగ, నుందురు తత్సరక గురువు లుదితము దెలుపన్. 112
- క. ఆక్షరము వ్రాయుచోఁ దన, వక్షముతోఁ గూడి నదినపార్థివభృత్య
ధ్యక్షతలు చూసి యాడిచు, నక్షయ సుఖవృత్తి నుండు రనవరతంబున్. 113
- సీ. బాల్యవేళల నిట్లు బహుదుఃఖసౌఖ్యంబు లనుభవించుచు నంత యౌవనంబు
చనుదేర నడిగియు జలధి దాఁటియు వ్యవసాయము లేపినియుఁ జదువుచెప్పి
యధికారము లొనర్చి యన్యుల వదించి యొరను బహుభవం బార్జనంబు
గావించి వదిలంబు గావించి యాసాము నృప చోర పాపకులవహరింప
- ఆ. వానలేదు రాజవర్తనల్ తబ్బిబ్బు, బంధువర్గ మానపడనె గాని
తన్నుఁ జేరనీదు దైవకటాక్షంబు, వలువనయ్యె నంచుఁ బలవొంచు. 114
- వ. అంత. 115
- క. స్వరము కడు నన్నగిల్లుకో, శిర మెంతయు వణఁకు దృష్టిచే యానవడుం
గర మూఁతకోలఁ గైకొను, నురుముం బొప్పులును నరయ నొగి మునని యగున్. 116
- ఉ. ఎత్తురిఁ గానకుండ భవ మేటికి దొంగిలి దాఁచె దీవు నీ
క్రావ్యణఁగించు నింతకును గోడలు చూచినఁ జేఁపెఁజేసియున్
బువ్వయుఁ గూగ యైన నొకబుగ్గకుఁ జాలవు లే వశంబె నీ
వెవ్వల దైనఁ జేరు మది యిచ్చును నుండు నుతుండు వల్కెడున్. 117

క. అని వలికెడు తనయాదుల, ఘననిష్ఠరభాషణములు కర్ణంబులకుం

బెనువాడి నూదులుం బలి, మొనయంగ విలసింది కరుణ మొలవం బలుకున్. 118

ఆ. మునలివాని బ్రదుకు మోకాళ్లమోదటి, పెరికె యంత యంత పెట్టు నెట్టి

కొట్టనేల నీవు కొడుకులఁ గన్నాడ, వినియు నీకు రాఁగ నేనె చూతు. 119

క. విలిచినను మండుఁ గామిని, బలికినఁ దిట్టుదురు పుత్రపౌత్రులు మిత్రుల్

తలచూప రెంతపాపము, వలదునుమీ మునగితనము వైరుల కైనన్. 120

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల విలసింపుచు నజ్ఞాన మోహంబు ముడిగొన్న దినుపారుం

డై యిట్లని వలుకుచుండు. 121

ఉ. వృత్తులు హెచ్చు లేవు వృథివీవకు లీయరు మూలపిత్రము

వైత్రుగ వెచ్చపెట్టిలిని నెక్కడఁ జూచినఁ గాను గానరా

దిత్తడి రాగి బంగరువు నిప్పటి యప్పులైనఁ జాల వీ

నెత్తురుఁగండు లేమి గొని నిల్పుదురో తమప్రాణవాయువుల్. 122

వ. కలకాలంబు దుఃఖంబులే యనుభవించి నింక నుగతి గలుగునే యని విలసింపుచు

గాలవశంబున మృత్యు వానన్నం బైన మోహంబున దనజననీజనకాంతాదులం

బేరుకొని యుపార్జికధనంబుఁ బెచ్చి కరతలవదనభుజామధ్యంబుల నిలుపుండని

మొఱులుపెట్టుచు తొత్తిపాసానులుండై యన్నోదకంబులు వేడి బంధుజనంబులచే

నదల్పంబడి కర్తనంచయంబున వివశండై ప్రాణంబులఁ బాసి యమకంఠదులపెంట

కునకకాకగృధ్రరాక్షసగణంబులు భక్షించుచుండఁ దప్తపాపిణి సైకత గర్ద

మంబు వై నఘోరమార్గంబుల యమాలయంబునకుం జని మున్నెఱింగించిన మహారౌ

రవాది నరకంబులం బడి నన్నెఱుంగనిమూఢులు జన్మచురణంబులకడఁ గానకుం

దురు. సంసారచ్చేదనంబును బాశవిభేదకారణంబును వైన నన్ను సేరించినవారు పున

రావృత్తి వర్జితం బైన యుత్తమలోకంబున నుందురు గావున సకలపాపమారం

బైన యోగం బభ్యసంపవలయు యోగంబున జ్ఞానంబును జ్ఞానంబున మోక్షం

బును సిద్ధించు. మనుష్యజన్మంబును నొందియు నానందకర్తృప్రసాదనం బైన

జ్ఞానంబు లేనివాఁడు పశువు నచేతనంబు ననంబడు. భక్తిముక్తి ప్రదాయకం

బైన యీమానవత్వంబున నయిన నాలోకంబు గలుగు నమృతుం డైన నన్ను గొలుపు

నాభజనంబున భయంబు దొలంగు ననిన విని యధిష్ఠియండు సంతుష్టాంతరంగం

డై మురహారున కిట్లనియె. 123

— గంగాదిపుణ్యతీర్థమహిమ. —

గీ. మనిచిలివి ధర్మకాత్మమంబుఁ బలిసి, యానతిచ్చినయవి యెల్ల నన్నదీయ

దేశమున నిల్చి యొనరింతు దేహ మాప్త, జనుల నందాఁక రక్షింపు జలజనాభ. 124

1. ప్రత మొనరింతునో తీర్థ, ప్రతతులు నేవెందునో కృపామతి వెలయన్
హితవుగ నివ్వటి తుచిత, స్థితి యెయ్యది తెలుపు మయ్య శ్రీకృష్ణమహర్. 125

2. శ్రేత్రములలోన నుత్తమశ్రేత్ర మగుచు, దీర్ఘముల కెల్ల రా జనఁ దేజరిల్లు
దాని నెఱిఁగించి నాకోర్కిఁ దనువుమయ్య, భక్తపత్నల గోవింద వద్దనాభ. 126

3. అని భర్త సూనుఁ డడిగిన వసుదేవనందనుండు మనంబున విచారించి భాగీరథిం గొని
యాడి యిట్లనియె. 127

4. శ్రేత్రములలోన నుత్తమశ్రేత్ర మగుచు, దీర్ఘముల కెల్ల రా జనఁ దేజరిల్లు
గరిమ గంగయు యమునయుఁ గలసినట్టి, చక్రియందురు సురసిద్ధసాధ్యమునులు. 128

5. తెలుపు నలుపు నైన జలములు గలతీర్థ, మునకు భవవిరించి ముఖ్యసురలు
నారదాదిమునులుఁ జేరి నేవెందురు, నకలపుణ్యదేశసార మనుచు. 129

6. అఖిల పావక్షయ మొనర్చు యమున విష్ణు, పాదసంభూత యగుగంగ పరమపుణ్య
మొనఁగు సీరెండుఁ గూడిన నుత్తమంబు, తీర్థములలోని సరిలేవు దీని కెందు. 130

7. జలనిధిపరీతథాస్త్రిం, గలతీర్థంబులకు రాజు రామితఫలమున్
వెలయఁగఁ జేయు ప్రయాగను, దలఁపం గొనియాడ వశమె భర్తకమాజా. 131

8. ఆయుతయోజనములయంశదూరంబున, నున్ననైనఁ గలుగు మున్నగానె
గంగయనుచు నిచ్చఁ గడుభక్తిఁ దలఁచినఁ, దజ్జలాభిషేకతఃఫలంబు 132

9. నాచరణంబునం బొడమి విశ్వేశ్వరసన్నిధానంబునం బాటి నకలామరసంఘంబుచే
బూజఁ గొన్నగంగ ముక్తికాములకు నేనింపఁ దగు తదీయనైకతంబు లలాటంబున
ధరియించినవా రిందుఖండంబు నధికనేత్రంబుం దాల్చు సన్నానం బొనరించినఁ
బాపాత్ములైనను చిత్తమాత్మకుల సహితంబుగా వైకుంఠంబున నుందురు స్మరి
యించినవా రనపరతంబు నకలపుణ్యశ్రేత్రంబులను పసియించినవా రగుదురు మజ్జనం
బొనర్చినవాని సీక్షించినవాఁడు నకలాఘంబులఁ బరిహరింతురు సందేహంబు లేదు.
మృత్తికాభవంబు పసికొన్న దేహబంధంబులు దొలంగు. మేహాదిమాసంబుల గోదా
వరీభీమగణీ కృష్ణారేవా నరస్వతీ తుంగభద్రాయమునా నరయూ వేత్రపతి తామ్ర
పర్ణి శతద్రుప్రముఖంబు లైన నకలపుణ్యనదులూ బ్రవేశించియు నూర్వండు
మకలంబుం డైయుండ జలమాత్రంబునం దెల్ల పసియించియు జగంబుఁ పవిత్రంబు
నేయుచుండు. 133

- ఉ. ఎవ్వడు గంగకుం జనుడు నెవ్వడు మానులపాదపద్మమల్
చొవ్వరికింతు నెవ్వ డతిశుద్ధదీనుపయశకణంబులం
దొప్పగఁ దోగి పాపములఁ దోలఁగ నెవ్వని నాగు నబ్బు నం
చెవ్వడు లోఁ దసించు నరుఁ డేలఁగఁజాలు వికుంఠధామమున్. 134
- క. గంగాపయశకణంబుల, నంగంబులు దోచుకొన్నయట్టి మహాత్ముం
డంగజగురుపట్టణసౌ, ధాంగజశ్రేణుఖిలో విహారము గాంచున్. 135
- క. ఆకల్పజన్మవితతిం, బ్రెకొని పరియించుచున్నఁ బాపము లణఁగుకొ
లోకమున మాఘమున నభి, షేకంబు ప్రయాగమునను జేసినయంశన్. 136
- సీ. హరిహరబ్రహ్మలు పురుహూతపావకభానుసౌమి దిక్పాలపరులు
తక్కినశురలు విద్యాధరు ల్కిన్నరు ల్పూరణు ల్లంధర్వసాధ్యజనులు
తుంబురునారసు ల్దంగాధికన్య దాక్షయిణి శారద శబిద్యు నదిలి
రంభాతిలో త్రమోర్వసులు నానావిధ నిర్దరాధిపభాషినిచయంబు
- గీ. గ్రహణసంక్రాంతిముఖపుణ్యకాలములను
స్నాన మొనరింప వత్తురు సకలయాగ
ఫలము చేతురు నొకనాఁడు జలకమాడ
గంగఁ గొనియాడ శక్యమే కారవేంద్ర. 137
- వ. అనినఁ బురుషోత్తమనకుఁ బాండవోత్తముం డి ట్టనియె. 138
- గీ. గంగ కరుగంగ శక్తులు గాక యున్న, జనుల శ్రేగతి పాతకక్షయకరంబు
పుణ్యసద్వర్తనము సర్వపూజ్య మైన, తీర్థ మెఱిగింపుమీ వసుదేవపుత్ర. 139
- వ. అనిన భగవంతుం డి ట్టనియె. 140

సాలగ్రామశిలామహిమ. ల॥

- క. సాలగ్రామముతీర్థము, చాలం బాతకము లణఁప సకలాన్నతహా
సాంకం జేలింపఁగఁ, గాలిని దనదాసుఁ జేయఁ గలకాలంబున్. 141
- కా. సాలగ్రామశిలార్చనాయతమతు ల్పర్వారుణముల్ పుండి ది
క్పాలు రైచ్చ విమానయానములతో గంధర్వవిద్యాధరుల్
చాలై పాడుచు నాడుచుం గొలువ భూషాగంధచేలాఘ్యులై
నాలోకంబున వచ్చి నిల్చురు మహానందంబు రెట్టింపఁగన్. 142
- క. సాలగ్రామము పగిది, న్వాటయముగావు నాకు వైకుంఠము ల
క్షీలోలాక్షియఁ దర్పూలాలోలున కబ్బు సకల సవనఫలంబుల్. 143

వ. పుజితవినిర్మితం బైన సాలగ్రామ చక్రంబున నన్నుం బూజించువారు ధర్మ
కార్యంబులు నిందించి పాపంబు లాచరించిరేనియు యమాలయంబు జొరరు.
సాగరాంతం బైన ధరాతలంబు దానం బొసంగినఁ జేహారుపుణ్యంబు నొందుదురు.
పండ్రిందేని యిరుపది నాల్గేని సాలగ్రామంబు లర్పించువారలు శతకోటి మాతృ
పితృవంశంబులలో, బున రావృత్తిరహితం బైన నాలోకంబు చేకొందురు. సాల
గ్రామశిలోద్భవం బైన తీర్థంబున గంగాగోదావరీరేవాప్రముఖ పుణ్యనదులు
సంతతంబు సుగంధు. సాలగ్రామశిలాచక్రం బున్నవారియింటికి నరుగు దెంచుజనంబు
లును దక్షిణంబు బిందుమాత్రంబు గొన్నవారు పాపంబులం బరిహరించి దేవతల
కును నేవృష్ట లగుదును. చక్రపాణిలోఁగూడఁ బురుషహక్తవిధానంబునం దులసి
శంఖజలంబుల నభిషేకంబు గావించినజనంబులకు ముక్తి సిద్ధించు. యక్షకిన్నర
గంధర్వ పితృధర్మరావృరోగణంబులు సంద్రాది వికృతకులు హరివిరించి ప్రము
ఖులు భూలోకంబున సాలగ్రామ శిరాశ్రాజనంబు వాంఛింతు రితరంబు లేమి
లేక్కింప ననిన మురహదునకు యధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 144

ప్రతవిశేషములనుహిమ. ౧౧

- గ. గంగాసాలగ్రామములం గలుగు విశేషతీర్థలక్షణములు నా
కుం గలఁక తింక నిలలో, రంగుల ప్రత మెద్ది పలుకు రాజీవాత్త. 145
- వ. అని యడిగినఁ బాండవాగ్రజానకు గదాగ్రజం డిట్లనియె. 146
- గీ. మేలు నిబుద్ధి ధర్మంబు పాలుపడియె, ప్రతముమాత్రంబై శ్రీహరిప్రతదినంబు
వీరు వా రనకుండ నవ్వరి గాంగ, ముక్తి నొసంగును బాపము జ్ఞానవసీదు. 147
- క. విశానఖి పాపంబులఁ, బోకార్చును పుణ్యఫలము ప్రాప్తుల సేయుం
జేహార్చు సర్వసంపద, లాకల్పము ముక్తి యొసంగు నలవియె పొగడన్. 148
- గీ. బ్రహ్మపాత్యాది పాతక పటల మన్న, మాత్రయము చేసికొనియుండు హరిదినమున
సంగు నెప్పిండు దా సరానంగస్త్ర, ప్రతము గావించుఁ గైవల్ల మతనిసొమ్ము. 149
- స. హరిని సరింబున నుభయపక్షంబుల నన్నంబు పురిసేయంబు, భుజించిన నతంబు గౌర
వాదినరంగింబులంబును నుపవాసంబుల బిచ్చగించినవారికి చశమిద్వాదశీదినంబుల నిశా
నమయంబుల మధ్యమదినంబుల నహారాత్రంబులును నుపవసంపవలయు నిహవ
రైకసాధనం గలకాదశీప్రతంబు. నీవు నాచరింపుము మనోరథంబు లీడెఱు నీకథ విన్న
వారికిఁ బాపంబు లణంగుఁ బుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి యగు నసపలుకుతున్న సమయంబున
బలభక్తుఁ డంపినమాత యేతెంచి దండప్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె. 150

శ్రీకృష్ణునికడకు బలరాముడు దూతను బంపుట.

ఉ. దండము డేచుకారికిని దండము కాంచనవస్త్రధారికి

దండము పావహారికిని దండము భక్తిగణానుసారికి

దండము వైరిహారికిని దండము మానిమనోవిహారికి

దండము కంఠవైరికిని దండము వాగ్విహారికిన్.

151

గీ. విడులక్షలనూర్గురు నీడెఱుంగ, నరిది బలియాలు పొంద్రకుఁ దంపవచ్చి

ద్వారవతి చుట్టు ముట్టడి దాకియున్న, వారు వారతోఁ బోట్లాడఁబలయు మనము.

క. పడి నేనె గీటణంతునొ, పడి గలతన మిచటఁ జూపవచ్చెదవో ని

న్నడుగు మని పంపె నను మీ, కడకుం బలచేపుఁ డిపుడు కమలదళాక్ష.

153

ఉ. అక్కడ నున్న బంధజను లందఱు మీ రరుదేరు బ్రాణము

ల్లకైదునందు రిక్కడను ధర్మతమాభవుమానసంబు పెం

వెక్కఁగఁ జేయఁగావలయు నేయది కార్యమొ నిశ్చయించి మీ

రాక్కటి యానలంప బవదుక్తి శిరంబునఁ దాల్చి యుగవన్.

154

క. అని విన్నవించు దూతం, గనుఁగొని వైరింపు మనుచు గంగానయఁ

వినులించి నాడువాక్యము, విను మని కృష్ణుండు మిగుల పినయామిలతన్.

155

చ. అనురనదీతటంబున విహారము నేయుచు నన్ను వేడి యు

త్తమతరధర్మము లైడిసి తా నెఱిఁగించెను నీకు నారదుం

డమలవిచార నీవు నవి యన్నియుఁ బొందుచుతు ల్వులంగఁ బ

ల్కుము భవదీయకీర్తి పరితృప్త నొందు ధరాతలంబునన్.

156

క. అని వలికి ధర్మనందనుఁ, గనుఁగొని యీశేశధర్మ కాండంబెల్ల

న్వినించు భీష్మఁ డీయన, ఘనచరితము నీకుఁ దెలియఁ గౌతుక మొనఁగున్.

157

క. భక్తుండు నాకు మీ కనురక్తుండు నమస్తధర్మరక్షణనిధులకొ

కకుం డేతత్కార్యోద్ధృతుం డీభీష్మఁ డితనితో నగ యిరీ.

158

క. భీష్ముండు నేను నేనే, భీష్మం డితనికిని నాకు భేదము లేదా

గ్రీష్మగ్రాణు బర్హి, శృష్టాంతులు చల్లనైన శుద్ధచరిత్రా.

159

ఉ. దానము లేనివంపదలు ధాన్యము లేనిగృహంబు లిష్టసం

తానము లేనివంశమును దాడిమి లేనితపంబు లాత్మవి

జ్ఞానము లేనివిద్యలు ప్రసన్నత లేనినృపాలు సేవయా

భానలు లేనిసన్యసులు పన్నెకు నెక్కఱు ధర్మనందనా.

160

- ఉ. ఆపదవేళ హైర్య మధికాభ్యుదయంబునఁ బొగ్గి యుద్ధముం
జేపడుచోఁ బరాక్రమము శిష్టజనంబులకు స్విధేయత
ల్పాపముచోట నోటమియు బంధనమూహమునొద్దఁ బ్రేమయుం
జూపఁగఁ జాలునట్టిపరిశ్రద్ధచరిత్రులు గాంతు రిష్టముల్. 161
- ఉ. కావున ధర్మము ల్నడుపు కొరవవంశవరేణ్య తమ్ము లా
జ్ఞాపశవర్తులై మెలఁగ సర్వజనంబులు నిన్నె శోర నీ
భానము శాంతి దాంతి గుణబంధుర మై కనుపట్ట నెంత దో
ష్టీవసుధాతలంబు విను మెన్నివిధంబుల నీకుఁ దక్కుడున్. 162
- క. ధర్మంబు చెఱివఁ జెఱిచును, ధర్మము మనుషంగ మనుచు ధరణీస్థలిలో
ధర్మంబై కర్త యంతకు, ధర్మం బొనరింపు నీవు ధర్మతమాజా, 163
- గీ. సాధుజనముల రక్షింప నకలదువ్వు, శోటిఁ బరిమార్చ నెవ్వడిఁ గోరి యుగయు
గమున జనియించి యెవ్వరుఁ గానకుండ, ధర్మరూపంబున నొనర్తుఁ దలఁచినట్లు. 164
- క. అని చలుకుగృష్ణవాక్యము, విని కుంతిపరస్థుండు విమలించి పునః
పునరాల్రింగనకృశ్యము, లొనరించుచుఁ బలికె హర్ష మున్నతి కెక్కన్. 165
- గీ. శారవులు నేము నీకొక్కకరణి తెలియ, సర్వసాక్షివి నీవు నీచరణయుగము
నెవ్వనెవ్వన నిడికొని నిలిచియున్న, భక్తజనులము మముఁ గావు వద్దనాభ. 166
- స. అని ధర్మనందనుండు వేడిన నట్ల కావించు నని లేచి భీమార్జున నకుల సహదేవ
ప్రపదరాజకన్యకల మాఱిడించి గంగానందనునకు వేదవిదు లైనబ్రాహ్మణులకు ముని
గణంబులకు నమస్కరించి ద్వారవతీనగరంబునకు యదువల్లభుండు చనియె నంత.
- ఉ. ఎక్కడిచొండ్రకుండు పురి కెక్కడిముట్టడి వచ్చె నేడు మా
కెక్కడిదూతఁ బంపె హలి యొక్కడ నుండెనొ యిప్పు మాధవుం
డెక్కడిదైవయత్న మింక నెక్కడికేగుద కుంచుఁ జింతకుం
దక్కిరి పొందునందనులు ద్వారకకున్ హరి పోవుచుండఁగన్. 168
- ఆ. రాజు తేకయున్నరాష్ట్రంబు కైవడి, విభుండు వాసి చనిన వెలఁదిమాడ్కిఁ
బద్ధనాభుఁ డరుగఁ బ్రభ యంత విడిచిరి, పశుమృగాదు లైనప్రాణులెల్ల. 169
- ఆ దేవదేవ కృష్ణ దేవకీనందన, యభిలలోకనాథ హరి ముకుంద
కన్ను లలర నిన్నుఁ గనుఁగొనుభాగ్యంబు, సంతతమ్ము నిమ్ము జలజనాథ. 170
- ఉ. ఆకనకాంబరీరభలు నాభుజమధ్యవిలాసకౌస్తుభం
బౌకరుణాకటాక్షములు నామణికుండల దివ్యకాంతు లా

హా కలగన్నరీతి మన కయ్యె నికకో హాఁ జూచుకొన్నాడో

కా కని పాండునందనులు గాఢవిచారముఁ జెంది రొదలున్.

171

గీ. అంత నాకాశమున నిల్చి యమరసురులు, ధర్మనందనులమొదలు ద్వాదశతిని

మురివిభేదనుశ్చరమువై మునురువట్టి, నుగియఁ జేసిగ నుదారమునుములను.

172

వ. అంత ధర్మనందనుండు పుండరీకేశ్వరస్వామయగుచును ధర్మనందనుండు గం

గానందనునకు వందనం బొచరించి యుల్లనియె.

173

కా. గంగానందన నీకతంబున జగత్కళ్యాణదాతన్ దయా

రంగల్లోచనుఁ గృష్ణ ముచ్చటలు దీరం జూడఁగా నబ్జె నూ

తుం గామ్యార్థము తెల్లఁ గాంచితిమి నూ గోవిందుచందంబునన్

సాంగం బై కనుపట్ట ధర్మము లుపన్యాసంబు గానింపటి.

174

— ౧౭ కృష్ణుండు చనిన భీష్ముండు ధర్మంబులు చెలుపుట —

వ. అనిన యుద్ధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె.

175

క. శ్రీకృష్ణుండు వరమాత్ముం, దాకొస్తుభవతునేవ నలగుంచుజను

కొప్పకొద్దరు పాపంబులు, చేకొందురు వరమపసము చిరకాలంబున్.

176

మత్తకోకిల. చంద్రమూర్తులు ధారుణీభగి సర్వదిక్కుల నంబగం

బింద్రవస్మియమానరాంబుసిధిశమారుతయక్షం

ట్రంద్రశేఖరు లబ్ధగర్భంబు సాధ్యచాగణులున్ హా

శ్వంద్రముఖ్య నృపాలురున్ హరి సత్య మింశ యం భూనరా.

177

వ. అని యానతిచ్చిన గంగానందనునకుఁ గుంతీనందనుం డిట్లనియె.

178

క జలజాతుని దేహంబునఁ, గణినవా రెవ్వ రెవరు ఘనులు భగిరీ

గులు మునులును నిర్దరులును, దెనియంగఁ బునుచుయ్య భగవచాగా.

179

వ. అని యడిగిన శ్రీకృష్ణుని శరీరంబుమీన పుగలుగదిన పుణ్యస్థానలం గోరుకొందు

వారల స్మరించిన బాపంబు లణంగు నని భీష్మం డిట్లనియె.

180

గీ. అత్ర భృగు కణ్వ ధౌమ్య బృహస్పతులును, వ్యగ్ర నాగద భగదాస్వా ద్యాత్మ తుక

గౌతమాగ ప్త్య గాలవ కశ్యపాది, మునులు స్వైతికర్తలును గృష్ణులుండు లయ.

సీ. చుక్కలు చంద్రుండు మూర్ధుండు, దిక్కులు దిశ్వా లనులును బృహస్పతుం నభంబు

1 అమృతంబు ధరణి ధరాధిపతులు, బలరూపముఖధనస్రాభపదిధ్యలు ధర్మంబు మానులం దాల్చి నీతి, ఆపూరోగణములు యక్షకిన్నరవరుల్ సిద్ధవిద్యాభగవంతులును, దిశ్వా లకులుః బుణ్యతీర్థములం బతిప్రకలు. బురాణములు దానగతులు, శ్రీకృష్ణులకర్ణి శల్యులు ద్రుపదశ్రుత, యుధామత్యురముఖయాదవోత్తములును, నీవుఁడమ్మలంగుంతియె.

- గరుడగంధర్వకింపుగుణశిన్నగసిద్ధపాఞ్చవిద్యాధరచారణులును
దివ్యమానులుఁ బుణ్యతీర్థముల్ ప్రతనత్పరాణంబులును మఱి దానరతులు
క్రొత్తపదులును ద్రువదజాఁ డ్రార యుగవముఖయాదవోత్తములును
గీ. వేదవేదాంగచేత్రలు విమలధర్మ, శశ్వరులు యోగనిష్ఠులుఁ దత్త్వనిదులు
నీవుఁ దమ్ములుఁ గుంతియు నేను మనకుఁ, దగినవారెల్లఁ గృష్ణుండు ధర్మతనయ. 182
- ఉ. సంశయ మింక లేదు సురసంఘమువేడిన ధాత్రిఁ గావ నై
కాంశముచేత నీనగపరాధిపులక జనియింపఁ జేసి శ్రీ
తాంశుకులంబున స్త్రోనిచె నాగరుడభ్యజాఁ డిట్లుఁ గృష్ణుండై
శ్రంశము లేక శ్రుంచుపుకరాష్ట్రకమాటల నీవిభుం డిఁకన్. 183
- ప. మహాభాగవతం బనుపేర నధికయుగంబగు నీకై కృష్ణుండు గాంధారేయుల నైంధవా
దిబంధుజనంబుఁ దక్కిన దుష్టరాజులొకంబును నణించు రాజ్యలాభంబునకై య
తనిం బూజింపు మనిన విని సంతృప్తాంతరంగుం డై సమరవాదు లైనభీమాదులం గూ
డుకొని యుధిష్ఠిరుండు భీష్మన కిట్లనియె. 184
- ఆ. కపట వేషధాగి కంసారి యాయన,చిత్తవృత్తి నీరుఁ జేరిలొడి
మనుచునొక్క మమ్మ మఱి యొందు దలఁచునో, తెలియఁ బలుకు తాత భీనమేక.
ప. ఆనిన భీష్మం డిట్లనియె. 186
- గీ. ధర్మమాణ్ణించు నద్గోష్ఠిఁ దగిలి చేయు, మితరకృశ్యంబు లన్నియు నే పడంచి
నానుదేవునిఁ బూజించు వలసినట్లు, లఖల విభవంబు లొనఁగు నాయదువిభుండు.
ప. ఆనిన గంగానందనునకుఁ గుంతీనందనుం డిట్లనియె. 188
- క. ధర్మజితలంబునం గల, నిరుపమతీర్థములు క్షేత్ర నిధులును నియమో
క్తగ్రములు నా కెఱిఁగింపుము, కరుణావీణము మెఱయ గంగాశనయా. 189
- ప. ఆనిన భీష్మం డిట్లనియె. 190
- గీ. విదురునకు నాకు ధృతరాష్ట్రవిభుని కతని, నాతికిని ద్రోణునకును సనత్కుమార
నాని మున్నానతిచ్చిన మహితధర్మ, మెఱుంగఁ బలికెను శ్రీకృష్ణుఁ డింపుతోడ.
క. అది నీకుఁ దెలియఁ బలికెద, యదువల్లభునాజ్ఞ యుత్తమాంగమునందుకొ
నదమలభూషణమై యిం, బాదసంగాఁ దాల్చి కరుకులొత్తమతిలకా. 192
- క. అని యిట్లు విమలధర్మము, వినిసింపం బూనియున్న విబుధనదీనం
దనుఁ గొనియాడి ప్రమోదం, బున నుండిరి పాండురాజపుత్రులు మునులున్.
గీ. విమలధర్మంబుఁ జేసిన విన్నవ గన్న, సాశనిధవ నుఱించిన సకలపాత

కంబు లణగించి కోపకు ల్లంగఁ జేయు, వృష్టివల్లభుఁ డైన శ్రీకృష్ణరీతి. 194
 వ. అంత వసుదేవుని స్వాంగంబులు ధ్యానంబు నేయఁచు భర్తృకథాశ్రవణతత్పరులై
 యున్న మునులయనుమతంబున భనప్రదాతయు బుబ్బాసుండు నేగతి వర్తింతు రెఱిఁ
 గింపజే యని యుధిష్ఠిరుం డడిగిన నందు కుత్తరంబుగా భద్రకగోవృషసంవాదం
 బను నొక్క యితరీకాసంబు గల దెఱింగించెన విను మని భీష్ముం డిట్లనియె. 195

— భద్రకగోవృషసంవాదము. —

- సీ. ఆఖల సంపదలకు నాలవాలంబు నాఁ నిలకించు కాశీ గణేశమునను
 గాముకుం డత్యంతగర్వి దురాచారి వేదదూషి కలండు విప్రు డొక్కఁడు
 భద్రకుం డనువాడు పాతకం బొనరించి తల్లిదండ్రులచేత దృష్టు గగుచు
 కూద్రాన్నభోజియై తోణీశదండభయంబునఁ బరసీను శోగి యందుఁ
- గీ. బెక్కుకాలంబు వసీయించి పెద్దకఱియ
 యెద్దు నెనుపాతు దొంగిలి యెవ రెఱుంగ
 కుండ నారాత్రి తనయూరి కేగఁబోగఁ (?)
 బలికె నీరీతి బాంధవప్రతతి చూచి. 196
- క. కఱివునఁ గాచినవారిని, పరువునఁ బరిమార్చు గోరు తగవరి వి.క నీ
 పారువున నుండురె మనుజులు, పరువునఁ జను మగని భద్ర పాపనముద్రా. 197
- గీ. చుట్టములకెల్ల వశుకులు గట్టి నెఱయఁ, బ్రజకు బండలు గొల్పంగ ప్రభుఁ డివు
 పామునకుఁ బాలువోసిన పగిది నీకు, మేలు చేసినఁ బొమ్మింకఁ జాలు భద్ర. 198
- వ. అని కొంచక పలుకు బంధుజనంబుల వందించుచు భద్రుం డిట్లనియె. 199
- చ. ఎఱుంగక మున్నోనర్చితి ననేకము లైన యథుంబు లంత మీ
 రెఱింగి యదల్చి నం దలఁగి యేగితి గంగకు నందు విప్రు లే
 మెఱింగియె నన్నుఁ బిల్చి యిదె యిచ్చిరి యుగ్యము విత్తైఱుంగ మీ
 శ్రేణుఁగంగ విన్నవించు నని యే జనుడెంచితి నత్య మింతయన్. 200
- అ. తిరిగినాఁడ దివ్యదేశంబు లన్నియు, విఱిగినాఁడ దుష్ట వికలిమినాఁడ
 కురుగినాఁడఁ బుణ్యమార్గంబు మీదివ్య, కదమలాన వినుఁడు బంధులార. 201
- వ. అనిన సకలబంధుజనంబు లొక్కచందంబునఁ బ్రమోదాయత్తదిత్తు లై యిట్లనిరి.
- గీ. తొల్లివలెఁ గాక గార్హస్థ్య మెల్లవారు
 పొగడ నొనరించి సౌఖ్యము ల్పొందు మయ్య

ధర్మవర్తన మఖిలభద్రము లానంగుఁ

దిరిగి విడిగినవాఁడె పో దేవుఁ డరయ.

203

క. అని బుద్ధి గణపు బాంధవ, జనముల వంచించి మధురసంభాషణముల్

వినయంబు దోచ నాఁడుచుఁ, జనియె న్భద్రకుఁడు తనదునదనంబునకున్. 204

వ. ఇట్లు తాఁ దెచ్చిన యెద్దు నెనుపోతును మెడఁ గాఁడిఁ గీలించి ప్రచ్ఛన్నరూపం
బునం బాదరఁగులు తోలుమోసు ముఁగిఁగోలయు నంటఁగట్టి పెద్ద యెఁడిఁగోల యమర్చి
నాఁగఁగి భుజాగ్రంబునం దాల్చి కాపీనధరుం డై మీర క్తంబున దప్పి తీర్చి కొందు
నని యుగ్యంబులకు భయంబు జూపుచుఁ గృష్ణక్షేత్రంబున కరిగి యందు మధ్యా
హ్నసమయంబున నుగ్రకరకీరణంబులు సోఁకి యలసి నాలుక చాచి నేలం బడి
పొరలుచున్న మహిషంబును దండంబున ఘట్టించియు రజ్జు వరంపరల బాఁదియు
కాల ఋద్వియుఁ బెడకల ప్రేసియుఁ గొమ్ముల మొత్తియుఁ బాదంబులఁ దన్నియు
హస్తంబులఁ బఱచియుఁ దోఁక గఱచియు బహువిధంబుల నొప్పించి యు
నెందును గడ గానక విసిగి దుకిఖించి కోపసంరక్తలోచనం డై గోవల్లభున
కిట్లనియె. 205

క. ఎనుపోతు నీనమానమె, యినుకీరణము సోఁకె నేని యిగిలించుచుఁ దాఁ

జనలేక నిలుచు నీవే, ఘనుఁడవు వద గోవృషంబ కాలాభ్రనిభా. 206

వ. అని యిట్లు.

207

అ. ప్రజ్ఞలేక పలుకు బ్రాహ్మణాధముమాట, మానసముఁ గలఁప మగిడి మగిడి

యడలి యెల్లఁ జూచి యధికరోషంబున, గోవృషంబు పలికెఁ గొంతు విడిచి. 208

కా. ఔరా విప్రకులాధమా యెపు డనిత్యం బైనదేహంబు నీ

వేరూపంబున నమ్మి చేసెదవు రా యీపాపము ల్లాసరా

నీరూపంబున దుర్గతిం బడిరిరా నీవారు వారింపరా

చోరా క్షుర్ము సేయరా అదికి వే త్రునింబరా పోరిం. 209

క. అని పలుకు నెద్దుపచనము, విని మది నందియము భయము పెంబడి సేయం

దనువునఁ బులఁగొద్దమముగ, వివతుం డై భద్రకుండు వివయము దోఁచున్. 210

వ. అ ట్లనియె.

211

గీ. పాపకర్తుండ నేఁ జేయుపాపములకు, మేర లే దెందు నితర మేమియు నెఱుంగ

ధర్మ మేరూపమో నాకు దయ నెఱుంగఁ, బలికి రక్షింపవయ్య గోపలివశేణ్య. 212

వ. అని యిఁకెఱుంగన నతిజైన్యంబు దోఁప భద్రకుం డడిగిన మేఘగంధీరరవంబున

భర్తాధర్మము లెఱింగించెద సావధానముగా విను మని గోవల్లభుని డిట్లనియె. 213

— వృషభము భద్రకునకు ధర్మములు చెప్పెట్లు. —

గీ. ఆఖిలదానము లెన్నుచో నన్నదాన, మధికముగ లెక్కపెట్టుదు రాన్యజనము
లట్లు గావున నకతంబు నన్నదాత, నిష్ఠసాయుజ్యమును బొంది నిమగ్న శౌరు 214

క. సాలగ్రామము వింగము, బాలిక గోభూమి లోలు బంగారము నీఁ
కాలు మహాత్ములు గాంతురు, చాలాయము విష్ణుగోకవాసగుభూమిల్. 215

వ. అనిన భద్రకుని డిట్లనియె. 216

క. దానము నేయఁగ నొకకా, సైనిమ గన నాకు లేదుగా యిది నొడుచు
నాని యింక నొక్కధర్మము, నేనెలపునఁ గనిగ నేని యెఱిగింపు నయన్. 217

వ. అనిన భద్రకుని గోవల్లభుని డిట్లనియె. 218

క. సాత్యకాలమునందు లేచి కరుణాపారీణి వారాయణుని
శ్చేతోజాతగురున్ గజేంద్రవరదున్ శీతాంతులీంబానసున్
సీతానాయకు భక్తపత్నీలు హరి స్నేహించువారెల్ల నే
యాతంకంబును లేక కాంతురు వికుంఠావాససౌఖ్యోన్నతుల్. 219

గీ. స్నానభోజనహోమజపదేవత్రాజావసరముల మానంబు నలుపువారు
జననీజనకతీర్థసారరక్షకగురు శివ విష్ణువుల భక్తి సేయువారు
వేదకాస్త్రంబులు వివిధపురాణేతిహాసంబు లర్థంబు లభ్యుపాసారు
మనములఁ జెయ్యుల మాటల నొరులకుఁ గొంచక పిత మాచరించువారు

గీ. నఖిలజనములయెడ నములైనవారు, వరధనాంగనలకు నానవదనిపారు
నత్యవ్యాకృతంబు ప్రతముగా జరపువారు, బ్రహ్మలోకంబు గాంతురు బ్రహ్మజుండ.

వ. అనిన విని యెవ్వ రెవ్వరు నగకంబును బొందుదురు నా శిఱింగింపవేయని యడిగిన
గోవల్లభుని డిట్లనియె. 221

వ. తలదేవద్విజయధవస్నిగురురాడ్డోధర్మ కాస్త్రాగమం
బుల నిందించినవారు నిర్దయమగు ల్పార్శ్వ లుప్తస్నానహీ
నులుఁ గొండిలు వరార్థ దారనిరతు ల్పాతు లట్రాకంబులుం
గొలకు ల్పాడిననతుల్బలుం బడుదు రాక్రొశించుచున్ దుర్గలిన్. 222

గీ. అన్న ముదకంబుఁ దాంబూల మగ్ని తృణము, కూర కట్టెలు లవణంబుఁ గోరినట్టి
యతిధి కీయక లేదు లే దనెడివారి, నాలుకలు గోసి యుంతురు సరక మునను. 223

గీ. ధనము మొదలైన వేదైన ధరణిదేవతలకు నిచ్చెన నని మున్ను వచికి యింక

- వట్టి యాసలు గొట్టినవాడు చెందు, బ్రహ్మహత్యానమం బైన పాతకంబు. 224
- ఉ. ఇన్నిటిలో హలాకలన మెక్కుడు పాపము మున్ను భూసురుల్
దున్నగఁ జూచి విష్ణు శివ తోయజగర్భ పురందరాదులుం
గిన్నరసేనసాధ్యులును గింపురుషు భీతరు ల్తును ల్కుఱా
భృన్నులె దక్కి దుస్తితికి బొందనుచు న్మరియించి రెంతయున్. 225
- ఉ. కాపునఁ బుణ్యపర్వము లూకానొకవేళను బాప వన్నయా
త్రోవలఁ బోక సజనులతోడతఁ బొందొనరించి వేదవి
ద్యావశవర్తులై మిగుల శాంతియు దాంతియుఁ గల్గించిత్త మా
శ్రీవిభుపాపపద్మములఁ జేర్చి సంతారు ముక్తికామినిన్. 226
- గీ. చెవుల కీమాట సోకినఁ జింత నొంది, పాపవర్తన మంతయుఁ బరిహరించి
సకటాశుంబు గల్గుట నేఁ గృతార్థ, నైతిఁ బొమ్మనె గోపతి నపనిమరుఁడు. 227
- వ. అదివిని భద్రకునకు గోపల్లభుం డిట్లనియె. 228
- గ. ఇచ్చిని పప్పుగ మను ధన, మచ్చిన యాసొమ్ము దీర్చ కయ్యోచనఁగా
పచ్చునె యది సిపితికి, పచ్చిన పహరింతు నిచ్చవచ్చినభంగిన్. 229
- వ. అనిన గోపపంబునకు భద్రకుం డిట్లనియె. 230
- క. అప్పెంత పుచ్చుకొంటివి, యెప్పుగిదిగో గోపతిత్వ మేతెంచెను నీ
విప్పుడు తీర్పం గలవే, నప్పక యెఱింగింపు కరుణ దళకొత్తంగన్. 231
- వ. అనిన భద్రకు గోపపం బిట్లనియె. 232
- గీ. మూడు నిష్కంబు లందితి మొదల నదియుఁ, గారణంబుగ నాకిట్టి కర్మపచ్చె
నేతెఱంగునఁ దీరుతు నీబుణంబు, వేగ వివరింపవే దయ విప్రవర్య. 233
- వ. అనిన భద్రకుం డిట్లనియె. 234
- క. ఈచెప్పిన ధన మంతయు, నాచేతికిఁ దెచ్చి యిచ్చి నడువుము పోతు
న్నచెంతరాఁగ బుణమగు, నేదిక్కులఁ బడక గోపప్రేక్ష్యర యింకన్. 235
- వ. అనిన భూసురునకు గోపతి యిట్లనియె. 236
- గీ. నినుము నామాట సత్యంబు విన్నవించు, నచ్చు మాక్కిరింతు నిదె పచ్చు కాపు
వానికప్పుడె మమ్మును వరుసనమ్ము, నిష్కములు మూట నీయవ్వ నేడె తీటు. 237
- వ. అని సాష్టాంగ నమస్కారంబుచేసి గోపతి యూరకుండె బ్రాహ్మణుండును విస్తయా
కుల చిత్తుం డై మానంబు భజియించె నంత నొక్కతామ్రం దతిత్వగతంబుగఁ జను
దెగటి యిట్లనియె. 238

క. అమైదవేని మ్మల్యము, గొమ్మ నిష్కృతయంబుఁ గొనరేటికి నా
కిమ్మా యెద్దను బోతును, బొమ్మనుమా తానయన్న భూసురవర్యా. 239

గీ. ఆనినఁ గాని మ్మటగు భరావరుండు, పొమ్మ పైకొన నంత నాహుదుఁ దవుడు
బొక మొప్పంగ నారెంటి లంకె వైచి, తోలకొనిపోయి ననయంట దొడ్చెట్టె.
వ. అంత. 241

క. విఱులివియ కొకటి నొకటిం, పలుముచు నారెంటి బోరి శనుశనునాధుల్
నులుముగఁ గంతంబులత్రా, త్తురి బిరియఁగ ననువు దొరఁగి యుగ్గన్ గానిన్.

క. అప్పు డటు మాచి శూద్రుఁడు, తప్పె నె నవంబు పోతడి యాఱి దయో
యవ్వు గొని తెచ్చి యిచ్చితి, నెప్పగిది నసించు నంచు నెంతయు పగచెన్. 243

ఉ. ఆత్రటిఁ బోతు నెద్దుఁ గనకొంచిత దివ్యవిమాన మెక్కి. తా
గుత్తులు దేవత ల్లరిసికొంచు నులింప నియత్రలంబునన్
హత్తి విచార మేమిటికి నత్తువు మాకది శూద్ర నీవు పే
నుత్తుము వానిఁ నివ్విటిగ నప్పు దివంబున కేగుచె వ్చునన్. 244

ప. నిని పరమానందంబునుం బొంది శూద్రుండు దివ్యవిమానారూఢుండ సిద్ధసాధ్యుగంధ
ర్వాదులు నులియింప మహిషగోపుషంబులతోడి నాకంబున కరిగె ననినభిష్టునకు
యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 245

క. భూసురుఁ డేయేకర్తము, చేసెను దా మొదఁ గరుణ చిగురొత్తఁగ నీ
దాసునకు దెలిపి నుదిలొ, గాని నివ్విడిపింపు మయ్య గంగాతనయా. 246

ప. అని వేడిన యుధిష్ఠిరునకు శ్రీవ్ధుం డి ట్లనియె. 247

క. ఆయర్థము గొని పెద్దలు, ప్రాయశ్చిత్తంబు నేయఁ బగిశుద్ధుం డి
కాయజగురుఁ డనమదిగో, బాయఁగనీ కతఁడు చేసె అగమకథంబున్. 248

క. గోవింద భక్తపత్నల, శ్రీవల్లభ వాసుదేవ శ్రీపత్మాంకా
భావభవజనక మాధవ, కావంగదవయ్య కృష్ణ కడుగాఢహరీ. 249

గీ. ఇట్లు ప్రార్థించు విప్రునిహృదయనీను, నిలిచియున్నరమానాథుఁ డలముకొన్న
కరుణ మెఱయంగ నాకాశసరణి నిల్చి, తెల్లముగఁ బల్కెఁ గర్ణము ల్బల్లఁగాను.

ఉ. కోరిన కోరుకు ప్రిగులఁ గుప్పలు తెప్పలుగా భుజింపు మీ
డేతఁ దవంబు చింత విడు మెవ్వరు నీనరి గారు భారుణి
న్నారదవర్వతాది మునినాథులతోఁ దులఁదూఁగుచు న్నునా
సీరునిచెంత నిల్చెదవు చిత్తవిహారమునన్ దివంబునన్. 251

మ. అని వీ తెంచిన శ్లేచరధ్వనికి నాత్మానందముం బొంది కా

శ్రునిరూఢి నిర్వికర్తము ల్గదపుచున్ జ్ఞాతు ల్బుధు ల్బంధు లా
ననఁ గోర్కు ల్బుజియించి స్వర్గమున దివ్యక్రీడల నిర్వై ఖ
జ్ఞసంఘంబున భూమరుండు సుఖయై సర్వంసహాధీశ్వరా. 252

క. కావున సజ్జనసంగతి, గావింపుము కీవు దానఁ గలువము లణఁగుం
బ్రోవు లగుఁ గోర్కు లెల్లను, గైవ్యము చేతి కట్టుక గలకాలంబున్. 253

గీ. పుచ్చుకొనుచేళ నవ్వు సంపూర్ణహర్ష, మిచ్చుచేళల సంకట మేగుదెంచు
జనమరణములందున సౌఖ్యమింత, యైనఁ బొందంగలే రచ్చినట్టివారు. 254

ఆ. అప్పు చేసి యందుఁ బప్పుఁగూఁచి భుజించి, నంతకన్నఁ గూర్చఁ దిండు నైదు(?)
నాటునాళ్ళ కొక్కమాఁడైనఁ గలిగిన, నూరకున్న లెన్న యుత్తమలకు. 255

క. ఇక్కడ నక్కడ ననపల, దెక్కడి కేగినను వెంట చేతించి కడుం
గక్కసము పేయఁ బుణమా, యొక్కటి వర్జించెనేని యొనరున్ తథముల్. 256

ప. ఈయుపాఖ్యానంబు విన్న బ్రహ్మలోకంబు సిద్ధించు వచ్చానంబులు పరియించిన
ఋణవిఘ్నయగుం గావున సంతతంబు ధర్మం బొనరింపు మట్లయిన నిహపరంబులు
చేకూరు నని ఋణంబున సత్సంగంబునం గలవిశేషంబు తెలిసిగించిన గంగానంద
సునకు పందనం బాచరించి కుంతీనందనుం డిట్లనియె. 257

ఆ. అప్పు పుచ్చుకొన్నయళఁ డిచ్చిననరుండు, సొమ్ము దెగక మున్న నురిగెనేని
వడ్డి చెల్లకున్న వర్తింతు చేరితి, నందు నిండుఁ జెలుపు మయ్య తాత. 258

ప. అని యడిగినఁ గుంతీపుత్రునకు గంగాపుత్రుం డిట్లనియె. 259

—॥ ఋణవిమోచనోపాఖ్యానము. ॥—

క. సారసగర్భమతుం డగు, నారదముని ఋణవిమోచనమున సంప
త్కారణ మెఱిఁగించె శుభా.ధాగం బిది నీవు వినుము ధర్మతమాజా. 260

క. పెట్టినవానికి గలిమియూఁ, బెట్టని మనుజునకు లేమి పెం పగుచుండుం
బెట్టుటయూఁ బెట్టకుండుట, యెట్టివ తనసుకృతమహ్నతోన్నతిచేతన్. 261

క. చదివిన కొడుకుకు సంపద, పొదపెట్టనితండ్రి నింద బొరయనితల్లిక
మదినున్నచగిది నడచిన, నుదతియూఁ తెగికాండ్రటండు సుజనస్తుత్యా. 262

ఆ. సాధ్విగానితల్లి చదువనితనయందు, నవ్వు మిగుల జేసినట్టి తండ్రి
మాటఁ గడచి నడుచుమానిని శత్రువుల్, గాఁగ నెఱుంగవలయూఁ గౌరవేంద్ర. 263

క. అచ్చినవానికి దుఃఖం, బిచ్చినవానికిని సౌఖ్య మేలాకంబు

- బ్రాహ్మినిఁ దప్పపు కవులఁ, బుచ్చుకొన న్వలన నప్పు పుష్కలమిది. 264
- సీ. ఈయర్థమున కొక్కయితిహాస మెఱిగింతుఁ బాతకహము నవత్యగంబు
విజ్ఞానహేతువై వెలసినయది విను కృతయుగంబునఁ దొడ్డి కీర్తిశాని
బాంధవహితకారి బ్రహ్మణశ్రేష్ఠుడు హానిమాదనునాఁడు భువనంబు
ధనవంతుఁ డై నర్వధర్మగంబు గొనంగిది పుణ్యపర్వతఁ దమహోలుచున్న
గీ. తనయునిం గాంచి వాఁడును దానుఁ గూడి, బేగిమాడినాఁ జదివియుం బోగెచ్చి
వ్రాసి వ్యసాయములు చేసి వట్టి కిచ్చి, నూడఁ బెట్టెను దాఁ బనికొట్టి సొమ్ము. 265
- వ. ఇట్లు ధనంబు గూడిన. 266
- చ. తనకును సత్యశీలుఁ డనుధర్మరతుండుఁ ధరామరుండు ని
ర్ధనుఁ డొకఁ డాపుండై సుతులుఁ దాను మెలంగుచుండఁ బుగూ
నను దనతోడ స్నేహమున నంశస్వమైన ధనగంబు కడ్డు లే
దనక యొసంగె నాతనికి నప్పుగ వేడిని యంత యుగింపన్. 267
- గీ. కొంతకాలంబు చనిన నాత్మజీవివిజా, నిద్రలును నాశమొందిన నివసనాజా
భటులు గొనిపోయి తమరాజువజ్జ నునిచి, యెఱుక గానింపఁ గొనింగ డిట్టులనియె
ఉ. దండము నీవదంబులకు దండధరా విసవయ్య నత్యశీ
లుం డని పేరుపెట్టుకొని లోకము పంచన చేసిసాడు క
తుండిన నున్ననాఁ డెవని కొప్పున చేసెనో ముల్లెవీడు
గుండియవాడు వల్కుండెటు గొట్టిన దిట్టిన నడ్డపెట్టినన్. 269
- క. అచ్చునలె వచ్చు ముచ్చట, లెచ్చటివో కొన్ని కలుగ నే మైనను జే
జొచ్చినఁ జను మఱి తాఁ గాఁ, డిచ్చిన దక్కించుకొనఁగ నీకడ నేర్పున్. 270
- ఉ. కల్లుగాదు నేరుపుగట్టి ధరాదివిజాండు వీనికొ
జిల్లరగాఁగ నిచ్చినది చెప్ప నశకలము సత్యశీలుఁ డం
పెల్లరు సన్నులంప సరియిచ్చిన నమ్మితి నేలెఱిఱయొక
లెల్లముకొండ యోట నుదిఁ లెట్టక యూరిక మోసపోయితిన్. 271
- గీ. బురదగుంటలో ద్రొబ్బియుఁ బొగడదండ, చుట్టి జాయెల్లయిల్లడ పట్టి మఱియు
నెంత బాధించినను ధన మియఁ డయ్యె, పట్టి రట్టున కిదె యొడి గట్టుకొంటి.
- క. ప్రాతఃకాలము నద్దమ, రేలెరి యేలెంచి వేడ లే దనక కడుం
శ్రీలెఁ గలయంత యొసఁగితి, జేతులు దులుపుకొని యుండ శివుఁడే యెఱుఁగున్.
గీ. వచ్చియున్నాఁడు తాఁ గాని వానివలెనె, గోమూఖివ్యాఘ్ర మితనిగుణము మేడి

- క. ముదోనంబు నిలువెల్లః గలపరాశి, నూటికొకమాట నిజమాడ నోచఁ డెందు.
వ. అని విన్నవించుచున్న కొశికవాక్యంబులు విని ఋణస్థుం డైనసత్యశీలండు భయం
కరరూపంబు దాస్యమున్న దండధరునకు దండం బిడి యిట్టనియె. 275
- క. పాపాత్ముడ నీముంసఱ, నోపుదునే విన్నవించ నొక్కటి యైనం
జేచ్చె రెవ్వ గంపక, నీపై భాగంబు వెట్టి నిజ మెఱంగింతున్. 276
- సీ. పుష్పమిత్రదులఁ బోషింపఁగా నొకకానైగ లేక యాకాశకునకు
శ్మేత్రంబు లడి పెట్టి వేసితి నవ్వలు గాని జైవముసాక్షి కల్లగాదు
తత్కాలమున సర్వభారదీపతులకుఁ గలహంబు బెట్టియ్యెఁ గలవు దోచె
కారీరమానససంతాపములు మీంచె నభిలషనంబుల కంత నంతఁ
- గీ. బజలంబులు చోసెఁ బంట లెల్లఁ, బశుభంబులు దొంగలపాలుపడియె
దానదాసీజనంబుల భారదీశ, భటులు లీనుకపోయిరి పచ్చుకొఱకు. 277
- గీ. చేయునది లేక నేత్రచేత నుండ, నాయువేగిన నీభటు లరుగుదెంచి
పాశముల గట్టి యారిత బాధపెట్టి, నడుచు దూతెను నితః డేసి నొడువువాడ,
క. వీర చెడ నీదు దూతులు, ప్రాకంఠగా నివ్వ డవ్వ పైక మడుగు నీ
తేకున గోర్చుట్టుపముక్, రోకలిపో టనెడుమాట రూఢం బయ్యెన్. 278
- చ. కునుఁ డగు కొశికుండు మణికాంచనదిష్టవిమాన మెక్కి యె
ల ననుక మిసమిపమున నెల్లదిక లైఱుఁగెక్కనుండియున్
మునునటురితిఁ న్రితి మది మొల్పఁ గనుంగొనఁ డేవరించు నీ
చునిజలెఁ దేజము ల్పడలఁ బాట్టములే వగవారుగా ధరన్. 280
- క. గహనంబు ముట్టి వెల్గెడు, దహనుని కాపుండు మారుతం బతఁడే కా
ప్రచారించు దీప మెలసిన, నహహి కృత లైనవారి కాపులు గలరే. 281
- వ. అని విన్నవించు సత్యశీలనిని నమపర్తి యిట్టనియె. 282
- క. మెచ్చిచ్చిన గారుణ్యము, వచ్చిచ్చిన గాఢ్యాశ్రయంబుల నెచ్చిన న
స్పిచ్చిన నుదితం బిచ్చిన, నిచ్చినధనికుండు పూజ్యుఁ డెచ్చుట నైనన్. 283
- క. అనిభిక్షాజ నేయనతఁ డాహిత్యాగ్నియొ, బాట్టములకుఁ బిలిచి పెట్టువాడు
మంచివర్తనంబు మరగిన మనుజుండు, నుభయ గాంచుచుండు నుగతిమందు. 284
- క. చారుండు కొండీడు దురాచారి కృతఘ్నుండు నింద నటపెడువాడుం
గాటొడ్డె కాఁడు ఋణియును, బారము ముట్టంగలేరు బహుదుఃఖములన్. 285
- గీ. పెట్టు లేకుండ మనుజుండు పుట్టఁ డెందు, లేమి నొనరించు భావంబు లేమి యైనఁ

బావములు చేసి నరకంబు పాలుపడును, నిరుగ్ నిరుగ్ను బేస కీశరువు నిజము.

క. నినుడి పితరులు రాజులు, ఘనులగువారెల్ల సకలరల్ల సహర్షమై
పెనుపొందువ్యాయసారము, మునుపుగఁ దెలిపెదను లోకమునకు న్నితఁ. 287

క. ఆప్య గాని తీర్పు కలుగునె, యప్పటికి కౌగ దాక కలె బిడ్డ
యొప్పించఁగఁ బడుబుణికుఁడు, తప్పదు తానెంత కార్యగతుడైనఁ. 288

ప. ఇతైఃపిఁగునఁ బితామహుండు సత్యలోకంబునఁ దనకెఱిగించె నదియ నిశ్చయా
ర్థంబని సూర్యనందనుండు పాలించుచుండె నీవు నిది యెఱింగి ఋణంబు గావించకు
కాశ్యపసుఖంబు చేకూరు ఋణవిమోచనకథ నిన్నచాలకు న్నపాపవిముక్తియు
ఋణవిమోచనంబు నగు నని లోకరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుని యాభాషనంబున
భీష్ముండు ధర్మరాజున కెఱింగించినచందంబు వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం
దెలిసినట్లు సూతుండు కొనకొదులకుం బలుకుటయును. 289

క. మిత్రకులతలక విశ్వామిత్రాధ్వగరక్షణార్యమిత్రావన సౌ
మిత్రీ మానుమధాత్రీ, పుత్రీశక్రఘ్నభరతశ్రార్థకటాక్ష. 290

మ. నరయూతీరవిహార హరమణిభూషామల్లికాగంధంబు
ధురశోభించితకాయ కాయజగిపుస్తోత్తోల్లసచ్చిత్త చి
త్తదుదీప్యత్ఫలసార సారసపుష్పాబూరగాఢీకభూ
ధరజిహ్వాసురకీర్తివర్ధన ధనత్యాగధ్వజస్థాపనా. 291

మాలిని. నజలజలదనీలా సప్తతాభివిఘ్నాలా
ప్రజగదవనలీలా దీపికానేకహేలా
సుజనవినుతశీలా శుద్ధసౌవర్ణచేలా
విజితదమజపాలా విశ్వరూపాలవాలా. 292

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త దననోపాలలీలావలోకన పదిత్ర శరణయోమాత్యపుత్రి సకల
విద్యానిధాన తామరవల్లి తిమ్మయత్రధానప్రణీతం బైన హరిచంద్రోదీకం బైన
యాశ్చర్యకర్తవంతులందరి శేషధర్మంబునఁ బాపంబులు పాపకర్మలంఘి నివా
సంబులుఁ బుణ్యంబులుఁ బుణ్యవంతుల కమ్మలోకంబులు యచుమార్గవిస్తారంబు మాన
వులు బాల్యయావనవార్ధకంబుల వర్తించుతెఱింగు గంగాసాలగ్రామహరివాసరంబుల
మాహాత్మ్యంబును బలభద్రుండు దూతం బంపినఁ గృష్ణుండు పాండవులకు ధర్మకథ
లుపన్యసింప గాంగేయు నియోగించి ద్వారకకుం బనుటయు భద్రకనోవుషసంవా
దంబున ఋణవిమోచనోపాఖ్యానంబును ననుకథలం గల తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

మహిత పెద్దధర్మ
జీవంతిన కేణ్వరచిత నేవాత్మంత
ప్రమస్తామా నీతా

రామా హృదయాభిరామ రఘుకులరామా.

1

ప. విన నవధరింపు మఖిలపురాణవ్యాఖ్యానముద్రానమేతుం డైన సూతుండు శౌనకాది
మహామనువులు మున్ను యుధిష్ఠిరునకు గంగానందనుం డానతిచ్చిన ప్రకారంబున
జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డెఱిగించె నని బోధించి మఱియు నిట్లనియె. 2

క ప్రతపలులగా నుత్తమ మగు, ప్రత మెయ్యది తెలుపుమయ్య ప్రజ్ఞావాచ
స్వని ఏ వటంచుఁ గుంతీ, సుతుఁ డడిగిన దివ్యతటినిసుతుఁ డిట్లనియెన్. 3

ఆ. మును సనత్కుమా'ముని నాకుఁ డెలియ జ,యంతి ప్రతవకేణ్వ మనుచుఁ డెలిపెఁ
దోచినంత దానిదొడ్డతనం బెల్ల, చగ వచిండు వినుము ధర్మ తనయ. 4

క. ధనమును ధాన్యము రాజ్యము, శనయలు మొదలైనవందలు మదిఁ దలంచం
బెనుపొంది జయంతి ప్రశ, మొనరించిన నంతకంత కూర్చితము లగున్. 5

గీ. ధర జయంతికి శనయైనధర్మ మరయఁ, గలుగునే యది మోక్షైకకారణంబు
హాకిఁ బ్రియ మైనదియు నగునట్టిదినము, విప్రముని సురసేవ్య మై వెలయుచుండు.

ఆ. పుత్రులుద్ది గలుగు పురుషులకు జయంతి, నన్న మారగించు టనుచితంబు
అగిరించెనేని నధికపాపంబుల, నిరయములను వెడలనేర రెపుడు. 7

క. ఎన్నికపాదముచేసిన, నన్నయ డైనను జయంతి నాహారము నో
కున్నను మన్నిన గలుగును, వెన్నునిలోకంబులొన విహరించంగన్. 8

క. శేపాడి లేది నియచుము, దీపింబఁగ స్నానవిధులు దీర్చి రమేహా
నోపాలుని జాగరణము, మాటట్టఁగఁ బూజనీయ సుగతి లభించున్. 9

క. జీవదాన ప్రతపరులై, యపకారము నేయ వలవ దన్యులకెల్లం

1 నాహారంబు, స్పృశ్యయొనరించు గలుగును, వెన్నునిలోకంబునందు. 2 దీప
బాస ప్రతపరు, లపకారము.

- గృహ గలిగి శక్తి కొలదిని, మహాకారము లాచరింప నోదవుం గోరుకొన్. 10
- వ. శ్రీజయంతివ్రతంబు శ్రద్ధాభక్తియుంబు లై యొనరించుచుంకి నశ్వమేధసహస్రఫలంబును వాజపేయశతంబు లాచరించినఫలంబు సిద్ధించు గోలకస్వాదానంబులు చేసిన కొటికులంబులవారితోడంగూడ నిష్ఠులొకవిహారంబు చేసారు జయంతి మోక్షంబు నొనంగుం గృహప్రసాదక్రియఁ బ్రవృత్తంబు గలిగించు సరేండుం గృహున కత్యంతప్రియకారణంబు లందు కొక్కయిహానంబు భర్తృప్రతచరితంబునా మెఱయు నెఱింగించెద విను మని యిట్లనియె. 11

ధర్మవ్రతచరిత్రము. ౧౨

- సీ. ధర్మస్వరూపమై తనరు కురుక్షేత్రమునఁ జంద్రనిశనముధృపుండు చంద్రకాంతసుతుండు చంద్రికాచంద్రమస్తారంగవటిరచాగుక్తి భర్తృప్రతుండను ధారుణీపతి గలఁ దాయన ప్రజనెల్ల నధికభర్త వర్తనలను గాదు వరనర్తదార్క తాతేగదేశములను దేజ మెనగ
- గీ. నశ్వమేధంబులను బదియాలు రాజ, మామములు ముప్పదైదును సురలు హాగడఁ జేసి బదివేలయేడ, లశేషధరణి, యేని తనయులు లేకున్న వెలమి దొంగ. 12
- క. అంతట శత్రుమహీశులు, వంశుల కరుదుగ నమాత్యనర్లముచేత దంతికురంగపురశ్రీ, లెంతయు నిడి తపము సేయ నేగ న్ననిశన్. 13
- ఉ. అక్కడ మంచు నిండిన జలాశయమధ్యమసీమ పర్వమల్ శ్రీశ్రీఱియంగఁ బెన్పయల గ్రీష్మము హెచ్చిన పప్పుకీలక నుక్కువ నిష్పి దృష్టి గనిమండఁ జేర్చి గమేశ నమ్మదిం జిక్కఁగఁ బట్టుదుం దళము చేసెను మిత్ర సుతానటంబునన్. 14
- వ. ఇట్లు నిద్రాహారంబులు లేక మూడువేలయేండ్లు, తపంబు గాటంబు నొంది దేవతలు రంభాలితాత్రమాప్రముఖాభ్యురోగణాంబులం బరిపి విఘ్నంబు గావండుటం దెలిసి నత్యంతంబున కగిని యంజలిపుటంబు మస్తకంబునం జేర్చి భర్తృప్రతుం డుగ్రత పంబు సేయుచున్నవాఁ డేమి తలంచియో దిపంబుననుండి నోడదము మిశరుణా కటాక్షముల గక్షింపజే యని ప్రార్థించినఁ బచ్చగర్భుం డిట్లనియె. 15
- మ. వినుఁ డోదేవతలార మిహు హితము న్విచ్చింతు భర్తృప్రతుం డనఁజుం దాతనివల్ల సాధ్వసము గోరంతన లేదేరిం జనుఁడా వచ్చినత్రోవల న్నరల మీ సంతాపము ల్లాని మీ వెనుకొంటం బఱుతెంచి కోరుకొడును నిశ్చలభారాభర్తకున్. 16

- గీ. అనిన విని తాపములు మాని యమరు తెల్ల, స్వర్గమున కేగి రంత నాజలజభవుడు
వరము లీడే నామహిపరునికడకు, సంతిపో వచ్చి యెఱిగించి యిట్లు అనియె.
- క. ధర్మప్రకట బలి బలి నీ, నిర్మలతన మరిది దివిజనికరం బెల్లె
మర్తంబు నాటఁ బొగడినఁ, గూర్చిం జనుడెంచివాడఁ గోరుకు లానఁగన్. 18
- ఆ. పోగొమ్ము నీదు హాయికు లీడేతె, నన్ను నిత్తు వలయు నర్థ మనిన
విని వినించునకు దినతుండై ధర్మచ, తుండు చుకె ముదము దొడ్డికొనఁగ. 19
- ఉ. కాంచనగర్భ నీకరణఁ గాంచినవారలు వాంఛితార్థముల్
గాంచుట యబ్బుగంటె ననుఁ గావఁ దలంచెదవేసి సూనులం
గాంచనివారు నద్దతులు గాంచ గటంచు శ్రుతు ల్వచించు నా
కొంచెముఁ దీసివేసి నుతుఁ గోనిదు నిచ్చి కృతార్థుఁ జేయవే. 20
- వ. అని సుతోదయంబు వేడిన ధర్మస్మరునకుఁ గాంచనగర్భం డిట్లనియె. 21
- క. జయశుభకాంక్షము జయంతి యన న్విలసిల్లు విష్ణుదీవనం బది నీ
కయనయయతునిం దనయుని, దయచేయుచు నోమవయ్య ధరణీకాథా. 22
- వ. అనిన పాణీవతికి ధర్మప్రతుం డిట్లనియె. 23
- క. శత్రువులు గొనిగి రాభ్యుము, పుత్రకులా పుట్ట తెట్లు పురమున నుండున్
సూక్ష్మ మెఱిగించి కరుణకు, బాక్రము ననుఁ జేసి కాపు వంకజగర్భా. 24
- వ. అనిన ధర్మస్మరునకు పాణీవతి యిట్లనియె. 25
- భుజంగవ్రతము. జయంతీవ్రతం చేను సాగించి వాణీ
ప్రియత్వాధిరాజ్యంబుఁ బెంపొందఁ గంటిం
బ్రినూయొక్తి నీవాచరింపీవ్రతం బె
బ్లియచ్చంబు లీడేల్చివానాథచంద్రా. 26
- క. అని హాకి వడ్డగర్భుండు, చనియె న్నిజనదనమునకు శక్తిదీనుతో
తనుఁ బొగడఁగ ధర్మస్మరుఁ, దనుమోహరసాధ్విఁ చేరియాడుముఁ బురికిన్. 27
- గీ. వచ్చి బరమేశ్వరి పుణీనవాక్య మాప్త, మంగ్రిపరులకు శౌఛిఁగించి మగువఁ గూడి
దివిజా లరొందండఁగా జయంతీవ్రతంబు, నడిపి చంద్రవ్రథుం దనుకొడుకుఁ గాంచి. 28
- క. వైరినృపాలుర నందఱుఁ, బోరుల నుఱుమాడి రాజపుంగవుఁ దనఁగా
ధారణి యేలెను నీకుం, గోరుకు లీడేఱుఁ జేసికొ మ్మి ప్రతమున్. 29
- గీ. కాకుల్ భవిభుండు మాగధిఁగూడి యొనరించి రాజపల్లభుం దను రఘువుఁ గాంచె
దండకాటవిని నీతాయుక్తుడై చేసి రానుచున్దుడు మశలవులఁ గాంచె

- బాలోమియును దాను బలభేది గావించి యధికసౌందర్యము జయింతుఁ గాంచె
గిరిజానమేతుఁ డై హరుఁ డాచరించి నిర్భయమూపతి శరణుఁ గాంచె
- ఆ. గుంతి మార్చి గూడి కొమ రొప్పఁగా నోమి, పాండురాజు దివ్యబలంల మిమ్ముఁ
గాంచె నాజయంతి కొంచెమే తగు రాజ్య, విభవ మొసంగు జలపు వెలచితోడ. 30
- క. ఈకథ విన్న మహాత్ములు, గైకొందురు పుత్ర పాత్ర కాంచనరత్న
శ్రీ కరిహయరాజ్యసుఖం, బాకైవల్యంబు కరతలములక మగున్. 31
- వ. అనిన విని బహుప్రకారంబుల నుచియించి మోక్షోపాయంబును సత్సంగంబును
సెలంగింపవే యని ప్రార్థించిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్ము డిచ్చనియ. 32

— మోక్షసత్సంగమప్రభావము. —

- క. హరివదభక్తియు సజ్జన, పరచర్యయుఁ జాలు నెట్టి పాపాత్మునకున్
దురితంబులు పోకార్చును, స్థిరకరకైవల్యపదముఁ జేరుప నిచ్చున్. 33
- సీ. విను పార్థ యిందిరావిభుని మాహాత్మ్యంబు లతని కెంతయు దాసులైనవారి
కక్షయపద ముప్పు నందుల కితిహాస మెఱిగించెదను ము న్నననబలుఁడు
ఖలుఁడు త్రియఁడు నక్షత్ర సర్గ యనంగఁ గలఁ డొక్కఁడుఁడు నానకంటకుండు,
అతఁడు గోసురభాగవతవిప్రవిత్రంబు లహ్యాంగనాతతి నభిలషించి
- గీ. తెలసి కోయల బోయదొంగలను గూడి, పట్టి బండల దెరువొట్టి, బ్రజను నెల్ల
వగలఁ గావించి పాపము న్నిగుల జేసి, నడచె నొక గాఁ డల పడేహనగరమునకు. 34
- వ. ఇట్లు చని. 35
- చ. కనుగొనె భూభుండు మణికాంచనసంచితపంజరాంచిత
స్వవజనచిత్తహరి తుకవారవిహారి విహారనాథునా
తనవనజాక్షలక్షణకథాగుణపాత్ర విచిత్రచిత్రతే
ఖననవప్రమందిరవికాసి విదేహపురంబు సొంపుగన్. 36
- ట. కనకము గానిగోడ సురకాంతలు నిల్వనిమేడ విద్యులం
దనియనిస్తోడ మత్స్యములు దాఁచనివాడ వచీరధారల
న్నునుగనివాడ కెంపువనిముట్టనిగుండ సురప్రమంబులం
లెనఁగనిసిడ చూడఁగను దోచ దొకింతయు నాపురంబునన్. 37
- ఉ. ఆపురిచేంత దివ్యమణివోటకకుంభకతాకులంబు ము
క్తాపరిజడతోరణనితానము దివ్యనదీయతాంబుగో

- ద్వివక పార్శ్వమున మణిదీధిలిస్థునినీలవిస్ఫుర
పురుషులమై చెలంగు నొకకోవలఁ గాంచి ప్రమోద మొందుచున్. 38
- క. ఇక్కడ మణి నొంచనములు, ఎక్కించుకొనంగవచ్చు దైవము తన కీ
యింద్రుఁడ చూప నటించును, నొక్కఁడుఁ గోవలకు నేని నురుచిరనిష్ఠున్. 39
- ఉ. ధ్యాయము నేయుచున్న హరిదాసు దహనిధి భూసురేంద్రు వి
జ్ఞానమయాత్మ నిస్పృహుని సాధు మదంతుని జూచి కార్య మీ
మానవుఁ డుండఁ గూర్చునె రమాపతిఁ జేర్చుట యుక్తమంచుఁ బ్రో
త్థానినుఁ డ్ర నిశానమయ మప్పుని తన్నునిఁ జేరె నొంపగన్. 40
- గీ. ఖిలజనోత్తముఁ డైన నక్షత్రమండలి, సొమ్మసిలిపోవఁ బదమున తొమ్ము ద్రొక్కి
యొక్కకరమున బడ లెల్లఁ జిక్కఁబట్టి, కల్తయొలు దీసి పరిమార్చఁగాను చాచె. 41
- వ. అని గనుంగొని రోషించుటం డిట్లనియె 42
- క. శప్పేమి లేని మామ్యుని, నొప్పించెద వెందు నీనోదము గలదే
కప్పడఁగనెల నొప్పమి, నివ్వడ యెఱిఁగింపు కలిగెనేని మిచ్చాత్త. 43
- క. కొట్టినఁ దిట్టిన బాధలఁ, బెట్టినఁ బాపాత్మ నయినఁ బెద్దలు కరుణఁ
నెట్టినవేళఁ గాతురు, కట్టిదులై హింసనేయఁ గడఁగ రథిశా. 44
- క. పొగరెక్కి పగలు దెచ్చిన, పగతురు చేరికెక్కినేని బండితులెల్ల
నుగుణంబు లెంచి కాతురు, పగసాధింపంగఁబోరు పాగ్ధివముఖ్యా. 45
- క. పరు లెంతకీమ దెచ్చిన, నరనగియై మాటునేయ కతిశాంతుండై
తిరిగినమానవుఁ డుక్తముఁ, దరయంగా విష్ణుభక్తుఁ డకడే భాచిన్. 46
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 47
- ఆ. నర్వసంగంబు మిక్కిలి సంతఁబెట్టి, తపసియైయున్న ననుఁ జంప దగ్గటిల్లు
నీమరాచారపర్తనుఁ డెల్లవాగి, మానులఁ గావించు విధియెల యధిక మొక్క. 48
- క. పాపాత్ము లూరుల నూరక, చూపొవక బాధపెట్టి సొగయుచు నెందుం
బైవసదురు దుస్సాధత, దీపిందిన సాటివారిలెఱఁ గెలుంగ రిలన్. 49
- గీ. పుత్రమిత్రకళత్రాది పోష్యునితది, సాక భారంబు శమకంచు సంతతంబు
నకల జనులకు ద్రోహంబు సంతగించి, దుశఖ మొనరించు నామామ దొడ్డ బొర. 50
- క. ధనమఱిమి తెచ్చి పెందిన, జనులం దిగనాడి యొకడె చను నంతమునం
దనకూతురు శవశామరుం, దను మమతయె చెఱుచు వృద్ధ మఖల జగంబున్. 51
- క. ధనము ఘటియించి తెచ్చిన, దనుకనె నుతఁబంధమిత్ర తరుణులు ధర్మం

- బు నధర్మము వెలువెంటను, ఆనుచెంచును దనదునిడ సరసికొ ధ్యశిం. 52
- క. ఖలుఁ జాబ్బించిన భనములు, బలుదెఱఁగుల బంధుజనులు భక్షింతుదు ని
చ్చలవిడి నాపాపంబుల, ఫలములు తానొకఁడె కుడుచుఁ బట్టునన్వమునన్. 53
- వ. ఇట్లెఱంగునం బలుకు నామునీంద్రుని విడిచి నన్వగ్రుండు సత్సంగమంబున హరి
సన్నిధిమాత్రంబున నిఖల దురితంబులు బహిరించి బహుత్వాదంబు నిద్రా నాంబుచ్చ
నంజలిపుటంబు ఫాలభాగంబునం జేర్చి నాయనగోధంబు సంగంపపే యని
ప్రార్థించుచు నిట్లనియె. 54
- ఉ. ఎన్నఁగరానిపాతకము లెల్ల నొనర్చినవాఁడ నిందె నా
కెన్నఁడునిష్క్రతు ల్లగు నెవ్వనికి న్యరణంబు నొకటై బా
పోన్నతి బోయలం గలసి యుండితి రాచతనంబు బాల్లుగా
నిన్నిదినంబు లెద్దిగడు వింక లభించెడు జన్మ మెట్టివో. 55
- గీ. పాపకర్త్యుని బుట్టించి బ్రహ్మ భూమి, కథికభారంబు గారించె నొక అను
జేసినంతయుఁ గుడువక చెల్లదనుచు, నపుడు దేహంబు ఁడిచె నయ్యునునెఱుఁడు. 56
- ఉ. అంతట నాన్యపాధముని గూఁకృతిఁ జూచి యుదంకుఁ జెల్లికా
కాంతుని పాదపద్మభవకంకణములొ పలుక జిల్లే నింక నే
చింతలు మాని ముక్తి సరసిరుహచేత్రకంబుల న్నుదా
క్రాంతము గాఁగఁ బెట్టుమని కంకణము ల్దయనేయొక్కపడిన్. 57
- క. హరిపాదజలము సోఁకిన, దురితంబు లణంగి దేవదుందుభు లునియన్
సుర లలరఁగ నత్తుండ్రు, హరినీలవిమానమెక్కి యమ్మని కనియెన్. 58
- ఉ. జ్ఞానముఁ దెచ్చి విష్ణుపదసారసవాసినాభి నంగము
ల్నానిచి పాతకాఘము లణించి విమంతపురీషదంబున్
తానుక చేసి కాచితి వకారణబంధుఁడె హరినామధాక యు
మైన నొనర్చెద స్వలయం నర్థము కిష్ణుఁడె నానీయవే. 59
- గీ. అని యుదంకుని తలమీఁద నమరసును, విసరముల నుంచి నలగొని రినుగి చేసి
మణికాంచితదివ్యవిమాన మెక్కి, హరిపుగంబున కరిగె నచ్చరిలఁ గూడి. 60
- వ. ఇట్లు నత్తుతకుండు వైకుంఠలోకంబున కరుగ నీక్షించి యాత్మగ్లనుగ్గు మానమండ్రై
యుదంకమహామునీంద్రుండును మన్దకంబున నంజలి చేర్చి యాంధికావల్లభు నీచం
దంబున స్తుతించె. 61

చ. శలఃపరగరానిపాపములు తా నొగించియు నీనునన్నిధి

న్నిలినయంతమాశ్రమన నిత్యనిభూతి భజించె నీఖలం

డలపడ నిన్నుఁ గొన్నినమహాత్ములకు న్నలవే యసాధ్యము

జ్జలపడరాన పద్మభవనమృతి కృష్ణ ముకుంద మాధవా.

62

మత్తకోకిల. కావునాధుని నీవగుదులె కాని యన్య మెఱుంగ నో

దేవదేవ ముకుంద మాధవ నీనగడక కృష్ణ రా

జీవజీవ యింగిరాప్రియ సిద్ధసాధ్యమరేంద్ర సం

నేనితాంప్రి నరలోక కేశవ చింతితార్థల ప్రదా.

63

క. ఆని వినుశించిగ మునిశి, న్ననజాతుల చిహ్నానామ వర్ణనగుణముల్

గనిపించి తోడుకొంచుం, జని తన నెలవున నొసంగె సారావ్యంబున్.

64

క. కావున నజ్ఞునసంగతి, గానింపుము నీవు దానఁ గలుగు నిజంబా

వైవర్ణ్యము వారసముని, దేవమకుం డశనియొద్దఁ దెలిసితి వత్సా.

65

వ. ఈయుపాఖ్యానంబు విన్నవారు విగ్రహము విష్ణుభక్తియుఁ గలిగి బ్రహ్మలోకంబు

కగ్రహలామలకంబుగా వైకుంఠసోదంబున నుండియించి యెల్లవంశంబువారి మధురింతు

రనిన విని యుధిష్ఠిరుండు, సంతుష్టాశరంగుండై కావేరిసక్షిణతీరంబున శంఖతీర్థంబు

గలు దిని శ్రీకృష్ణుండు ముప్పు సూచించె ది తీర్థంబు నుభయతటంబుల విలసిల్లు

నవి నిష్కృత్యేత్రంబులు గావునఁ దదీయమాహాత్మ్యం బెఱిగించవే యని ప్రార్థించిన

భీష్ము డిట్లనియె.

66

గీ. చనజగర్భంబు నానందమునిశిఁ దెలిపె, నతఁడు ధరిజీప్రవక్షిణ మాచరించు

చేళ నెఱిగించె నాయు నే విన్న కన్న, విధము వినిపించు వినుము కావేరిమహిమ.

— శంఖతీర్థమహిమానువర్ణనము. —

గీ. ప్రబలుకావేగిదక్షిణపార్శ్వమునను, జలజవాభుని వెనుకను శంఖతీర్థ

మచటఁ దన మాచరించి మధూతః పథిక, కాంతివిలసిల్లె మధువైరికరుణఁ గాంచి.

69

వ. అనిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

క. ధూతతప మేలచేసెం, దారాధిపుఁ డశనికొఱకు దానవిహరుఁ డే

తీరున వరంబు లొనఁగెను, గారుణ్యము మెఱయఁ దెలుపు గంగాతనయా.

70

వ. అనిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్ము డిట్లనియె.

71

క. తారావిభుండు బృహస్పతి, నాగిన్ హరియించి కుసుమనారాచకరా

సారప్రవాకుల కుగిలి విచారం బొనరించుచుండె ననవరతంబున్.

72

- ఉ. అంతట నీగతికొ బహుళహాయనముల్ చన మెల్లమెల్లగా
సంతట నింతటకొ దివిజు లాడికొనంగ నెరింగి రోషనం
క్రాంతమానశ్కుండు గురుడు కాంతకు పుట్టసి చేప్పి రోహిణీ
కాంచుని కిచ్చి కావ మధఃక్షయసింపల కాన్పనింబుగన్. 73
- గీ. ఇట్లు శపియించ వేలుపులెల్లఁ గూడి, వే.డికొన నాకణాకంబు విడిచి నడచి
సత్యలోకంబునకు నేగి జలజగర్భు, కొలువుకూటంబునకు వచ్చి గలుగ నించె. 74
- చ. ఆదిమొద లామృగాక్షిని బృహస్పతివల్ని మహాభయంబున
నవ్వుదలి సుధాంతుడు నృహంకవత్సరము ల్చన నిచ్చ నచ్యుతుక్
మదిఁ బదిలంబుగా నిడి సమంజసవృత్తిఁ గృశాంగుఁ డై కవం
జొదవ నొనర్చుగా దివిజు లొక్కటఁ గూడి విచారపంగిన్. 75
- క. గురుని వినుతించి చంద్రుం, గరుణించుచు నృధి యొసంగి కాపుము గిరుగకొ
ధరణి మము నిలుపు మనుచుకొ, శరణొందిన సుగుళకోల్కి సుసంప నశండున్. 76
- ఆ. తారకానిభుగం తపమున గురుదయా, మహిమచేత నృధి సుగుళ గాంచి
యప్పు డధికభక్తి నిధికన్యావతి, జలజనాభు నిట్లు సన్నుతించె. 77
- ఉ. వారిజనాభ భక్తజనవత్సల కొస్తభవత్ కృష్ణ పం
శేరుహగర్భముఖ్యపాక్షి రితపాదసరోజ మాధవా
వారిధికన్యకారమణి వాసవవంద్య మదీయపావముల్
నీటుగఁ జేసి ఘోరతరసిరధిపారముఁ జేర్చవే హరి. 78
- మ. కరిగా జక్కఱు కేగుదొచి ద్రువునిం గైచేసి ప్రహ్లాదునిం
బరిరక్షించి విభీషణు నిన్నిసి యూపాంచాలిమానంబు పీ
సరపోతుండఁగఁ గాచినట్టిహాకికొ సర్వసహభర్తృపం
గరుణావాధికిఁ గృష్ణమూర్తికి నమస్కారంబు గావించెనన్. 79
- చ. అని వినుతించుచుండఁగ మురారి బాగిముఖానురాధుముల్
తను గొలువ న్నుపర్ణగతి దాయనఁ జేరి వరంబు గోరుమీ
వనఁ గనువిచ్చి చూచుచు బృహస్పతి యిచ్చినకావ మంతయుం
జనఁ దనుకాంతి వర్ధిలఁగఁ జంద్రుడు వేడె నమస్కరించుచున్. 80
- క. హరితి వరముఁ గోరెడి, తారావతి శంఖవారి తన్వపఁ జిలుకం
గోరిక యిచ్చితి రమ్మని, చేర వ్రాచించి చేర శ్రీహరి పలికెన్. 81
- గీ. తారకానాథ నీతపఃస్థలము శంఖ, తీర్థ మన మించు నిం దొక్కలేక యైన

జలకమాడినవారికి నకలనంప, దలును విలసిల్లు లేకున్న బలియు లేమి.

82

సీ. అని సుధాంతరి బిగ్గి యాశంభితీర్థంబు మందఱికిక్కునఁ బొందుగాఁగ
శ్రీనివాసఁ జొకింతనేపు నిష్ఠ సుహృదగణములచేఁ బూజ గాంచి నుములు
పొగడంగ నిజధామమున కేగ నది శ్రీనివాసస్థలం బన వన్నెకెక్కె
నందు లెక్కకు మిక్కిలైనజను ల్లవ మాచగంపంగఁ గృతార్థు లైరి

గీ. రాణుని జంప రాముని రాక్షసుల మణించి భార్గవరాముఁ డహల్యుఁ జెంది
శత్రుఁ డే కించి యెచ్చట స్నానమాచ, రించి తత్సావములు ద్రుంచి మించి రెలఱి.

క. కావేరీస్నానంబులు, గావించినవారి పగును గైవల్యశ్రీ
లావేపు పాసి కట్టుదు, కేవలపుణ్యస్వరూపిణి లభియించున్.

84

సీ. సకలలోక హితంబు సంతరింపఁ దలంచి కావేరి నిర్మించెఁ గమలపుష్పంబు
అదిగాన పాపంబు లణఁగింపఁ బిలిచెను వాని కాననియందు వలకను స్నాన
మాకల్యణస్తాదితాపము ల్దూరించు మాగుమాసంబున మజ్జనంబు
చంద్రసూర్యగ్రహ సంక్రాంతి ముఖపుణ్యవాసరంబులయందు వరుసతోడ

గీ. యడగంధర్వసిద్ధపద్మాధరులును, దివిజనాథుండు మొదలైన దేవతలును
నిండిరయు గౌరవ కారన మగుచెంది, జలక మొననించి చనుదురు సదనములకు.

85

క. కావేరీస్నానంబులు, గావించెది నుంచుఁ బలుకు ఘనులయఘంబు
ల్యావిరి నుండవు తమకుం, బోవేలి యటంచు నుండు ఘోరివివేకా.

86

క. కావేరి పుణ్యసారము, కావేరి శ్రీతార్తిహాశకారిణి మిగులం
గావేరి సర్వనీవిక, కావేరి సాటి నదులు గలవే ధాత్రిన్.

87

క. కావేరీతీరంబుల, నేవంక విఘ్నాది మెలియని నింపొందంగా
నావంక దివిజలోకము, గావించినయిజ్ఞవాటిగా నెఱుంగఁదగున్.

88

క. పాపాత్ములైనవారికి, బాపట్లక మొల్లప్రాప్తి సురుదిగ నిష్కణ్
దీపింపఁ దగయు నేయుదు, రాపుణ్యనదీశటంబునందు మునీంద్రుల్.

89

వ. కనులగర్భుండు పాపంబులు వాపం దలంచి యు క్షరభాగంబున గంగను దక్షిణప్రతే
శంబునఁ గావేరిని నిర్మించి కృతకృత్యుం డయ్యె ధర్మం బార్జునం దలంచినవారికి
బ్రయత్నంబున నట్లుచేపుణ్యనది నవగాహనంబు నేయవలయుఁ గావున నీవాచరింపు
మిష్టంబు లీజేలు నారదోక్తం దైన యాయుపాఖ్యానంబు విన్నజనంబులకు బ్రహ్మ
లోకంబు కరతలామలకం బగు ననిన విని యుధిష్ఠిరుండు శ్రీనివాసక్షేత్రం బుత్త

మం బనియానతిచ్చితివి కణ్ణన్మహాత్మ్యంబులు నవి స్తరంబుగ నెఱింగింపవే
యని ప్రాగించిన భీష్మం డిట్లనియె. 90

శ్రీనివాసక్షేత్రమహిమ. ౭౭

- గీ. నలినగర్భుండు మున్ను శారదనకుఁ దెల్పె నమ్మని కరుణ నా కానతిచ్చె
నీకు నే వినిపింతు నిజముగా విను పాండునందన పాపములే శ్రీందుపలుకు
నారోగ్యవిధనం బఖిలనంపత్కర మిహవరంబు హాసంగ నిలియ నేర్చు
సిద్ధసాధ్యమతంబు శ్రీనివాసక్షేత్ర మచ్చటి ఫల మెన్న నలసి యగు నె
- గీ. పూర్వవశ్యమతటములఁ బొదలి లెస్స, సత్తీణంబున నుత్తరదిక్షిణములు
వెలసి తూర్పుగ నడచు కావేరినదుమ, వనితయందు దాను శ్రీహరి వచ్చి నిలుచు. 91
- గీ. శ్రీనివాసనినన్నిధిసేవఁ గొర, వరుసనె యనంతతక్షక వాసుకులును
శంఖపాండు నిల్చురు నంతతంబు, నాల్గయంగులు సురలతో నృపరేడ్చు. 92
- గీ. శూర్యర్థమున కొక్కయితివాస మెఱింగింతు వరమనోరథుల నా వ్విరము,
మును కైటభుండను మనుజాశనుండు వేల్పుగుంపులు నల్ల సిగ్గుంప గో
యాక్షేత్రమున నిల్చి యశనంబు సగ్గించి యెఱ్ఱగా గానిన గునునముద్ది
లావరముగఁ గొంచు నతిఘోరతపము గావించ దేవేంద్రుఁడు విజయి సుఖంబు
- గీ. వెంటఁ గొనిపోయి శారదావిభునిపాద, వచ్చుముఁ శంఖగును నన్నిచుంబు పసి
తెఱిపి గానక సురలోకలేఖ మిపుడె, యోధుననుచింత నీ బలి గుంకము. లుండ. 93
- ఉ. అంతట నయ్యువవెల్లవము లంబుగగర్భుఁ డెఱింగి దేవతా
కాంతుని బిల్చి మీకు భయకంఠము లేల చనుండు మీలు గా
నింతు నటంచుఁ బంపి యతివేగముతో ననురాగి యున్నగుగా
తంతకు పచ్చి దృష్టి రవిఁ జేర్చి శవం బొనగించుచుండఁగన్. 94
- గీ. చూచి యరునంది మున్ను నే నూచినాడ, యతులమునిసిద్ధిదేవతాశక్తిసృజకము
లెన్నియేనియు నవి యెల్ల నిందులొన, నీవమును జేయ "న దొడ్డనిం" యనుచు. 95
- ప. వెఱుంగంది వచ్చగర్భుం డిట్లనియె. 96
- తోటకము. ఘోరతపంబునఁ గుండె శరీరం, భార బరీ దదుకాధిప నేశ
వారిగగర్భుండ వచ్చితి నీకుం, గోరిక లీయఁగఁ గోరుము కోర్కుల్. 97
- గీ. అనినవాక్యంబు కైటభుం డాలకించి, వనజనంభవు నీక్షించి వందనంబు
చేసి యిట్లకు నాతమానీకులు దెలిసి, వగము వయ పేయఁ గడవయ్యు నవజగన్ము. 98
- గీ. నీవు సింధ్రుండు దేవతానివమాములును, మూడుఁగొంతు లెల్ల నాకోడవలయె

- నెంతపాపంబు చేసిన నంతకంత, జయము చేతుర వరమిమ్ము జలజగర్భ. 99
- క. ఆసి వేడికొన్న వరములు, వనజాసనుఁ డొనఁగి నిజనివాసంబునకుం
జనియెను దనుటండును భరణ, దన కెక్కడ మాటులేక దర్శిద్దతుఁ డై. 100
- మ. సురలోకంబున పేరి దేవతలకుఁ ఁభోంబు గల్గించి ని
ర్జనాథుల డంపెట్టి నన్నుతి యొసర్పి వృద్ధి వైవస్వతుఁ
వరుణుఁ గుహ్యకనాథుఁ గెల్చి తనకు న్నూరిచ్చు వైకామకుల్
కరుణం గైకొని బ్రహ్మపట్టముపయిం గాల్పించి యద్విక్కునన్. 101
- మ. రాజ్యగలానేలెరుం డై యున్న భాకతు నమస్కరించి యిట్లనియె. 102
- ఉ. లోకము లన్నియుఁ గెలిచి లోకులగా విహరింపఁ గంటి నే
నీకరుదాకటాయమున నీజగర్భ రమావిభుం గడుం
జేకలవఁ డటం ద్రతనిచిత్తము రా నమరంబు చేతునే
పోకలఁ బోక యందు సరిపోల్పంగరాని పరాక్రమంబునన్. 103
- ఆ. అనుచుఁ బొలకడలి కరిగి యట్టాక్షుని, సర్వగతుని జూచి జడధిఁ గాన
కందు మాని యుపనియిం దున్నవానిగాఁ, దలఁచి భరతు వచ్చె దనుజవిభుఁడు. 104
- క. భరణి సమస్తముఁ దానై, హరి లెగఁగెడు గడలినదును నది వైచి రిపుఁ
హరిఁబొందు ననుచుఁ గోపోద్ధరుఁడై సొరఁ గులిక వట్టి తోయములందున్. 105
- గీ. ఎడను పశువు బాతాళి మడఁగఁబట్టి, మీఁద దక్షిణాస్తంబు మెత్తు చేసి
భరణి నుల్లునాఁగె లూఁచె నాదైత్యవిభుఁడు, కల్పపరంబుచేర దిగ్గజమువోలె. 106
- గీ. అపుడు లోకైకమాత యానపనిదేవి, విలితనూజుండు తనుఁ ద్రిప్ప దిక్కులేక
భక్తపత్నలు సర్వేకుఁ బరమపురుషుఁ, దిరుగఁదిరుగను నులియించె దీనవృత్తి. 107
- క. సాగనసాగవన మాధవ, కారుణ్యసముద్ర కృష్ణ కౌస్తుభవత్వా
నారాయణ కింపు నిమి, స్కాగిముఁ గావించు నీకుఁ గంసారి హరీ. 108
- తోటకము. కేశవ మాధవ కృష్ణ ముకుందా, యీశ త్రివిక్రమ యిందునిభాస్వా
నీకరిగొనిన నెవ్వరికెందు, న్నాకము చెందదు నారదవంద్యా. 109
- ఉ. ముచ్చును సంహరించి గిరి మోచి హటాత్తుగ ముట్టై త్రోవున
నృత్తి యనేకవేదముల పాని బలింగని వేడి రాజులఁ
నృత్తి పయోధిగట్టి బలునాఁగని నట్టి ప్రబుధధీతి నే
కదిన్ని ఘోర్ముఖం దునుమఁ గాంచియుఁ గాచితివే రమాపతీ. 110

గీ. ఇట్లు నుతియింప హరి జగదీశ్వరుండు

మొఱపువలెఁ దోచి కైటభుమెడ నుపర్చు

నమునఁ దునుమాడి ధరయును గుఱు నమరు

లెనయఁ జనుదెంచి యాశ్చిత్రమున పసియె.

111

క. అక్కడ నున్నరమావతి, యిట్లు ప దెలియుచు ననంబుఁ దెంతఁగల మదిలోఁ

జొక్కి ఘనశంఖపాలుని, మర్కటవగల నునునిఁ బొది నుతి ట్టనియెన్. 112

సీ. పాపము ల్బయింప భద్రులు లీడేర్చి దిశమైన గావీర్యమున

భవశబంబుఁ పితృత్ తింత్రిణీబిల్వనిలయంబు దేవతానిపహుస్థి

మైనయోద్ధాలకమానియాశ్రమ మొప్పు సకలతదిభవస్థానిగలము

నవోచ్చట భరణియు సంబుధికన్యయు నేవలు గావింప శ్రీనివాసుఁ

గీ. డమిత కరుణారసంబున నఖిలజగము, నాదగించుచు నున్నవాఁ డదనిపాప

పద్మమలచైత నిలపు మేపనులు మాని, భుక్తిముక్తులు నీకబ్బుఁ బుత్రవర్ధ. 113

— అనంతశంఖపాల సంనాదము. —

ప. అనిన విని నమస్కరించి యోద్ధాలకుం డేమి గోరి తపంబు నేయుచున్నవాఁ

డతనిచరితంబు నవిస్తరంబుగా నెఱింగింపవే యని ప్రార్థించిన శంఖపాలున కనం

కుం డెట్టనియె.

114

సీ. కాంతుండు హరిపద సంతత ధ్యానపరాయణుం డఖిలాగమంతదేది

ధర్మస్వరూపి యోద్ధాలకుం డనుమాని పవనాశి యగుచు నలుపదియంగము

లశ్రాంతమును దపం బచటఁ గావింపంగ సారసగర్భుఁ డాశ్చర్య మొంది

యంద్రాదిదేవత లిరువంకలం గొల్చి హంసాధిరూఢుం డై యరుగుదెంచి

గీ. మెచ్చి వర మీయవచ్చితి నిచ్చ పుట్ట

నేడు మన్న ను సాష్టాంగవినుతిచేసి

యిందిరావతి శ్రీయమొందు నెట్లు లట్లు

దయ విలాకింపు మనుచుఁ బ్రార్థనమొనర్చె.

115

కు. ఇట్లు పుండరీకాక్షుండు ప్రసన్నుండు గా వరంబు గోరిన తపోనిధిఁ గాంచన

గర్భుం డెట్టనియె.

116

చ. వినుము కుమార నాపలకు విశ్వమయుం డగు శ్రీనివాసుఁడే

వినుమునఁ కైటభాసురు పధించి చెలంగునో యాదినంబునం

గనుఁగొనఁగల్గు నీకుఁ జిగఁకాలము నిక్కడ నామరారి యిం
బొనగ వసింది చెందు నకటాన్నతమా నిజధామ మంతయున్.

117

మ. హరి రామృతి రామణం దుసిమి స్నానాగ్రంబు వచ్చుం బురం
దరచుఖ్యు ధ్వనింతు నెచ్చట జగత్సఖు స్విఖుం గొల్చి యు
గ్వర సీతేశ్రము శ్రీనివాస మనగా వర్ణింపం చేగ నా
నరసింహము దుండె మాని యచటన్ సర్వేత్త ధ్యానించుచున్.

118

గీ. అంత పశునిఁ బ్రశ్నమయ్యె శ్రీని
వాసుఁ డాస్వామిఁ గొలుపుము వగము లొసఁగు
ననుచు శేషుండు పండిన నల్లి శంఖ
పాలుఁ డేలెంది నిచ్చుభక్తి మెఱయ.

119

ప. సుఖంబున శ్రీనివాసుని నేర గాచించుచు నేడు నున్నచాఁడనిన విని యుధిష్ఠి
రుండు భీష్మన కిట్లనియె.

120

క. పాతాళశకము వెలువడి, సుతెఱఁగునె గరుగుడంచె నెచ్చట మండెక
ఖ్యాతిగల శంఖపాలుం, డాతీ జెఱిగింపు తాన యధికృతిన్.

121

ప. అని యడిగిన మనుమనికి దాత లుట్లనియె.

122

ఆ. యి మగ స్త్రీత్థ మనఘంబు దానిపడమట శంఖ మనఁగ నమరు మడుగు
శంఖపాలుఁ డందు జన్మించె శేషుని, వలుకు లింపు గులకఁ దల భరించి.

123

క. అనగనుక తత్పదేశము, పదితం బగుతేత్ర తీర్థవిసంబులకు
స్తోదరానచట నగన్మృదు, భజిలంబుగఁ దపముచేసి భవు మెప్పించెన్.

124

ప. బట్లు మెప్పించి యగన్మృదు దణిచుద్యస్తైశ్వర్యంబులునందె శ్రీనివాసంబు కాచేరి
దక్షిణానటంబున యుగత్రయంబు విలసిల్లు ననిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

గ. అంతట నాద్వాలకముని, కంఠం డేరీతి మెలఁగఁ గనులావిభుఁ డే
వింతపరింబుల నొనఁగెను, నగయ్య నాకెఱుంగఁ బలుకు మయ్య మహాత్మా.

125

ప. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె.

127

గీ. కొద్దాలకమునీంద్రుఁ డతినిష్ఠఁ దపము గాచించుచుండఁగ హరి విశ్వయూరి
యందిరానతి వెంట నేలేగఁ బ్రశ్నం మై నిల్చి యతనిదేహంబు నిమిరి
చాచించు మీచగ్గు సంతసించితి నింక రాజాలం దునుమాడి రావణాను
రుని బగిమాగ్నియు నినుమాలు రామాఖ్య నాదర్శనము చేతు వాదరమున
ఆ. నంతమీఁద మోక్ష ముప్పు నీతేత్రంబు, దివిజవిరుతలిలఁ దేజాల్లు

ననుచు నానతిచ్చి యంతర్గతము గలయు, భవంతిదియగులు ప్రసంగించు. 128

ప. కావున నీవు శ్రీనివాసుని భజియించుము నియమగంబున కావేరీస్నానంబును శ్రీనివాసక్షేత్రంబును దుర్గభంబులు గుర్తాత్మలను గాననానతిపుట్టిన శ్రీమంబున లభించు బాపాత్మలైన నిందు మజ్జనం బాపంబున పేరుపొందులైన శిశ్యమాతృ కులంబుల నుద్ధరించి విష్ణునన్నిధానంబున వర్ధింతుని యుండిగించి నుతియు నిట్లనియె. 129

సీ. కావేరి ప్రదియంబు గలిగినవానికి నకలపుణ్యంబులు గుంపించు.
కావేరి పీఠంబు గాల్పించువానికి హరినన్నిధానంబు నవ్వించు.
కావేరి స్నానంబు గావించువానికి కేశవయాగధరింబు జేసిచ్చు.
కావేరి దరి నిల్వ గలిగినవానికి గామితార్థంబులు గలుగఁ జేయు.
గీ. భద్రకారిణి కావేరి బ్రహ్మరుద్ర, పాశాసన తారేశభాగ్యురారి
దైవలోకంబు లన్నియుఁ దానొనర్పు, ననుచుఁ గరిసాగి శ్రీకృష్ణుఁ డానగిచ్చు. 130

క. కావేరీస్నానంబులు, గావించిన యిటునెలలు కడముట్టెగా
గావలసినవారలు తన, యూవిర్భావంబు గాంతుఁ దీసికాగా. 131

గీ. ఇట్లు కావేరిమాహాత్మ్య మెఱుంగఁ బలుక, విని మనంబునఁ గనియగ వినిపుణ్య
దేశచరితంబు లన్నియుఁ దెలియఁ గోరి, విచారి గావించి తొగకు మనుచుఁ దనియె.

క. నీవాక్యామృతధారలు, త్రావితఁ జీత్రంబు మిగులఁ పనియదు న న్నం
భావించి కడమఁ దెలుపుము, కావేరినకలతీర్థగరిమ నుహత్త. 133

ప. కావేరీ కపిలాసంగమంబునం జంద్రార్కవహ్నిపుష్కరిణీకటంబులఁ గుంభఘోణం
బున మ్రానువతీసంగంబున విశ్వేశ్వరంబున భృగుక్షేత్రంబున గజార్జునంబునం గలి
గినవిశేషంబులు నందు వర్ధించిన మునులచరిత్రంబులుఁ దక్కినమాహాత్మ్యంబులు
నీకుం గరతలామలకంబు లెఱింగింపవే యని ప్రార్థించిన భర్తనందనునకుఁ బట్టె
కారులు స్వదేహంబులచేత సితరులకుఁ బ్రియంబుపాదింపఁ బట్టెత్తంబున నీకు
ధర్మంబు లుపన్యసించి పుణ్యలోకంబులం గైకొనరాదె యని భీష్మం జెప్పెనియె.

అ. అగ్నిపుష్కరిణియు నర్కపుష్కరిణియు, నధికపుణ్య మొసగు నందులొన
నలపుష్కరిణికి నరిగి స్నానంబు గా, విండుజనము లుండు విష్ణుభదవి. 135

నుత్తకోకిల, పహ్నిపుష్కరిణిమహత్తరవానిఁ జోగి రమాపతి
జాన్ముపీనుతపాదపంకజా సంక్రమించినమానవుల్

పాపములు పుణ్యముల కంటె గొప్ప వాని చక్కదనము
పాపములు పుణ్యముల కంటె గొప్ప వాని చక్కదనము.

136

సీ. అదిశ్యకులచంద్రుల దగురామచంద్రులను జానకీలక్ష్మణవహితం దగుచు
నంగగ నుగ్రీవ మానును తప్పిపోయి వానరబల మిరువంక గొలుప
ననలపుష్ప-గిరికి గోని స్నాన మొనర్చి భార్యజీనులకు ధన మొసంగి
గాయత్రియలపేరుగల శిశువేని యాచక్కినిలిచి భువేశ్వరి జపించి
గీ. చెంక పెల్లగు విభీషణుల కేరం దినిచి, కలువచోటి కావేగి గరిమనించు
రత్నముఖదానములు పసి రావణాని, దనుజకులతోటి ముక్తికల బనువు మనియె.

ప. ఇట్లేఱంగున రామచంద్రుల రావణాదులకు సకల పితృజనములకు మోక్షంబు
సిద్ధించుకొంటు పుష్ప-చంద్రాని సకలదానంబు బొనర్చి విభీషణుల కాజ్ఞాపించి
జానకిని గొనంగొని యున్నదియె.

138

సీ. నచినగర్భనకు మానవపుత్రయై లీల జనియించి గన్నులు చల్లకేసె
నిభానాకాకాశంబు నెఱప నగన్పుష్ప-వేడిన సింహయై వెంట వచ్చె
గంగానైపుణ్యపుష్పకల్ప-ముల కెల్ల జేరువకాదనం జెలుపు దాల్చె
దనమొందినపంబు దాడినవారికి ముక్తి-రామిని గొంగుముల్లె చేసె
గీ. నేటిమాత్రంబై కావేగి యంగు నందు, తుభము బొనఁగంగ జాలును జాడు విప్ర
తపి మోక్షంబులకాంచన భాగ్యముఖ్యు, సకలదానంబు బొనరింపు జనకతనయ.

ఉత్సాహ-నిని రామచంద్రమాట లాలకించి వానరుల్
జనకమని కథించి పర్యవేక్షింపఁగల మ
జ్జన మొనర్చి కనకరత్నకాటికాప్రదాన మిం
పొనరఁ జేసి సహజకాంతు బొందఁ జూచి రెంతయన్.

140

క. అంశట నగన్పుష్పముని ధీమంతుడు భగవంతుఁ దఖిలమాన్యుడు వెంట
పంకులుగ మునులు గొలుప, వృంకనమున వచ్చి రామునన్నిధి నిలిచెన్.

141

సీ. వ్యవస విశ్వమిత్ర జాబుల సుత్రు గౌతమ గాలవ కళ్యపులును
శంఖ బృహస్పతి సంగర్త పులహ శతానంద కణ్వా బోధాయనులును
రోమక వృథాలకో భరద్వాజ సత్యాహారైభ్య కాత్యాయనులును
వామన పరాశర యాజ్ఞవల్క్య సుమిత్ర భార్గవ దేవిలక్ష్మణమునులు

గీ. ఘనుఁ డగన్పుష్పంబు మందఱిగా వెల్లర్చి, లగితగుణధర్మలకు రామలక్ష్మణులకు
స్వప్రీతవనంబు గావించి సకలవైద్య, ములదానంబు గవంగొని ముదితులైరి.

142

వ. అంత గామచంద్రుని గాయత్రీ గావనశిక్షలందున నశలమునసంఘటనలకు నా ప్రాంగదండప్రణామములు నర్హులౌచ్యకృత్యము లాచరించి నివయంబుతో నిట్లనియె.

148

గీ. కుశలమే మికు మీరాకఁ గోర్కులనుట, నాకుఁ దమ్మున కింతికి నగచరులకు
దైత్యపతులకు జన్మంబు ధన్య మయ్యెఁ, బాపములు దూరె మునిసాగ్యభామలార.

క. అని పోలి రామచంద్రుఁడ, నివయం బలరంగ లేది మోదిగఁగు దామన్
మునుముగ నిలిచిన మాచులఁ, గను దనియంగఁ జూచి చూచి గోపమెనఁగన్.

వ. కూర్చుండుఁ దని నియోగించి బహుప్రకారంబుల మునియించిన నమ్మునులగా నగ
స్థులం డిట్లనియె.

146

అగస్త్యకృతశ్రీరామ స్థనము.

పండకము. శ్రీరామరామా మనోజాభిరామా శుభోద్దామ. గామా భరాధీశసోమా నిపు
స్తోమభీమా ప్రతాపాగ్రరామా దయాపాత్ర సేత్రాంశసీమా మరుత్సార్వభౌమా
తగ నేవభాషాధిపు వీరిశేషంబు లెక్కింపలే రిన్న మాబోంట్లుకు నృశ్యమే యూది
నారాయణాఖ్యం బయోరాశిమధ్యంబున నృద్రపీఠాయమానోజ్వలదోభిగోల్ల
సద్రన్న కాంతివృటారంజితాంగంబుచేతక భూకామధ్యవీరీచగ్రాహమానందిరా
సుందరీలొచనేందిందిరాహృద్వర్ణంబుగాంచుచు స్తోకము ల్లాపవే దేవ యా
నీవె దుర్బారవారాన్నిధిం జూజువై వాగిధిం బేరముల్వాది వైగి నిద్రిదారించి వేదంబు
లాలొకనిశ్చేతమక ధాతకుం బ్రీతిగాఁ జేసి కందీయవే; దేవ యానీవె దేవాను
రుల్ రాసులై డాసి వారాశిగా మందరాగంబు రాగంబుతోఁ ద్రిపుర జేదవ్వి
సర్వాధివాసంబుఁ జేరం గకుప్పాలసంరక్షణార్థంబుగా గొప్పతాగేలవై మేలుగా
లీల నానైలము స్వీయసం దాల్చవే; దేవ యానీవె క్రోడంబవై గూహవక్రీడలం
బ్రోడవై బాద యేకాదలశ్వేదఁగా నాద వెన్నాడ వే కూడి చేతుడ
రక్షకపలాధ్యక్షు బాహుబలతోభితాకావిపక్షుక్ హిరణ్యాక్షు శిక్షించి యిహోజి
రక్షించవే; దేవ యానీవె మున్నావు కంబంబునంబుట్టి గుప్తెల్ల బో రక్కసుం బట్టి
యిట్టట్టుగాఁ గొట్టి ప్రహ్లాదు నాహ్లాదవృష్టి న్నిరీక్షించవే; దేవ యానీవె పంపించి
వైరోచనుం గాంచి కొంచెంబుగా భూమి యాచించి యంతంతకు నిన్దం వేధిం
చవే; దేవ యానీవె జన్మంబులం దుష్టరాజన్యలం దున్ది యిశ్వల మాన్యంబుగా నీ
యవే భూసురశ్రేణిజోదేవ; యానీవె యిత్యుటపవంశంబున స్త్రీల జన్మించి గాధేయ
యాగ ప్రయోగంబు సాగించులాగించి క్రూర్యాటకం దాటకం ద్రుంచి పాదాంబు

జాతద్వయా రేణుపాతంబున న్రాతి మేల్పాలిఁ గావించి హేమాద్రికోదండకోదండ
దండంబు ఖండించి వైదేహికిం గేలు గీలించి మార్తల్లియుల్లంబు రంజిల్లఁగా దండ
కారణ్య మావాసయోగ్యంబుగా నెంచి పంపానదీప్రాంతభూమిన్ హనూమంతుఁ
బంతంబుతో నే. సుగ్రీవుతో జాని దూలంగ వాలమున న్వాటఁ దూలించి నీలాది
శాఖామృగశ్రేణిచే వాగ్ధి గట్టించి గీర్వాణపృథ్వావణున్ రావణుం గుంభకర్ణాది
దుర్నీతిమదైత్యబృందంబుతోఁ గూడ నోడించి నీ. జాడ నీడెందు లేకుండ వర్తిం
చెదో దేవ యానీపె తాలాంకవిఖ్యాతిఁ గాళింది భేదించి బుద్ధుండవై వైరిదారా
వరీరంభకేళి నివృత్తంబించి వాహావరోహక్రయన్ మ్లేచ్ఛ బృందంబుఁ గుందింప
నున్నా నయోదేవ నీమాయ యేచాయదో యేయుపాయంబులం గానరా దయ్య
యీగాకజాలంబుఁ బుట్టింప రక్షింపఁ గట్టింప నీవేనమధుండ వంభోజసంభూత
రల్పావసానంబునం దేకమై జోక నీరాకరంబు ల్లరాకాశము ల్లుంప నొక్కండవే
దక్కి మహ్మానుపై నెక్కి చొక్కంబుగా దిక్కు లొప్పకమండిం దొక్కఁగాఁ
దొక్కి వర్తింతు మీశా సురాధీశ నీబొడ్డుపాపండు బ్రహ్మాండభాండప్ర కాండంబు
నిర్మించు నీపాదతీర్థంబు ఫాలేక్షగాలంకృతఖ్యాతి వర్తింతు నీకన్ను లిందీవరాం
భోజసంజోచము స్తించగా మించు నీదివ్యధామంబు చింతామణి కామధుక్కల్పక
శ్రేణిఁ గన్పించు నీసల్ల సర్వసహభారమానంగ వెన్నెడ్డనింద్రాదివిక్వాలకు ల్మీకళా
మాత్రసంభూతు లీభూతజాలంబు నీచేతి దోయిశ యాయాశకంతోల్లసత్కారక
బ్రహ్మచండ్రంబు నీ వెన్నఁగా నింతయు వృత్త్య మంభోధరశ్యామదేహ నీరీహ
సమస్తాఘదాహ రిపుత్ర్యాహభీమవృద్ధాహ సదాభక్తసంరక్షణోపాయమోహ
నమస్తే నమస్తే నమః.

147

చ. హరిహరపద్మ సంభవు లహర్నతిముఖ్యునవగ్రహంబులన్
హాహాయపాదకాది సకలామనోవర్గముఁ బంచభూతముల్
శగధులు నానీప్రముఖ సర్వమనీంస్రులు నీన యీచరా
చరములు నీధ్యుగూహములు సంశయ మింకనగు లేదు రాఘవా.

148

చ. అల వినులించిన యుగే ప్త్యుపామనీంద్రునకు విసయావనతుం డై రామచంద్రుం
డిట్టనియె.

149

చుత్తకోకిల. తండ్రికొనడి మమ్మఁ గావించి దండకాటనిలోన నీ
చాండ్ర మన్యులమే నుతింప భవత్కృపారస మాని పె
క్కండ్ర చైత్యుల గెల్వగంటిమికాక శక్యమె యేరికిం
దీండ్రమైన శ్వదీయతేజముఁ దేటి చూడ ఘటోద్భవా.

150

వ. మీరొసంగిన యక్షయతూణీరంబుల రావణు నే నిర్జించితి ఖడ్గంబున లక్ష జం డిం ద్రజిత్తు నణచె మీకలూక్షపీక్షాబలంబుల రణరంగంబుల మేము జయంబుగంటిమి దుష్టరాక్షసగణంబులకుఁ గానంబడకయిండ వై దేహీయుఁ బ్రదికెఁ దిరిగి మీపాద పద్మంబులు బాడఁగంటి మింక నాచరణీయం బానతీయవే యని వినయమధుర వాక్యంబులఁ బ్రార్థించుచున్న రఘువరునకుం గుంభసంభవుం డిట్లనియె. 151

రామునకు అగస్త్యుఁడు గాయత్రీశిలంఘార్చి చెప్పట.

సీ. గాయత్రి యనుపేరు గలుగు నీశిల సర్వపాతకజాలంబుఁ బరిహరించు మీరి లిందఱుఁ గూడి గోరూప మొనరించి దానిపొట్టును బుట్టఁ దగుకటన్న విని ముదింబున రామవిభుఁడు బంగరుసావుఁ గావించి యపుడు తప్పిర్ప పేటిః జేరి ధరామరత్రేణికఁ బదియాలు దానము లెప్పట్కలు ఘోషింపి
ఆ. నీత లక్ష జండు చిత్రభానుతాంగ, దాంజనేయసుఖ్య హాసచమూప తులు విభీషణంబుఁ దోడ్తోడ నారీతి, వెలయుఁ జేసి గభికనిభవ మెనఁగ. 152

ఎ. అంత. 153

గీ. దివిజా లరుదింద శివునిఁ బ్రతిష్ఠ చేసి, సిద్ధసేవిక గాయత్రిఁ జేరి నరిగి యందుఁ గూర్చుండి శ్రీరాముఁ డధికభక్తిఁ, బలికె నీరీతిఁ గుంభసంభవున కెరగి.
క. వియసువున నీరాత్రికి, గాయత్రీనామమయ్యె ఘనకాశ్రుకళా తోయధి నీచేతిది యీ, న్యాయం బెఱిఁగింపు కుంభసందన నాకున్. 155

చ. అనిన రామచంద్రునకు నగ వ్యమసింద్రం డిట్లనియె. 156

క. వృత్రవధపాప మణఁగ, మృతాముఁడు కొరి గురుఁడు సూచించిన వీ చిత్రియుగచతుష్కము గా, యత్రిం జపియింతె నిశ్చయమనోరథుఁ డై. 157

గీ. అంత గాయత్రి వ్రత్యక్ష మై సురేంద్ర, యేయగంబున వెన్నాగి లిట్టి కవము చేయ రెఱిఁగింపు మానసస్థితిలు తెలియ, రమణ నీకోర్కూలీయ నారాక యనియె.

వ. అనిన విని సంతోషాంతరంగం డై యింద్రుండు వృత్రాసురుం జంపి యుత్తర్జ్వేషపరి హారార్థంబు ప్రార్థించెద నట్లు గావించి మనోబుద్ధి స్వాస్థ్యంబు లొసంగి కృతార్థుం జేయవే యని జేడిన సేవనోగ్ధంబు లీడేలు మదీయజగనమయంబున నీకు నివాసం బైన యాశిలయుఁ గాయత్రీనామంబున వెలయు మహాపాతకోపపాశకంబు నందు జపించిన వారికిం కెంద నెఱుఁగు నని వరం చిచ్చి గాయత్రి యంతర్ధానంబు నొంద, బ్రహ్మచార్యుం డగురావణుండు రణంబున నీచేత పాతుం డయ్యె నత్పాశ, శాంసిత నీవు నొనరింపు మనీషఁ గుంభసంభవునకు రామచంద్రం డిట్లనియె. 159

- గీ. అట్ట కావించు మీమాట కడుగు దాట, శిష్యవర్గంబు మీరు వేంచేయవలయు
మన మయోధ్యకు నేడ యీదనుజవాన, రేంద్రజనమలతోఁ గూడి నేను వత్తు. 161
- వ. అసిన రామభద్రునకుఁ గుంభసంభవుం డిట్లనియె. 161
- క. ఆలాగున నొసరింపుము, వాలాయము వత్తు మానివర్గముతో నీ
మేలుఁ గనుంగొన వెంటనె, చాలవె భాగ్యంబు లింకసౌఖ్యము గలదే. 162
- క. అని పలికిన మునివచనము, విని దివ్యవిమాన మెక్కి వెనువెంటఁ గపు
ల్లముజాలు గొలువ నయోధ్యకుఁ, జసియె స్ఫుర లలర రామచంద్రుడు వేడ్కన్. 163
- క. కావేరిస్నానంబులు, గావించినచారికబ్బుఁ గైవల్యం బా
దేవి భగీరథపుత్రిక, కైవడి దుర్లభయు నెన్నిగలులం దెలియన్. 164
- వ. కావేరిస్నానంబును గాయత్రీ నామశిలా రామలింగదర్శనంబులును గావించినచారికఁ
గైవల్యంబు కొంగునుల్లె యాయుపాఖ్యానంబు నకలహితకరం బగు నింక సూర్య
పుష్కలః||జీమాహుత్త్యంబు వివరించెది విను మని భీష్ముం డిట్లనియె. 165

సూర్యపుష్కరిణీమహిమ. ౧౬౬

- గీ. మున్ను సూర్యుండు తప ముగ్రమగ నొనర్ప
వారుండు ప్రత్యక్షమై నిల్చి వరములడుగు
శంకరుండ నేను నీకింక శంక యేల
యర్క యన మ్రొక్కి భక్తి నిట్లనుచుఁ జొగడె. 166
- చ. వార శరణాగతార్తిహరణాదర మేదుర దివ్యవాహినీ
ధర శరదించుకుండనిభధామధనరంధర దండశూకమా
పుర పురభంజనప్రదర భూరివయాకర చారితాద్వర
స్తరహర పాగ్ధతీవర నిశాచరభీకర చంద్రశేఖరా. 167
- క. పులితోలుఁ గట్టుకొని కొమ్మల డాలు నెలంగ వాడిముమ్మనకత్తిం
దొలువేల్చుల నొప్పించిన, నెలబాలుని సిగను ముడుచు నేర్పరిఁ గొలుతున్. 168
- చ. వార పరమాత్మ శంకరి పురాంతక యంబరశేఖ చంద్రశే
ఖర నిటలాక్ష యుగ శతీకంఠ గిరీశ కపాలహస్త యీ
శ్వర భవ భీమ భర్గ గిరిజాప్రియ పన్నగహర యాపగా
భర గరుడధ్వజప్రదర దర్శకసంహర లాఠరక్షకా. 169
- చ. అని వినులించి నీను చారి కంబుజచూటికి గల్లు శక్తి న
స్మైనయ నాదీయభక్తులకు నీమృతి కల్గిన విన్నవారికి

ఘనతరమోక్ష మబ్బ శిలికంఠ మతిం గను మన్న నట్ల యో

ననుచు వరంబు లిచ్చె రవి కద్రి నుతావతి రూదరంబునన్.

170

సీ. ఈరితి వర మిచ్చి యాశుండు సర్వభూతగణంబులును దిరోధాన మందె
నర్కుండు హరుఁ గూర్చి యశ్వమేధసకాస్త్రములు చేసి వాససముఖ్యదివిజ
గణములకును బ్రీతి గావించి తను వారు విరుతింపఁగా స్వస్థమునకుఁ జనియె
నాతేజ మిక్షించి యక్కడి మూఁక లేతెంచి పవేరికాతీరభూమిఁ

గీ. నేరుకల యాగములు చేసి పెంపుగాంచి, మగిడి రిచ్చట నివ్వఁడు మఘనిభూతి
దనర జనుదగ్గి కుశ భరద్వాజ కణ్వు, లూరులెఱుంగకుండ మానులై యున్నవారు.

క. నెల భాస్కరపుష్కరిణీ, జలముల స్నానంబు చేయుజనముల కెల్లం

గలుగును వై కుంతంబును, జ్వలనార్కవిభాసమృద్ధి జగతీనాథా.

172

గీ. నీవుఁ దమ్ములు ద్రౌపది నిఖిలవిప్ర, సముదయముతోడ నర్కపుష్కరిణి దాన
మాచరింపుము కోరుకు లతిశయిల్లు, రమణఁ జేతికి వచ్చును రాజ్యలక్ష్మి.

173

వ. సూర్యపుష్కరిణీస్నానంబు కలియంగంబున దుర్లభంబు పాపాత్తుల కబ్బిదు పుణ్య
వంతులకు సిద్ధించు నందుఁ దపోయాగంబు లాచరించినవారికిఁ గామదుం డగునూ
ర్యుండు నిజలోకం బొసంగుఁ గావేరీతీర్థం బుత్తమం బగు నందు జలంబులాడినవారు
దివ్యసమానారూఢులై దిపంబున విహరింతు రిందుల కత్యంత పుణ్యకరంబును బురా
తనంబునైన యితిహాసం బెఱింగింతు విను మని యిట్లనియె.

174

సీ. కడుఁ బావనం బైన కావేరికామౌమవతి సంగమంబున వఱులుఁ బురము

మౌమవంతం బన నఖిలసంపద్రాశిచిత్రిత మది యెలుఁ జిత్రకేతుఁ

డనురాజు రైవతమనుకులకేతు వై యతనికిఁ దనయుండు వ్యాఘ్రకేతుఁ

డుదయించి తనయాజ్ఞ పదిదిక్కులం జాలఁ బోగొప్పంద వన్న శ్రీరఘపుష్కరిణుల

గీ. నడుమ భృగుమానిసుటుల కడుగు బాట, కశ్యపేధము ల్రాజసూయములు నూర్లు
చేసి కణ్వుమునిగిని దక్షిణకు నేఁబ, దొక్కటి యొసంగి మేల్లలయూర్లు దెఱిసి.

175

క. చేగొద్ది కుంచ మెంతయు, వా కర్గిని శిఖ్యఁ డనుచు వసుంఢను మునికిం

గైకఱిసి పారువలైం, బాకణ్వుం డిచ్చె నూర్ల కన్నీటి కలమిన్.

176

గీ. భరణి దివిజుండు పారువత్సంబు చేసి, ఋషిని వంచించి మున్నూఱు నిరుపదేను
నిష్కములఁ గూర్చె నాసొమ్ము సెఱయి దొంగ, లవహరించిరి పావంబు లతనిఁజంఁదె.

వ. అది యెఱింగి కణ్వుండు, సమలోష్ఠకాంచనుండై నకలశివ్యజనంబులకు పేర్వేఱ
గ్రామంబులు వంచయిట్లు నిర్దగిండుండును విగతకల్తఘండు నై యుండె వసుం

దును గురుద్రోహంబుచే నల్పకాలంబునఁ బంచత్వంబు నొంది తామిస్రవ్యాఘ్ర)
కూల తప్తకుంభ తప్తనైకతభర్జనక్రిమిభోజన పృకరాక్షసభక్షణాది ఘోరనరకంబు
లఱువదివేలేం డ్దనుభవించి యంత బ్రహ్మరాక్షసుండై యుగంబు గడపి తదనంతరం
బు వృషలుం డై పొడమి జాలిస్తరణసాపత్నుండును జేపత్రాజాపరుండును నై
వర్తింతుచు నొక్క నాఁ డమ్మరినమీపంబున కేగి నమస్కరించి యిట్లనియె. 178

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము, పేక్షింపకు మున్ను నీకుఁ బ్రియశిష్యుండ దు
ర్లక్షణులకతన వివేకక్షయజన్తాబు పచ్చెఁ గణ్వముసింద్రా. 179

ప. అని వలికిన శూద్రునకుం గరుణించి కణ్వం డిట్లనియె. 180

క. ము న్నెఱుంగుదు సీచరితము, లన్నియు నననేల శూద్ర యద్రినులేతం
బన్నగహారు గిరీశ, నృన్నుతి యొరరింపు మతఁడు సౌభాగ్యమిమన్. 181

గీ. అనిన శూద్రుండు ముప్పదిహేయనమ్మ, లహరహంబును గావేరియందు మజ్జ
నంబు గానించుచు శివార్చనంబు నేయఁ, బాతక వ్రాతములు పటాపంచ లయ్యె.

ఉ. అంతట శూద్రుఁ డగుచుదయంబునలేచి కవేరపుత్రికా
భ్యంతరవారిఁ దోఁగి గిరిజాధిపు శంకరుఁ బూజనేయఁగాఁ
తెంతకు చైవయత్నమునఁ జేరిన దివ్యవిమాన మెక్కి యా
క్రాంతకుతూహలం డగుచుఁ గణ్వనికిం బ్రణమిల్ల యిట్లనున్. 183

క. మునిజనవల్లభ నీకతమునఁ బాపము దూలిపోయె మోక్షము దొరకెం
జనియెద మునుపేఁ దాపక, ధనములు దొంగిలినయట్టి కప్ప మఱివుమి. 184

గీ. అని నమస్కృతు లొనరించి యమరకుసుమ, విసరములఁ బూజగావించి వివిధభూత
జాలనంనేశ్వమానుండై నీలకంఠు, శివుని సారూప్యముగ విచిత్రముహిమ. 185

ప. కావేరిని వహ్నిర్మర్కపుష్కరిణులయందు స్నానం బాచరించువారికి బ్రహ్మలోకంబు
సిద్ధించుఁ దన్నిదీహేమావతీసంగమంబుల నేకవారంబు జలంబులం దోఁగి జన్మాంతర
కృతపాపంబులం బరిహరింతు గండుకొక్కయితిహేసంబుగల దెఱింగించెద విను
చుని భీష్మం డిట్లనియె. 186

కావేరికపిలాసుగమస్నానమహిమ. 186

ఆ. మునుపు యజ్ఞదత్తుఁడనుపేరి భూచురుం, డఖిలనలుఁ దీర్థమాడి పితరు
లకును దర్పణంబు లకలువనిష్ఠ గావించి వారు తృప్తి గాంచ రమచ. 187

క. కావేరినదీహైనుప,తీహారిం గలవి యున్న దిశకుం జనియా
క్రేపఁ బితృతర్పణంబులు, గావించెన్ గోత్ర నామకలితంబులుగిన్. 188

- గీ. అంతః వితరులు విశ్వాదేహములు దాన్పు, గీ.గ నీక్రియ బ్రహ్మలోకంబు నమకు
భద్ర మగు నీకటంచును బరమభక్తి, యజ్ఞదత్తుని దీపించి యరిగి రెలమి. 189
- సీ. యజ్ఞదత్తుడు నంత క్షణసంపదలచే విజ్ఞప్తించును ధర్మవృత్తి నడిచి
యిహలోకసౌఖ్యంబు లెన్నేని భజియించి కడవట స్వర్లోకగగిముఁ గాంచి
హేమభుషణనామ మింపొందుఁ గాఁ జక్రవర్తియై జగిలుట పనుభూగనఁ
దనపేర మ్రామవంతం బను పురిఁ గట్టి యచ్చటఁ గ్రతుబృంద మలవరించి
- గీ. యజ్ఞచాక్రునిఁ బూజింపు చయ్యంతహేయ, నములు ప్రజ లెన్న వైకుంఠనగరి నిలిపెఁ
గాన మ్రామవతి కవేరకన్య గలసి, నట్టిశతః వితృతర్పణ మాచరింపు. 190
- ప. పితరులు తృప్తిఁ బొందుదు రీయుపాఖ్యానంబు విన్నవాఁకిఁ బాపంబులు నశించు
బ్రహ్మలోకంబు సిద్ధించునని చెప్పిన విని సంతృప్తాకరంగుం డయ్య నింకఁ దనిని
చాలక కపిలాకాపేరి సంగమఫలం బానశీయవే యని యాధిష్ఠిరుం డడిగిన భీష్మం
డిట్లనియె. 191
- గీ. కపిలచందంబుఁ గావేరిఁ గలుగుమహిమ, శన్నదీసంగమంబునఁ దనరుచున్న
నీలకంఠునివిభవంబు నీకు లెన్నఁ, దెలియ. బంకెద వినుము కుంతితనూజ. 192
- క. కావేరిస్నానంబులు, గావించినవారి కఖిలకలషము లణఁచున్
భావజహరుఁ డీశుఁడు తన, కైవల్యం బొసఁగి కాచుఁ గలకాలంబున్. 193
- గీ. వివిధపాపంబు లణఁచుఁ గవేరతనయ, కామితార్థంబు లీడేర్చుఁ గనిల రెంటి
సంగమంబును గడిగిన సకలతీర్థ, ములకు క్షేత్రంబులకు నెల్ల ముఖ్యమండ్రు. 194
- సీ. దక్షిణకాశ్యపధర్మ తీర్థక్షేత్ర సందోహములకెల్ల సాగ్యభావ
మమరేశ వాణీశ్వరాది నిర్జరనాగగణకృష్ణ క్రతువాటికాతలంబు
సారదసనకనందముఖ్యామిత బ్రహ్మ సంతృప్తవశఫలంబు
గౌరీసరస్వతీకమలాలయాప్ర ముఖామరీవారవిహారసీమ
- గీ. యేఱుమాత్రంబె కపిల కావేరి గలయు, నట్టిదేశంబు హోమంబు నర్చనంబు
జపము దానంబు నేమైన సంతరింపఁ, గోటికోటిగుణంబునఁ గూర్చుఁజాలు. 195
- క. వారిజమిత్రుఁడు తులకుం, జేరిన గంగాదినదులు చెలువలరం గా
వేరిపరివర్తనకును శరీరము తలచిగాఁగ నాచరింపు కుమారా. 196
- గీ. మకరమున సూర్యుఁ డుండంగ మాఘమాస
మునకు నెలయైనఁ బదియేను దినము లైన

మూఁడునాళ్లైనఁ గావేరి మునుఁగువారి

కోటిపంశంబులకు ముక్తి కొంగుముల్లై.

197

క. కావేరిని స్మరియించినఁ, గావేరిని దీర్ఘమాడి కావేరి మదిన్

నేవించినవారలకుం, నైవస మగుఁ గ్రతుఫలంబు కైవల్య మగున్.

198

గీ. ఐశ్వర్యముల వైద్రుతిని వ్యతిపాతలందు, నర్కచంద్రగ్రహణముల నయనములను

గపిలకావేరి గలసినకడల మునుగు, వారికులకోటి శైలము జేరు ముక్తి.

199

ఉ. ఇన్నియుఁ బల్కనల మును సిక్కడ యక్షనిభుండు నెచ్చదిం

బన్నగహారుఁ గూర్చి నిరపాయతపం బొనరించి కాంచె గ్రేఁ

గన్నుల నుప్పలిల్లు దయ కాలువ గట్ట భనాధిపత్యముం

గిన్నరసిద్ధసాధ్యసురకీర్తిత మాపురజితృఖిత్వమున్.

200

— విప్రత్రయతస్సప్రభావము. —

ప. చంద్రకాంత మహామేధ విజయు లను బ్రహ్మజోత్తము నిచ్చటఁ దపం బొనరించి

ముక్తులైనన విసి వారి కేచందంబున మోక్షంబు గలిగె నెఱింగింపవే యని యడి

గిన యుద్ధిష్ఠిరునకు భీష్మం డి ట్టనియె.

201

సీ. ఘనము ముగ్ధుడు చంద్రకాంత మహామేధ విజయనామము జగద్విదితమతులు

యాజ్ఞచల్క్యుని సుతు లగ్రజాఁ జంద్రభూషణు గృహంబున నిచ్చి చంద్రజాటు

విశ్వేశుఁ గపిల కవేరకన్యామధ్యనిలయు సుమానాథు నీలకంఠుఁ

బూజించి మోక్షంబుఁ బొందఁ గోరి తపంబు నేయుచుండఁగ వారిశిష్యగణము

గీ. పదియునాలుగు వేలను బహువిధములఁ, బూజ ధ్యానంబు కీర్తనంబును దపంబు

నెలమి హోమంబు వేర్వేరి నొలసినట్టు, లాచరింప నావిభుఁడు ప్రత్యక్షమగుచు.

క. కోరుండు నెచ్చదులం గల, కోరుకు లన భూమిసురులు కొంకక యాసా

సారవివృక్షభేదన, కారకుండవు నీవు నీలకంఠా యన్నన్.

203

సీ. ఔర మీమొగముల సారతరంబులై మించువాక్యంబు లేతెంచె గానఁ

గ్రూరరూపంబు గైకొన్న దేహంబునఁ గైవ్యవిభవంబు గలుగు మీకు

విష్ణుండు దశరథోర్విశతనూటాఁ డై మాటకుఁ దగి పంబడి నొనర్చి

రక్షించు నని పల్కి యుత్తవాహనుఁ డేగె నరభసంబున నంతఁ జంద్రకాంతుఁ

గీ. డును మహామేధవిజయంబు దనుటలై ఖ, రుండు దూషణు డును ద్రిశిరుండు నాఁగ

... .. , ఘనత గాంచెరి దండకావనమునందు.¹

204

¹ ఈగీతిలో మూడవచరణ మే ప్రతిపాదనఁ గనఁబడలేదు.

ఉ. అత్తటి రామచంద్రుడు మహత్తరితేజాడు చంద్రశేఖరా

యత్తత వల్కలంబులు జటావలిఁ దాలించి దండకావనిఁ

హస్తై సమస్త దానవచయంబు శిరంబులు చిత్తవృత్తిగా

మొత్తెను వారలం గనిరి ముక్తివహారంభణక్రియల్.

205

వ. ఈశ్వరుని బూజించిన ఫలం బేతాదృశం బగు నిశ్శబ్ద మహామనీంద్రులు

మాఘమాసంబునఁ గావేరికపిలాసంగమమధ్యగతుం దైన శంకరుం బూజింతురు

మోక్షార్థంబు పాపాత్మలకు దుర్లభం బైన యాయుషాఖ్యానంబు నారదుండు

నాకానతిచ్చె. విన్నవారలకు బ్రహ్మలోకంబు సిద్ధించు నింక విశ్వేశ్వరస్థానంబు మాహా

త్వ్యంబెఱింగింతు విను మని యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్టనియె.

206

❀ విశ్వేశ్వరస్థానమహిమ. ❀

సీ. చెలఁగుఁ గావేరి దక్షిణతటంబున సురసేవ్యమై భార్గవశ్శ్రేష్ఠ మొకటి

శితికంఠ మూలకు శ్రీనివాసునికిఁ దక్కువయ్యి నాల్గువరువులమేర

సంవర్తుఁ డను మునిస్థానంబు పరమపావన మచ్చటను భరద్వాజముఖ్యు

యోగీశ్వరులు బ్రాహ్మణోక్తము బ్రాహ్మలు నాచరించిగి బహుయాగసమితి

గీ. యందు గాయత్రి యనుశిల యట్లు యజ్ఞ, శిల యనఁగ నొక్కప్రస్తర మలరు దాని

చెంగటను మించు సంవర్తలింగమునకుఁ, బూజగావించి నలఁ దెల్ల భూమిఁ గాంచె.

క. ఆశివునకుఁ బడమరగాఁ, గ్రోశము దూరమున పృథ్వీటియొత్తం బై

కౌశికమునియౌ శ్రమ మఖి, లాకాపరిగణితవృత్తి నలరుచు నుండున్.

208

క. అక్కడ దీర్ఘ శిలాభిద, మొక్కటి పెనుతాయి దనరు నుర్వి పొగడ నా

చక్కిని జేయుటపాదిక, మెక్కువయ్యె కోటిలెక్క నివాచరము లిడున్.

209

వ. అచ్చటఁ గౌశికముని ప్రతిష్ఠితంబైన టుళలింగంబు దనరుఁ దదాశ్రమగుమావంబున

వసిష్ఠసుతుండు కుండినుం డనువిప్రముఖుండు తపంబొనరించి ప్రత్యక్షంబైన

శంకరునిచేత నకలకాస్త్రోపదేశంబుగాంచి గోత్రఋషియై నందివాహనసామంబున

నదేవుని నిలిపి యతనికి సఖుండయ్యెఁ గావేరిస్నానం బాచరించి నందివాహన

లింగంబును గుళనాభలింగంబును సంవర్తకలింగంబును దర్శించినవారి కణిమాద్య

ప్రైశ్వర్యంబులు కరతలామలకంబు లనిసుర లాచరింతు రాముంగలం బవనాశ్రమంబు

గలదు అచ్చట హరిశ్చంద్రుండు రాజసూయం బొనరించి సురలోకంబుఁ బ్రసించె

నట్లు కార్తవీర్యుం డొనరించి చక్రవర్తియయ్యె నాముద బోధాయనుం డను ముని విశ్వేశ్వరు నారాధించి చతుర్దశవిద్యావికారదుండై మాత్రకర్తల కగ్రణుండై మాత్రంబు గావించె నది విశ్వేశ్వరస్థానం బివ్వడును నట వటవృత్తోత్తరభాగంబు సర్వపుష్ప ఫలంబుల నొసంగుచున్నయది యాపాంశ దక్షిణతటంబున కాగ్నేయభాగంబునఁ బుండరీకాక్షు ధ్యానంబు గావించుచు భృగుమహాముని చెలంగుఁ దదారోపితంబగు నశ్వత్థంబు స్వర్గకాంక్షులు నేవీంతు రావృక్షంబు మొదల యాజ్ఞవల్క్యుండు విశ్వేశ్వరధ్యానంబున నిష్ఠుండై బ్రహ్మచారులకు శాస్త్రదర్శనంబు గల్పించు భగవంతుం డైన యగస్త్యుండు విశ్వేశ్వరలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠచేసి ముక్తిం గోరి నేవించుచుండు స్థావరజంగమాత్మకం దైనయీజగం బావిశ్వేశ్వరుండ యతనికి నమస్కరించి గజారణ్యమాహాత్మ్యం బెఱింగించెద విను మని యుద్ధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లు లనియె.

210

● గజారణ్యమాహాత్మ్యము. ●

- సీ. మురు విసివృతులీనుఁ డనఘుండు సోమదత్తాఖ్యుం డొకండు ధరామరుండు లేమి చేసరి ముక్తి కామిని వరియింతు నీచ జన్మదుఃఖంబు తెల్ల నొడుతు నని కాశికాక్షేత్రమున కేగి బ్రాహ్మణపటలంబుతోడఁ దపంబు నేసి శంకరుఁ బొగడ నాస్వామి ప్రత్యక్షమై కపిలకావేరియుం గలసె నెచట
- గీ. నచ్చటికి యోజనార్ధంబునందు వెలయు, నమరనుతము గజారణ్య మని మదీయ వసతి యిహసౌఖ్యమంతకు వాడవట్టు, పరము నీసాము నిజ మని పఠికి చనియె.
- గీ. ఖంధువర్గంబుతోడ నాబ్రాహ్మణుండు, నఖిలభోగంబు లిచ్చగా ననుభవించి ముక్తికాంక్షను జన వింధ్యమున గజంబు, లడ్డు పడి త్రుంచె వారి మాఱుగఁతుండ.
- క. కొట్టువడి భూమిసురు లా, గట్టునఁ దద్భావయుక్తి గజవల్లభులై పుట్టి పురచైరిభక్తి, నట్టిగ వర్తించి రీతకారుణ్యమునన్.
- 211
- సీ. ఆక్కడఁ గలపుణ్య మవని వర్ణింపంగ శక్తు తెవ్వార లీశ్వరుండ యెఱుంగ గజరూపమును దాల్చి ఘనులు విప్రులు ప్రత్యహంబును గావేరియందు స్నాన మాచరించుడు నిరహంకారులై శర్వు శివు నుమానాథుఁ బూజించుచున్న నావేల్పు ప్రత్యక్షమై వారినందఱుఁ దనలోన నిడుకొని చనియె నీశుఁ
- గీ. డదీయ మొదలుగఁ దత్తీర్థ మతిశయిల్లె, నఖిలదిశల గజారణ్య మనఁగ నందు నయుతలింగంబు లొప్పారు నదటి మహిమ, వినినఁ బరియింపఁ గోరుట ల్విస్తరిల్లు.

క. కావేరిమహిమ నొడువం, గా వచ్చునె యేరికైనఁ గల్పకతంబుల్
శ్రీవిభుఁ డగునారాయణ, దేవుం డొక్కండె యెఱుంగు భీరవరేణ్యు. 215

సీ. ఉభయతీరంబుల నొనరు యోజనమున గవులైఁ గోనెంటు ఘనమునీశ్వ
రాశ్రమస్థలము సింహాద్రి సాగరమధ్యభూముల మృగపక్షిభూజములకుఁ
గైఁచిన మైయుండుఁ గైపల్కు మన మానవులకుఁ గల్గినపేటె వలంక నేల
సుర సిద్ధ సాధ్య కిన్నర యక్ష గంధర్వ ముని దైత్యదానవజనము లుండు

గీ. రచట జాహ్నువి రేవయు యమున గౌత
మియును మూఁడును నాల్గైదు మేర యైన
దినములకుఁ ద్రుండు పాపంబుఁ ద్రెంచివైచి
శుభము లొనగూర్చుఁ గావేరి చూచినపుడ. 216

వ. గజారణ్యంబునకు ముంగల యోజనద్వయమాత్రంబునఁ గావేరివారిపహారం బాచ
రించుచు నదాశివుండు భీమేశ్వరనామంబున వర్తిల్లు నచట మున్న నలుండు కారణ
వశంబునం గాంతి దొరంగి యజ్ఞాకవాసంబున నుండ నతని మామ గుగు భీమభూ
పాలిం దల్లునిం గానకవచ్చి యద్దేవు నిట్లని స్తుతియుండె. 217

ఇంద్రవజ్రము. గౌరీప్రియా శంకర కాలకంఠా, తారేశఖండామృతాంతకాటా
నారాయణాస్తోత్రజ్వలనాగభూషా, కారుణ్యపృష్ఠి న్ననుఁ గావు మీశా. 218

ఉపేంద్రవజ్రము. ఉమాప్రియా శంకర యోగి పంద్య, సమస్తలోకావనచారు దీక్షా
సమాధికాన్యప్రభుశబ్దకూన్యా, క్షమింపు నానేరమి చంద్రకాటా. 219

క. అని భీమధరాధీశ్వఁడు, వినులించిన శంకరుండు వృషనాహనుఁ డై
కనుఁగవఁ గారుణ్యరసం, బెనియంగఁ బ్రత్యక్ష మగుచు నిట్లని పవిత్రన్. 220

ఉ. ¹శోరికి దీర నల్లుడును గూతురు వత్తురు వేగ నింక నీ
పేరను లింగ మిచ్చటను బెంపగు చుండు నొకవృద్ధుడైనఁ గా
వేరిజలంబుల స్తునిగి విశ్వవతి న్ననుఁ గొల్చువారికిం
జేరుప నుత్తు కాపురము నేయంగ నాపుర మెల్ల కాలమున్. 221

అ. ఇట్లు నొడివి పార్వతీతండు కళకళ, పునకుఁ జనియె భీమమనుజులతియు

1 దారికవైరి వీరనివధక్షితిసాయక వేఁడు మిచ్చెదం, గోరువలెన్వయైన మది
గొంచుమా కలిదోషవారిధిం, బారముగాంచి యంచితశుభముల ధారుణి యెలు నింత
టం, జేరుపనుత్తు కాపురము నేయంగ నాపురమెల్ల కాలమున్.

నాత్మపురము చేరె నంతట భృగు వేగు, దెంచి యచట జవము మించఁ జేసి. 222

ఉ. ఎవ్వడు చూతు శంకరుని నెవ్వడు గాంతు హరుకొ జటాబిందు

ద్రివ్వడు గొన్న నిర్జరనదీమణి కెవ్వడు మేనిచాయలం

గప్పినచంద్రభూషణవికాసము లానుదుఁ జిత్తవృత్తిగా

నెవ్వడు నాతపంబు ఫలియించునో కోరుకు రెవ్వ డబ్బునో. 223

గీ. అనుచు వినులించుచుండు నాయవనరమున, నలుండు చనుదెంచి కావేరి జలకమాడి

భీమనాథుని దర్శించి భృగువుఁ గాంచి, వినుతు లొనరించి కలిబాధ విన్నవించె.

వ. ఇట్లు విన్నవించి దైవకృతం బైనకృత్నికరూపంబు నూకి వగచిననలునకు దయాపరుం

డై భార్గవుం డిట్లనియె. 225

సీ. మనుజుల యీరూపు మాపి మున్నటి మోహనాకృతి దయసేయు నభవుఁ గొలువు

మిది కాళి భీమేశ మదె జూడు పుష్కరిణీ క్రయం బిచ్చోట నిఖిలపాప

వికలి నేండు దొరంగఁ గృతకృత్యుడ వయితివి ఋతువర్ణుఁ డిక్కువయెఱింగి(?)

యామహాదేవుని యమితమహిమగాంచెఁ గర్కటకుండు కాకల్పమాని

గీ. కావవశమునఁ బా మయి సంభవించి, భాగ్యములకల్పి నేతెంచి భక్తి మ్రొక్కి

సరస మెలంగుచు నంత నాచంద్రమాళి, కభినవం బైనభూషణం బై చెలంగె. 226

క. కలిదోషహరణశక్తి, స్వేలనెడ వారీతి నీడు వెలదియు నిన్నుం

గలసి పెనుపొందు నట్టులు, తలకకకు నీవింక నిషధధరణీనాథా. 227

ప. కర్కటకుని ఋతువర్ణుని నిన్ను .దమయాలిని గీర్తించిన వారికిఁ గలిదోషంబు

లణంగును జామ్మ కావేరిస్నానంబును భీమేశ్వరదర్శనంబును నొనరించి ఋతువర్ణు

పురంబున పసియింపు మంతట నిజస్థానంబున శుభంబు లందెద వనిభార్గవుం డానతి

చ్చిన నలుండు నట్ల యాచరించి స్వకీయరాజ్యంబునం గాంతానమేతుం డై యి

ష్టావభోగంబులం దేలుచుండె నీవు నత్రైతం గాచరింపుము కొరవరాజ్యంబు నొందెద

వనిన గుంతీనందనుండు గంగానందనున కిట్లనియె. 228

గీ. చంద్రపుష్కరిణీస్నానజనితఫలము, రంగనాథుని దర్శింపఁ జెంగలించు

మహిమ లక్ష్యతఁ డచ్చట మరగి యున్న, తెఱంగు వివరింపవే నాకుఁ దెలియఁదాక.

వ. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె. 230

గీ. కరము విలసిల్లుఁ జంద్రపుష్కరిణి క్షేత్ర, రాజ మనఁగను మ్రత్యుక్ష మై జనార్ద

నుండు తనయందు మెలంగ నాపుండరిక,¹నయనుగీర్తించువారిల్లు నాకనగరి. 231

1 నయనుగీర్తించువారలు నాకగోక, మందు నుండుదు రెవ్వడు నతివిభూతి,

- గీ. చంద్రపుష్కరిణీస్నానసంప్రమంబు, రంగవిభుపాదపద్మమరందనేవ
పురుషజన్మంబు నీమూఁడుఁ బొందు టరిది, కలియుగంబున నెంతటిఘరులకైన. 232
- క. మునిగంధర్వసురాసుర, మనుషసు దిక్పాలచంద్రమస్సూర్యాదుల్
చనుదెంచి యచట నుండుదు, రవిశంబు మనోంధంబు లలవడుచుండున్. 233
- క. కొందఱు వైరాగ్యంబును, గొందఱు బహు వైభవములు కొందఱు ముక్తిం
జెందఁగఁ గోరి సురాసురు, లందఱు నందుండు రెపుడు హర్షము నొందన్. 234

— చంద్రపుష్కరిణీక్షేత్రమహిమ. —

- సీ. ఈక్షేత్రమహాత్మ్య మెఱిగించె నారదమునివరేణ్యుఁడు నాకు పితము నీకుఁ
దెలిపెద నది మున్నదితి దేవతలతల్లి శుతువేడి వతియనుమతిని జంద్ర
పుష్కరిణీతీర్థామి నారాయణు గోవిందు మాధవుఁ గూర్చి తపము
ముష్పది వేల్పర్నములు చేసి ప్రత్యక్ష మగుచు నాహరి శోర్కు లడుగుమన్న
- గీ. దనుకజయకాలి సీవంటి తనయు నొసఁగు, స్వర్గవిభవంబు త్రైలోక్యసంపదయును
వాసవున కిమ్ము రాక్షసపథ యొనర్పు, మర్థిమందార యని మ్రొక్కి యభినుగించి. 235
- ప. ఈ చందంబున వరంబుగోరిన దక్షతనయకుఁ బుండరీకాక్షుం డిట్లనియె. 236
- క. నావంటి కొడుకుఁ గోరితి, వేవెరవున నాకు సాటి యేనే జగతిం
గావున నీకేఁ దనయుండ, నై వెలసెద వేగ నరుగు హర్షములొడన్. 237
- క. అని చనియె హరియు నదితియుఁ, దనపెనిమిటి కష్టరంబుఁ దాత్పర్యముతో
వినిపించి మంచిదినమునఁ, గనియె స్వతు లోకరక్షుఁ గంజదళాక్షున్. 238
- చ. కరమున శంఖచక్రములుఁ గర్ణముల న్నడికుండలద్వయం
బురమున దివ్యకౌస్తుభము మూరువులం గనకాంబరప్రభల్
శిరమున రత్నకాంచనవిచిత్రకిరీటముఁ జూచి యాతఁ డా
హరి యని కశ్యపుండు నిగమాంతముల స్తుతియించె సూనునిన్. 240
- గీ. అదితిదేవియుఁ గశ్యపుఁ డభినుతంబు, జలజనేత్రుండు ముదమున బలియొనర్పు
యాగవాటంబునకు నేగి యజ్ఞఫలము, లతని కొనగూర్చి యిట్లని యానతిచ్చె. 240
- మత్తకోకిల. చంద్రపుష్కరిణీతటంబున శర్వకాలము నమ్మ ని
శ్చంద్రభక్తిని బూజనేయుము దానవత్వము మానినీ
వింద్రచంద్రవతంసనిర్బరు తెల్లఁ గోనబడంబు నా
చంద్రతారక మై తనర్పఁగ నంతరించెద పోబలీ. 241

- ఆ. నీత దివ్య దృష్టి నేడితు నారూప, మదిగొ లెస్స కను మటంచుఁ బలికి
భయము గదుర నెదుర బ్రహ్మాండములు నిండి, పెరిగి చూపెఁ దనదు పెంపు మిగుల.
- వ. అంకట బ్రహ్మాదిదివిజనంఘంబుల నన్నతులు గైకొని మనుష్యరూపంబు ధరియించి. 243
- క. పుష్కరలోచనుఁ డవ్వను, పుష్కరహితకులుండు దివిజపుంగవుఁ డగుచుం
బుష్కరవాసినీతోవిధు, పుష్కణీతీరభూమిఁ బొందఁ దలంచెన్. 244
- క. లలిఁ బొలస్త్యకులంబునఁ, గలిగె విభీషణుఁ డనంగఁ గమలాపతియున్
వెలసెను రవివంశంబున, నలఘుఁడు శ్రీరామచంద్రుఁ డై సుర లలరన్. 245
- సీ. రామచంద్రుఁడు రణరంగస్థలంబున దశకంఠ నిర్జించి పనుజ వాన
రేంఝలతోఁ దమ్ముఁ డింతయు వెంటరా సాకేతనగరికి జరగి యచట
ఘను విభీషణుఁ బిల్చి కట్టుంబు లిక్ష్వాకుఁ డొనరించు హరిపూజ నొసఁగి లంక
కనుప నాపాలప్త్యుఁ డనుమతిఁ గైకొని భాగ్యనంబు నేయుండు దరలి నడుమఁ
- గీ. జంద్రపుష్కరిణీతటస్థునిదేవ, విభుని నిలఁ బెట్టి శంకానివృత్తిఁ దీర్చి
వచ్చి వారిది మరలంగఁ బుచ్చుకొనఁగ, నొడిగి యింతైనఁ గదలింప నోవలెక 246
- క. వెఱుగుపడి యెన్నియెనియు, వెరవులఁ గదలించి చూచి వెడలింపంగా
బరపనము లేక చింతిలె, తఱి దివి నొక పలుకు మొలచె దనుజవతి వినన్. 247
- ఉ. అక్కట! లంక దుష్టదనుజావృత గాన యొకింతయు న్ననం
బెక్కదురా కవేరసుత యిక్కువ నిక్కడ నుండు నీకు నేఁ
దక్కితి నేట నొక్కపరి తప్పుక వచ్చి మదీయ పూజపెం
పెక్కఁగఁ జేయు ముక్తియగు నీజననాంతమున నివ్వభీషణా. 248
- ఆ. అఱుసెలల కొక్క మాటు నీవెప్పట్టు, నైన వచ్చి చేయు మన్నదీయ
పూజ యిచటఁ గల్గు భుక్తియు ముక్తిశ్రీ, రంగ మిదియె భువన మంగళంబు. 249
- క. అని వలికి కపటమార్గం, బున రంగస్థానమునకు బోటియొక దాసుం
జనుబెంచి నిలిచె మాధవుఁ, డనవరతము సాధురక్షార్థము ధాత్రిన్. 250
- ఆ. అంతఁ బూజచేసి యరిగె విభీషణుం, డదియొ మొదలగాఁగ నమరవరులు
భుక్తి ముక్తిఁ గోరి పూజ గావించురు, రంగవతికి మనము చెంగనింప. 251
- క. రంగేశ రంగనాయక, రంగాధిప రంగనాథ రంగ యటంచున్
రంగవతిని గొల్చిన నా, రంగేశ్వరుఁ డిచ్చు శుభపరంపర లెలమిన్. 252
- గీ. చంద్రపుష్కరిణీస్నానసంభ్రమంబు, రంగనాయక కాన్తప్రసంగ మఖిల
జనకుఁ డైనట్టి శ్రీరంగశాయిఁ గొల్చి, భర్తవంతుల కబ్బునీధరణిలోన, 253

- క. ననకాది మునిసమూహము, వనకాననముఖ్య దివిజవర్ణము ప్రతిహా
యనమును బూజింతురు తమ, జననం బలరంగ రంగశాయిం బ్రీతిన్. 254
- క. సంసారాంబుధి గడవ రి, రంసావరులైన దివిజరాజుల కైనక
హంసతురంగమనుతుడగు, కంసారిక రంగశాయిం గనుఁగొనఁలయున్. 255
- క. విన్నను ధ్యానము చేసినఁ, గన్నను బూజించిన ననుస్కాసం బన్నక
వెన్నుండు రంగశాయి ప్రసన్నత నిహపరము లిచ్చు జనులకు నెల్లన్. 256
- గీ. రంగనామంబు నొడువుచు రంగవిభుని, చరణముగళంబు భక్తి సలుపువారి
పుణ్యపాశిని లెక్కింపఁ బోలె దెందు, ముక్తికాంతకు వారలె మొదలవారు. 257
- ప. ఈయుపాఖ్యానంబు విన్నవారలకుఁ బాపంబు లణంగు రంగధాముపాదవర్ణంబుల
పై భక్తి సిద్ధించు చనిన విని చంద్రపుష్కరిణీనిర్మాణంబు గావించినవారె వ్వారాన
తీయవే యని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె. 258
- గీ. చంద్రపుష్కరిణీజలస్నాన మచట, రంగవిభుదర్శనంబును సంగమమును
పంచనంబును లోభంబు వలననైనఁ, జేయవారికి మోక్షంబు వేరిసామ్య. 259
- ఉ. ఎవ్వరు రంగనాథుని భజింతురొ యెవ్వరు సన్నతింతురొ
యెవ్వరు పూజిసేయుదురొ యెవ్వరు కానుకు లప్పగింతురొ
యెవ్వరు చూడఁ బోవుదురొ యెవ్వరు నెచ్చగి నాపహింతురొ
యన్నినుకాత్తు లందఱుక నాధ్యులు పూజ్యులు వంద్యు లన్నిటన్. 260
- గీ. చంద్ర పుష్కరిణిని నిచ్చ స్నాన మాచరించి రంగేశ్వనేవ గావించువారి
కణలతీర్థతపోవ్రతయాగఫలము, లబ్ధు నిష్ఠుగ సురలోక మబ్బుచుండు. 261
- ప. ఇందుల కొక్కయితిహాసంబుగల దది శ్రోతృపాతకహారంబై చెలంగు విను మెఱిం
గించెద. 262
- సీ. ముకు సోమవంశసముద్భవుం దగురాజు ధర్మకేతుఁడు నుహాధర్మశాని
విష్ణుభక్తుఁడు జగద్విఖ్యాతుఁడై చంద్రపుష్కరిణీతీర్థామి రంగ
విభునేవ గావించి వేయి యాగంబులు జననీజనకపూజ కనకరత్న
వస్త్రాన్నగోలెలవనుధాదిదానంబు లొనగించి తత్పూజ్యమన సమస్త
గీ. బంధువర్గంబుతో విష్ణువదనియందు, నలరె నవ్వేళక దత్తోన్మయాజకుండు
యజ్ఞవక్తరుం డను నిత్రుం డాగమాంత, వేత్త యయ్యాను దుర్వృత్తవితతిఁ గూడి
కనక మార్జింప ధర యెల్లఁ గలయఁ దిరిగి. 263
- క. నమ్మినవానిని నెఱుఁచుచు, నమ్మంగారాని సరకు లమ్ముచు దనకిం

- కమ్ములు మాని నదా కింక మ్మనఁ గా మరగి సొమ్ము గడియించె వెనన్. 264
- క. శ్వాసము కాసము కుత్తుక, దాసి నిరోధింప వర్తదాతీరమునా
వాసంబునఁ బ్రాణమ్ములు, వాసెం దత్కర్తృకృతికి బాహిర మగుచున్. 265
- గీ. యజ్ఞ వత్సలుఁ డట్లు దేహంబు విడువ, నతనికామిని నవరూప యోగనముల
మాటుగేరంబు లాడంగ మరగెఁ దనదు, చక్కఁదనమున జగ మెల్లఁ జిక్కఁబట్టి. 266
- క. ఆలోచాక్షి నొక చం,డాలునకు న్సంభవించె నందమఁ డతఁ డా
కాలునికైవడి జగదా, భీలుం డై పాపబుద్ధిపేరం బరంగన్. 267
- క. తల యెడ తెఱుంగక యావులఁ, బులుఁగులఁ గన్నపుడె పట్టి పోలియించుచుఁ బాఁ
వలకుం బీటలు మఱి మా,లలకు న్నంచములు వేయు లలిఁ గట్టిడి యై. 268
- గీ. కన్నములు వేసి తెరువులు గాచి కొట్టి
కొండెములు వెప్పి పగుతులు గూర్చి కోడి
పంజెములు గెల్చి యోడించి పాపబుద్ధి
సొరిది నాలుగులక్షలసొమ్ముఁ గూర్చి. 269
- ప అది చాలక భూసంచారంబు నేయుచు నొక్కనాఁడు కావేరిమధ్య గామినియైన చం
ద్రపుష్కరిణి కరిగి యచటఁ గాంచనకుంభాచ్ఛాదికంబు దివ్యులంకారశోభితంబైన
రంగేతనివాసంబుఁ గాంచి నికాసమయంబున నచ్చటి సువర్ణంబు లవహరింతు
ననుమునంబున స్నానంబాచరించి యద్దేవునకు నమస్కారంబు లొనరించుచు ఘక్తి
యుక్తుండనుం బోలె రత్నసువర్ణంబు లున్నయిత్కున లరయుచు నచ్చట నొకజెన
నివాసంబు చేకొని యర్ధరాత్రంబునఁ గావేరిజలప్రవాహంబు ముందినం జోరుల
తోడఁ బాపబుద్ధియు లయంబునొండె నానమయంబున సిద్ధసాధ్యగంధర్వాదులు
నేవింప దివ్యవిమానసహస్రం జేతెంచి వారిని బ్రహ్మలోకంబునకుం గొనిపోయిన
వార లచ్చట వేయయ్యంగంబులు నకలభోగంబు లనుభవించి విష్ణులోకంబున కరిగి
యఖిల దివ్యలోకంబుల నిచ్చానిహారంబున వర్తించిరి. పాపవర్తనులీడందం బెచ్చె
నింకఁ బ్రియత్రార్థకంబుగా నేవ గావించిన మహాత్ములం బలుక నేల. 270
- సీ. జ్ఞానసంపన్నుఁ డప్రాచక్షదీప్తభూపతి సింధుమన్నాముఁ డతలయత్తుఁడు
చంద్రనంకపురాజు జాతిస్తరత్వము హరిభక్తి తననెల వై చెలంగ
నిచ్చులు రంగేళు నిలయంబునకు నేగి యికి మ్రుగ్గులు వెట్టి యాపునేత
దీపంబు లిడు చొక్కదినమునఁ గావేరిఁ బంద్రపుష్కరిణిని జలకమాడి
- గీ. భూవణక్రేణి నద్దేవుఁ బూజనేసి, యచట భృత్యులతో ముక్తుఁ డయ్యెనది యె

- శిరిగి యరుపంది నాకెఱుంగంగఁ బలికె, నారదుండు గంగానదీతీరమునను. 271
- గీ. ఇన్నకొటి సహస్రము ల్పకలపుణ్య, సమితిఁ జేహర్పుకొన్న యాజనులకెల్లఁ
జంద్రపుష్కరిణిని రంగస్వామి మీఁద, సశృంఖల బైసభక్తియు నిగిచి వెలంగు. 272
- గీ. కామితార్థంబు చంద్రపుష్కరిణి యొసఁగు, గ్రహబలిత్వము భాసికకాంతిపుంజ
మతులత్వమున మాధవు నలరఁ జేసి, యతనికృపఁ జెందె శీతాంతుఁడచటఁగాఁబె. 273
- వ. అనిన విని కళానాథుం డేమిటికై తపం బాచరించె నాకానతీయచే యని యడిగిన
యంధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె. 274
- గీ. తపనుఁ డిచ్చట మును చాలఁ దపముచేసి, జలజనాథుని దయ లొకచతుఁడయ్యె
నది మృగాంకుండు బెరిసి సమృద్ధముతోడ, సంతరివర్గముజయించి యతనికరణి. 275
- మత్తకోకిల. దివ్యపుష్కరిణీకటంబున దేవవల్లభు నిందిరా
నేవ్యమానపదాంబుజాక్ హరిఁ జింతనేయుండు బాదునుక్
భవ్యలీలఁ దపంబు నేయఁగ భక్తవత్సలుఁడైన యా
యవ్యయుండు ప్రసన్నుఁడై దయ నాదరించుచు నిట్లనున్. 276
- క. ఏమిటికీఁ దపము చేసెడు, నీమదిఁ గల కోర్కెల్లె వెఱిగింపుము నా
కామేలు నీకు నిచ్చెద, సోమా భీమోత్తమాంగ సురుచిరభామా. 277
- క. అని యిట్లు చెవులు చల్లఁగ, మన మలరఁగఁ బలుకుచున్న మాధవుఁ గనిచ
క్కన సాఁగి మ్రొక్కి సొక్కుచు, వినులించె సుధాంతుఁడధికవేదస్తుతులన్. 278
- సీ. హరి నీలదేహీయ శరధిజామోహీయ దేవతాన్నీహీయ లే నమోస్తు
భక్తమందారాయ బహువేదసారాయ ధృతలోకభారాయ లే నమోస్తు
కాస్తుభాధరణాయ కరిరాజశరణాయ తీర్థవచ్చరణాయ లే నమోస్తు
రక్షితదాసాయ గమ్యవిలాసాయ దినకృన్నీవాసాయ లే నమోస్తు
- గీ. దితిసుతాంతక మాధవ లే నమోస్తు, దివ్యమణిమాల్యహారాయ లే నమోస్తు
దేవకారుణ్యసాగర లే నమోస్తు, దీనవత్సల గోవింద లే నమోస్తు. 279
- వ. అని యనేకనిధంబుల స్తుతియించి 280
- గీ. శీతకరకాంతి సౌభాగ్యసిద్ధిబింబ, మిమ్ము నాకిందు నీవుండు మీసరంబు
భుక్తిమత్తు లొసంగుమఁ బుడమినాడు, పేర విలసిల్లఁజేయుము నీరజాక్ష. 281
- వ. అని వరంబువేడిన తారాధీశ్వరునకు లక్ష్మీవల్లభుం డిట్లనియె. 282
- గీ. అర్కునకు నీకు భేద మింతైనఁ గలుగ
దగుము రెండవవాఁడ వీయాన నీవు

సంశయము లేదు చంద్రపుష్కరిణి యనఁగఁ

బరఁగు ధారుణి నీసరోవరము చంద్ర.

283

క. తత్తఱము మాను మే నా, చిత్తజనముత్రి కోర్కి చెల్లించి ముదా

యత్తగతి వచ్చి యత్తుక, యిత్తటి నిహరింతు సంశయింపకు చంద్ర.

284

వ. అనిన విని యశేషలోకజనని యగు లిందిరాదేవి యెక్కడ నేచందంబున వర్తించు
చున్న దెఱింగింపవే యనిన సుధాంశునకు నారాయణుం డిట్లనియె.

285

నీ. శిష్టరక్షణమును దుష్టశిక్షణము నేనొనరింపఁగాఁ ద్రేతయుగమునందు

జనియింపఁ దాఁ బాయఁజాలక కుంభఘోణమున నానామరనాథసంఘ

మేదురం బైనలక్ష్మీసరోవరమున స్వర్ణపంకజవని ప్రక్కనిలిచి

తపము నేయుచు నన్ను ధ్యానించుచున్నది యాటునూటుయంగంబు లయ్యె నివ్వ

గీ. డట్టికన్యక యచ్చటి కరుగవలయుఁ, బోయి వచ్చెద నిది మొద ల్బుణ్ణముహిమ

నోపధీనాథుఁ డగుము నీ పుర్విలాస, హర్షకర మైనపదవికి నరుగు చంద్ర.

286

— కుంభ ఘోణముహిమ. —

వ. అనిన విని యిందిరాదేవి యంతదూరంబున వర్తించుచున్నది కుంభఘోణమునా
త్వం బేచందం బెఱింగింపవే యని సుధాకరుం డడిగినఁ జక్రచాస్తుం డిట్లనియె.

గీ. తూరువున నాలుగాడుడ మేర తామ్ర, మచట హేమాబ్జవని మించు నందుఁ గుంభ
ఘోణ మొప్పును గీర్వాణకులము బొగడ, నాకటమున లక్ష్మీసర మతిశయిల్లు.

288

క. తనపేరిట ఘనతపమున, నొనరించిన మడుఁగు గాన నున్నది యిప్పుడు.

వనజనివాసిని యచ్చట, మునుతోని యదిత్యేత్రములకు ముఖ్యము చంద్ర.

289

గీ. అచట నొకపూఁట స్నానంబు లాచరింపఁ, దనరు స్వర్గంబు నాసరత్తయము నిలవ
నలినభూలోక ముఖ్య దానంబునేయఁ, బితరు తెల్లరు ముక్తి సంత్రీతిఁ గందు.

290

వ. ఇతరస్థలంబులం జేసిన పాపంబు పుణ్యత్రేత్రంబునఁ బోవుఁ బుణ్యత్రేత్రంబునం
గావించిన యఘంబులు వారాణసి నశించు నక్కడ చేసిన కిచ్చిషంబులు కుంభఘో

ణంబునం బాయఁ గుంభఘోణంబున సంపాదించిన దురితంబులు కుంభఘోణం

బుననే నశించుఁ గావున సర్వోత్తమం బైన యాత్యేత్రంబున కరిగెద నీవు మత్స్యాజా

పరుండవై సుఖంబున నుండు మని రమావిభుం డంతర్ధానంబు నొంట నదిగనుంగొని
యదైవుని ధ్యానంబు గావించుచు నచట ననేక కాలంబు వసించి శతభానుం

291

క. తారాపతిఁ గనుంగొని యీ, తీరునఁ గుజసౌమ్యజీవ దితిజకవిశకుఁ

- భూరితపంబున గ్రహసం, ఖ్యాతాధికత తెంది రచట నమరులు పొగడన్. 292
- వ. తాయపాఖ్యానంబు విన్నవారికి మనోరథంబు లీడేలు ననిన గంగానందమనకుఁ గుం
తీనందనుం డిట్టనియె. 293
- చ. హరి శరణాగతార్తిహరుఁ డాయన యేక్రియశంభుమూర్తియై
వరము లొసంగు భక్తులకు వారి భజించువిధాన మెద్దియె
వ్వరు మును త్రాజచేసి యవపర్గముఁ గాంచిరి శైవు లేగలిగ్
నిరుపమవిష్ణులొకమున నిల్చిరు తెల్వగడే నదీసుతా. 294
- వ. అని యడిగిన భీష్మండు యుధిష్ఠిరునకు నిట్టనియె. 295

— హరిహరాభేదవివరము. —

- క. సారాయణుఁ డన శివుఁ డన, సారసభవుఁ డనఁగ వేలు శబ్దములే తి
త్కారణములు త్రిగుణంబులు, వారికి భేదంబు లేదు వసుధాధీశా. 296
- సీ. తాయర్థమున కొక్కయితిహాస మెఱిగింతుఁ గృతయుగంబునఁ దుల్యమతి గురుండు
నకలాగచుట్టండు కాత్మవేత్త సుకాంతుఁ డనుబ్రాహ్మణోక్తముం డవనివాగడఁ
గామితార్థంబులు గార్హస్థ్యమునఁ జెంది ముక్తిఁ గోరి గిరిశభక్తుఁ డగుచు
బ్రహ్మదత్తాఖ్యుండు పాలించుకొప్పింధ కరిగి పంపావారి నవయవములు
- గీ. కడిగి శిలికంతు గారీతుఁ గమలనాభు, హరుని బూజానమస్కృతి ధ్యానములకు
హర్ష మొందించుచును నిరాహారస్థుఁ జటముగావించుచుండు నానమయమునను. 297
- గీ. ధర్మశలాఖ్యుఁ డొకకాఁపు ధర్మకాలి, యై విరూపాక్షు నీక్షింప నరుగుడెంచి
నేవచేయ సుకాంతుని చెలిమిచేసి, యెలమి నారీతి నచట నూతేండ్లు నిలిచె. 298
- వ. తదనంతరంబ విరూపాక్షుం డతనికిఁ బ్రత్యక్షం బై యిట్టనియె. 299
- క. నను శంకరుఁగా నెఱుంగుము, చనుడెంచెలి నీదు కోర్కి నమకొల్ప ముదం
బున వేడుము వరమిచ్చెద, మనమునఁ గొంకకు సుకాంత మహితస్వాంతా. 300
- క. అని వలికొడు హరుమాటలు, విని మనమున నంతకంత విన్నయి మొదవఁ
కునభక్తి మ్రొక్కె విప్రుఁడు, వినుతింపె స్థిలకంతు విజయోత్పంతన్. 301
- క. హర స్థిలకంఠ శంకర, పురభంజన శర్వ యురగభూషణ గంగా
భర యభవ చంద్రశేఖర, కరుణాకర కావనయ్య గౌరీరమణా. 302
- గీ. అని నులించిన శంకరుఁడమరగణము, పొగడఁ బ్రత్యక్షమైన నాభూమిసురుండు
నినుతి గావించి యాచతుర్దశకుఁ డనఁకు, గరుణఁ గైవల్య మిచ్చుని వరము వేఁడె. 303

వ. ఇతైఃఽంగున వరము గోరిన సుకాంతునకుఁ జిఱునవ్వు దళితౌత్త గౌరీకాంతుం
డి ట్టనియె. 304

క. ఒనరించెద నివ్వడు నీ, మనమునఁ గలకొర్కలెల్ల మఱి కూర్చునకున్
జననాంతరమున నొనఁగెద, విను తప్పదు నాదువలుకు విప్రవరేణ్యా. 305

గీ. అనిన నామాట విని యట్లయైన ముక్తి
కెట్లుచనుడెంతు నామిత్రుఁ డితఁడు రాక
దేవ యని మ్రొక్కి విప్రుఁడు తిరుగఁ బూనె
శంభుపంచాక్షరీమంత్ర జపమునేయ. 306

గీ. అప్పుడు విప్రునిరీక్షించి హరుఁడు పనికె
నట్ల కానిము మీఁది జన్మాంతరమునఁ
దెగని జగదంబు జనియింపఁ దిరుగ నన్ను
దర్శనము నేయ మోక్షంబు దక్కుననుచు. 307

వ. అనిన గౌరీకాంతునకు శకాంతుం డి ట్టనియె. 308

క. అగణితగుణ యీకూర్చుడు, వగవాఁ డగుటెట్లు లవ్యభవమున మేమే
వగనుందుము నీదర్శన, మగు నేవెరవున నుమేశ యానతి యీచే. 309

వ. అని యడిగిన భూసురునకు నీశ్వరుం డి ట్టనియె. 310

క. నీవు మతంగమనీంద్రుఁడ, వై వెలసెగ పీచతుర్ధుఁ డమరేంద్రసుతుం
డై వాలి యనఁగ నెగడఁగ, నే పచ్చి రఘూత్తమాఖ్య నిట్టంతు వెనన్. 311

వ. అని శంకరుం డంతర్ధానంబు నొంజె నంతటఁ గాలవశంబున సుకాంతుండును భర్త
కుశలండును దివంబున కరిగి యిష్టోపభోగంబు లనుభవించి భరణీతలంబునకు వచ్చి
యుగ్రతపం బొచరించి. 312

గీ. భూసురుండు మతంగుఁ డై బొడమి తపము
నలిపె కూర్చుండు వాలి యై సంభవించి
విష్ణుకృత్యంబు రోయుచు వివిధవాన
రేశ్వరులు గొల్వఁ గిష్కింధ యేలుచుండె. 313

చ. హరుఁ డిక్ష్వాకుకులంబునందు రఘురామాఖ్య నివృత్తింభించి నీ
ర్రరవాంధ ల్నకుకొల్పఁ బూని మునిజేవం బూని వంపానరో
వరతీరంబున నిల్చి సూర్యుసుతుఁ గావ న్నాలి నొక్కమ్మునన్
భరణిం గూల్చి మతంగుఁ డాచి సునునోధానుంబుఁ జేర్చెన్ దయన్. 314

గీ. ధర్మకుల నుకాంతులు ధర్మ లగుచు, శివుపురంబున కేగి యశేషసుఖము

లంది నైకుంతనగరికి కరిగి యచటఁ, గోటికులసంభవులతోడఁ గూడి మసిరి. 315

క. కావున హరిహరపూజలు, గావించిన భుక్తి ముక్తి గలుగును భేదం

బావత యైన మదిలో, భావింపఁగవలవ దెందుఁ బొరవనాథా! 316

వ. నారదోక్తం బైనయాయుపాఖ్యానంబు విన్నవారలకు హాహులయందు భేదబుద్ధి

జనియింప దని భీష్మండు ధర్మరాజున కెఱింగించినచందంబు వైశంపాయనుండు

జనమేజయునకుం దెలిపినట్లు సూతుండు కొనకాదులకుం దెలుపుటయును. 317

క. మనుకులభూషణ దానవ, జనభీషణ నిత్యసత్యసంభాషణ పా

దనతవిభీషణ వారిధి, వనశోషణ వృతదిగ్గ వసుధాధీశా. 318

శా. శ్రీమల్లక్షణజాంబవద్ధర్మతసుగ్రీవాంజనేయాంగదా

రామశ్రాంతవసంతసంతకజగద్రక్షా మనఃపద్మప

ద్వామిత్రార్కజరాహుకేతుగురువక్రదిత్యచంద్రాత్మభూ

భౌమప్రస్తుతధామ ధామనిధి విభ్రాజత్ప్రతాపాదయా. 319

మానిసి. కరధృతశరచాపా గాఢకీర్తిప్రతాపా

తరణికులవరేణ్యా ధర్మయామాత్యగణ్యా

హరిసుతకృతనేనా యప్రమేయప్రభావా

పురహరసుతనామా భూరికారుణ్యధామా. 320

గద్యము. ఇది శ్రీమన్మదనగోపాల లీలావలోకన పవిత్రశరణసూమాత్యభూత సకలవిద్యా

నిధాన తామరపల్లి తిమ్మయప్రధాన ప్రణీతం బైన హరివంశోదితం బైన యాశ్చర్య

వర్ణంబునందలి శేషధర్మంబున జయంతి ప్రశంబును సత్సంగ ప్రభావంబును శంఖతీర్థ

శ్రీనివాసశ్మేతమహిమంబులును ఆగస్త్యశ్రీరామచంద్రసంవాదంబును అనలపుష్క

రిణీకాయ త్రీమహిమంబును సూర్యపుష్కరిణీమాహాత్మ్యంబును హైమవతీకావేరిసం

గమ ప్రభావఫలంబులును విశ్వేశ్వరశ్మేతగజారణ్య భీమేశ్వరస్థానవిశేషంబులును

జంద్రపుష్కరిణీ రంగధామకుంభఘోష విరూపాక్షంబులయొన్న తియ్య హరిహ

రాభేదకంబు సనుకథలం గలచతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

—ॐ—

వైభవ సుత్రామా

రావణఘటకర్ణ ముఖ్యరాక్షసభీమా

భావజరిపునుతనామా

గ్రావనుతాచరణసామ రాఘవరామా.

1

వ. విన నవధరింపు మాఖలపురాణవ్యాఖ్యానముద్రాసమేతుం డైననూతుండు శౌనకాది
మునులకు మున్ను యుధిష్ఠిరునకు గంగానందనుం డానలిచ్చిన శ్రకారంబు జనమేజ
యునకు వైశంపాయనుం డెఱింగించెనని బోధించి మఱియు నిట్లనియె.

2

క. హరిహరులకు భేదం బొక, వరమాణువు లే దటంచుఁ బలికినఁ దిరుగన్
సరిదాత్తభవునిపాదాం, బురుహంబుల కెరంగి ధర్మపుత్రుండు చలిశెన్.

3

క. విధర్తంబున మనుజులు, సాధులనభఁ బుణ్యకథలు సతతము విని యిం
ద్రాధిక్యమహిమఁ గాంచిరి, బోధింపఁ గదయ్యె తాత పుణ్యసమేతా.

4

వ. అనిన భీష్ముం డిట్లనియె.

5

మత్తకోకిల. ధర్మతత్పరు లాగమజ్ఞులు దానశీలు రకల్పఘట్
కర్మశూరులు శాస్త్రవేత్తలు కంజనాభుషదార్పకుల్
నిర్మలాత్ములు సత్యవంతులు నిత్యకీర్తిపరాయణుల్
సర్వదాదినదీగతు ల్పరనాథ విందురు సత్కథల్.

6

వ. అనిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

7

గీ. హరికి మిక్కిలి ప్రియ మయి యర్థసిద్ధి, వాక్పటుత్వముఁ గలిగించు ప్రతముం దద్వి
ధాన మంశయు సెఱింగింపు దయ దుర్వ, గరిమ నొనరింతు నేను గంగాతనూజ.8

వ. అనిన భీష్ముం డిట్లనియె.

9

చ. హరి వసుదేవసూనుండు సురారిఖలంబుఁ ద్రుంచి ద్వారకా
పురి నివసించి వాణివరపూజితవద్వ్రత మెల్లవారికిం
బరమశుభంబు నిచ్చు నని పత్మను నే నది సీతుఁ తెప్పెదన్
సిరమరిఁ జేయఁ గోయ్గ లఱచేత మెలంగెడుఁ బాంసనందనా,

10

సీ. ఆరయంగ ధరణి మహానవమి యనంగ సౌఖ్యగౌండు నాశ్వీజశుద్ధనవమి

యందుఁ బ్రొద్దన లేచి యత్యంతభక్తితో భారతీదేవిని బ్రస్తుతించి

¹ ధ్యానంబుచేసి పుస్తకనికరంబుఁ బూజించి నైవేద్య మర్పించి వేల్పు

ధనధాన్యవస్తువాహనభూషణాంబరతాంబూలముఖ్యదానంబు లొసఁగి

గీ. భోజనంబులు పెట్టి విప్రులను దనుప, నీప్సితార్థంబు లెల్ల నీడేఱుచుండు

గాన నవమిమహాత్మ్యపు గరిమ లెన్నఁ, బద్వజానకై న శక్యమె పొందుతనయ. 11

క. వ్రతఫలము సోమదత్త, క్షీతివరునకె దక్కె నొరుల జేరునె ధరలో

నకనికె జో డాలక్ష్మీ, పతి యొక్కఁడె యెఱుఁగుఁగాని పరులకు పశమే. 12

— మహానవమీ వ్రతము. —

వ. అను నీవాక్యంబులు విని సోమదత్తుం డనంగా నెవ్వం దాకని కీ వ్రతం దేచందం
బున లభించె నెఱింగింపవే యని కుంతీ కుతుం దడిగిన దేవప్రతుం డిట్లనియె. 13

గీ. సోమవంశవరేణ్యుండు సోమదత్తుఁ, డనుమహిపాలుఁ డగివర్గ మణిగఁ బట్టి

పనుభ తనయాజ్ఞ గడగడ పడఁకుచుండ, నెలమి మాహిష్మతీపురి నేలచుండె. 14

వ. అంత నోటువద్ద భూపతు లెల్లం గూడుకొని యొక్కవిచారంబున మాహిష్మతీపురం
బు ననేకాత్మహింసలబలంబులతో ముట్టడి చేసిన. 15

గీ. కరులుఁ గరులుచు హరులుచు హరులు భటులు, భటులరథములరథములు బటులగలిసి
లెనఁగ నన్యోన్యజయకాండ యినుమడింప, దేవదానవయుద్ధంబు తెఱిగన నృప.

క. అమ్ముల నేసియు నీఁతెలఁ, జిమ్మియు ఖడ్గములచేతఁ జోయు సురులం

గ్రుచ్చియుఁ బరరాజుల నొక్కమ్ముడి నాసోమదత్తుఁ డుర్విం గూర్చెన్. 17

సీ. అంతట కాశ్రవు లందఱు దొమ్మిగా నరికట్టి బలమెల్ల హతము నేయఁ

దల్లడంబున సోమదత్తుండు గర్భిణి దేవిక యనుపేరఁ దేజిల్లు

మగువయు గర్భాశ్రమంబున నిసి నమయంబునఁ జేగిరి యందు నైదు

నెలలుండి శోకంబు నిలు వెల్లఁ గప్పంగ గ్రుడ్డియు మూఁగయుఁ గుంటి యగుచుఁ

గీ. బరము రాజ్యంబు భోగము ల్పూత్ర విశతి, నఖిలఁ జతురంగబలములు సంపదలును

దలఁచి తలఁచి కృకింప నాతరుణి విభుని, యవగు లొత్తుచు నొక్కపద్యంబుఁ బదివే

1 ధ్యానంబుచేసి పుస్తకనికరంబులు పూజించి నైవేద్యములు నమర్చ

ణం బొనరించి గోష్ఠంబున నేని గృహముమధ్యముననేని యగ్నినిగిసి

తనడు నూత్రవిధానంబుఁ దప్పకుండఁ, దిలలు ఘృతపాయసంబులు దెచ్చి వేల్చి,

భోజనంబులు పెట్టి విప్రులను దనుప, నీప్సితార్థంబు లెల్ల నీడేఱుచుండు.

- క. శౌర్యంబు పలయు రణమున, శైర్యం బాపవలవలనఁ దరుణులయొద్దన్
క. శైర్యంబు పలయు విస్త్రా, చామ్యులయెడ భక్తి వలయు జనులకు నెల్లన్. 19
- అని చదివి దేవి వీఁపునఁ, బెనిమిటి నెక్కించుకొనుచు భీతాకృతిగ
క్షునిపాదంబులయొద్దకుఁ, జని వందన మాచరించి నన్ను నేనెన్. 20
- వ. ఇట్లు ప్రోత్రంబు చేసి దేవిక యిట్లనియె. 21
- గీ. హతము గావించి యగిరాటా లయగుజేర
బురము దేశంబు బలముఁ గోల్పోయి వీడు
శరణ మొందితి మింక నీనక్కటాక్ష
వీక్షణంబుల రక్షింపవే మునీంద్రా. 22
- క. ఈరీతి శరణు చొచ్చిన, వారిజముఖ కనియె మాని వలపనికష్టం
బారూఢ మయ్యె మీకా, భారతిఁ బూజింపకునికి భద్రము లేడలెన్. 23
- క. శారద తుభసంధానవి, శారదఁ గొలువంగ నకలసంపద లొనఁగున్
మీరాతెరు వెఱుంగక యీ, తీరున వర్తింప నిడుమ తీటునె తరుణీ. 24
- క. మతి లేనివారు సంపద, సత మని కల్పించి నుష్టసంగతి భర్త
ప్రతములు నడవక సతతము, వెతఁ బడుదురు జన్మఫలము పృథగా ధాత్రిన్. 25
- గీ. ప్రతము లుపవాసములుఁ జేయవలయు మేలు
నొందఁ దలంచిన భారతిఁ బూజిచేసి
నలుండు దమయంతి రాజ్యంబు నలుముమహిమ
దిరుగఁ గాంచె విరూపాక్షుకరుణఁ గాంచి. 26
- వ. అనిన విని దేవిక వల్లభసహిత యై వందనం బాచరించి కంపాతీరవిహారి యైన విరూ
పాక్షుని మాహాత్మ్యంబును దీర్ఘవైభవంబును దుంగభద్రా ప్రభావంబును నెఱింగిం
పవే యని ప్రార్థించిన గద్దం డిట్లనియె. 27
- గీ. జనము లెంతటిపాపంబు నలిపిరేని, శ్రీవిరూపాక్షుని దర్శింపఁ జేరనచ్చు
దుర్మలోకంబు వందనారూఢుఁ డెన్నఁ, డతినివంశంబువా నెల్ల నచట నుండు. 28
- గీ. బ్రహ్మలిమిఁ ద శ్రీవిరూపాక్షునకును, వందనము నేయుమనుటా నివార్యలీల
నెల్లలోకంబు లెప్పుడు నేలుచుండు, సంశయము లేదు కారవశ్చాశరేంద్ర. 29
- క. వేంకట పుణ్యవిసరము, చేసినమానవుల నెల్ల సిద్ధించు నచా
యానమున విరూపాక్షుని, దానత్వము తప్ప దండ్రు భరణీచాథా. 30
- గీ. తుంగభద్రయొఁ గావేరి గంగ యమున, నరయువును గృష్ణ గౌతమి శారదయును

ధ్యాన దర్శన కీర్తన స్నానములను, సకలపుణ్యము లొనఁగూర్చుఁజూచునదులు. 31

చ. నలుఁ డకురాజు ముమ్మ కలి నప్తము చేసినరాజ్యసంపదన్

తొలఁగి పదాలి యై యటకు దోయడిచేతుల వచ్చి పంపజా

జలక మొనర్చి యందుభరు శంకరు నద్రిసుతామనోనిభుం

గొలచి నులింప నన్నిభుం డకుంతదయన్ దివి నిల్చి యిట్లనెన్. 32

క. మెచ్చితి నీతపమున శే, నిచ్చెద వర మెద్ది యైన నివ్వడు మది

స్వచ్చినయది వేడుము పొర, పొచ్చెముగా దెలుగు మిందుభూషణు నన్నున్. 33

ప. అనిన గౌరీవరునకు నలుం డిట్లనియె.

34

క. వరమియఁగ వచ్చియు నంబరమున నగపడకయుండి పలికెద వయ్యో!

దురితంబులెమి దొరలెను. కరణీయము నాకుఁ దెలుపు గౌరీరమణా!

35

ప. అనిన శంకరుం డిట్లనియె.

36

గీ. దేవతలు పంపఁ గలి నీదుదేహ మెల్ల, నలముకొన్నాఁడు తద్దోష మణఁచు శార

దావ్రతము. నేయు మంతఁ బ్రత్యక్షమై న, హస్తవర్తంబు లిత్తు రాజ్యంబుతోడ.

క. నినుఁ దలఁచినఁ గలదోషము, చను నని వాక్రచ్చి శివుఁడు సకలాదురులుం

దనుఁ గొలువ విరూపాక్షుం, డనుపేరిటఁ దుంగభద్ర యందు పసించెన్. 38

గీ. నలుఁడు, ఋతుచక్రవర్తనగరికి నదచి యతని

తోడ గొన్నాళ్లు పసియించి తుంగభద్ర

కరిగి నవమీవ్రతము లెన్న యాచరించి

మహియుఁ బురమును దమయంతి మగలఁ గాంచె.

39

ప. కావున నీవ్రతం బాచరింపు మనిన మునివాక్యంబు లాలకించినంత నాధరణీసురుండు

సర్వరోగవిముక్తుం డై దేవికతోడఁగూడి తుంగభద్రకుం జని స్నానం బాచరించి

విరూపాక్షుం బూజించుచు నవమీవ్రతం బొనర్చి శత్రుసంహారంబు గావించి నిజ

రాజ్యంబుం తెంచె నీకు నతైఱిం గాచరణీయంబు. ఇచ్చట రావణుం డపహరించిన

సీతం గానక రామచంద్రుండు పంపానరోవరంబునకుం జని మతంగమునీం ద్రునకు

వందనం బాచరించి యతనిచే సత్కృతుం డై నిజాగమనకారణం బెఱింగించె ననిన

విని ధర్మనందనుండు గంగానందనున కిట్లనియె,

40

క. పుషాతీరంబున నే, పెంపున విహరించె రామకృధినీకుం డా

సొంపు వినిపింపు నా కను,కంపమెయిని ధర్మనిచయ గంగాతనయా.

41

ప. అనిన భీష్ముం డిట్లనియె,

42

- క. శ్రీరామచంద్రచరితము, వారిజగర్భాదులైన వర్ణింపఁగలే
రామాధి గాఁగ సాక్షా, న్నారాయణదేవుఁ డతఁడె సరనాథమణి. 43
- గీ భానుకులమాళి శ్రీరామభద్రుఁ డంతఁ
దుంగభద్రామహానదీతోయములను
స్నాన మొనరించి మధ్యాహ్న సమయకృత్య
మంతయును దీర్చి యక్షాని కనియొఁ బ్రీతి. 44
- చ. వినయమునం దపంబునను విద్యల ధర్మమునందు వర్తనం
బున మఱి యెందు నీకు సరిపోల్పఁగరాదు సమస్తపాపనా
శన యగు తుంగభద్రసురనన్నునినేపిత యానదీతటం
బునికిఁ యోగ్యమయ్యె భవదున్నతి కొంచెమె మానిశేఖరా. 45
- గీ. దోసకారుల కీనది దొరకువడదు, నిన్నుఁ బోలెడువారికి నిచ్చలబ్బు
హరు నిరూపాక్షుఁ గోటిశంకరుని బాపు, దర్శనముచేసి నీకృప ధన్యుఁ డాదు. 46
- వ. అనిన రామచంద్రునకు మతంగమునీండ్లుం డిట్లనియె. 47
- క. శ్రీవిభుఁ డగునారాయణ, దేవుఁడు నీవొటఁ బెలియుఁ జేవరశెఱుంగం
గావలయునట్టియర్థం, బేవంకం గలదు రామ యనకులసోమా. 48
- గీ. తెఱసి వేడుట కారుణ్యస్పష్టిగాడె, కోటిశంకర మనెడు నిచ్చోట నెన్న
మును దికాపాలవసుధ్ర ముఖ్యసురలు, శంకరునిగొల్చి రున్న కన్ఘానకాంక్ష. 49
- వ. అనేకకోటి సహస్రలింగంబులం బ్రతిష్ఠచేసి యేడు యుగంబులు పూజించిన
నొక్కొక్కటికిఁ గోటిరూపంబులఁ బ్రత్యక్షం బైన కపాలపాణిం బాచి వెలచి
జేవత లిట్లనిరి. 50
- గీ. వేళగానట్టివేళ నీవిశ్వరూప, మేల కనుఁగొనఁజాల మీమేలురూపు
మాసి మార్పుండి నరమీయఁ జూడవయ్యె, మాళికిలతతారేశ నీలకంఠ. 51
- వ. అని ప్రాసించుచేవళలకు శంకరుం డిట్లనియె. 52
- క. బిరకాలము బ్రహ్మశిల, న్నిరుపమవిభవంబు వెలయు నిగిచెడ మీకున్.
వరము లానంగదె గోరిన, సరణి స్ఫురసముదయంబు చనుడెడఁదలకున్. 53
- క. అని దివ్యరూపధరుఁ డై, చని బ్రహ్మశిల న్వసించె శంకరుఁ డాడే
పునివెంట నరిగి సురలు, నివ్వవలెంచి రనేకభంగి వేదాంతములన్. 54
- క. కడలేని దివ్యభోగం, బుడుగని కైవల్యవదని యున్నకదయతో
నిడి ప్రావలయా, మము నీ, యడుగులు దన్నంగ నెఱుంగ మన్రినులేకా. 55

వ. అనిన శంకరుం డిట్టనియె.

56

తరల. కమలగర్భుని కంద శక్యము గానిలోకము లిత్తు నే
నమరఁ బల్కెద రామచంద్రుడ నై ధరాధిపతి మాధవాం
శమునఁ బుట్టి దకాననాది నికాచరావలఁ ద్రుంతు నీ
యమరు లొక్కట ఋక్షవానరు లై జనింపుండు మందరన్.

57

మత్తకోకిల. కందమూలఫలాదు లచ్చటఁ గల్గినట్లు భుజించి మా
కంద బిల్వ కపిత్థ కాంచన కందరాల మహాపనీ
మందిరంబుల నంచరించుచు మాటిమాటికిఁ దుంగభ
ద్రేందుమాళికి మ్రొక్కు దార్పించు నీరలుండుండు భక్తితోన్.

58

క. అని శంకరుండు పఠింప, విని మనమాన హర్ష మొంది వేలుపుల్లెక్
మును వచ్చినమార్గంబునఁ, బనిరి నివాసములు చేర నంఘము లగుచున్.

59

ఉ. రావణకుంభకర్ణముఖ రాక్షసులకొ హగ్నియింప శంకరుం
డీపగుడుకొ జనింప సురలెల్లను వానరు లై గి యింక నీ
నేవ యొనర్పవచ్చి యరిసేనలఁ ద్రుంచెద రన్వభీషణు
చావిరి లంకాలో నిలిపి వన్నియ కెక్కుదు వీధు రాఘవా.

60

గీ. అనిన విని రామచంద్రుండు హర్ష మొంది
అప్రాళిల సిద్ధసాధ్యదిక్పాలనికుత
మందు రచ్చటఁ గల్గి మహాత్మ్య మెల్లఁ
దెలుపు మన్న మతంగుండు తిరుగఁ బలికె.

61

క. ననకాది యోగివర్ములు, పనకాసనముఖ్య నివిజవర్ము స్నానం
జొనరించి విరూపాక్షుని, మమరాజము హృదయపీఠి మరపుదు రచటన్.

62

గీ. మాఘమాసంబునను దివ్యమంత్ర విధులు, సురలు భూసురు లెల్లను సురుచిరముగ
స్నాని మొనరించి అప్రాసంధానకృత్య, మచటఁ గానింప అప్రాళిలాళ్య మయ్యె.

గీ. స్నానదాసంబులచ్చటఁ జలుపు చాటి, ధర్మవిభవంబు లెక్కింపఁ దరము గాదు
శ్రీవిరూపాక్షుడదనుట సిద్ధనేయ్య, మై వసిష్ఠా శ్రమము మించు నవనిమిఁద.

64

సీ. మహి మించు నయ్యాశ్రమము తూర్పుదిక్కునఁ గోటిశంకర మండుఁ గోటిలింగ
ములను దేవత లెల్ల నిలువంగ నాపేరు ధర నులికెక్కెఁ చత్వారమునను
సంక్రాంతిముఖ్యపుణ్యనమయవానరముల మాఘమాసంబున మజ్జనములు
కొనిసిద్ధసాధ్యునిగయక్షగంధర్వభతులు గావించురు పాగ్నతీవ

- గీ. దర్శనము నేయఁ బాపము ల్లలఁగి చిశ్చ, స్నాననై వేద్యముఖ్యోపచారములను
బూజగావింపఁ గులకొటి పొత్తుఁ గూడి, శివునిలోకంబు సకముగాఁ జేయవచ్చు. 65
- క. అక్కడకుఁ బరువు నేలను, జక్కసితూరువునఁ గపిల సంయమి తపముల్
దక్కించుకొన్నచో టా, చక్కిం గపిలేశ్వరాజ సలుపుచునుందున్. 66
- క. ఆపుణ్యమహిమఁ గల్గె, న్ని పదరజ మాశ్రయింప నేఁ డెన్నింటం
గాపాడుక గమ్మి ననుఁ, జేప ధైమతక ప్రేమ శ్రీరఘరామా. 67
- క. అని యానందజలంబులు, గనుదమ్ములు ముంప మాని కదలక యుండెన్
జనకినుతావతి కాని, మృనలూ రావణు జయింతు నట్లే ననియెన్. 68
- ప. తుంగభద్రదకస్నానంబునను విరూపాక్ష దర్శనమునను బాపంబులు తూలె మనంబు
ప్రసన్నం బయ్యె నింకఁ గిష్కింధకు నరగెద మీకు శుభం బగు నని రామచంద్రుండు
చనియె నీవు నాచందంబునఁ బంపానర్యోవరంబున కేగి విరూపాక్షంబునఁ గోటి
శంకరు నీక్షింపుము మనోరథంబు లీడేఱు నీయుపాఖ్యానంబు విన్నవారలకు గంగా
స్నానఫలంబు సిద్ధించు ననిన విని యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 69
- గీ. ధర్మనిధి యైన శ్రీరామధరణివిభుండు, తండ్రియానతి శిరమునఁ దాల్చి యెచటి
కరిగె నాపుణ్యదేశంబు లెఱుంగఁ బలుకు, మమరతిటినితనూజ విఖ్యాతతేజ. 70
- ప. అని యడిగిన కుంటీసుతునకు దేవప్రతుం డిట్లనియె. 71
- క. వైదేహి వెదక రాఘవుఁ, డేదెనకుం జనియె నీకు నెఱింగించెద నే
నాదేశము పుణ్యస్థల, మాదరమున వినుము పాండవగ్రంథ తెలియన్. 72
- అహోబలశ్రీశైలవేంకటాచలాదులనుహిమ. —
- ప. రామచంద్రుం డహోబల శ్రీశైలవేంకటాచల కాంక్షింకరంబుల కరిగి యక్క
డక్కడ బ్రాహ్మణజనంబులకు గోభూతిలకస్వాదానంబులు ముదంబునం జేయుచు
నహోబలంబునందు నృసింహానకు నమస్కారం బొనగించి యిట్లని వినుతింపె.
- మత్తకోకిల. శౌగి మాధవ కృష్ణ కేశవ చక్రహస్త ముకుంద నా
గారివాసన కాంచనాంబర యాదిదేవ యుపేంద్ర భూ
భారవారణ దైత్యభంజన భక్తవత్సల కాపదే
నారదస్తుత పద్మలోచన నారసింహ రమావతీ. 74
- క. సురగరుడారగ విద్యా, ధరణిన్నర సిద్ధసాధ్య దనుజాం మునులున్
నిరశంబుఁ గొల్తు రెవ్వని, చరణాబ్జము లాన్మసింహు శరణు భజింతున్. 75
- క. కలిగింపను వెలయింపను, బొలియింపను గర్త నీవ పుడమికి వల్లనై

- మెలంగుదువు మూఁగుమూర్తులఁ, తెలంగుచు నినుఁ బొగడ వశమై శ్రీవరసింహా.
 గీ. ఇట్లు నులియించు తటి సుర లెల్లఁ గూడి, స్వామితలమీఁదఁ బువ్వులవాన గురిసి
 రామచంద్రునిడెందంబు రంజిలంగ, వరస భూషణ మొనరించి చనిరి దివి. 77
- వ. అంత రాఘవుండు గాలవమహామునిని జూచి యిట్లనియె. 78
- క. నాలవమూర్తివి హరికిఁ, మేలపసికిఁ గూర్చునట్టి మేటివి శ్రుతులం
 జాలవు నీచందంబున, గాలవ యీశ్వేశ్రమహిమ గణింపంగన్. 79
- గీ. శ్వేశ్ర విభవంబు శ్రీవరసింహమహిమ, తీర్థమనఁ గల్గుపుణ్యంబుఁ దెలుపుమయ్య
 కరుణ నామీఁద నీకింత గలిగె నేని, ఘనకవచగణ్య గాలవమునివరేణ్య. 80
- వ. ఆని యితైజంగున వేడిన రామచంద్రునకు మీరాచరించిన యద్భుతంబు లెఱుంగ
 మావళింబై యైన మీయాజ్ఞాక్రమంబునఁ దెలియ విన్నవించెద నని గాలవుం డి
 ట్లనియె. 81
- గీ. విష్ణుదేవుండు వరిసింహవేషమునకు, గనకకళిపుని హరియించి ఖచరచితకు
 లనుసరింపఁగ నివటఁ బ్రత్యక్షమయ్యె, సితచివదనేప ముక్తికి నేగవచ్చు. 82
- ఉ. నాకెఱుంగంగ శక్యమె వినాయక వన్నగనాయకాదులే
 కాకృతి నెన్నలే రనిన నచ్చట ముప్పదిమూఁడు కోట్లు నా
 కొటలు నారసింహపదయొగ్గముఁ గొల్వఁగఁ గాచి యుండు రా
 నాకనరోవరంబు భవనాశి యన స్వలసిల్లు రాఘవా. 83
- ఉ. వామనుఁ డై బలి నృపనవాటికి వేడి జగత్రయంబు ను
 త్రమునలై యొసంగె జనుదగ్గితనూభవుఁ డాదిరాజుల
 స్వేమణుఁ డ్రుంచె శంకరుని విల్పిటిచె నృపదాఖ్యఁ గృష్ణుఁడై
 నేమము పాండునూనులకుఁ జేరుచు నీహరి యింక రాఘవా. 84
- ఉ. అక్కడనున్న యావశుచ్చుగాదులఁ తావకపాదపద్మము
 ల్లిక్కని ముక్తికామినికి దీవన లిచ్చునుపర్వ లెంతయు
 న్నిక్కను యిగ్గిరిం ద్రమున నిల్వఁగవచ్చును బుణ్యకాటికిం
 గక్కనమా మహాదురితకర్దులకు న్ననియింప నిచ్చుటన్. 85
- గీ. అనిన విని యంత రఘురాముఁ డధికభక్తి, మొలక లెత్తంగ గాలవమునికి నార
 సింహునకు మ్రొక్కి చనియెను శ్రీగిరిం ద్ర, మునకు శంకరు మల్లికార్జును భజింబు
 వ. అవహాఁబలాచలంబునకు నీవు నరుగుము నారసింహప్రసాదంబున మనోరథంబు
 పడెఱు నచటికిం జనఁ బలికుం డైన ముక్తుం డగు ద్విగ్రాక్రంబు పసియించినచరి

పుణ్యవైభవంబులు తెక్కింప శక్యంబు గాదు. ఈయపాఖ్యానంబు విన్నవారికి
బ్రహ్మలోకంబు సిద్ధించు ననిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 87

క. శ్రీగిరి సరి రాఘవుఁ డేగితి వర్తించె నదియు నీశ్వరుఁ డచటన్
సాగించుకొన్నమహిమలు, బాగుగ నెఱిగించు తాత ప్రజ్ఞోపేతా. 88

వ. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మం డిట్లనియె. 89

గీ. ఎల్లకాలంబు శంకరుం డిందుమాళి, శ్రీగిరిని నిల్పు నచ్చటఁ జేరువారి
కట్ట దెంగుఁ బునర్జన్మ ముచుచు నాకు, నాగదమునీండ్రుఁ డెఱిగించె భూరికరుణ.

వ. శ్రీకైలాసంబు హేమశైలంబువిశ్వేశ్వరంబు విరూపాక్షంబు మహాకాళంబు మార్కం
డేయంబు శ్రీకైలంబును గౌరీపతినిజనివాసంబు లిందు నాభక్తవత్సలనకు నమస్క
రించి పావయుక్తుం డైన ముక్తుం డై దివంబునుం జెందు. 91

గీ. పావకర్తులకును బునర్భవభయంబు, దలఁగు శ్రీకైలశిఖరాగ్రదర్శనమున
నొక్కరాలిరి యచ్చట నుండువారు, బాంధవులతోడఁ గైవల్యపవని గండ్రి. 92
మత్తకోకిల. సత్యజిత్తుండు భార్గవుండును జామదగ్న్యుండు శంఖుండు

సృత్యకీర్తియు నాదియామునిజాలముల్ చనుదేర నా
దిత్యవంశసమదృవుం డగు దేవదేవుండు రాఘవుం
డత్యుదాత్తముదంబునం గని యాచరించి నమస్కృతుల్. 93

గీ. అర్హకృత్యంబు లన్నియు నాచరించి, పల్కె మునులార మీపాదపద్మనేవ
శుభము చేకూరె శ్రీగిరి జూడఁగంటి, నెఱుంగఁ బలుకుడుకరణీయ మిందుననుచు.

వ. అనిన రఘురామునకు సకలమునిజనానుమతంబునం బరశరాముం డిట్లనియె 95

క. ధారుణి రక్షింపను నవ, తారముఁ బొందితివి తునుము దనుజులఁ గరుణా
సారమునఁ గావు మునులం, జేరె న్నిరాక శుభము శ్రీరఘురామా. 96

గీ. అన్న సానీయములు వివిధార్థముఖ్య, దానముల నిందు విప్రులఁ దనువఁ బితరు
లెల్లఁ బ్రత్యపులై మనోభీష్ట మెసఁగ, స్వర్గసౌఖ్యంబు గాంతురు సంశతంబు. 97

క. ఎప్పుడు శ్రీగిరి కరుగుదు, మెప్పుడు శంకరుని జాతు మెప్పుడు శుభము
ల్పొప్పుడు నిక నమ కంచును, దప్పక నుతింతు చు దివిజతతి యెల్ల పుడున్. 98

వ. పూర్వజన్మంబున స్నానదానజపానుష్ఠానంబు లాచరించిన నీశైలవల్లభుసందర్శనంబు
దొరకుఁ దూర్పువాటిట నిండ్రుండును దక్షిణపుదిక్కున శమనుండును బడమట వరు
జుండును సుత్తరంబునఁ గుబేరుండును దక్షిణ దివ్యదేవావీలాసంబులు విజ్ఞాపించు
చుండురు సురగరుడోరగస్థిసాధ్యనేవితం బైన యీశ్వరం బహుల కగమృంబు

భూలోకంబు రక్షింపఁ ద్రివిధం బీతైలం బయ్యె నని పరశరాముం డానతిచ్చిన రామచంద్రుండు దక్షిణద్వారంబునం జనియె నచటి కెవ్వం డరిగె నతనివంశంబువా రెల్ల ముక్తు లగుదురు నారదోక్తం బైన యీయంపాఖ్యానంబు విన్నవారికి శివ సాయంబుంబు సిద్ధించు ననిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 99

౧౦౦ వృషభగిరిమహాత్మ్యము. ౧౦౦

- గీ. శ్రీనివాసునిమహిమ నాచెవుల నునుపు, పద్మలోచనుఁ డిందిరాప్రాణవిభుఁడు
వృషభగిరిమీఁద నేరీతి వెలయు నచటఁ, గలుగు విభవంబు లెప్పు గంగాకనూజ. 101
- ప. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు భీష్మగ డిట్లనియె. 101
- గీ. నారదుఁడు మున్ను కలశాబ్ధిలీరమునకు, నగ్ని మాధవు నీక్షించి యరుగు చేరఁ
గుంభసంభవముఖమానికులముఁజోడ, వ్యాసుఁ డీక్షించి పలికె నత్యాచరమున. 102
- క. సాగనభవునకు సుతుఁడవు, నీరజమాథాంఘ్రిభక్తనిహంబునకుం
జేరువకాఁడవు నీకుఁ, ధారుణి నెదు రెన్న నారదమానీ. 103
- ఉ. శ్రీలనామనోహరుని శేషభగామణిమండలప్రభా
జాలవిభాసమాను హరి సర్వకలఙ్కరి జూచువేడుకం
దాలిచి వచ్చి రీమునులు దక్కు తుభంబులుఁ గార్జునీధికిఁ
మూలము మీపదాబ్జములు మందరఁ జూచుటలెల్ల నారదా. 104
- ప. ఇతైతంగున నిజాగమనప్రయోజనం బెఱింగిండు వ్యాసముని వాక్యంబు లాల
కించుచు మీకు భద్రంబగువైకుంఠలోకంబునుండి యొక్కవార్త యుగ్భవం
బయ్యె విన్నతైతంగు విహంతు వినుం డని నారదుం డిట్లనియె. 105
- గీ. అధికమాయావిహారి నారాయణుండు, పుణ్యనిలయుండు, వైకుంఠపురము విడిచి
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థసౌధవీధి, నువినతోడ గూడి విహరించుచున్నాఁడు. 106
- క. అనువార్తలు నురలందఱు, విని చని రాస్వామి జూడ వేంకటగిరి శే
నును బోయెద నని నారద, నుని యొక శమున కెగసి నుగుమునఁ జనియెన్. 107
- గీ. తుంభసంభవమునిముఖ్యులము వోగ్గుచు, నగిడి దివిజాలతో ధర్మగిరి నగ్ని
స్వామిపుష్కరిణిని జేరి స్నానదాన, విధులు దీగ్ని చరిగెను వివిధగతుల. 108
- ఉ. కొందఱు నన్ను లించుచును గొందఱు వందన మాచరించుచుం
గొందఱులంకరించుచును గొందఱు ధ్యానముజేయఁగోరుచుం
గొందఱు కొంగిలించుచును గొందఱు నవ్వుచు మానివేసెతా
బ్బందము లందఱు స్తుతముఁ బెంపునఁ దాల్చిరి విష్ణునన్నిధిన్. 109

గీ. అమరగంధర్వకోటిపై నద్రిమీఁదఁ, గురిసె నురుచిరమందారకుసుమవృష్టి
పటహకాహళశంఖకబ్ధములతోడ, నభము నిండఁగ దేవదుందుభులు మొరసె. 110

మత్తకోకిల. వోమయోనసహస్రము ల్తనయోరలం జనుదేరఁగా
సోమకోటి సుశీతలద్యుతిశోభితుం డయి యిందిరా
కాముకుండు ప్రసన్నుఁ డయ్యెను క్షౌనభంబులు దానయై
స్వామిపుష్కరిణీతటంబున నర్వమోహనమూర్తితోన్. 111

చ. హరుఁడు బితామహుండు మఘవానలదండధరాసురాదులున్
పరుణమగుక్కుదేరులు దివాకరుఁడు నృశి సిద్ధసాధ్యుఁ
న్నరులను బుణ్యశైలవిషిసంబులు వారినిదాన మీచరా
చరములు దానయో హరి ప్రసన్నతఁ జెందె జగత్థార్థియై. 112

సీ. శతవ్రతమల్లి కాచంపకకరవీర కుండమందారాదికుసుమములును
బంచామృతస్నానబహువిధనై వేద్య కర్పూరతాంబూలకల్పనములు
మాధవగోవింద మధుసూదనాచ్యుత కృష్ణాదిబహునామకీర్తనములు
దండకావృతగద్యతారావళీముఖ మహితప్ర బుధసమర్పణములు
గీ. వారివారికిఁ దగినట్లు వసుధ యెల్ల, భక్తియుక్తులఁ బూజింప భగ్ద్రలీల
స్వామిపుష్కరిణీనామసరసియందు, మువిదతోఁగూడ మాధవుఁ డున్నవాఁడు. 113

ప. జగద్గురుం డగుశ్రీనివాసునిసందర్శనంబు నెవ్వం డాచరించు నతనివంశంబువా
రెల్ల ముక్తులగుదురు. భూభోకంబునం గలుగుపుణ్యక్షేత్రంబు లెల్ల నదైవుని
సేవించు. నీవు నరిగి యాపేంకటేశ్వరుపాదారవిందంబులకు వందనం బాచరింపుము
భుక్తిముక్తులు సిద్ధించు ననిన భీష్మనకు యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 114

గీ. దివ్యపురి కాంచి యెచ్చటఁ దేజరిల్లు, హరి జగన్నయఁ డెట్లు శ్రీహస్తీశఖరి
మౌనఁ బ్రత్యక్షమై దీనిఁ జెలుపు మమ్మ, మనుప భావంబు నీకుఁ గల్గినను భీష్మ.

ప. అని యడిగిన యుధిష్ఠిరునకు మున్ను ననత్కుమారునకు నారదమునీం ద్రుం డెఱింగిం
చిన యుపాఖ్యానం బాయురారోగ్యపర్థనం బని విను మని భీష్మం డిట్లనియె. 115

క. వారిజగర్భుఁడు ము న్నీ, ధారుణి నిర్మించి చింత దలఁకఁగ నుండం
దారాచథమున నొకవలం, కారాధం బయ్యె మదికి నదృశ మొదవన్. 116

గీ. ఆశ్వమేధసహస్రంబు లాచరింపు, మనము పరిశుద్ధ మగు నీకు వనజగర్భ
యన్నవిని కారదావిభం డందులొన, నొక్కటేనియుఁ జేయంగ నోడ ననుభు,

❧ కాంచీపురిమహిమ. ❧

- సీ. అధికచింతాకులుం డైన నవ్యాణీయు మంజువాగ్నేయభి మగుడఁ బోకె
గంగకు శమనదిగ్భాగంబున శతద్వికయయోజనమ్ములఁ దనరు వేగ
వతి దానిదరిఁ గాంచి పఱిలు నాపురిలోన ధరకెల్ల పోతాన వరము లిచ్చు
చున్నవఁ డాచోట నొనరింపు మొకసూగ మని సహస్రఫలంబు లలవరించు
- గీ. స్థానబలమున నీకు నోజలజగర్భ, యనుచుఁ బలికిన నావేలు పరిగి యచట
నఖిల దిక్పాలనరులతో నాచరింప, నభిక్తన్యాయభంగు ప్రత్యక్ష మయ్యె. 119
- ప. ట్టు లన్నారాయణుండు హరికిరీటకేయూరముకరతుండలఁ ద్రుప్త ప్రభావిభాజ
మానుండును సురగరుడొరిగి సిద్ధసాధ్య యక్షకిన్నరకింపురుప నేవ్యమానుండును శంఖ
చక్రగదాధరుండును నై ప్రత్యక్షులైన నమస్కారతూర్వకంబుగా వేదాంతముల
మరియించు కాంచనగర్భనకుం బ్రీతుం డై నీ వొనగించుహయమేఘంబుర భద్రం
బగుఁ గృతయుగంబునం ద్రికాలంబు నన్నుఁ బూజింపుము శ్రీతాయుగంబున
ముక్తికాముం డైనగజేంద్రునిచేతను ద్వాపరంబున మునిశాపభీశం డైన దేవలుని
చేతను గలియుగంబున శేషునిచేతను భక్తు లగుభూసురాది సులజనంబులచేతను
బూజతుండ నై వర్తింతు నని వరంబు లిచ్చి యంతగ్ధానింబు నొందె గీర్వాణసము
దయంబు నాశ్చర్యంబు నొందె నావాగీశు డశ్వమేఘంబు విధ్యుక్తిప్రకాశంబుగా
సాంగంబు గావించె నయ్యవసంబున నిం ద్రాది దిక్పాలకులు పరువులు మరువులు
వసిష్ఠాది కర్ణుగాలపరిశ్రామి త్రవ్యాన ప్రముఖ మునివర్గంబులుఁ దక్కినవారు ననేక
యాగంబు లాచరించిరి. కాంచీపురింబు ప్రవేశించినవారికి బునర్భవంబు లేదు
గావునఁ గైవల్యం బొసంగినవారికి నేవ్యం బై చెలంగు. 120
- క. పుట్టిన మరణభయంబును, గట్టిన జన్మంబు లేదు కేవలతథము
ల్పజ్ఞించుఁ గంచి వరదుండు, గట్టిగ నేవించునట్టి ఘటలత సెల్లన్. 121
- గీ. వెలయుఁ గాంచిన శారద వేగవలియుఁ, నజ్జలము మజ్జనంబు నిశ్చలంబుఁ జేయు
చారివంశంబువారికి పఱిలు శుభము, లలఘుతర పాపముదయములు నశించు. 122
- క. కామాక్షి యనఁగ శారద, భూమి మ్రోగకును శాస్త్రములు రక్షించుం
గామారియు గిరిజాయత్రుఁ, డై మామిడి మొగల నిలుచు నమరులు గొల్వన్. 123
- గీ. కంచి నేకామ్రనాథు నేవించువారి, కఖిల పాపంబు లణఁగు విద్యార్థబంధు
వర్గములు గల్గు వాణీశవసతి దొంకు, ననుచు నారదమునిచంద్రుఁ డానతిచ్చె 124
- క. కాంచీనాథునికథ వివర, గాంచినవా రఖిలబంధుగణములతోడక

- సంచారం బొసరింతురు, కాంచనగర్భాని దివ్యభునలొకములన్. 125
 ప. అనిన భీష్మకృష్ణ యుద్ధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 126

— శ్రీసంహితైలవిశేషములు. ౧౭ —

- గీ. సంహగిరి నుండు శ్రీనరసింహుఁ డందు, రాజశంఖున నచ్చట నమరులెల్ల
 నెట్లు విశ్రమ మొనగించి రెఱుంగఁబలుకు, ఘనుఁడ వన్నిట నీవు గంగాతనూజు 127
 ప. అని యడిగిన గుంతీనందనునకు గంగానందము డి ట్లనియె 128
 ఉ. శ్రీనరసింహకీర్తనము చేసిన నెవ్వరికైన బాపముల్
 దానణుగొన్ జయం బొనఁగు దైవతరాజు శివుఁడు బ్రహ్మ వై
 శ్వానరుఁ డింద్రుఁడు నవయు సర్వముఁ దానయి లొకజాలముం
 బూనికఁ గాచు నవిభుఁడు పూర్ణ దయారస ముప్పతిల్లఁగన్. 129
 గీ. నారసింహుఁడు మును దైత్యునామ మణుఁచి, దివ్యయోగవిజ్ఞానంబు లేజిల్ల
 నౌజశంఖున వసియింప ననురగణము, లెల్ల నీరీతి నులియించి రింపుమోఱ. 130
 క. గోవింద గరుడవాహన, కేవలకారుణ్యరూప కృష్ణ మురారీ
 భావించి నీవదాంబుజ, నేవకులము వచ్చుఁ గావు శ్రీనరసింహ. 131
 గీ. అనుచు వేదాంతవేద్యుని నభినుతించు
 దివిజవర్గముఁ గరుణార్ద్రప్రృష్టి జూచి
 పల్కె నంసింహుఁ డిందిరాస్రాణవిభుఁడు,
 కోర్కి యెఱింగింపు డిపుడ చేతుర్తు ననుచు. 132
 ప. అవ్వచనంబు లాలకించి దేవత లి ట్లనిరి. 133
 క. ఈయోగమూర్తి యంతయు, మాయంపుము దివ్యభోగమహిమాస్పదమా
 కాయముఁ గ్రహిని మమ్ముం, బాయసిదయఁ గావు మయ్య పరమేశ హగీ! 134
 ప. అనిన నని ముగిడఱ నొక్క-పర్వతంబు సింహాద్రి యనం తెలంగు నచట మునివిస్త
 గణంబులతోడ మిమ్ము గూడి యత్రైశ్వర్యసంపన్నుండ నై నకలభోగంబు లను
 భవించుచు నఖిలలోకంబులఁ బరిపాలించెద, మీరు నరుగుచుండ నీ పలికి దివ్యవిమాన
 శక్తంబుతో శ్రీనరసింహుం డాతైలంబున నిలిచె. 'వేల్పుగమియు' పెంటం జని
 యాధారుణీధరంబున స్వామిం గానక విచారించుచుండ. 135
 సీ. మొఱ్ఱుఁడీగల తోడ మేలంబు లాడుచుఁ దనలోచనద్యుతు ల్లడఁబడంగ
 దీప్తహాటక కాంతి బెలుపు కేశాంశజిహ్వగ్రోమలు దిశ లావరింప
 రక్షి లాంగూలనిభ్రాజితద్యుతిపుంజ మలఘుసంధ్యాగాగ మనుకరింప

- దంష్ట్రుగ్రసంభూతధాశధశ్యప్రభ త్నైజీమించు నిండువెన్నెలలు గాయఁ
గీ. జిత్రనఖదేహకాంతు లశేషధరణి, కువలయాక్షికి వెలివట్టుకోకగాఁగ
దివ్యసింహాసనంబున దీప్యమాన, శతనహస్సార్కదీప్తులు సందడించు. 136
- క. హరిమాయయొ హరుమాయయొ, హరి యయ్యొ నటించు నక్కడక్కడ గములై
గిరిగవ్వారముల దాఁగిరి, సుర లందఱు మిగుల దిగులుచొచ్చినమదితోన్. 137
- వ. ఆనమయంబున. 138
- నీ. శంఖగదాచక్రకర్ణాయుధప్రభాతతి దిశాపటలఁ జిత్రరువు వ్రాయఁ
హరికుండలకాంచికాంగదకోటీరముఖరత్న భూషణములు చెలంగఁ
దప్తజాంబూనదోత్రాలచేలస్ఫుర్తి పనుధ కపూర్వవర్ణంబు నేయఁ
బద్మాక్షమాలికా వరిగణనక్రియ హస్తాంగుళిశ్రేణి కనువు సూప
గీ. నారదుఁడు పర్వతుండు సనకసనంద, నులు నగస్త్వండు జయవిజయులును మఱియఁ
గలుగు వై కుంఠవాసులు కమలమిత్ర, శి 'టిలేజంబుతో నందుఁ గూడఁబాటి. 139
- గీ. సింహరూపంబుఁ దాల్చినశేషకయసుఁ, బుండరీకాక్షు నేరించి పుష్పవృష్టి
గురిసి ధ్యానంబు గావించి కోర్కెదీర, పన్నుతించిగి చేదాంతసరణితోడ. 140
- వ. అంత లక్ష్మీకాంతుండు గరుడారూఢుండై యంబరమార్గంబున వచ్చి దేవగణంబులు
నులియింప గిరిమీఁద నిలిచి సింహాద్రినాథుండు నరసింహుం డెన దివ్యగంధర్వులతో
ననేకవిభవంబు లనుభవించుచున్నవాఁ డాకాస్తభవక్షు సింద్రాదిదిక్పాలకులు శమ
స్థానంబుల నిలిచి ముక్తికొఱకు భజింతు రాచక్రహస్త సేవించినవారు సకలదురితం
బులంద ఖరిహరించి సుఖంబు లనుభవించుదు గావున నీవునుం బూజింపుము నీరాజ్య
లక్ష్యులు శ్రీస్తుకాలంబున ననుభవించు వీయుపాఖ్యానంబు వనియించిన విన్నవారికి
నిహవరంబులు చేతూరు ననిన విని జనమేజయుం డిట్లనియె. 141
- గీ. ఇట్లు కృష్ణుండు నర్మలొకేశ్వరుండు, ధర్మకథ లెల్ల నుడువంగ ధర్మతనయుఁ
డేమి యడిగెను దిగుగ నీశెఱుంగవచ్చు, వ్యాసుదయఁ బెల్వఁగదవయ్య భూసురేంద్ర.
- వ. అనిన జనమేజయనరేంద్రునకు వైశంపాయనమనీంద్రుం డిట్లనియె. 142
- గీ. కనుఁగొనఁగ వచ్చి కమ్మకవనములాన, పర్వసీతంబున మున్నదానవః
దామరసనేత్ర శ్రీకృష్ణ ధర్మకథలు, భక్తియుక్తుల నడిగిరి పాండునుతుల. 143
- క. తనయలను బ్రహ్మవదమును, భువవిభవము నొనఁగుపుణ్యకథ యెయ్యెది మా
కును గృత శెఱుంగం బలుకుము, వనజాక్ష ముకుంద కృష్ణ వనమాలి హరి 144
- వ. అనినఁ గుంతీనందనులకు దేవతీనందనుం డిట్లనియె. 145

గీ. సకలసౌభాగ్యదము ద్విజస్థావనం బ, నాథుఁ డైన సనాథుఁ డైనను గుణాధ్యు
వడుగుఁ బెండ్లియుఁ జేసినవారు పుత్ర, పౌత్ర సౌభాగ్యములు బ్రహ్మ పదముఁ గండ్లు.

వ. అనిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 148

క. కలుగుదురు సుతులు పాపాత్ముల కైనను లేరు పుణ్యమూర్తులకు నిజే
ఫలమున సంశయ ముడుగం, బలుకుము నీ పలుకు వేదభాషణము హరీ. 149

వ. అనిన యుధిష్ఠిరునకు మరహరుం డి ట్లనియె. 150

గీ. పూర్వజన్మమునందున భూసురులకు, దాన మొనరింప నెక్కుడు ధనముగలుగు
వడుగుఁ బెండ్లియుఁ జేసినవారికెల్లఁ, దనయవర్గంబు లుదయించు భర్త తనయ. 151

సోమకాంతునిచరిత్రము. ౧౬

సీ. ఈయర్థమున కొక్కయితిహాస మెఱిగింతు విను పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధికరము
సోమవంశమురాజు సోమకాంతుఁ డనంగఁ దనరువాఁ డత్యంతధర్మశాలి
యతిభిప్రాజాన క్తి హరిపాదభక్తియుఁ దనసాముగాఁ బ్రజఁ దండ్రిరీతి
మనుపుడు ధరయేలి మఘములు గావించి కొమరొప్ప వేల్పులకొర్కి దీర్చి

గీ. తనయసంపద లేకున్నఁ దనువు రోసి
స్వర్గమున కేగి యచ్చట సకలవివిజ
తతి జయంతుఁడు గొలువ నుధర్మయందు
సాంద్ర మోదంబుతో నున్న యింద్రుఁ జూచె. 152

క. వాసవుఁ డానరజతి క,ర్ధాసన మిడి యపుడు తావకాగమశం బే
యాసను నీవచనంబులు, చేసెద నని గారవంబు చేసె నరేంద్ర. 153

క. ఈగతి వాసవుఁ డడిగిన, స్వాగమననిమిత్త మెల్ల సంకలి కొఱకే
యేగతి రక్షితో దయా, సాగర యని మ్రొక్కి పలికె జనపతి యంకన్. 154

వ. ఇంద్రుఁ డి ట్లనియె. 155

గీ. ఆత్మజాలఁ గోరి సర్వదేశాధిపతులు, వైన మైసారు వారు నీ వేను నరిగి
పద్మ సంభవు శ్రీపాదబహ్మములకు, విన్నపము సేయఁ దగు నెల్ల వేగరమ్ము. 156

క. మును సుతులు లేమి మిక్కిలి, మనమున దురస్థిల నన్ను మన్నించి దయఁ
వనినిధి కాంచనగర్భం, డనఘా శ్రమంతుఁ డగుజయంతుని నొసఁగెన్. 157

ప. అని వారలం దోడుకొని యింద్రుండు సత్యలోకంబున కరిగి కాంచనగర్భనకు పం
దనం బాచగించి వీడె సోమకాంతుం డనుచక్రవర్తి వీరి దిక్పాలకులు పుత్రార్థమై
మీశరణంబు వేడెద రనినఁ జతురాననం డి ట్లనియె. 158

- గీ. పేదలై యున్నని ప్రలమెండ్లి వసుగు, లవరిపతియును నిక్కాలు రాచరింప
వలయు నట్టైనఁ గోరును లలరు మున్ను, గరిమఁ గావించి నే నృప్తికర్త వైతి
- క. అని పనికి వసజగర్భుఁడు, చనియె న్నిజభామమానకు శక్రాదిసుర
ల్లననాధమణియు నేగిరి, వినుతించుచు శారదేశవితరణగుణముల్. 160
- గీ. సోమకాంటుండు వలసినసొమ్ము నిచ్చి, పాగుఁ బెండ్లిండ్లు భూసురంగములకుఁ
జేసి ధర్మవ్రతాఖ్యు నశేషదివిజ, సమ్మతుండైన నుతుఁ గాంచి సంతసించె. 161
- వ. కావున బ్రహ్మచరిత్ర గావించినఁ గోరుకు లీడేఱు. సంతానంబు గలుగు నీవు నొనరింపు
మియు పాఖ్యానంబు ప్రాతఃకాలంబున నిశానమయంబునఁ గాంతానన్నిధానంబు
నం బరియించిన నుపుత్రవాప్తి యగు ననన విని యుధిష్ఠిరుండు పథానమేతుండై
స్త్రీలకు నకలసంపత్కరం బైన ప్రతం బేమి యెఱిగింపవే యని యడిగిన ప్రవదిం
జూచి భీష్మం డిట్లనియె. 162

— చాతుర్వీర్యవ్రతము —

- క. గతము సరోరుహనందన, నుతుఁ డగునారదుఁడు పనికి శుభము లొనంగు
నృతులకుఁ జాతుర్వీర్య, వ్రతమని యడి జనులకెల్ల వలయు లతాంగి. 163
- సీ. శుభమైనశ్రావణశుద్ధదశమి నింతి పనజాపు రాకకు మునుపు లేచి
జలకంబులాడి నిజనికేతమున గంధపుష్పాక్షతాదులఁ బూజిచేసి
పరియాజ్ఞఁ గైకొని పంకజాక్షు ముకుందుఁ జేసూర్ప మిశార్కసింధి యనుచుఁ
బ్రాధించి యారాత్రి భద్రదీపము వెట్టి యొంటిపూట భుజించి యగుదయి మైన
- గీ. నెలమి నేకాదశీవ్రత మలవరించి, ద్వాదశిని యజమానుండు ద్వాదశాక్ష
రాది మంత్రంబులను హరి కర్పణంబు, నడుపఁ దానును వందన మిడఁగవలయు.
- క. స్త్రీలకు శూద్రులకుఁ హరి, నాగికింపంగవచ్చు నంటఁగరా నీ
కీలెఱిగి పూజ నేయుచుఁ, గీలిం బాయసము వేల్చి గృహపతికి దగున్. 165
- గీ. శాంతి పౌరుషనూత్తము ల్బదివి విప్ర, తలికి భోజన మిడి గృహపతి భుజింప
సంత నింతికి నాహార మనుభవింప, వలయు నట్టైన శ్రీహరి యలరు మదిని. 166
- గీ. అధిక మేకాదశీవ్రతం బందు శ్రావ, ణంబు మొదలుగ మానము ల్పాలుగింట
నాచరించినవారికి నఖిలవాంఛి, తంబు లీడేఱు నిందిరాధవునికదుణ. 167
- గీ. అవని వ్రతముల కెల్ల నుద్యాచనంబు, వలయు వలపడు శ్రీహరివాసరవ్ర
తమున కది నిత్య మఖిలపాతకహరంబు, నగుచు విలసిల్లు భువనవ్రతయంబునందు.
- ప. నారాయణదేవుండు శ్రావణమాసంబున శుక్లపక్షంబున నేకాదశీదినంబున యోగ

నిద్రఁ గైకొని కార్తికంబునఁ బ్రసన్నుండుగు నాశేవకయనుండు మేల్కొంచిన
దినంబు ద్వాదశి యనంబునగు నందుఁ బూజించినవారికి సర్వపాపవిముక్తియు హరి
సాక్షాత్కంబు నబ్బుననినఁ దత్పూజాప్రకారం బెఱిగింపజేయని యడిగిన ద్రావది
భీష్మం జిహ్వియె. 169

సీ. క్షీరాబ్ధితీర్థంబు చేరి నుతంప వారసునకుఁ జెప్పి నారాయణుండు
ప్రతరాజ మన మించు వసుధ నేకాదశి యది చతుర్దాసంబులందు ముక్తి
గావించు నది మది ఘనభక్తి గావించు భక్తి లేకున్నను ముక్తి దొరక
దట్లుగావున నీకు నవవరతాచరణీయంబు తప్పకు నేటినుండి

గీ. యనుచు రాలిరి జాగర మాచరించి, నృత్తగీతపురాణాది నియమములను
యామమాత్రంబు మాధవు ననుచరింప, జన్మజన్మార్థితాసులు బ్రదుగు నపుడు 170

క. జాగరము నాల్లబాలుక, వేగినయందాఁకఁ జేయువెరవరి యెపుడు
భోగములఁ గొల్లలాడును, సాగరకన్యాధినాథు సాన్నిధ్యమునన్. 171

గీ. ద్వాదశిని స్నాన మొనరించి ద్వాదశాక్ష, రమున గోపాలరామ మంత్రమున నైసః
బాయనము పోల్గొనఁ దగుఁ బావకునకు, నూట యెనిమిది యాచుకు ల్పాటిగాఁగ.

గీ. శ్రీలు శూన్యులు వైశ్యు లుర్విసువర్గు
ముఖ్యు లాచుతు లీమంత్రములును వేల్పు
నిష్ఠమృష్టాన్నసకలసంశుద్ధి విప్ర
తతికిఁ గావించఁ బూర్ణ మై ప్రతము వెలఁగు. 173

వ. ఇంద్రుంబున ద్వాదశిప్రతం బాచరించిన జగన్నాథుండు ప్రతుండై యిహావరంబు
లానంగు హరివాసగ్రంథంబు భ్రష్టరాజ్యసంపదలు చేకూర్పు. మున్ను బృహస్పతి
వాక్యగ్రంథంబున శబ్దదేవి యాచరించి నిజవల్లభుం జెందె నదితియొక గాశ్యపాను
దుతిం గావించి త్రివిక్రము పుత్రుగాఁ బడసె నీయుపాఖ్యానంబు విన్నవారలకు
సకలమనోరథంబు లీడేఱు ననిన విని ధర్మసందనునకు రాజ్యరాభంబునేయందలంచి
గోవిందునకు నన్నుతిపూర్వకంబుగా దండవక్త్ర)గానుం బాచరించి ద్రుపదరాజ
పుత్రి గంగాపుత్రున కిట్లనియె. 174

గీ. అరులు గాజ్యంబు గైకొని రఞ్జలబంధు
వర్గ మెల్లను విడిచె నీపనముగాన
దైన్యమున నున్న మమ్మికఁ దలంచువారు
కమలనాభుండు నీవు గంగాతమాజ.

- క. వికవమున నేజవమున, నేతీర్థస్నానమహిమ నేదానముచే
నేతెంచుఁ దిరుగ రాజ్యము, నాతెఱుఁ గెఱింగింపు తాత యధిక స్త్రీలిన్. 176
- చ. అనిన ద్రువదపుత్రికి గంగాపుత్రుం డిట్లనియె. 177
- గీ. పార్వతీదేవి చేయుకుభప్రతంబు, నీకెఱింగింతు నేనది నియతి నడున
నవ్వరాజ్యంబుఁ బుత్రుల నివ్వనంప, పలను విభవంబుఁ జేకూర్పు లలన వినుము. 178
- క. మును శివుని గూర్చి గిరిసుత, ఘనతప మొనరించుచుండఁ గా నచ్చటికై
యననూయ యరుంధతియును, జనుచెంచిరి గనుఁగొనంగ సంభ్రమలీలన్. 179
- గీ. పార్వతియు వారిఁ గైకొని బహువిధములఁ
బూజ గావించి పలికె నాపుణ్య మబ్బె
దవము ఫలియింతె జన్మంబు ధన్య మయ్యెఁ
బుణ్యసమలార మీ గిందుఁ బోరయ ననుచు. 180
- వ. వినులించు గిరికన్య కరుంధతి యిట్లనియె. 181
- క. ఏమిటికిఁ దవము నేసెదను, నీమది నున్నట్లు నాకు నెఱింగింపఁగదే
సోమావతంసు శంకరు, స్వామిగ మహించినాహా శైలేంద్రసుతా. 182
- గీ. అనిన విని సిగ్గు చెట్టింప నాననంబు, పంచి చిఱునవ్వుతోఁ బ్రతివాక్య మిక్
యన్ననతిఁ జూచి నీకోర్కి యొసఁగువ్రతము, చేసి లక్ష్మీమోదంబు నేయు మనియె. 183
- వ. అనిన నరుంధతికి గిరిజ యిట్లనియె. 184
- అరుంధతి గౌరికి కర్కటవ్రత ముపదేశించుట. —
- క. నోమేమి తద్విధానం, బేహర్గము మున్ను నోచి చెవ్వరు నాకుం
జేమ నెఱింగింపు నీవచ, నామృత రసధార వర్ష మయ్యెడుఁ చల్లి. 185
- వ. అని యడిగినఁ బార్వతీదేవికి నరుంధతీదేవి గౌతమభయంబునఁ బోలంగి చనిన
వానపుం గానక శబీదేవి యాచరించి సుఖంబు నొందె. నీకావ్రతం బెఱింగించెద
నిను మని యిట్లనియె. 186
- ఉ. గౌతమభీతి వానపుండు గానఁగరాక పోలంగి పోవ వి
ఖ్యాతపతిప్రతాపిలక మైనపులోమఱ తద్వియోగచిం
తాతుర యై మదిం గలఁగి యన్యఃపారము మాని బాష్పసం
పాతన మాచరింపఁ గని పత్క బృహస్పతి యాదరించుచున్. 187
- సీ. కర్కట లగ్నంబు కమలమిత్రుఁడు చేర భాసురం బగు భృగువాసరమునఁ
బుణ్యనదీస్నానప్రార్థకంబుగను గుంభంబున శుద్ధజలంబు నింది

- పంచవల్లవములు సంచికమ్మదునైకతముతోడఁ దెచ్చి గృహమున నిల్చి
ఆవాలుకాయ మూడు బ్రోవులుచేసి చెంగటఁ దత్పయగపూర్ణుటముఁ జేర్చి
గీ. యబ్ధికన్యాదినారాయణాత్మకముగ, ధ్యాన మొనరించి మాధవు దానవారి
వివిధసుమగంధవస్తువైద్యములను, బూజు గావించి భూసురపుంగవులకు. 188
- క. వాయన మొసఁగి కథావృత్తి, పాయక కావించి మిత్ర బాంధవతరికి
న్యాయార్థితాశనములు, చేయించి భుజింపఁ గోర్చి సిద్ధించు శబీ. 189
- గీ. ఇతైఃతంగున నొనరించిలేని పతిని, బుత్ర పౌత్రుల రాజధర్మిఁ బెద్ద
సంపదలఁ గాంతు సత్యంబు నలుపు మింక, నీమనోరథ మలరుఁ బులోమతనయ.
- క. అనిన బృహస్పతిమాటలు, విని యావ్రత మాచరించి విముఢాధిపు నిం
మ్రునిఁ గనుఁగొనియె బులోమజ, పనితారత్నము సువర్ణవాహసుదయచేన్. 191
- గీ. అనిన మునిపత్నిమాటల కద్రితనయ, పరమసంతోషభరిత యై భక్తియుక్తి
వ్రతము గావించి కైలాసవాసు నీత, శివుని పరియించి మిక్కిలి చెలువు దాల్చె.
- ఉ. కావున నీవొనర్చు శుభకారణ మీవ్రత మిట్లు రుక్మిణీ
దేవి యొనర్చి కృష్ణు వసుదేవుడుమారునిఁ బెండ్లియాడి నా
నావిముఢాంగనానిటలనవ్యుత్పాదరపంక్తిఁ బాదరా
వవపరాగలేశములఁ జిత్తరువుల్ రచియించె గ్రౌవదీ. 193
- క. పరిహీన యైననారియు, క్షీణివిరహితుఁ డైనరాజు శిష్టక్రియ నీ
వ్రత మొనరించి మహాశాశ్వతసౌఖ్యముఁ గాంతు రపని జలజాతాక్షీ. 194
- ప. ఈకర్కటవ్రతమాహాత్మ్యంబు నాచరణసమయంబున విన్నవారికి సకలభద్రంబు
లబ్బు ననిన విని పందనం బొచరించి యింక శివరాత్రివ్రతలక్షణం బెఱింగింపవే
యని యుధిష్ఠిరుం డడిగిన భీష్మం డిట్లనియె. 195

శివరాత్రిమాహాత్మ్యము.

- క. నారాయణుఁ డెఱింగించెను, నారదునకు నతఁడు నాకు నానామనీసం
చారవిరాజిత మగు భాగీరథితీరమునఁ జెలియఁ గీర్తన చేసెన్. 196
- గీ. సునభవలోకముననుండి నభము డిగ్గి, సిద్ధమునినేవ్య మైన యాత్మేత్రమునకు
నారదుఁడు రాఁగ గీర్వాణవార మెఱింగి, వచ్చె నచ్చోటి కేఁ జని వారి కెరఁగి.
- క. నారదు నడిగితి నీవ్రత, సారంబే నఖిలమునులు నమ్రత మనఁగా
వారు నిది జెప్పి మా మా, కోరుట లీడేర్చు మనుచుఁ గూర్చుండి నిలన్. 198

- ఉ. నారదమూని యాదరమున న్ననుఁ జూచి శిష్యవ్రతంబు వి
ద్యారమణీసుఖార్థదము ధర్మయశోబలవర్ధనంబు దు
ర్వారభవాద్భిహిత మపవర్గలప్రదరాజమంచు ల
శ్రీమణుఁ , లెక్క నిది సిద్ధుటంచు వచించె ధర్మజా. 199
- క. చందాలు. దైవఁ గావీ, చండిశక్తము నడపి చండవృథ నా
ఖండలపుఁ నుం. , యెక్కా, మండ . వినుతింప దివిజమండనుఁ డగుచున్. 200
- క. శివరాత్రివాసరంబున, శివనన్నిధి జాగరంబుఁ జేసినవారత్
శివసంయము లై యుండురు, శివలోకమునందు దివిజశేఖరు లగుచున్. 201
- అ. ఉపవసించి యైన నూరకేనియు శివ, రాత్రి నెవఁడు జాగరంబుతోడ
శివుని బూజనేయుఁ జేకొను నాతఁడు, సిద్ధసాధ్యునివలె శివవదంబు. 202
- క. వియూర నీవ్రతం బెవఁ, డాయతగతి నాచరించు నామానవుడే
నాయూరు పవిత్రం బగు, శ్రేయస్కరములకు నెల్ల నేవ్యం బగుచున్. 203
- అ. భూప్రదక్షిణమునఁ బుణ్యపురుషనేవ, నమున. దానయాగసముదయముల
వెలయునట్టి ఫలము గలుగును శివరాత్రి, వ్రతము నడుపఁ బుడమివారిశిల్ల. 204
- చ. అనిన యంధిప్తిరుండు శివత్రాణానుష్ఠానమంత్రంబు లెఱింగింపజే యని ప్రార్థించిన
భీష్ముండు నారదమునీండుఁ డానతిచ్చినవిధంబు వినిపించెద విను మని యి ట్లనియె. 205
- సీ. ప్రొద్దున మేల్కొంచి త్రాతాత్తుఁ డై పుష్పములుఁ బండ్లుఁ గొని గృహమునకు వచ్చి
శుభమండల మొనర్చి చుట్టు నాలుగు మధ్యమున నొక్కటియొక గాఁగఁ బూర్ణకుంభ
ములు నిల్పి వాసవముఖ్యునికృపలంరఁ బూర్వాదిదిక్కులఁ బొందు గాఁగ
నావాహనముచేసి యానడిమింట ఘటంబున శంకరు నందిశేఖ
- గీ. నున్నవానిగ భ్యానించి యోగమంత్ర
వస్త్రమాల్యానులేపనవైభవములఁ
బూజఁ గానించి నైవేద్యమును బ్రియంబు
లెనయఁ గర్పూరతాంబుల మిడి నులించి. 206
- గీ. ఇతైఱింగున నీవ్రత మెలమిఁ జేయఁ, వారు వినువారుఁ బఠింపఁబారుఁ బాప
వటలి యెఱింగించి కోరిక ల్పల్లవంప, శివునిసాన్నిధ్యమున నుండు సిద్ధమెపుడు. 207
- చ. అనిన విని యంధిప్తిరుం డి ట్లనియె. 208
- క. ఎవ్వ రొనరించి రీవ్రత, మెవ్వరు తత్ఫలముఁ జెంది లెఱింగింపఁ గడే
నిష్కటింకరుణ మెఱయం, జిత్తున గంగాక్షమార శ్రీతమందారా. 209

- ప. ఆనిన భీష్మం డిట్లనియె. 210
- చ. మునుపు సుధాకరుండు మినుముట్టిన కాకుక ముప్పతిల్ల యౌ
వనమున రూపురేఖలును వానికి నెక్కి శుభాంగి నంగిర
స్తనయునికామినిం దగవు దప్పి రమింప సుపర్వసంఘము
ల్విని యది యుద్ధకం బనుచు వేదనఁ బొందిరి వారివారికిన్. 211
- క. అక్కార్యంబు బృహస్పతి, చక్కఁగ విని చంద్రుఁ బిలిచి స్వామిద్రోహం
బిక్కరణిఁ జేయఁ బాడియె, తక్కునె శీలంబుఁ గలముఁ దపమును సిరులన్. 212
- క. మాను మిది యన్న నట్లే, కానిమ్మని తిరుగ ముందు గానక శశి యౌ
మానినిఁ గలయ బృహస్పతి, పూనిక శపియించె క్షయముఁ బొందు మటంచున్. 213
- ఆ. కావ మణఁకుఁ గోరి చంద్రుండు కావేరి, తీరమునకు నరిగి దేవదేవు
శివుని గూర్చి తపము నేయ నావేల్పు ప్రత్యక్షమగుచుఁ బలికె నాదరమున. 214
- క. శివరాత్రివ్రతము నడుపుచు, శివునిం బూజింపు శోర్పి చేమూరు నదా
శివుఁ దనఁగ నేను నిన్నున్, శివలీల న్నాథిఁ దాల్చి సిద్ధము చంద్రా. 215
- వే. ఆనుచుఁ బలికి యభవుఁ దంతర్హితుం డైనఁ
దారకేశుఁ డాప్రతంబు చేసి
శివుని మాళియందుఁ జిత్తవిహారంబు
నలుపుచున్నవాఁడు జనపరేఱ్య. 216
- సీ. దివమున నివృథు లేజంబులొ నున్నవాఁడు త్రిశంకుభూపల్లభుండు
తనపేరఁ బట్టంబు దనర నరోవన్నతపదవి నారూఢుఁ డై ప్రబలె ధ్యాయుండు
వీరబాహుకభృత్యవేషంబు విడనాడి సౌఖ్య మొందెను హరిశ్చంద్రనృపతి
కలిబాధ దప్పించి కాంతానమేతుఁడై నిజరాజ్యలక్ష్యుల నెగడె నలుండు
- గీ. వామనుని బుత్రుఁగాఁ గాంచి పఱలె నదితి
నాతి రూపాంతరము మీటె గౌతముండు
ధ్యానదానాంఘ్రిశ్రాణావిధానగాన
చందనంబులు శివరాత్రివ్రత మొనర్చి. 217
- గీ. వాసవుండు యముండు వరుణుండు భవదుండు, దిక్కులేలి రిఖిలదివిజమునులు
బ్రాహ్మణాదిమనుజుపటలంబు శివరాత్రి, వ్రత మొనర్చి శివునివనలఁ గనిరి. 218
- క. మార్గాల మూషికంబులు, ధూర్జటి నన్నిధిని ఫలము దుగ్ధంబులఁ దా
మార్జింకుఁ గోరి యనువులు, వర్జించి దివంబునందు వసియించె నృపా. 219

- గీ. దొంగ యొక్కడు ధనములు దొంగిలించ, జాగరము చేసి నిటలాత్తునన్నిధాని
మున మహిపాలుభటులచేతను వినిహతుఁ, దగుచుఁ గలసపురమున నధివసించె.
- గీ. దేవతాశార్థ మై ధూపదీపముద్ద
తైలగోధూమగుడములు తనియమోసి
గార్దభము వైశ్యతో నీలకంఠ నొద్దఁ
బ్రాణములు వోవఁ గైలాసపదముఁ గనియె. 221
- క. శివరాత్రి వాసరంబున, శివకథ విన్నట్టివారు శివలోకమున్
శివ మనుభవించుచుందురు, శివుఁడే తా మగుచు నఖిలజన్మలుఁ బొగడన్. 222
- ప. అని యజ్ఞపత్నీసమేతయైన పాంచాలికిం దెలిసి భీష్మం డూరియందైన ధర్మసంగదనుం
డి ట్లనియె. 223
- గీ. ధర్మకథ తెల్ల వింటిని దయ దలిర్చు
నైనఁ గాగ్నికముఖహాయనములఁగానఁ
గలుగు ప్రతములఁ దెలియంగఁ గౌతుకంబు
విస్తరిల్లెడు మదిఁ బల్కవే మహాత్మా. 224
- ప. అనిన భీష్మం డి ట్లనియె. 225

— ప్రతిమానంబునం జేయవలయు ప్రతాదులు. —

- గీ. ఆశ్వజమానంబునందునఁ గృష్ణవత్సత్రయోదశి బంధుజనులతోడ
నరుజోదయంబున నభ్యంజనస్నాన మొనరించి తత్కాలజనితకృత్య
ములు దీర్చి యిందిరామోదకారణం హరిఁ గౌస్తుభరత్నవిశాసితమృ
సావాహనార్హస్థిపాద్యస్నానమాల్యానులేపనాంబరధూపపవనములనుఁ
- గీ. బూజ యొనరించి నైవేద్యములు సమర్ప, ణములు గావించి నృశ్యగీతములు భక్తి
నిలరఁ జేసిన నశ్వమేధాదియాగ, నవనములఁ గల్గు ఫలములు సంభవించు. 226
- క. సరకామరుండు చతుర్దశి, హరిశరముల నేలఁ గూలు చవిగ్ధు లక్షీ
వరుఁ గాఁగ నేటికి తత్పద, సరసిజముల కెరఁగి వల్కె నజ్ఞనఫటినిన్. 227
- ఆ. పుడమి నాకుఁ దల్లి పడఁతుక నీ కెన్నఁ, దండ్రీ వైలి నింకఁ దప్ప మఱి
యెల్ల లోకములకు హితవుగాఁ గోరెద, పర మొసంగ వయ్య వనిజనాభ. 228
- ప. దివ్యరూపధరుండ పగు నీచేత ముక్తిఁ గాంచిన యీచతుర్దశి తనపేర సరకచతుర్దశి
యనఁ బ్రసిద్ధంబు గావలయు నిందు నభ్యంజనస్నాన ముచఁగించి నిన్నుఁ బూజించిన
నన్నుఁ దలంచిన పారికిఁ బుత్రపౌత్రాదిపభవంబులుఁ గైవల్యంబు సొనంగవలయు

నని వందనం బాచరించిన నట్లు కానిమ్మని వరం బిచ్చి యవ్వాసరంబున భక్త్యభోజ్యా దినైవేద్యంబులం బూజించినవారికి ముక్తి చేహారు నభ్యంజనస్నానంబు లొనరించి యొక్కవిప్రునికి భుజించం బెట్టిన వాజపేయఫలంబు చేహారు నని కృష్ణుం డాన తిచ్చెం గావున నవ్వాసరంబు పుణ్యాధికం బై చెలంగు. 229

గీ. ఒకటియ నాల్గు నైదేని నోపినట్లు, దీపములు కార్తికంబున దేజరిల్లు
రాత్రి వెట్టినఁ బాతకరాశి యణంగు, మహితవిభవంబు లొనగూర్చు మాధవుండు.

క. దినదినము నొక్కటొక్కటి, భువముగ దీపములు కార్తికంబున వెట్టం
దనవంశభవులు వెంటం, జనుదేరంగ నొందు విష్ణుసాన్నిధ్యంబున్. 231

గీ. కార్తికమునను శ్రీరమాంతనకును, వేడగ గావించుదిన మందు వృషాస్రగ్గ
మన్నపానాది దానంబు లాచరించు, వారు గైకొండు నిత్యనిర్వాణపదవి. 232

క. మాధవుండు పుడమి గొని తను, సాధించి ప్రసన్నదృష్టి సలుపుచుఁ గోర్కుల్
బోధింపు మిత్తు నన్న యశోధనుఁ డగు బలియు సురలు చొక్కంగఁ బలికెన్.

క. ఉరగనివానను యేలా, నిరయంబును లెస్స నాకు సీచరణాంభో
జరజికణముల మీఁద, స్థిరతంబును భక్తి యొసంగు సీరజనాథా. 234

చ. పుడమికి నేటఁ గార్తికపుంబున్నమ సీచరణాంబుజాతముల్
పొడంగన వత్తు నే నపుడు పుణ్యసతు ల్తమయిండ్ల వాకిలిల్
దుడిచి యలంకరించి సురతోరణ మై వెలయంగ దీపముల్
నడలనిభక్తితో నిడంగ కాశ్వతభక్తి యొసంగు మాధవా. 235

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించఁ బలికి నిష్ఠార్థ మొసంగి, చనియె వైకుంఠనగరికి జలజనాథుఁ
డబ్బగర్భానిసురనివహంబు గొలువ, దనుజనాథుండు పాతాళతలముఁ జేర. 236

వ. కార్తికంబునం దీపంబు లిడినం గైవల్యసాధనం బైనజ్ఞానంబు సిద్ధించు నర్కుండు
ధనూరాళిగతుం డైనఁ బ్రతీకాలంబున లేచి హరిం బూజించి గుడసంయుతం
బైన ముద్గాన్నంబు సమర్పించిన భూసురులకు వైకుంఠ నగరంబు కరతలామలకం
బగు మున్ను దానపులతోడి యుద్ధంబున సురలు ప్రార్థించిన గరుడధ్వజంబు నిట్లు
లాచరించి విజయంబు గైకొనియె నదిమొన లీవ్రతంబు విష్ణుభక్తుల కవశ్యకరణీ
యందై యుండు మాకుంబున స్నానం బొనరించియు మేషసంక్రాంతికాలంబున
భోజనంబులకు జైత్ర శుక్ల పక్షంబున వైశాఖశుద్ధతృతీయఁ బూర్ణిమావారంబుల
గుడపానీయ దగ్ధోదన నాగికేశధృతచామరపాదుకాదానంబుల భూసురులకు
దనువుచు సారాయణం బూజింప వైకుంఠంబు గరితలామలకం బగు ననినఁ గుంతీ

నందనుండు శ్రేష్ఠమాసంబునం గలధర్మంబులు యోగవక్షత్రవారంబుల విలసిల్లు
వ్రతంబులు వెఱిగింపవే యనిన భీష్మం డి ట్లనియె. 237

గీ. శ్రేష్ఠమాసపుంబున్న మఁజేయవలయు, నిందిరానాథుపాదారవిందనేన
దాన సిద్ధించు నమితగోదానఫలము, దివ్యలోకంబు గోరికి లేజరిల్ల. 238

గీ. యోగములలో వ్యతీపాత యు త్తమ వ్రతంబు నా మించు నవ్వాసరంబునందు
స్నానము లొనర్చి హరిపూజ నలుపువారి, కిహవరంబులు చేలిపై యెపుడు నుండు.

క. తారలలో శ్రవణంబును, వారంబుల భాసుసోమవారంబులు దు
ర్వారశ్రేయస్సారము, లారయఁ దద్వ్రతము మహిమ లమితంబు లెలన్. 240

ర. శ్రవణమున నుపవసించుచు, నవహితభక్తులను గృహ్య నలినాత్మని గే
శవుఁ బూజించిన మనుజులు, నవరింపుదు రిహవరైకసౌఖ్యము లెల్లన్. 241

క. శ్రవణైకాదశి నుపవా,నవిధానంబునను భక్తి సలుపఁగ వలయాన్
స్తవవందన పుణ్యకథా, శ్రవణార్చనవిధులు హరికి సంతస మొదవన్. 242

క. శ్రవణార్థము ద్వాదశియుం, గవగూడిన నుపవసంపఁ గరిగినమనుజుం
దవులున్ హయమేధాదిక, నవనాచరణప్రభూతసకలఫలంబున్. 243

గీ. శ్రవణవక్షత్రమున కెందు సాటిగలుగ, దొకటి మూఁడైదు కేంద్రలో నోలి నట్లు
వ్రతము గావించి యిందిరాస్వామి హరిని, బూజచేసిన వైకుంఠపురము దొరట.

క. ఇనుమాటు భాసువాసర, మున భుజియించినవరుండు మునుగును నరకం
బున వనజాననకల్పము, దినుకను నొకత్తూట యైనఁ దనరు నుఖంబున్. 245

గీ. వర్షసంక్రమణవ్యతీపాతభాసు, వాసరంబుల రాలిరి వలదు భోజ
నంబు గావంపఁ జేసినవరుండు భూర, నిరయముల నుండు మగుడంగ నేర్పులేక.

క. ఇనుఁ డుదయంబకముందఱి, నినవారమునందు స్నాన మెలమిం జేయన్
మునుపటి యెసిమిది దినములఁ, గనుపట్టినపాప మణిగఁగ గల్గొణ మగున్. 247

దుత్తాశిల. సోమవారమునాఁడు శంకరు సోమఖండవతంసు ను

త్రానువందితు భూవదీవపురాణవాద్యనమస్కృతి

స్తోమము ల్లగఁ బూజ నేయుచు సొమ్ము గల్గినకైవడిన్

భూమినిర్జరతోటిఁ దన్నినపుణ్య మెన్నఁగ శక్యమే. 248

గీ. విశిష్టక్రమంచే నభివృద్ధి గలుగు, నక్త మొనరించి పూజింప నాకలూక
మొనర లభియించు శివునిసాయాజ్య ముఖ్య,సోమవారంబునాఁడు ముమాస్వామికరుణా

వ. ఇత్రైలింగున వ్యతీపాత శ్రవణ భానుసోమవారంబు లాచరించిన మనోరథంబు
లీడేలు నొనరింపు మనిన యుధిష్ఠిరుండు భీష్మన కిట్టనియె. 250

ఉ. ఎవ్వనినామము నొడువ నెక్కువ భర్తము గల్గు ధాత్రియం
దెవ్వనియాయుధాంకము వహించుగ యోగ్యము దివ్యకోటిలో
నెవ్వనిభక్తు లెన్నికకు నెక్కుడు రెవ్వని పన్నులించిన
న్నివ్వటిలు నిగుతుంతురనిత్యనివాసము వాహినియతా. 251

— నామస్తరణయోగ్యతావిచారము. —

క. నొడువు మని భర్త తనయుం, దడిగిన భాగవతజనుల కగ్రేసరుడై
పుడమిని వెలసిన భీష్ముండు, కడిమిన్ ధ్యానించి పలికె గారవ మెనఁగన్. 252

గీ. పార్వతీదేవి కైలాసవర్వతమున, దండ మర్పించి వైష్ణవోత్తముల మహిమ
విసంగ మనసయ్యె నెఱింగింపు మనుచు సర్థి, నడుగ శంకరుఁ డిట్లవి యానతిచ్చె.

గీ. విష్ణుచక్రాంకితుం డగువిప్రునకును, క్షీతిని సాఁగిలఁబడి నమస్కృతి యొనర్చు
నతని కబ్బును నొనటివై నలమియున్న, పాంసులె న్నన్నివేలేండ్లు బ్రహ్మచదవి.

గీ. శంఖచక్రాంకితుం డగుత్వాసురుండు, పలుకునలు కెల్ల వేదంబు జలకమాడి
నట్టిచో టెల్లఁ దీర్థకు యసుగు వెట్టు, నెచట నది దివ్యదేశమా నిందువదన. 255

వ. శంఖచక్రాంకితుం డగువిప్రుండు భుజియించినపంక్తి పావనం బగు నతనికి గోచర్త
మాత్రంబు భూమి దానం బొసంగిన రాజ్యంబు సిద్ధించు నభ్యుత్థానాభిషేదనంబుల
గంభీరమృక్షతంబులం బూజించినం గౌతుకం బాపాదించిన నులియించిన నిహవర
సుఖంబులు కరతలామలకంబు లైయుండు. 256

క. వైష్ణవులకుఁ గూడైనను, గృష్ణార్పణ మనిన జనుల కీర్తులు వెలయున్
విష్ణుని నన్నిధి నుండుడు, రుష్టాంశు సుధాంశు ముఖ్యు లోహో యనఁగాన్. 257

గీ. విష్ణుభక్తుండు గానట్టివిప్రు వేద
శాస్త్రములు తీర్థయాత్రలు నపనములును
దపము జపమును దానంబు భర్తములును
బూదెలో వేల్పు నెలువోలెఁ బోల్లు వోవు. 258

క. భూసురుకులగుణవిద్యా, వాసుం డైనను ద్విజుం దవైష్ణవుఁ డైనన్
భాసిల్లనేరఁ డెంతయు, వాసన లేనట్టి విరులవైఖరి ధాత్రిన్. 259

ఆ. విష్ణు భక్తి లేక వైష్ణవులకు దేవుఁ, మాచరించు విప్రుఁ డభికుఁ డైన
సీసభాతిఁ బొంది యెల్లదుర్గుతులను, పొందుఁ గాన నతనిపొందు గాదు. 260

తరల. సుఖము దుఃఖము నొక్కవైవడిఁ జూచుచు స్మిరపేక్షచే
 సఖులు శత్రులు ననక దుష్టసంగముల్ నిరసించుచున్
 సఖవిదారితచైత్యు మాధవు నారసింహు భగించువాఁ
 డఖిలసమృతి వైష్ణవుం డన నంద మొందు బనాధిపా. 261

క. హరిభక్తులు పుణ్యాత్ములు, పరిశీలక గాని గన్న బాపము లణఁగుం
 బరమపవిత్ర మగు దాచ్చరజాబ్జవరాగ లేశసంస్పృగమునన్. 262

గీ. జలజనాభుండు వైష్ణవస్వాంతవిధిఁ, బద్ధతొడ గూడఁ బ్రకృతిసంబంధదేహ
 పటలి నలరించుచుండును బహుళరంధ్ర, ఘటవిరాగితదీపంబుకరణి నధిప. 263

క బహురూపారూపంబులు, పహించుచు భక్తియొగవశమున నఘముల్
 ప్రహరించు నిందిరాపతి, దహించుదు సువర్ణదోషతతులం బోలెన్. 264

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును స్మరణ మర్చనంబు దాస్యంబు పరనేవనంబు పంప
 నంబు సఖ్య మాత్మ నివేదనంబు సంగ, భక్తి నవలక్షణంబుల బంగారుచుం. 265

ప అనిన పిని యుద్ధిష్ఠిరుండు నీకటాక్షంబున నవ్వంబును శ్రుతం బయ్యె సింక భగవం
 తునిభక్తులలక్షణంబు లుపన్యసించవే యసిన భీష్మం డిట్లనియె. 266

● భగవద్భక్తలక్షణములు ●

సీ. హరినామసంకీర్తనార్చనవందనపతనసేవారకు ల్భాగవతులు
 వేదశాస్త్రపురాణవిధేహోపాదిజహంకభాభీజ్ఞులు భాగవతులు
 దేవగురుద్వితీయమాతాపితృబంధుతోషణరతు ల్భాగవతులు
 పరమపదధ్యానపారీణతాస్వాంత పరమపుణ్యోదయు ల్భాగవతులు

గీ. భానుసూక్ష్మరాయణు ల్భాగవతులు, పాపకార్షణనియతులు భాగవతులు
 పరిహితాచారకర్తలు భాగవతులు, బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠులు భాగవతులు. 267

సీ. తమయట్ల యందఱఁ దనుపఁజూచినవారు సత్కథాశ్రవణంబు నలుపువారు
 శత్రుమిత్రుల నొక్కనరణిఁ గాంచినవారు పేదల కన్నంబుఁ బెట్టువారు
 నేకాదశీవ్రత మెలమిఁ జెప్పెడువారు నిర్మలజ్ఞానంబు నెఱుపువారు
 జగమెల్ల హరి గాఁగఁ జిచ్చించువారలు పరధనంబుల కావనడనివారు

గీ. మంచి కర్మము లెల్లఁ జేయించువారు, పనికి బొంకనివారును భాగవతులు
 268

ఉ. భాను సుధాంతలోచను గృహమయుఁ గౌస్తుభవేక్షు నిందిరా
 మానవతీమనోవిభుని మాత్రికహరిరీటఁ జక్రధా

రానికరప్రభాదభిత రాత్రిచరుక్ హరి భక్తపత్నులు

ధ్యానము నేయువారలకుఁ దత్సన ముఖ్యు నరేంద్రమండనా.

269

సీ. హరిసీలమణిదేహు నభికర్యామోహుఁ గారుణ్యపరిణాహు గరుడవాహు

మకరకుండలకర్ణ మందిరవృటపద్మ సకలజగత్సార్థ జలదవర్ణుఁ

బాలితకరిరాజు భాస్కరశతలేజు నాభిస్థితాంభోజు నతవిద్రాజు

నఖిలలోకాధారు నాశితమందారు నాగమాంతవిహారు నమితసారు

గీ. వనజదళనేత్రు నిత్యపావనచరిత్రు, భక్తజనతోషుఁ గౌస్తుభ ప్రకటవేషు

నమరకులసోము నవమాక్తికాభిరాము, ధ్యాన మొనరింపఁ జేహారుఁ దత్సదంబు.

క. నారాయణు గోవిందుని, గారుణ్యపయోధి హరినిఁ గౌస్తుభపత్నుక్

సారసనేత్రు భజింపుము, కోరిక చేహారు సీతుఁ గరువంశమణి.

271

క. హరిచే నారదుఁ డస్తుని, వరుచే నే విన్న జెల్ల వరుస న్నీకుం

బరిపూర్ణములంగఁ జెలిపితి, గరుమతి సెయ్యది వినంగఁ గోరెదవు మదిన్.

272

వ. విష్ణువానున వర్జ్యుచ్చండ భాగవతాది పురాణంబులు విన్నవారి కోరుకు లీడేలు

సాక్షాత్సారాయణదేవుండు కృష్ణుం డని పూజింపుము. సకలసామ్రాజ్యవిభవము

సీతుఁ జేహారు ననిన విని ధర్మనందనుండు సంతసించె నిఖిలమునివిప్రరాజుల

కంబు గాంగేయు నభినందించె నస్తుహితుండును వాసుదేవునివిచిత్రచరిత్రంబులకుఁ

ఋరమానందంబు నొందుచుండె.

273

సీ. శ్రీరాజ్యవిభవసంస్థితులు చేతులు ధర్మతనయుండు వేడిన ధర్మమూర్తి

యైన శ్రీకృష్ణుండు హరివంశకథగాఁగ నానలయిచ్చిన యట్టి నార

దీయము బహుపుణ్యతీర్థప్రదంబునాఁ దనరిన యీశేషధర్మ మెలమి

నివ్వరు పరియించిరేనియు వినిపించిరేనియుఁ గీర్తించిరేని వారి

గీ. కశ్యపేధాదియాగంబు లాచించి, సకల ధర్మణియు వేదకాశ్రుప్రవీణు

లగుధరావరులకు నిచ్చినట్టిఫలము, తమకు సిద్ధించు నాచంద్రతారకముగ.

274

వ. నిత్యంబును సీకథ విన్నఁ బఠించిన వారికిఁ తథంబు లున్న బ్రహ్మణుండైన సకల

విద్యాధికారియగు. క్షత్రియుం డైన రాజ్యంబు చేహారు. వైశ్యుం డైనఁ బాశుపా

ల్యవాణిజ్యంబులు సిద్ధించు. శూద్రుం డైన ధర్మం బలవడుఁ బుత్రకాములకుఁ బుత్ర

లును గవ్యకతు వరుండును లభింతు రెవ్వరేనియు ధనకనకవస్తువాహనవివ్యరత్న

ప్రముఖవాంఛితము లెవ్వరినిన సీడేలు నిది నిశ్చయంబు.

275

క. ఘనుఁడు పరిక్షితనయ్యుండు, జనమేజయవిభుండు గ్రామసముదాయ మౌగెనం

గను హరివంశము కథ ధృతి, పని గురువున కధికభక్తి విగయములతోన్. 276
చ. హరిచరణాంబుజాతములయందు మనంబు దృఢంబు నేయుచున్

ధరణితలంబుఁ గావు దయఁ దాక తెఱంగున ఘోరపాపం
హరణము వాంఛితార్థఘటనామభూరుహ మై తనర్పు నీ
నిరుపమధర్మ సారమున సిచ్చలు వీనులదిం దొనర్చుచున్. 277

ఉ. ఈకథ విన్నవారలకు శెల్లపుడున్ జయపుత్ర పాత్ర కాం
తాకినకాంబరాశ్వధనధాన్యమణిగృహదానదాసికా
నీకచిరాయురున్నతులు నీరజనాథ పురీవిహారము
లేవ్వులు శౌనకాదిముని శేఖరులార యధార్థ మితయున్. 278

ప. అని సూతుండు శౌనకాది మహామునులకు మున్ను గంగానందముండు కుంతనంద
మున కెఱింగించినచందంబున వైశంపాయనుండు బసవేజయన కౌనకపేద్య నని
బోధించె. 279

క. కిరణానముద్ర పాపన, చరణాబ్జపరాగలేశసంఘటితమునీ
శ్వరతరుణియోగపరి, స్ఫురితయశస్సాంద్ర నిక్షభాగసురేంద్రా. 280

కా. రాజేష్ఠియవంశసంభవ భవబ్రహ్మాదినానామరు
ద్రాభ్యాజిత పద్మరాగమటటాగ్రాపసంఘృష్టిని
ర్వాణిజప్రాగ్భవ దివ్యకాంతపటలవ్యావృత్త సదర్శన
ర్వాణీమంత్రికృతార్హణగ్రహణసామ్రాజ్యప్రదానోత్సవం. 281

మాలిని. శకలితశివచాపా చందభానుప్రతాపా
ముఖళితరిపుహస్తా ముక్తిదానప్రశస్తా
ప్రకటవిశదకీర్తి బ్రహ్మరుద్రేంద్రమూర్తి
సకలగుణగరిష్ఠా శాశ్వతశ్రీప్రతిష్ఠా. 282

గద్యము. ఇది శ్రీమన్మదన గోపాలలింగవలొకనపవిత్ర, శరణయోమాత్యపుత్ర సకల
విద్యానిధాన తామరపల్లి తిమ్మయ్యప్రధాన ప్రణీత శ్రీహరివంశోదీతం బైన యాశ్వ
ర్యరత్నంబునందలి శేషధర్మంబున మహానవమీస్తవంబును బంపానరీచగంబునకుం
జని శ్రీరామచంద్రుండు మతంగమహామునితో సౌభాషించుటయు నిహోబలశ్రీ
శైల వేంకటాచల గాంధీనగరమాహాత్మ్యంబులను సీహాత్మ్యవర్ణనంబును ద్విజస్థాపన
సామర్థ్యంబు శివరాత్రి ప్రత్యక్షభావంబును సాకచగుర్వీమహిమగూర్చి గాంధీ
కాదిమానసంవత్సరవిశేషంబులును యోగనక్షత్రఫలంబులును బైష్టవలక్షణంబులును
ననుకథలంగల వర్ణనంబును బంచమాశ్వాసము.

శేషధర్మము సమాప్తము.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

—౧౭(౧)౧౭—

ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.	ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.
ఆంధ్ర ప్రబంధములు. ౧౭		ఆదివర్షము, పెద్దప్పు చిన్ననైజా	1 8
అచ్చ తెను-గురామాయణము	1 4	ఆనందరంగరాట్టదము	1 8
డిటో కానితోబైండు	1 10	ఆంధ్ర చంద్రాలోకము, సటిక	0 8
అడనిమల్లెలు	0 8	ఆంధ్ర శ్రీ గురామాయణము, కామ్యతీర్థ	
అధ్యాత్మ రామాయణము, పద్యము	1 8	జనమంది శేషాచల కృతము,	
అనంతనిధందము, ఛందోదర్శణము	0 14	ని-సంపుటములు	12 0
అనిరుద్ధచరిత్రము	0 8	డిటో 7 సంపుటములు	14 0
డిటో కానితోబైండు	0 14	ఆంధ్ర బ్రహ్మాండపురాణము	5 0
అప్పకవీయము, శ్రీ గిడుగురామమూర్తి		ఆంధ్ర భాషాభూషణము	0 2
వంతులుగారి విమర్శతో చక్కగ		ఆంధ్ర నామసంగ్రహము, వైకృత	0 12
ముద్రితము	2 8	డిటో కానితోబైండు	1 0
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటిక	0 4	ఆంధ్ర భాషావర్ణము	0 12
అముక్తమాల్యద, సటిక	3 8	డిటో కానితోబైండు	1 2
అంజనేయదండకం, హనుమద్దండకం	0 2	ఆంధ్ర లలితోపాఖ్యానము	1 8
ఆంధ్ర భాగవతము, చక్కని ప్రతి	6 0	ఉత్తరరామాయణము	2 0
డిటో ఆత్మ్యత్వమప్రతి 2-సం, 8	0	ఉత్తరహరివంశము	1 8
ఆంధ్ర భారతము, 7 సంపుటములు	15 12	కవికర్ణరసాయనము	1 8
డిటో 3 సంపుటముల ప్రతి	15 0	డిటో కానితోబైండు	1 14
అని సభాపద్యములుగల సంపుట	2 4	కవిసంశయవిచ్ఛేదము	0 6
ఆరణ్యవర్ణము	2 4	కళాపూర్ణోదయము	2 4
విరాటోద్యోగపర్వములు	2 4	కాశీఖండము, ప్రాకృతహర్ష	1 8
భీష్మద్రోణపర్వములు	2 4	డిటో కానితోబైండు	1 12
కర్ణశల్మలసౌప్తిక శ్రీ పర్వములు	2 4	ఊచేలోపాఖ్యానము, సటిక	0 4
కాంతిపర్వము	2 4	డిటో గట్టుపుభుక్తము	0 6
అమకాసనిక ఆశ్వమేధ, ఆశ్రమ		కృష్ణరాయవిజయము	0 8
వాస. మాసల, మహాప్రస్థానిక,		గజేంద్ర మోక్షము, సటిక	0 8
స్వర్గారోహణపర్వములు	2 4	డిటో కానితోబైండు	0 10
ఆదిపంచకము, పద్య కావ్యము	6 8	గణికానుజ ప్రవర్తన తారావళి	0 2
యుద్ధపంచకము	1 4	గద్యపద్యసంగ్రహము	0 10
కాంతిసప్తకము	4 4	గరుడాచలయక్షగానము	0 2
ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము	0 8	గోపీనందరామాయణము. 2-సం	7 8

ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. ఆ.	ఆంధ్ర గ్రంథములు	రూ. ఆ.
చాటుపద్యమణిమంజరి, 1-వ భాగము	1 4	జనవపురాణము	2 4
డిటో రెండవభాగము	1 10	బ్రహ్మోత్తరఖండము	1 0
చెన్నబసవపురాణము	1 2	బిల్వణీయము, చక్కనికూర్పు	0 8
చైమినిభారతము	1 0	డిటో కాళికోబైందు	0 12
డిటో కాళికోబైందు	1 6	భాస్కరరామాయణము, క్రొత్తకూర్పు	4 0
తారాశశాంకవిజయము	0 12	భోగినీదండకము	0 1
డిటో కాళికోబైందు	1 4	భోజరాజీనుము, అనంతామఃశ్లో	1 2
తెనుగుననుస్థులు	0 2	మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల. రామ	
దశకుమారచరిత్రము, పద్యకావ్యము		స్వామి శాస్త్రి గారి వ్యాఖ్యాన	
శేకనకవికృతము	1 8	ముతో చిన్ననైజాన మేలుకాగిత	
దశావతారచరిత్ర, క్రొత్తకూర్పు	2 0	ములమీద స్ఫుటమైన ఆంగ్లము	
దశరాపద్యములు	0 1	లతో చక్కగముద్రితము	2 0
ద్రువోపాఖ్యానము, సటీక	0 8	మార్కండేయపురాణము, మారన	1 12
నరసభూపాలీయము, అట్టబైందు	0 10	డిటో కాళికోబైందు	2 2
డిటో కాళికోబైందు	1 0	మొల్ల రామాయణము, చిన్ననైజా	0 10
నలాపాఖ్యానము, సటీక	0 6	డిటో కాళికోబైందు	0 14
నలచరిత్ర, ద్వీపద	0 14	రత్నపరీక్ష, సాంధ్రతాత్పర్యము	0 3
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	0 12	రసికనమనోభిరామము	0 12
నిరంకుశోపాఖ్యానము	0 6	డిటో కాలికోబైందు	1 0
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటీకప్రణామము	0 4	రంగనాథరామాయణము, ద్వీపద	3 8
నీలాసుందరీపరిణయము	0 4	రంగరాయచరిత్రము	0 8
డిటో కాలికోబైందు	0 8	డిటో కాలికోబైందు	0 12
నృసింహపురాణము	1 0	రాఘవపాండవీయము, సటీక	2 0
,, కాలికోబైందు	1 6	రాజశేఖరవిలాసము	0 8
పంచతంత్రము, నారాయణకవిది	0 12	డిటో కాళికోబైందు	0 12
డిటో కాలికోబైందు	1 2	రాజయోగసారము, ద్వీపద	0 4
డిటో వేంకటనాథరాజకవిది	1 4	రామరాజీయము, చక్కనిప్రతి	0 12
,, కాలికోబైందు	1 8	రామాభ్యుదయము	1 4
ప్రబంధరత్నావళి	1 8	డిటో కాళికోబైందు	1 10
ప్రభావతీప్రద్యున్నము	0 10	రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక	0 8
డిటో కాలికోబైందు	0 14	డిటో కాళికోబైందు	0 10
పారిజాతాపహరణము, చిన్ననైజా	0 8	రుక్మిణీపరిణయము, శుద్ధప్రతి	0 8
డిటో కాళికోబైందు	0 12	డిటో కాలికోబైందు	0 12

ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.	ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.
రుక్మాంగదచరిత్ర, వికాదశీమాహాశ్మయం	10	సారంగధరచరిత్ర, వేంకటకవి	0 10
డిటో కాలికోబైండు	0 14	సానందోపాఖ్యానము, శివరామకవి	1 0
రూపలి, రాజపుత్ర స్త్రీ సాహసపుకగ్గ,	0 8	సీతారామాంజనేయసంవాదం సటీక	2 0
లంకావిజయము (రావణదమ్మియం)	1 4	డిటో మేలు ప్రతి, కాలికో	3 8
డిటో కాలికోబైండు	1 8	సులక్షణసారము, సటీక	0 10
వసుచరిత్ర విమర్శము	1 0	డిటో కాలికోబైండు	0 14
వసుచరిత్ర. సవ్యాఖ్యానము	4 0	హరివిలాసము, చక్కనిహర్ష	0 12
పశిష్టజనకసంవాదము (వేదాంతం)	0 8	డిటో కాలికోబైండు	1 2
వాసిష్టరామాయణము, ద్విపద	1 4	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	0 12
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవి	1 4	డిటో కాలికోబైండు	1 2
డిటో కాలికోబైండు	1 10	హరివంశము కొత్తహర్ష	3 0
విజయవిలాసము	0 8	హరిశ్చంద్రసలోపాఖ్యానము, సటీక	2 8
డిటో కాలికోబైండు	0 12	హంసవింశతి, నారాయణామాత్య	0 14
విదురుసీతి, సటీక, ఆంధ్ర భారతం లానిది	0 5	డిటో కాలికోబైండు	1 4
వీరభద్ర విజయము	0 12	హాలాస్యమాహాత్మ్యము	1 0
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము	1 0	శతకములు	
వేమనపద్యములు, చక్కనిహర్ష	0 6	భక్తిరసశతకసంపుటము I	2 0
,, బ్రాహ్మదొరగారి ఇంగ్లీషులో	1 4	,, II	2 0
వేమనపద్యములు (2769) చిన్ననైజా	1 12	ఆంధ్ర నాయకశతకము	0 4
,, (2769) ఆంధ్ర తాత్పర్యము	3 8	మాతృశతకము	0 1
వైజయంతీవిలాసం, చక్కనిహర్ష	0 8	సుమతిశతకము, సటీక	0 3
వైశ్యపురాణము	1 4	కుమారీశతకము ,,	0 3
శకుంతలాచరిత్ర, కృష్ణకవికృతం	0 12	దాశరథీశతకము ,,	0 4
శతకంతరామాయణము	0 12	మానసబోధశతకము	0 3
శశిరేఖాపరిణయము, అప్పప్పకవి	0 12	భాస్కరశతకము ,,	0 4
శివలీలావిలాసము	0 6	కలవాయి శతకము,,	0 4
శ్రీ నాథునివీధి నాటకము	0 2	కవిచౌదప్పశతకము	0 2
శృంగారనైషధము, శ్రీ నాథకవి	1 0	నృసింహశతకము	0 3
శృంగారశాకుంతలం, సినిరభద్రకవి	0 12	చంద్ర శేఖరశతకము	0 2
సహస్ర కంఠరామాయణము	0 12	దేవకీనందనశతకము	0 2
సప్తమస్కంధము, ప్రహ్లాదచరిత్ర	0 6	సర్వేశ్వరశతకము	0 2
,, సటీక, చిన్ననైజా,	1 0	సంపంగిమన్న శతకము	0 2
డిటో కాలికోబైండు	1 4	కాంతాలలానుశతకము	0 4

ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.	ఆంధ్ర గ్రంథములు	రూ. అ.
కృష్ణశతకము	0 2	రమాధీశ్వరశతకము	0 2
వేణుగోపాలశతకము	0 4	రాజశేఖరశతకము	0 2
వృషాధిపశతకము	0 2	రుక్మిణీపతిశతకము	0 2
నారాయణశతకము	0 2	రేఫాల రాజగంగశతకము	0 4
సింహాద్రి నాటసింహశతకము	0 3	తాపబ్యాసశతకము	0 4
జగన్నాథశతకము	0 2	విశ్వనాథశతకము	0 4
ప్రసన్నరాఘవశతకము	0 3	శివశతకము	0 2
రామరాఘవశతకము	0 2	శ్రీశైలమల్లేశ్వరశతకము	0 2
రామరాఘవశతకము	0 2	శిఖినరసింహశతకము, శకునశాస్త్రం	0 4
రామతారకశతకము	0 4	శ్రీనివాసశతకము	0 2
రామప్రభుశతకము	0 2	స్తోతాపతిశతకము	0 2
రామలింగేశ్వరశతకము	0 3	సూర్యనారాయణశతకము	0 2
భద్రాద్రిరామశతకము	0 2	పింటిమిట్టగిఘవీరిశతకము	0 2
ఉన్నవరాజగోపాలశతకము	0 4	కాలహస్తీశ్వరశతకము	0 2
శివముకుందశతకము	0 2	కాళమాస్తిశతకము సాంబశివా	
సదానందయోగిశతకము	0 2	మహాప్రభో	0 2
ఉద్దండరాయశతకము	0 2	కుసుమేశ్వరశతకము	0 3
కామేశ్వరీశతకము	0 2	కీరవాణిశతకము	0 4
గొట్టుముక్కులరాజగోపాలశతకము	0 2	చిత్తబోధశతకము, తాపశ్చర్యసహితం	0 3
చెన్నమల్లునీసములు	0 2	నాటకములు.	
క్షాన్తప్రసూనాంబికాశతకము	0 3	ఎలెక్ట్రాప్రహసనము	0 2
పార్థసారథిశతకము, పానకాల		శూరబాహ్మినినాటకము	0 12
రాయవీరచితము	0 2	కమలావహరణనాటకము	1 4
భక్తచింతామణిశతకము	0 2	కర్ణధాగము	0 2
మహిషాసునోహరశతకము	0 2	మధ్యమవ్యాయోగము	0 3
మహిషాసురమర్దనిశతకము	0 2	రామసరవాసనాటకము	0 12
మాధవశతకము	0 2	విచిత్రపాదుకాపట్టాభిషేకము	0 12
మారుతిశతకము	0 2	పాండవాల్లాసననాటకము	0 12
ముకుందశతకము	0 2	చినరంగారాయనాటకము	0 6
రఘువీరశతకము	0 2	సంస్కారదర్పణము	0 12
రఘులిలకశతకము	0 2	స్వర్ణచూతము, ఎనమంప్రశంస	
రమానాయకశతకము	0 2	యోనిమూర్తిగాగది	0 10
రంగేశ్వరశతకము	0 4	కృష్ణమూర్తినాటకము	0 10

వచన గ్రంథములు.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.	రూ. అ.
ఆంధ్ర వచనభాగవతము, ద్వాదశస్కంధములు, 3 సంపుటములు	7 0
డిటో ఒక టెనంపుటము	6 8
తిలకు గారి నెహ్యూరిటీ కేసు, ఉపన్యాసం	14
మదన మోహనమాళవ్య గారి జీవితం	
పంజాబు ఆల్బరి, చిత్ర పటములతో	0 8
యజుర్వేదకథాసంగ్రహము	0 8
హైందవ చక్ర వర్తులు	1 0
శ్రీ వివేకానందవిజయము	1 12
ప్రాచీనదేశచరిత్రలు	1 12
భారతరమణీమణులు, ప్రథమభాగం	0 12
" రెండవభాగం	0 8
వీరాంగనలు	0 12
వలివైతలకథలు	1 8
శ్రీమహాభక్తవిజయం, ప్రతిమలతో	4 0
నవననాథభక్తులచరిత్రము	2 0
నీతిచంద్రిక, చిన్నయెసూరిగారిది	0 8
పంచతంత్రము, వచనం, సులభశైలి	0 8
హితోపదేశము, సులభశైలి	0 12
సంగ్రహరామాయణము	0 10
సంగ్రహభారతము	1 0
సంగ్రహభాగవతము	1 0
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితం	0 4
సంస్కృతనాటకకథలు,	1 4
దశకుమారచరిత్రము	1 8
మదనకామరాజుకథలు	0 14
దక్కనుత్రూర్వకథలు	1 8
భోజకాళిదాసుకథలు	0 12
భోజానికథలు	0 8
విక్రమార్కునికథలు	0 8
బీతాళునికథలు	0 8
వరమానందశిష్యులకథలు	0 3

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

రూ. అ.

వైద్యులకథలు	0 4
తాతాచార్యులకథలు	0 6
నలుగురుమంత్రులకథలు	0 4
అందుగురుదొంగలకథలు	0 6

జీవితచరిత్రలు.

స్వామిరామతీర్థజీవితము	0 2
శ్రీరామానుజాచార్యచరిత్ర	0 2
శాలివాహనచరిత్ర	0 3
శ్రీలాలాజనకతిరాయిజీవితము	0 2
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్రము	0 3
బాలగంగాధరతిలకు చరిత్రము	0 4
శ్రీగోపాలకృష్ణగోష్ఠజీవితము	0 2
శ్రీమహాదేవగోవిందరానడజీవితం	0 2
శివాచరిత్ర, ప్రతిమతో	0 8
బుద్ధచరిత్రము	0 4
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో	0 3
శ్రీవేమనయోగిజీవితము	0 2
దాదాభాయి నారోజీచరిత్ర	0 2
శ్రీకరంచంద్ గాంధీజీవితము	0 4
గౌరాంగచైతన్యస్వామిజీవితం	0 4
సెపోలియన్ చక్రవర్తిచరిత్రము	0 4
సోదరినివేదికజీవితము, ప్రతిమతో	0 2
శ్రీగైక్వాడుగారిజీవితము	0 2
వివేకానందస్వామిజీవితము	0 2
శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్రము	0 3
అనిబిసెంటుచరిత్ర, ప్రతిమతో	0 4
లార్డుకె వుజీవితము	0 8
శ్రీచిత్రరంజనదాసుజీవితము	0 4
అలీసోదరుల జీవితము	0 4
మైరాపణచరిత్ర, చక్కనికూర్పు	0 1
పండితుడన మోహనమాళవ్యాజీవితం	0 2
శ్రీరామమూర్తిగారి కవిజీవితములు	6

సంస్కృత గ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

యాజుషపూర్వప్రయోగచంద్రిక,	
సన్మరము	2 0
శ్రీవైష్ణవాన్నికము	0 4
శ్రీవైష్ణవప్రయోగము	0 4
ప్రతర్థనాకరము, వృధమభాగము	0 8
ప్రతర్థనాకరము, ద్వితీయభాగము	1 0
ప్రశమాదామణి, 350 ప్రశములు	2 0
వైశ్యసంధ్యావందనము	0 2
సూర్యసమస్కారము, చిన్నపైజా	0 1

— ఖోటీతిష్ గ్రంథములు. —

ఋషభరత్నసిద్ధాంతము	0 12
కాలామృతము, మేలుప్రతి	1 0
గోళికాస్త్రము, తెనుగు	0 2
జలాధికాస్త్రము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0 4
జాతకచంద్రిక, గోపాలరత్నాకరము,	
సాంధ్రతాత్పర్యము	0 8
మహారాధిదర్శనము, సటిక	0 12
చక్రస్థము, కృష్ణకాస్త్రము,	
ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	0 6
బృహత్సూతకము, ఆంధ్రటికాతాత్పర్యము	
వ్యాఖ్యానసహితము, చక్కని	
ప్రతి, మాతనము చిత్రము	2 0
గోదకప్రశ్నరత్నావళి, సెహలియన్	
చక్రప్రతి అనుష్ఠించినప్రశ్న	
గ్రంథమునకు తెనుగు	0 8
సక్షతమాదామణి, చక్కనిప్రతి	0 6
సర్వాధ్యధితామణి, చక్కనిప్రతి	0 12
శ్రీమతి, సవ్యాఖ్యాసాంధ్రతాత్పర్యము	1 8
రెట్టమతకాస్త్రముచక్రము, తాత్పర్యము	10 0
లఘుకాచకము, సాంధ్రతాత్పర్యము	12 0
భృగుమూత్రములు	0 6
భావార్థచంద్రిక	1 8
వృద్ధసరాళరము	0 10
శరీరప్రశ్నము	0 8

సనత్కుమారగృహవాస్తువు	0 3
మయవాస్తువు, సాంధ్రతాత్పర్యము	0 3
వాస్తుసర్వస్వము	0 4
వనమాల (విద్యుషణి),	0 3
స్వప్నకాస్త్రము	0 3
సామంద్రికాస్త్రము, సటిక	0 4
అష్టకవర్ణ, సాంధ్రతాత్పర్యము	0 4
శకునకాస్త్రము, శఖనరసింహ	
శకకము	0 4

సారామళి, సాంధ్రతాత్పర్యము 3 0

— ధర్మశాస్త్రములు. —

అఘనివేదనము	0 3
ఆపస్తంబప్రవరకాండము, సటిక	0 3
ఆశ్వలాయన	0 2
ఆశాచనిర్ణయము, తెనుగు	0 3
గౌతమస్మృతి, సాంధ్రటిక	1 0
దేవలస్మృతి, సాంధ్రటిక	0 3
వరాహరస్మృతి, సాంధ్రతాత్పర్యము	0 12
విష్ణువశుభాండనము	0 6
పులస్త్యస్మృతి	0 2
బుధస్మృతి, సాంధ్రతాత్పర్యము	0 2
బృహస్పతిస్మృతి	0 3
లిఖితస్మృతి	0 8
వృద్ధసరాళరస్మృతి	0 2
కంభలిఖితస్మృతి	0 2
కంభధర్మస్మృతి	0 12
హరీకస్మృతి	0 8

— వేదాంతగ్రంథములు. —

అద్వైతశంకరాచార్యము, తెనుగువచనము	0 2
అపరోక్షాచార్యము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0 4
అద్వైతశంకరప్రశ్నములు	0 2
అద్వైతశాస్త్రము	0 2
అద్వైతశాస్త్రము	0 4
అద్వైతశాస్త్రము	0 2

సంస్కృత గ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి ద్దు. అ.	ప్రతి 1-కి ద్దు. అ.
అత్తనామ, అంధ్ర తాత్పర్యసహితం 1	శాంతినివాసము, తాత్పర్యసహితము 6
అత్తనిద్దానిశానము ,, 0	శతాత్మము, సాంధ్య తాత్పర్యము 0 2
అత్తనాత్మచేతము ,, 0	హామిదేవతము, సుకృతసూర్యము 0 4
ఉత్తరగీతా, సజీక, చిన్నవైజా 0	హామిదేవతము, యోగమార్గము 0
గురుభావవాక్యము, భావకాండము 3	శివా, యోగాసంపదములు సహా 2 8
శ్రీవిద్యారణ్యకృత సీమంతక్షిప్ర కాళిక, అంధ్ర తాత్పర్యవివరణసహితము 0	అభ్యుత్థితోపనిషత్తు అంధ్ర తాత్పర్యము 5
అంధ్ర తాత్పర్యవివరణసహితము 0	అమృతవిందూపనిషత్తు ,, 0 2
వైష్ణవార్థ్యసాధి, సుకృతాచార్యకృతము అంధ్ర తాత్పర్యసహితము 0	అర్చయ: తాండవోపనిషత్తు ,, 0 2
అంధ్ర తాత్పర్యసహితము 0	అభ్యుత్థితోపనిషత్తు ,, 0 2
పంచవక్తప్రకరణము, సంఖ్యఖ్యానం 1	అత్తనాత్మచేతము ,, 0 2
డిటో సవ్యాఖ్యానంధ్ర వివరణము 0	అంధ్ర తాత్పర్యసహితము ,, 0 3
పంచవక్తప్రకరణము, తాత్పర్యసహితము 0	అత్తనాత్మచేతము ,, 0 4
డిటో తెనుగుపద్యము 0	నిత్యరేఖాపనిషత్తు ,, 0 8
అహమ్కారములు, మూలము 0	శేనోపనిషత్తు ,, 0 4
,, తెనుగుపద్యము 12	కృష్ణాపనిషత్తు ,, 0 2
భగవద్గీతలు, మూలముమాత్రము 0	కృష్ణాపనిషత్తు ,, 0 2
,, అంధ్ర తాత్పర్యసహితం 1	గణపతి, డిక్షిణామూర్తి, గానాని
,, ,, చిన్నవైజా 0	ఉపనిషత్తులు ,, 0 3
,, అనిదినెంటుగానిఇంగ్లీషుకర్త 0	గర్భోపనిషత్తు ,, 0 2
భగవద్గీతలు, శ్రీరామచంద్రసరస్వతీ కృత డిక్షిణాతాత్పర్యము 2	బాహుళ్యపనిషత్తు ,, 0 2
భగవద్గీతాసార సంక్షిప్తము 0	తైత్తిరీయోపనిషత్తు ,, 3 0
శంకరగీతాభాష్యము 1	నిరాలంబోపనిషత్తు, తాత్పర్యము 0 2
శంకరవిజయము, వ్యాఖ్యానము 2	పరమహంసోపనిషత్తు ,, 0 4
వాసుదేవమునము, తెనుగుపద్యం 0	సాక్షాత్సహోత్తోపనిషత్తు 0 3
స్వరూపారంభము, తాత్పర్యము 0	అహమ్కారపనిషత్తు ,, 0 2
తేజోరసోత్తర పంచకము ,, 0	ముక్తిపనిషత్తు ,, 0 8
శివగీతా, తాత్పర్యము, చిన్నవైజా 0	మండలబ్రాహ్మణోపనిషత్తు, 0 8
రామగీతా ,, ,, 0	యోగతత్పర్యపనిషత్తు ,, 0 3
నిత్యరేఖాపనిషత్తు, తాత్పర్యసహితం 0	వక్త్రసూక్తిపనిషత్తు ,, 0 2
సాందర్భములు, డిక్షిణాతాత్పర్యము 0	వాసుదేవోపనిషత్తు ,, 0 2
	కారీరపోపనిషత్తు ,, 0 3

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

బొంబే, మద్రాసు, చెన్నై లు.

